

FAUST

Johann Wolfgang Von Goethe

Închinare

V-apropiați din nou, figuri șovăitoare,
Cari ochiului de timpuriu s-au arătat.
Să-ncerc a vă reține - acum - putea-voi oare ?
Mai este sufletul visării aplecat ?
Vă îmbulziți. Ei bine, adăstați prin preajmă,
Așa cum răsăriți din negură deodată.
Adînc mișcat se simte pieptu-mi, tinerește,
De adierea vrăjii ce vă însoțește.

#

Icoane-aduceți voi din zile fericite,
Prin față-mi trec atîtea umbre dragi și vii.
Asemeni unei vechi legende-aproape stinse
Apar întîile iubiri și prietenii.
Durerea-nvie, tînguirea mai repetă
Al vieții labirintic mers rătăcitor,
Și pomenește de cei buni, cari de norocuri
Crunt înșelați, înaintea mea s-au stins de zor.

#

Cei duși nu mai aud cîntările din urmă,
Ei cari, întîiele, pierduți le-au ascultat.
S-a risipit înghesuiala prietenească,
Pe rînd ecoul cel dintîi s-a destrămat.
Azi neștiută e mulțimea ce aude
Durerea, cîntecul ce-ncerc a spune.
Cei ce cîndva de stihul meu se bucurară,
Rătăcitori ei sunt, de mai trăiesc pe lume.

#

Uitat de mult, mă prinde-un dor din cale-afară
De-acel tăcut și grav tărîm, unde s-adună
Înalte duhuri, și-n nehotărîte tonuri,
Asemeni harfei lui Eol, cîntarea-mi sună.
Fiori mă iau, și lacrimi, lacrimi printre gînduri,
Severa inimă devine moale, blîndă.
Ce e de față, vede-se ca-n depărtare.
Și ce-a pierit, aievea e ca o izbîndă.

PROLOG ÎN TEATRU*Directorul, Poetul teatrului, Actorul comic**Directorul*

Voi doi, care de-atâtea ori, în neajuns
 Și la necaz alătura mi-ați stat.
 Să-mi spuneți ce nădejdi legați
 De-ncumetarea noastră. Dați-mi sfat,
 Ce-i de făcut prin țările acestea.
 Mulțimei vrem pe plac să-i fim,
 îndeosebi fiindcă ea trăiește
 Și în același timp ne lasă să trăim
 Și noi. Țărușii-s puși, e scena gata.
 Și fiecare-o sărbătoare speră.
 Iată-i pe toți acuma din sprîncene ridicînd,
 Cu nerăbdare un spectacol așteptînd.
 Știu ce-ar dori norodul să asculte:
 Perplex ca astăzi însă n-am fost niciodat'!
 Cu bunătați norodul n-a fost răsfățat,
 Dar a citit grozav de multe.
 Cum o aducem, ca mai nou oleacă
 Să pară totul, plin de tîlc, dar să și placă?
 E-nvederat că-mi face mare bucurie
 Să văd mulțimea cum o ia către baracă,
 înghesuindu-se și dînd din coate
 Să-ți taie drum prin poarta-ngustă.
 E-nvederat că-mi face mare bucurie
 Să văd că încă-n plină zi, la ora patru,
 Mulțimea-și face loc spre casierie,
 Și că se-ncaieră pentru-un bilet pe mine
 Ca-n timp de foamete pentru o pîne.
 Cu gloata pestriță așa de-a dreptul
 Face minuni numai poetul.

Poetul

O, nu-mi vorbi de-acea mulțime !
 Privind la ea, mă prinde doar sfială.
 Mă apără, te rog, de a vedea învîlmășeală
 Ce fără voie ne atrage în vîrtej !
 Mă du, de poți, spre treptele celeste,
 Acolo unde bucuria pură înflorește,
 Unde iubirea, prietenia, ca-n poveste,
 Un rod dau inimii, dumnezeiește.
 Ah, ceea ce din profunzimi de piept răsare,
 Ce buza doar sfios și-a murmurat,
 Ce pare-a izbîndi, e înghițit de-o clipă,
 De forța ei sălbatică și mare.
 Și-ades, doar după ce-a răzbit prin ani,
 Un rod desăvîrșit se vede.
 Ce strălucește e sortit să țină-o clipă,
 Dar adevărul niciodată nu se pierde.

Actorul comic

Posteritatea ! Vai, la ea-ți stă gîndul ?
 Să presupunem că și mie azi
 Posteritatea mi-ar umbla prin cap.
 Cine atunci celor de față le-ar mai face haz ?
 Cred că o veselă persoană, un băiat de treabă,
 Pot să însemne, ori și cum, și ei ceva.
 Ale norodului capricii nu te-or supăra,
 Glumind dacă te-arăți pe undeva.
 Un mucalit dorește-un mare cerc
 Spre-a-l zgudui cu-atît mai cert.
 Fiți bravi și oameni cumsecade.
 Dați drumul fanteziei,
 Ale ei coruri, rațiune, pasiuni sălbatice,
 Să fie auzite! însă, rogu-mă,
 Nu fără-ntorsături, zănatice !

Directorul

Fă-ndeosebi să se întîmple multe.
 Cei care vin, vin ca să vadă, negreșit.
 Dacă se ȣes, sub ochi, destule întîmplări,
 Încît norodul năucit
 Să caște gura, asta îți sporește vaza
 Și repede devii un om iubit.
 Căci masa o convingi numai prin masă.
 Din toate își alege fiecare, ce-i convine.
 Cine dă mult, dă multora ceva. Așa e bine.
 Și fiecare pleacă mulțumit acasă.
 Cînd dai o piesă, dă-o-n piese.
 Un astfel de ghiveci, pe voie iese.
 Încă nu-i gata, și le-o dai în seamă.
 La ce folos să le prezinți un tot,
 Cînd publicul, în ciudă, ȣi-l destramă ?

Poetul

Nu bănuieți ce proastă e atare meserie,
 Cît de nedemnă de-un artist adevărat ?
 La dumneavoastră, precum văd, e o maximă,
 Să dai întreaga trudă, peste cap.

Directorul

Mustrarea nu mă stingherește.
 Un om, ce vrea cu trecere să fie,
 Își va alege și unealta cea mai bună.
 Priviți odat' cu gînduri treze
 Cine sunt cei pentru cari scrieți.
 Dacă acesta e mînat de plictiseală,
 De la ospete alȣii vin sătui, agale,
 Și, ceea ce e trist din cale-afară,
 Ne vin atȣi din cei care-și găsesc

Deplina desfătare rumegînd jurnale.
 La noi s-adună toți ca la un bal mascat.
 Curiozitatea doar i-a-naripat.
 Cucoanele, împodobite pînă-n ceafă,
 Contribuie la joc fără de leafă.
 La ce visezi, poete, de pe tronul tău ?
 Cine-ți aduce-n casă veselie, gologani ?
 Priviți-vă patronii mai de-aproape.
 Pe jumătate-s reci, pe jumătate grosolani.
 Viseaz-acolo unul, dacă-l recunoașteți,
 Un joc de cărți, pasionat și cu temei,
 Iar altu-o noapte de orgie cu femei.
 Nebunilor, pentru un scop ce nu v-amuză,
 De ce mai canoniți suava muză ?
 Vă spun: dați mult, și tot mai multe !
 C-atunci nu rătăciți, și toți o să v-asculte.
 Cătați a ameți pe oameni, cum se cere,
 Căci anevoie o să-i mulțumiți.
 Ce vă încearcă ? încîntare sau durere ?

Poetul

Cătați-vă o altă slugă, undeva, mai jos!
 Oare poetul trebuie să-și piardă
 înaltul drept al său, dreptul de om,
 Pe care firea i l-a dat, măreț, frumos,
 Numai de dragul vostru, ca un păcătos ?
 Prin ce stîrnește el în inimi bucurie ?
 Prin ce învinge el orice stihie ?
 Nu prin suprema armonie, ce din piept răzbate
 Și-n inimă absoarbe zările de sus ?
 Cînd Firea, răsucind nepăsătoare,
 Silește nesfîrșirea firului pe fus,
 Cînd lucruri, și ursuz, îngrămădite le ființe
 Confuz răsună ca într-un pustiu,
 Cine atunci împarte curgătorul șir,
 Ca să pulseze ritmic, viu ?
 Cine-i acela care cheamă- pe stingher
 Să se unească cu obștescul cer
 Spre a cînta-n sublime-acorduri ?
 Cine furtuna o preschimbă-n patimi ?
 Amurgul, cu tîlc grav arzînd,
 Cine-l închipuie pe cîmp trecînd ?
 Cine împrăstie corole, primăveri,
 Pe toate căile iubirii, jertfă bucuriei ?
 Cine-mpletește frunze fără-nsemnătate
 Să facă o cunună vredniciei ?
 Cine asigură Olimpul, veșnica dreptate ?
 Cine unește zeii, cu cuvînt încet ?
 A omului putere, revelată în poet.

Actorul comic

De ce atunci n-ați face uz
 De mîndrele puteri, ce vi s-au dat ?
 De ce să nu le puneți în mișcare
 Precum o aventură de iubire cîteodată... ?
 Te întâlnești cu cineva, și simți și stai.
 Te vezi apoi pe-ncetul îndemnat.
 Norocul crește, și cu el potrivnicia.
 Când prinzi de veste, te trezești cu un roman.
 Să dăm și noi asemenea spectacol!
 Luați din plin viul uman !
 Toți îl trăiesc, puțini îl știu.
 Oriunde-l prinzi, e-nteressant.
 Multe tablouri pestrițe-n mișcare,
 Dar mai puțină claritate,
 Erori - duium și-un strop de adevăr
 Alcătuiesc o băătură, după care
 Cu sete publicul se bate.
 S-adun-atuncea tinerii uimiți
 S-asculte revelația, ce-o dăruieți,
 Și inimi gingașe vor bea
 O hrană melancolică din ea.
 Li se stîrnește-n inimi una-alta,
 Și vede fiecare cum îl poartă firea.
 Sunt gata-a plînge, gata-a rîde.
 Ei mai cinstesc avîntul și-amăgirea.
 Cel matur tot nemulțumit rămîne,
 Mulțumitor e tînrul, căci el devine,

Poetul

Redă-mi atunci acele timpuri
 Când însumi mai eram în devenire,
 Când un izvor năștea fără-ncetare
 Cîntări atîtea, de iubire,
 Când negura-nvălea tărîmul
 Și-un mugur promitea minuni,
 Când flori rupeam prin văi o mie
 Și le-azvîrleam după lăstuni.
 N-aveam nimic și totuși multe,
 Plăceri găseam în amăgire,
 Porniri spre adevăr înalt.
 Redă-mi adîncă fericire,
 Redă-mi iubirea, chinul, ura,
 Cu tinerețea laolaltă !

Actorul comic

De tinerețe, prietene, tu ai nevoie,
 Neapărat, cînd dușmani te atacă,
 Când cu putere fetele iubite
 Te mai dezmiardă cîte-o leacă,
 Când o cunună te îmbie

S-alergi spre ea, să iei răsplată,
 Când după dansuri în vârtej
 Mai stai la chefuri câteodată.
 Dar să-ncercați știuta strună
 Cu grație și cu-ndrăzneală,
 Să rătăciți după o țintă
 În dulce vrajă, nesfială,
 O datorie este, domnii mei,
 Pentru atîția, pentru cei
 Ce-s mai în vîrstă! Vă cinstim,
 Căci vîrstă nu ne dă-n copilării,
 Ci ne găsește numai tot copii.

Directorul

Făcurăți, cred destulă vorbă.
 Să văd aș vrea-n sfîrșit și fapte.
 Schimbarăți multe complimente.
 Vreau ceva de folos. E noapte.
 Vreți atmosferă sufletească ?
 Șovăitorului, ea nu-i apare.
 Poeți de sunteți, cum vă țineți,
 Aștept s-o faceți. Ce dorim ?
 Am vrea să bem o băutură tare.
 Începeți, fierbeți-mi-o în căldare.
 Ce nu faci azi, nu ai să faci nici mîne.
 Dar zilele nu-s de pierdut.
 Prilejul prindeți-l de chică,
 Atunci nici el n-adastă mut.
 Luați-l numai cu-ndrăzneală.
 Pe scenele acestea de prin țară
 Încearcă, ce se poate, fiecare.
 Mașini, prospecte, sforărie,
 Nu le cruțați! Fiți cu răbdare
 Și folosiți din plin luminile cerești,
 C-avem prisos bogat de stele.
 Nu ne lipsesc nici apa, focul,
 Avem la îndemînă toate cele:
 Sunt stînci aci, și păsări, fiare.
 Să istoviți pe scena-ngustă
 Creațiunea-ntreagă, crugul mare.
 Și arătați cum drumurile cad
 Din cer prin lume pînă-n iad.

PROLOG ÎN CER

*Domnul. Cetele cerești. Apoi Mefistofel.
Cei trei arhangheli vin în față.*

Rafael

Prin zvon de sfere înfrățite °
Planete, soare, sună-ntr-una,
S-aude ca un mers de tunet
Cutreierul din totdeauna.
Arhanghelii-și sporesc puterea
Cum stau la toate a privi.
Și toate faptele-s înalte,
Mărețe sunt ca-n prima zi!

Gavril

Splendorile, pe rînd, pămîntul
Și-le arată, și le-ascunde,
Și se urmează, făcînd schimbul,
Lumini de rai și nopți profunde.
Zbătîndu-se-nspumată marea
Pe stînci se-nalță cu putere.
Și stînci și mare sunt răpite
În veșnice rotiri de sfere.

(° Viziunea astronomică ce se desfășoară aici nu este nici ptolemeică, nici copernicană. Ea corespunde mai mult concepției lui Philolaus din școala pitagoreică (secolul al V-lea în e.n.).)

Mihail

Furtuni aleargă-n mare vuiet
Cînd pe uscat și cînd pe ape,
Cu furie stîrnind efecte
Ce preajma nu le mai încape.
Țîșnind în flăcări, pustiirea
Deschide trăsnetului cale.
Dar solii tăi cinstesc, o Doamne,
Domolul mers al zilei tale.

Tustrei

Arhanghelii-și sporesc puterea,
Adîncu-ți nu-l pot iscodi
Și toate faptele-ți înalte
Mărețe sunt ca-n prima zi !

Mefistofel

O, Doamne, cum te-apropii înc-o dată
Și ne întrebi pe cei de-aci cum ne găsim,
Cum bucuros de obicei tu mă vedeai și altă dată,
Iată-m-acuma și pe mine
Amestecat în marea ta servitorime.
Mă ierți, nu mă pricep la vorbe-nalte,
Chiar dac-aș fi de cercul ăsta defăimat.

Și de-al meu patos tu ai râde,
 Dacă de râs de mult nu te-ai fi dezvățat.
 N-aș ști să-ți spun despre planete, lume, vreo poveste,
 Văd doar că oamenii-s cuprinși de chiri și cazne.
 Piticul zeu al lumii din tipar nu-și iese,
 Și ca în prima zi - ciudat din cale-afară este.
 El zilele neîndoios și le-ar trăi mai bine
 De nu l-ai fi-nzestrat cu-acea lumină-amăgire,
 Pe care rațiune s-o numească el mai ține,
 Dar căreia folos îi trage numai spre a fi
 Mai bestial ca orice bestie-n pustii.
 El seamănă, dacă-mi îngăduiți cuvîntul,
 Cu una din gîngăniile-acele cu prelungi picioare
 Ce zboară-ntr-una și tot cad pe pîntec,
 Cîntîndu-și iar în iarbă vechiul cîntec.
 Și cel puțin dacă în iarbă și-ar lungi popasul,
 Dar nu, în orice bălgar își bagă nasul.

Domnul

Nici astăzi tu n-ai altceva a-mi spune ?
 Mereu vii numai să cîrtești anume ?
 Nu-ți este pe pămînt nimic pe plac ?

Mefistofel

Nu, Doamne, nu. E rău acolo și nu tac.
 De oameni mi se face milă, nu mă-ndur prin ani
 Să-i pun și eu la chin pe-acei sărmani.

Domnul

Cunoști pe Faust ?

Mefistofel

Pe doctorul ?

Domnul

Pe sluga mea !

Mefistofel

Într-adevăr! Vă este slugă el în chip aparte.
 Nu-s pămîntești nici hrana și nici băutura.
 Ăstui scrîntit, pe care-ardorile tot mai departe
 Îl mîină. Că-i nebun, își dă el însuși seama.
 Și cerului el cele mai frumoase stele-i cere.
 Pămîntului suprema, ultima plăcere.
 Apropiere nu-i și nici o depărtare
 Să-i mulțumească pieptul ars de frămîntare.

Domnul

Dacă acum el numai tulbure-mi slujește,
 Curînd l-oi îndruma spre lămurire.

Cunoaște grădinarul florile, ce după fire
Le va purta un pom care-nverzește.

Mefistofel

Faceți prinsoare ? Pe-acesta o să-l pierdeți,
De-mi dați înalta învoire
Să-l duc pe drumul meu încetinel.

Domnul

Cît va trăi acolo pe tărîmuri, eu
Nu-ți pun opreliște în nici un fel.
Căci rătăcește orice om, cît timp cu zel se străduiește.

Mefistofel

Vă mulțumesc: deoarece cu morții
Nu-mi fac de lucru bucuros. Mai mult
Decît orice iubesc obrajii proaspeți, plini.
Pentru un hoit nu ies în fața porții,
îmi merge ca motanului c-un șoarec.

Domnul

Ei bine. După vrerea ta să fie!
Abate acest duh de la izvorul său de obîrșie
Și du-l de vei putea, cum te pricepi,
Pe drumul tău în jos, pe drumul ce-l cunoști,
Dar rușinat să stai, cînd îți va fi să recunoști,
Că omul bun, chiar adumbrit de patimi,
își dă de drumul drept prea bine seama.

Mefistofel

De-ar fi așa ! dar nu durează prea-ndelung.
În fața rămașagului nu mă cuprinde teama.
Dacă dorita țintă îmi ajung
Să nu-mi precupețiți triumful împlinit!
Țărîna să mănînce, cu plăcere chiar,
Precum străbunu-mi, șarpele vestit.

Domnul

Să nu te-mpiedice nimic de-a fi și-atuncea liber.
Nu am urît ființele de seama ta, vreodată.
Și printre duhurile care neagă
Cel mai ușor ești tu de suportat.
Activitatea omului atît de lesne lîncezește,
Odihna el prea grabnic și-o dorește.
De-aceea bucuros îi dau părtaş pe unul care-ațîță,
Pe unul care, deși diavol, nevoit e să creeze.
Dar voi, voi fii de zei ¹, adevărații,
Voi bucurați-vă ! Bogatele frumseți din plin vă ospăteze
Și devenirea, ce lucrează ca etern să dăinuiască,
Să vă înlănțuie-n suavă dragoste cerească !
Și ceea ce șovăitor plutește-n arătare

Voi să-ntăriți durabil, în gândiri-tipare !
(Cerul se închide, arhanghelii se risipesc.)

Mefistofel

Din cînd în cînd eu pe bătrînul bucuros îl văd
Și mă feresc s-o rup cu dînsul dușmănește.
E prea drăguț din partea unui mare domn
Cu dracul însuși să vorbeasc-atît de omenește.

(¹ Domnul se adresează aci îngerilor într-un fel „păgîn”, ceea ce arată cît de liber utilizează Goethe motivele mitologiei creștine.)

Partea întâi a tragediei

Noapte

*O încăpere înaltă, boltită, cu înfățișare gotică.
Faust, neliniștit, stă pe scaun la masa de scris.*

Faust

Am studiat cu rîvnă, ah, filozofia
Din scoarță-n scoarță, dreptul, medicina,
Și din păcate chiar teologia,
Arzînd de zel.
Și iată-mă acum un biet nebun,
Cuminte ca și mai-nainte.
În fața semenilor sunt magistru sau chiar doctor.
De-atîția ani înțelepciunea o încerc,
Îmi port de nas discipolii
De-a curmezișul sau în cerc.
Și văd că nu putem să știm nimic.
Amărăciunea-mi arde inima în piept.
Sunt, eu, ce-i drept, mai breaz și mai deștept
Decît acei magiștri, doctori, grămătici și popi
Toți împreună: scrupule și îndoieli
În cuget nu mi se adună.
Și nici de iad și nici de dracul teamă nu mi-e.
În schimb nici bucurie n-am pe lume.
C-aș ști ceva deplin eu nu-mi închipui
Și nu mă amănesc că aș putea
Să-ndrum pe alții sau să-nvăț pe cineva.
Nu am nici bunuri, nici argint,
Nici cînte și nici slavă pe pămînt.
Un cîne n-ar putea să mai trăiască-așa.
Din astă pricină m-am închinat magiei, pe-ndelete
Nădăjduit-am prin a duhului putere și cuvînt
Să mi se dezvălească vreunul din secrete,
Să nu mai fiu silit, cu fruntea în sudoare,
Să spun ce nu știu, cînd mă-ntreabă fiecare.
Lăuntric să cunosc prin ce se ține universul.
Să văd puterile. Semințele ² a toate să le știu.

Să nu-mi încurc printre cuvinte mersul.

#

De m-ai vedea tu, Lună plină,
În chinul meu ultima oară.
Durerea-mi nu ți-a fost străină.
De-atâtea ori plivind la tainicul tău foc
Vegheat-am, zbuciumându-mă-n același loc.
Peste hîrtii și cărți, cu prietenie
Îmi apăreai în noaptea mea tîrzie.

#

O, dacă m-aș putea plimba
Pe măguri în lumina ta,
Cu duhurile prin livezi
Pe lîngă peșterile verzi!
Eliberat de chinurile minții,
De fumul, de funinginea științei,
O, de-aș putea pe plaiu înalt
În rouă firii să mă scald!

#

Dar vai! Mai sunt în închisoare încă ?
În astă gaură de zid, ca de osîndă ?
În care chiar lumina cerului doar tulbure ajunge.
Prin geamuri zugrăvite ea străpunge.
Împresurat de tomuri sunt, de teancuri învechite,
Roase de molii și de praf acoperite.

(² Prin „semințe” Faust înțelege „cauzele” lucrurilor, pe care alchimiștii le vedeau sub forma unor „semințe”. Naturalistul magician Paracelsus (secolul al XVI-lea) vorbea despre semina rerum (semințele lucrurilor).)

Această încăpere afumată
Încinsă cu hîrtie pînă la bolta ei înaltă,
De instrumente plină, unde stai
Împrejmuit de sticle și retorte, de unelte
Gospodărești aduse din străbuni anume.
Aceas-ta-i lumea ta! Asta se cheamă lume!

#

Și mai întrebi cum inima se strînge
În pieptul tău, golindu-se de sînge
Și-umplîndu-se de teamă ? Și de ce
Durerea, încercîndu-te, o stavilă îți ?
În locul veșnicei naturi, în care
Ne puse Dumnezeu ca sub un verde pom,
Pe tine te-mpresoară-n mucegaiuri
Schelete doar, de dobitoace și de om.

#

Ridică-te și fugi! Afară-n larga zare!
Această carte plină de secrete
De Nostradam , el însuși, scrisă,
Nu-ți este îndeajuns o îndrumare ?
Ai să pricepi din ea al stelei mers în zare.

Iar cina natura te îndreaptă,
 Puterea sufletului se deşteaptă,
 Înţelegînd cum duhul altui duh vorbeşte.
 Zadarnic o gîndire seacă
 Aici sacrele semne-ţi lămureşte.
 Voi, spirite, pe lîngă mine cînd plutiţi,
 Răspundeţi-mi, de-ar fi să m-auziţi!
 (Deschide cartea la întîmplare şi vede semnul macrocosmului),
Prin semnul macrocosmului Faust înţelege o schiţă schematică a universului.

#

Ce voluptate din ce văd îmi vine
 Prin simţuri, ah, prin toate dintr-o dată!
 O fericire tînră şi sfîntă simt
 Suind cu foc prin nervii mei, prin vine.
 A fost un zeu cel ce a scris astfel de semne,
 Ce-mi ogoiesc tumultul dinăuntru,
 Ce-mi umplu inima de bucurie,
 Ce-mi dezvălesc în tîlcuri tainice şi demne
 Jur împrejur puterile naturii ³?
 Sunt eu un zeu? Lumină mi se face mie.
 În trăsăturile acestea pure
 Natura însăşi în puterea ei se dă pe faţă.
 Acu de-abia pricep a înţeleptului ⁴ povaţă:
 „A duhurilor lume nu-i ascunsă,
 Doar mintea ta şi inima-s închise.
 Ridică-te, discipole, fără mîhnire
 Şi scaldă-ţi pieptul în aurorele deschise!”
 (El priveşte semnul îndelung.)

#

Cum toate se-ntreţes spre un întreg
 Şi lucrurile, unu-ntr-altul, cum se-aleg!
 Puterile cereşti, tot coborînd şi iar suind,
 Găleţi de aur una alteia-şi întind.
 Din ceruri se perindă la pămînt
 Cu aripi binecuvîntare-mprăştiind
 Şi armonie-n lume răspîndind.

#

Spectacol fără-asemănare! Vai, dar numai un
 Spectacol pentru dorul meu amarnic !
 Unde te prind, Natură infinită ?
 Unde, voi sîni ? Izvoare-ale Vieţii,
 De care-atîrnă ceruri şi pămînt,
 Spre care pieptul năzuieşte însetat şi frînt,
 Voi izvorîţi şi adăpaţi!
 De-sete să tînjesc zadarnic?

(Întoarce foile, în silă, şi vede semnul duhului pămîntului.)

În epoca feudală, ca şi în antichitate, au existat o seamă de filozofi care credeau că corpurile cereşti ar avea, fiecare, un suflet. Şi pămîntului i se atribuia un suflet; astfel, Paracelsus vorbeşte despre un archeus terrae, şi chiar Giordano Bruno admitea o anima terrae.

- (³ Prin „natură” Faust înțelege aci puterea ascunsă a naturii, ceea ce alchimistul van Helmont (secolul al XVII-lea) numea *anima mundi* (sufletul universal).
 4 Înțeleptul la care se referă Faust ar putea să fie Nostradamus, dar s-ar putea ca Goethe să se refere și la naturalistul mistic Jacob Bohme, care a scris o carte intitulată *Aurora*.)

Cu totul altfel acest semn mă mișcă.
 Duh al pământului, tu-mi ești mult mai aproape.
 Puterile în mine mai înalte cresc,
 Jeratic vinul nou în mine iscă.
 Simt îndrăzneală să m-avînt în lume,
 Durerea ei s-o port și fericirea,
 Să-nfrunt furtunile, și în scrișnirea
 Naufragiului să nu mă clatin.
 Deasupra-mi cerul se-nnovează —
 Și luna luciul și-l ascunde —
 Se stinge lampa fumurie.
 Văd ca un abur. Roșii raze dintr-o dat'
 Zvîcnesc în jurul frunții mele, și adie
 Din bolți ca un fior
 Ce mă pătrunde.
 Te simt în preajma mea, duh implorat.
 Arată-te!
 Simt cum din inimă-mi se rupe o fișie,
 Spre noi trăiri în ceața
 Acestei nopți simțirile mi se aprind.
 Cu inima, întreagă, mă dau ție!
 Să mi te-arăți! Chiar dacă-n preț ai cere viața!
 (El cuprinde cartea și rostește tainic semnul Duhului. Zvîcnește o flacăra roșiatică, Duhul
 apare în flacăra.)

Duhul

Cine mă cheamă?

Faust

(întorcîndu-se)
 îngrozitoare față !

Duhul

Puternic m-ai atras, neîntreput,
 La sfera mea prelung ai supt -
 Și-acum ?

Faust

Vai, vai! Nu-i de-ndurat!

Duhul

Cu sufletul la gură m-ai rugat
 S-apar, obrazul să mi-l vezi doreai !
 Înduplecat de dorul tău nestins —

Aicea sunt ! Ce jalnic tremur
 Pe tine, supraomul, te-a cuprins ?
 Unde-i chemarea ? Unde pieptul, ce-n dureri și bucurie
 O lume și-a creat, și care c-un cutremur
 Asemeni spiritelor năzuia să fie ?
 Faust, unde ești, al cui e glasul ce m-ajunse ?
 Și care pînă la mine cu puterea lui pătrunse ?
 Tu ești acela, ce împresurat de adierea-mi,
 Te zvîrcolești de teamă-acum
 Mai jalnic decît viermele în drum ?

Faust

Alcătuire tu, de flăcări, să mă depărtez
 Din fața ta ? Eu sunt, eu Faust, semenul tău !

Duhul

În valul vieții și-al faptei durez,
 Mă ridic și cobor,
 Pretutindeni în toate lucrez.
 Naștere sunt și mormînt,
 O veșnică mare,
 Mereu schimbătoare lucrare,
 Viată în toate arzînd
 Pe pămînt și-n văzduh -
 La războiul în freamăt al vremii,
 Dumnezeirei îi Țes un veșmînt.

(Natura vizibilă a fost chiar și spre sfîrșitul antichității privită adeseori ca un veșmînt al divinității unice.)

Faust

Tu care lumea largă o cutreieri,
 Tu harnic duh,
 De tine cît de-aproape eu mă simt!

Duhul

Tu semeni duhului ce-l înțelegi,
 Nu mie!
 (Dispare.)

Faust

(prăbușindu-se)

Nu ție ?

Atunci cui

Eu cel ce după chipul și asemănarea
 Divinității sunt, nici măcar ție ?
 (Bate cineva la ușă.)

O, Moarte! Știu, acesta-i el, învățăcelul !

Cel mai frumos noroc al meu se nimicește.

Această secătură, cu capul plin de șiretenii,

Tocmai acum îmi tulbură belșugul de vedenii!

(Wagner cu tichie pe cap, în halat de noapte, ținînd în mînă un felinar. Faust își întoarce fața.)

Wagner

Scuzați! V-am auzit cu sîrguință declamînd.
 Citeați, de nu mă-nșel, vreo tragedie greacă.
 În arta-aceasta sunt un ignorant,
 În arta-aceasta-aș vrea povețe,
 Nu știi de unde un profit mai iese,
 Căci este foarte prețuită astăzi.
 Am auzit spunîndu-se adese:
 Comediantul poate și pe-un popă să-l învețe.

Faust

Desigur, dacă popa însuși este un comediant,
 Cum uneori se-ntîmplă.

Wagner

Ah, ținut cum stau la masă în chilie,
 Cum lumea doar duminica o mai zăresc
 Ca prin ocean, și numai de departe, mă întreb
 Cum poate fi condusă prin oratorie (*În timpul lui Goethe, mai mulți autori au exagerat importanța
 oratoriei în formarea intelectuală a tineretului.*)

Faust

Cuvintele, de nu-s simțite, rămîn seci.
 Din suflet vorbele să crească,
 Să-nduplece pe-ascultători
 îndestulîndu-i cu putere. Un ghiveci
 Pentru o masă
 E lesne să combini din ceea ce îți cade
 De la banchetele străine.
 Desigur, poți să scoți firave flăcări, jubilînd
 În grămăjoara ta de scrum suflînd.
 Cu-atîta însă tu vei cuceri
 Doar admirația unor maimuțe și copii.
 Nu vei răzbate pîn' la inimi,
 Dacă din inimă pornirea nu îți vine.

Wagner

Norocul oratorului îl face dicțiunea.
 Că-n urmă am rămas, o știu prea bine.

Faust

Caute fiecare o dobîndă, dar cinstită.
 De ce ai vrea să fii nebun cu clopoței ?
 Își desfășoară mintea cu puțină artă
 Îndemnul ca și tilcurile ei.
 Și dacă ții într-adevăr să spui ceva
 De ce după cuvinte-ai alerga ?
 Discursurile voastre-atît de lucitoare,
 în care omenirii îi gătiți scoverzi,
 Sunt ca vîrtejurile nefolositoare

Ce toamna dau prin frunze și livezi.

Wagner

Ah, Doamne, cât de lungă-i arta
 Și cât de scurtă viața !
 Lucid cum sunt, am multe griji.
 Mă copleșește ceața.
 Cât de-anevoie se găsește calea
 Ce duce la izvoare.
 Și încă n-a făcut pe jumătate drumul,
 Când bietul om dispare, moare.

Faust

E oare pergamentul o fîntînă sfîntă,
 Din care-un strop te-astîmpără pe veci? Ah,
 cumpănește !

#

Împrospătarea n-o găsești, dacă
 Din tine însuți ea nu izvorăște.

Wagner

Iertați. Dar mi se pare
 O bucurie fără-asemănare,
 Să te transpui în alte vremuri,
 În duhul lor, să vezi cum a gîndit
 Cutare înțelept, să vezi apoi
 Ce minunat departe am ajuns și noi.

Faust

O da, departe pînă la stele ! Nu glumesc !
 Amice, timpurile din trecut
 Sunt pentru noi o carte ferecată cu peceti.
 Ce voi numiți al vremurilor duh
 E numai duhul dumneavoastră
 În care vremurile se-oglesc.
 Îi spuneți duh! Cît e de slut!
 Fug oamenii din fața voastră,
 S-ascund să nu vă vadă, după uși.
 O ladă cu gunoaie e, o cameră cu vechituri,
 Ici-colo cu vreo acțiune
 De stat, cu maxime pragmatice
 Pentru prilejuri diferite - bune,
 Menite a fi spuse de păpuși.

Wagner

Dar lumea, inima și spiritul -
 Oricine ar dori să le cunoască.

Faust

Să le cunoască ? Să le dea de rost ?
 Cunoașterea ! Ce nume poartă

Țst prunc și unde mi-i ?
 Puținii care-au cunoscut ceva și-au fost
 Destul de deșucheați ca să o spună,
 Descoperindu-și gîndul și simțirea,
 Au fost sau răstigniți sau arși de vii. (*Goethe face aluzie la Isus și la Giordano Bruno, filozofi pe
 care biserica catolică l-a condamnat, în 1600, să fie ars pe rug.*)
 Amice, rogu-te, e cam tîrziu,
 Să întrerupem pentru astăzi convorbirea.

Wagner

Ce bucuros aş fi vegheat, ca să discut
 Despre savante lucruri neîntrerupt
 Cu dumneavoastră. Mîne ziua-ntîi de Paști fiind,
 Îmi veți permite-o seamă de-ntrebări, pe rînd.
 Mi-am închinat științei, studiilor, zelul viu.
 Cunosc ce-i drept atîtea, dar aş voi pe toate să le știu
 (Iese.)

Faust

Ciudat că numai capul
 Speranța nu și-o pierde,
 Aleargă după găunoase fleacuri,
 Cu mîna sapă căutînd comori de veacuri,

#

Și-i fericit cînd rîme în gunoi găsește.
 Putea să mai vorbească-aici astfel de glas,
 În casa unde duhurile fac popas?
 Totuși, de astă dată-ți sunt mulțumitor,
 Biet pămîntean, ce-atîtea-ndrugă.
 M-ai smuls din desperarea ce era
 Pe cale simțurile să-mi distrugă.
 O, arătarea-a fost atît de uriașă,
 Că m-am simțit ca un pitic aproape.

#

Eu, chip asemenea divinității, care
 Oglindă-aproape mă credeam eternității,
 Și care-n propria-mi cerească claritate
 Mă desfătam, argila aruncînd-o de pe mine.
 Eu, cu natura dimpreună-avînd aceleași vine,
 Mai mult decît un heruvim, am îndrăznit
 Viața unui zeu s-o gust nepotolit,
 Și-acum ce crunt o ispășesc,
 De un cuvînt de tunet nimicit.

#

Nu pot, nu mi-e îngăduit asemenea să-ți fiu.
 De-avui puterea să te-atrag,
 Nu am puterea să te țin.
 În clipa-aceea fericită
 Așa de mic, așa de mare mă simții.
 Cu ce cruzime aruncatu-m-ai
 În soarta mea nesigură de om, ca-ntr-un pustiu.

Cine mă-ndrumă? Și de care-ndemn să-ascult?

Ce să evit pe drumurile ceții?

Ah, înseși faptele, la fel cu suferința,
Zădărnicesc liberul umblet al vieții.

#

Mărețelor frumuseți, ce inima le întâlnește,
Li se amestecă materie străină pretutindeni.
Cînd binele în lume îl ajungem omenește,
Mai binele se cheamă nebunie, și-amăgire.
Înaltele simțiri, prilejuri de viață, amorțesc
În valvîrtejul pămîntesc.

#

Închipuirea, ce în zboruri îndrăznește
Prin veșnicie se lărgeste, prin înalta,
C-un spațiu mic se mulțumește
Cînd fericirile pier una după alta.
Adînc în inimă se cuibărește grija,
Secrete suferinți acolo pricinuind.
Ea tulbură plăceri și tihnă,
Îmbracă măști, tot altele, fără odihnă.
Sub chip de casă, curte, de femeie și copil apare,
Ca un pumnal, ca foc, ca apă și otravă de temut.
Silit ești să te temi de ceea ce nu va lovi,
Și să deplîngi ce niciodată n-ai pierdut.

#

Nu sunt ca zeii. Cît de dureros o simt.
Un vierme sunt, ce-n pulbere trăiește,
A cărui foame de pămînt
Cu talpa călătorul o strivește.

#

Nu-i pulbere tot ce din rafturi negre
Mă strîmtorează-ntre pereți?
Nu-s pulbere, aceste vechituri
Pline de molii, aste pergamente, sfere?
Aici afla-voi ce-mi lipsește?
Sau poate că din mii de cărți citi-voi
Că oamenii de-a pururi pretutindenea s-au chinuit,
Abia aici și colo dac-a fost și-un fericit?
Tu, craniu gol, de ce privești rînjind?
Au pentru că lumina căutînd cîndva
De dorul adevărului purtat în frunte
Prin cine știe ce amurg ai rătăcit?
Voi, instrumente, mă priviți cu ironie,
Cu roți și creste, vălătuce, fierărie:
La poartă am ajuns, voi trebuia să-mi fiți o cheie.
Ce vrednice-mi păreați, dar n-ați desferecat zăvorul.
Taina păstrîndu-și-o în plină zi,
Natura nu se lasă despoiată
De vâlul ei, și ceea ce ea nu-și arată,
Firește revelîndu-se duhului tău,
Nu-i smulgi cu pîrghii și șuruburi niciodată.

Unelte vechi, pe care nu le-am folosit,
 Voi stați aci, rămase din părinți.
 Cilindre, voi vă înnegrîți
 Cît timp această lampă vă afumă.
 Mai bine-agoniseala s-o fi risipit,
 Decît cu ea în cîrcă să asud aci!
 Ce-ai moștenit de la părinți
 Trudind s-agonisești din nou, să fie-al tău.
 Ce clipa născoceste, poate folosi,
 Dar ceea ce nu folosește, balast e numai
 Din cale-afară greu.

#

De ce privirea spre-acel loc se-ndreaptă?
 Sticluța-aceea-i pentru ochi magnet.
 De ce acuma mi se luminează-ncet
 Precum se face cînd într-o pădure neagră
 Neașteptat apare luna-ntreagă?
 Salut, tu unică fiolă,
 Pe care cu evlavie o iau și cu ardoare.
 În tine eu cinstesc umana artă și inteligență.
 Tu, a suavelor adormitoare seve chintesență!
 Extract plăcut al tuturor puterilor omorîtoare,
 Dovadă fă stăpînului de-a ta favoare!
 Te văd, se liniștește suferința,
 Te iau, se domolește străduința.
 Mareea duhului, scăzînd, s-a-ntins,
 Pe marea-naltă iată-mă împins.
 Oglinda apei strălucește-n lung și lat,
 Spre noi limanuri sunt chemat.

#

Un car de foc plutește, cu aripi ușoare,
 Spre-a mă lua. Sunt gata, tu, natură,
 Să mă ridic și să străbat eterul
 Spre-o țință nouă de activitate pură.
 Ce-naltă viață, ce divină voluptate!
 Tu, vierme încă adineaurei, meritate
 Îți sunt acestea ? Soarelui, cu hotărîre,
 Întoarce-i grabnic al tău spate,
 Că-i pămîntean și el! Și îndrăznește
 Să dai în lături porțile, pe lîngă care
 Atît de bucuros se furișează fiecare. !
 E timpul, în sfîrșit, să dovedești cu fapte
 Că bărbăteasca demnitate
 Nu-i mai prejos de măreția cea zeiască,
 Nu-tremură în pragul tenebroasei peșteri,
 Unde închipuirea singură la chin
 Condamnă-se, și nu evită trecătoarea
 Cu gura-ncinsă de tot focul infernal,
 În stare e ăst pas să-l săvîrșească
 Chiar dac-ar fi să cadă în neant.

#

Te iau tu, cupă pură de cristal,
 Dintru firidă, să primești licoarea.
 Tu străluceai la părintești serbări de bucurie,
 E mult de-atunci și chiar mai ieri
 Înveseleai pe oaspeții severi.
 Splendoarea multelor icoane ce le porți
 Și datoria celui care bea să le explice
 În rime, și să soarbă băutura dintr-o dată,
 Îmi amintesc ale juneții nopți.
 N-am să te-ntind acum vreunui amic
 Și versuri despre tine nu voi zice.
 Iată un suc, ce repede îmbată.
 C-o brună revărsare-ți umple golul.
 Eu l-am gătit, eu l-am ales cu cugetul deplin.
 Această cupă, cea din urmă,
 Salut înalt, eu ție, dimineață, ți-o închin!
 (Duce cupa la gură.)
 (Dangăt de clopote și cântare de cor.)

Corul îngerilor

Hristos a-nviat!
 Bucurie celui
 De moarte învins,
 Pe care păcatele
 Moștenitele, furișatele,
 Greu l-au încins.!

Faust

Ce murmur cunoscut, ce sunet lin
 Îmi smulge cu putere cupa de venin ?
 Voi clopote înalte, pe pământ
 Vestiți de Paști întiul ceas ?
 Voi coruri, ziceți voi mîngîietorul cînt,
 Ce a sunat din guri de îngeri la mormînt
 O veste bună aducînd ?

Corul femeilor

Cu mirodenii
 L-am uns, l-am încins.
 Noi credincioasele
 În mormînt l-am întins.

#

Cu inuri și pînze
 Trup învălrăm.
 Pe Hristos în mormînt
 Nu-l mai găsirăm.

Corul îngerilor

Hristos a-nviat
 Din groapa de lut.
 Fericit iubitorul

Care-a trecut
Prin marea-ncercare
Mîntuitoare!

Faust

De ce mă căutați, în praful meu, senine,
Voi sunete cerești, puternice și line?
Voi sunteți pentru suflete domoale.
Ce bucuros solia bună o ascult,
Dar din credință nu-mi rămase mult.
Minunea-i al credinței prunc
Cel mai iubit. Nu îndrăznesc s-arunc
Privirea către sferele, de unde
Suava veste-auzul îmi pătrunde.
Obişnuit din tinerețe cu-acest sunet,
El și acum mă cheamă la viață.
Cădea sărutul cerului cîndva
Pe fruntea-mi aplecată sîmbăta.
Suna îmbelșugat un clopot. Rugăciunea
Avea ardori pe-atunci ca pasiunea.
Și o dorință neînțeleasă mă mîna
Să merg pe cîmpuri și-n dîmbravă,
Simțeam din lacrimi cum se încheaga
O lume-n mine și o slavă.
Cîntarea-aceasta îmi vestea
Serbarea primăverii și norocul tinereții.
Copilăreasca amintire și simțire
Azi mă opresc la marginile cetii.
Cerești cîntări, lungiți-vă-n ecou!
Răsare lacrima, sunt al pămîntului din nou)

Corul învățăceilor

Înmormîntatul
De jos ridicat,
Sublim înviatul
Măreț s-a-nălțat.
Avînt creator
Spre ceruri îl mină.
Ah, în durere
Noi stăm în țărîină.
Măiestre, aici
Noi stăm însetați,
Tînjim după tine,
În urmă lăsați.

Corul îngerilor

Hristos a-nviat
Din pînzele morții.
Rupeți voi, rupeți
Cătușele sorții.
Voi cari îl slăviți,

Voi cari îl iubiți,
 Voi cari îl hrăniți,
 Voi cari îl vestiți
 Pe pământ și pe ape,
 Vouă Măiestrul
 Vă este aproape.

În fața porții orașului Trecători ies din cetate la plimbare.

Cîteva calfe de meseriași
 Chiar într-acolo vă e placul?

Alții
 La casa vînătorilor ne ducem.

Întîii
 Noi o luăm spre moară-n jos.

Un ucenic
 Băieți, la curtea unde-i lacul!

Al doilea
 Dar drumul pîn-acolo nu-i frumos.

Al treilea
 Tu încotro o iei ?

Altul
 Cu ceilalți dacă vrei.

Al patrulea
 Să mergem la Burgdorf, că nu-i departe.
 Acolo ne așteaptă cele mai frumoase fete, bere,
 Și răfuieli de cea mai bună calitate.

Al cincilea
 Ce vesel ești. Tovarășe, ce foc
 Te ia, a treia oară să te-ncaieri?
 Nu viu, mi-e teamă de-acel loc.

O slujnică
 Nu, nu! Eu în oraș mă-ntorc.

Altele
 Îl vom găsi desigur lîngă plopi.

Întîia
 Aceasta pentru mine n-ar fi un noroc.
 El ție ți se va alătura.
 Cu tine numai va dansa.
 Din toate-acestea eu ce voi avea ?

Alta

Unde mai pui că astăzi fi-va
Cu el și fata cea cu părul creț. Așa spunea.

Un elev

Ei drace, cum se fiție aceste fetișcane.
Voi, coconași, ce-mi ziceți ? Bune poame!
Nu sunteți de părere c-ar fi bine
Să le-nsoțim ? Mi-ar fi pe plac. Eu unul
Iubesc femeia, berea și tutunul.

O domnișoară

Ei, iată-mi-i băieții ăștia cumsecade!
Într-adevăr e o rușine!
Ce splendidă societate ar putea să aibă,
Dar fiecare dup-o slujnică se ține.

Al doilea elev

Nu te grăbi, în urmă alte două vin.
Sunt adorabil îmbrăcate.
Cu una dintre ele sunt vecin.
Mă prăpădesc de dragu-i. Ce domol
S-apropie fetițele la pas.
Poate le prindem la taifas.

Întâiul elev

Amice, nu! Eu unul nu mă rușinez.
Cu sîrg! Vînatul să nu-l pierdem.
Duminica nimic nu mîngîie ca mîna
Ce-a măturat prin casă toată săptămîna.

Un cetățean

Nu-mi place nicidecum noul primar.
De cînd a fost ales, e tot mai fără de rușine.
Și treburile nu merg bine.
Vezi dumneata, e totul în zadar.
Necazurile vin în șiruri,
Ne-aruncă-n spate tot mai grele biruri.

Un cerșetor

(cîntă)

Bunii mei domni, frumoase doamne,
A voastră-i bucuria, a mea e umilința,
Priviți-mă cu îndurare,
Vedeți-mi, alinați-mi suferința.
Nu mă lăsați să cînt zadarnic.
Om fericit e doar cel darnic.
O zi pe care-o preaslăvește fiecare
Zi de cules să fie pentru mine.

Alt cetățean

Nu știu alt lucru mai plăcut duminica
 Și-n sărbători decît o convorbire
 Despre războaie, cînd departe-n Turcia cea mare
 Popoarele se-ncaieră, lovind cu-nverșunare.
 Să stai lingă fereastră, păhărelul să ți-1 bei,
 Și să privești pe rîu vîntrelele-n plecare,
 Iar seara cînd te culci, precum se face,
 Să binecuvîntezi un veac de pace.

Al treilea cetățean

Așa e. Spargă-și alții capetele cum le place,
 încurce-se claie-grămadă.
 Numai la noi acasă, toate după rînduială,
 în forma lor străveche șadă.

O bătrînă

(către domnișoare)

Ce curățele-mi sunteți, sînge tînăr și plăcut !
 Cine la voi nu s-ar uita pierdut !
 Ei lasă! Dar așa mîndre nu mai fiți !
 Eu lesne vă fac rost de ceea ce doriți.

O domnișoară

Să ne grăbim, Agato! Mă feresc
 C-o vrăjitoare ca aceasta-n public să vorbesc
 Ce-i drept, în noaptea Sfintului Andrei
 Ea-mi arată pe unul dintre pețitorii mei.

Alta

Și mie mi l-a arătat în apa de cleștar.
 Ca un ostaș era, cu alți viteji. Dar în zadar
 Mă-ntorc acum să-l văd ca ieri,
 Nu-l întîlnesc pe cîmp, pe uliți, nicăieri.

Soldați

Cetăți cu falnice
 Înalte zidiri,
 Fete cu aspre
 Mîndre simțiri,
 Sunt gata să cuceresc.
 Gata sunt, gata.
 Vitează e truda,
 Domnească răsplata!

#

Trîmbița sune,
 Recruții s-adune
 Pentru plăcere,
 Pentru durere,
 Iată-ne-n cete,
 Ce iureș e-acesta,

Ce dragă viața!
 Lua-vom, lua
 Cetăți și fete.
 Cetăți și fete
 Se vor preda.
 Vitează e truda,
 Domnească răsplata,
 Soldatul e gata.
 Faust și Wagner ieșind pe poartă.

Faust

Năvalnic s-a desprins din gheață riul,
 În primăvară mîl și piatră se prăvale,
 Nădejdea fericită înverzește-n vale.
 Și din gerar ce mai rămase
 În munții aspri se retrase.
 De-acolo iarna mai trimite-n goană
 Fiori de grindină pe-ogoare,
 Dar soarele ia albul la prigoană.
 Se mișcă-n germenii străduința
 Și-nvie totul prin culoare;
 Pe cîmpuri încă nu e nici o floare,
 Dacă n-ai vrea femeii și oameni
 Cu florile frumoase să-i asameni.
 Întoarce-te, din înălțimi să vezi
 Orașul revărsîndu-se-n livezi.
 Prin poartă iese-n mare-nvălmășeală
 Pestriț norodul. Soarele nu-nșeală.
 Cu toții jubilează-n înviere
 Cu învierea Domnului deodată. ¹
 Din case joase, din chilii cu var surpat,
 Din truda meseriilor, ce-atîta grijă cere,
 Din pravila simțită-ii oase,
 De sub povara coperișelor de case,
 Din străzi cu bolți, din a bisericilor noapte,
 Au fost cu toții scoși, scoși în lumină.
 Vezi numai, vezi cum pîlcuri-pîlcuri
 își taie cale prin livezi și prin grădină.
 Pe rîu întrezărești departe-n larg
 Ici-colo cîte-o luntre veselă și plină,
 Și grea, să se scufunde-aproape
 Corabia pitică înălțînd catarg.
 Chiar colo sus pe crestele de dealuri
 Lucesc culori de pestrițe veșminte.
 Parcă aud și zvonul satului, în valuri.
 Aici e-adevăratul cer, al celor mulți.
 În mic și-n mare,
 Ce mulțumire-n pieptul viu!
 Și strigă-n chiot fiecare:
 Aici sunt om.
 Aici mi-e-ngăduit să fiu !

Wagner

Plimbările cu dumneavoastră-n zile rare
 O cinste sunt și o dobândă totdeauna.
 Dar singur nu m-aș rătăci pe-aici,
 Căci sunt potrivit bucuriilor vulgare.
 Urăsc din inimă tumultul, cetera,
 Aceste țipete și jocul de-a popiei.
 Ei urlă parcă ar avea pe dracu-n pîntec,
 Spunînd că asta e petrecere și cîntec.

¹ Pentru Faust ca și pentru Goethe, învierea nu mai are o semnificație religioasă; „învierea” înseamnă
 întinerire și desprimăvărare.

Țărani

(sub tei, dans și cîntare)
 Ciobănaș veni la joc,
 Cu brîu lat pe la mijloc
 Și în inimă cu foc.
 Se juca în toi sub tei,
 Ce vîrtejuri la un loc!
 E-he-hei! E-he-hei!

#

Ciobănașul se lovi
 Pe la spate, mai în jos,
 De un spate mai frumos,
 Și de-o fată pe sub tei.
 Zise fata: Ce prostii!
 E-he-hei! E-he-hei!

#

Dară jocul se porni,
 Nebunește în ocol,
 Jumătate sînul gol
 Se vedea în salt sub ii.
 Dar și alte bucurii
 Se mai iscă pe sub tei!
 E-he-hei! E-he-hei!

Un țăran bătrîn

Domnule doctor, ce frumos
 Din partea dumneavoastră, mare cărturar,
 Pe-aici să dați, prin partea noastră,
 Amestecîndu-vă-n norodul cel de jos.
 Luați în schimb acest urcior de lut
 Pe care proaspăt l-am umplut.
 Să închinăm. Să nu vă stingă numai setea,
 Aceasta vă urăm, cu vorbe
 Stîngace poate, dar din inimă-nălțate.
 Cîți stropi cuprinde - atîtea zile

Mai fie-vă din ceruri numărate!

Faust

Primesc împrăștierea mulțumindu-vă
Din suflet!
(Norodul se adună în preajmă.)

Țăranul

Cu adevărat frumos
Din cale-afară e că-n zi de bucurie
Veniți, căci după cum se știe
Ne-ați fost alături și-n zile de urgie.
Atîția sunt încă în preajmă
Din cei pe care tatăl dumneavoastră
I-a mîntuit de friguri blestемate,
Cînd a curmat bolejnița în țara noastră.
Și-atunci, cu toate că așa de tînăr încă,
V-ați dus prin casele-nciumate.
Atîția morți scoteau prin porți,
Dar dumneavoastră, teafăr ca o stîncă,
Ați biruit amarnica-ncercare.
Celui ce ajuta i-a ajutat
De sus îndurătorul mare.

Toți

Urări de sănătate celui vrednic! Multe,
Ca să mai poată îndelung s-ajute!

Faust

Să v-aplecați în fața Celuia de Sus,
Care ne-nvață s-ajutăm
Și ajutor trimite-ne nespus!
(Se duce mai departe cu Wagner.)

Wagner

Ce simțămînt te-ncearcă dintr-o dată,
Cînd cînte-atîta ți se-arată?
Prea fericit e-un mare om, ce după darurile sale
Asemenea dobîndă poate să culeagă !
Părinții și copiii, cu privire trează,
În cale-ți ies, și fiecare-aleargă și întreabă.
Vioara amuțește, dansatorii contenesc,
Tu treci, în șiruri toți s-așează,
Căciulile în slavă, una după alta, zboară.
Văzut-ai cum din toate părțile i-aduni ?
Puțin lipsește și-ar îngenunchea
Ca-n fața unei venerabile procesiuni.

Faust

Încă vreo cîțiva pași pînă la piatră.
Aci ne odihnim, unde-n atîtea rînduri

Am poposit muncit de gînduri.
 Dedatu-m-am aci și postului și rugăciunii.
 Plin de nădejde, cu credință, cu suspine,
 Cu lacrimi, am crezut să pot obține
 De la cerescul Domn sfîrșitul ciumii.
 Batjocură îmi par aplauzele cu care unii
 Mă-ntîmpină. O, de-ai vedea în mine!
 Ai înțelege-atunci cît de puține
 Sunt meritele tatălui și ale mele.
 Om onorabil a fost tata, dar întunecat.
 Asupra firii și a sfintelor arcane ^o
 Gîndea, nu necinstit, dar într-un fel ciudat,
 Cu grele osteneli, de vrei, însă cam apucat.
 Se închidea, cu-ceata lui de-adepti,
 în neagra lui bucătărie și gătea pe îndelete,
 Unea contrarii, după lungi rețete.
 Un roșu-leu ¹ cu crinul alb ² se logodea
 în blîndă și domoală baie, zilnic.
 Apoi, împerecheați în flacăra, cei doi
 Trecuți erau dintr-un alcov ³ în altul, silnic.
 Cînd într-un joc de aprige culori
 Crăiasa tînără se alegea în zori,
 Medicamentul era gata. Oamenii mureau.
 Dar nimeni nu-ntreba: se face vreunul sănătos?
 Astfel cu infernalele tertipuri
 Prăpăd făcurăm prin aceste văi, mai fioros,

^o Arcane, în alchimie taine ale naturii.

¹ Roșu-leu, în alchimie oxid roșu de mercur.

² Crinul alb, în alchimie acid clorhidric.

³ Alcov, în alchimie retortă.

Decît făcuse ciuma. Însumi dat-am din otravă
 La mii de oameni. Toți s-au stins.
 Și-acum văzuși, cum suntem ridicați în slavă,
 Noi, noi netrebnicii și ucigașii!

Wagner

De ce v-ați tulbura-ntr-atît că-i rușinos?
 Eu cred că omul face îndeajuns
 Cînd se deprinde conștiincios
 În arta ce i-o lasă-naintașii.
 Cînd tînăr ești și tatăl ți-l cinstești,
 Știința lui cu bucurie-o moștenești.
 Iar dacă mai tîrziu, știința însuți o sporești,
 Putea-va fiul tău s-ajungă, unde tu nu ai ajuns

Faust

Ești fericit că ai încă nădejdea, printre-aleși,
 Din astă mare-a rătăcirilor să ieși.
 De ceea ce nu știm, noi am avea nevoie.

Ceea ce știm, doar anevoie ne va folosi.
 Să nu ne înnegrim însă cu jale
 Această oră ce ne iese-n cale.
 Privește cum în jerăgaiul soarelui de-apus
 Lucesc colibele pe creste sus.
 S-apleacă ziua. Soarele se duce să stîrnească
 În alt ținut viața.
 De ce de pe tărîm o aripă nu mă ridică
 Pe urma lui să plec, lăsînd în urmă ceața?
 În veșnica lumină a-nserării
 Eu lumea calmă aş vedea-o la picioare,
 Incendiate culmile deasupra văilor domoale,
 Și rîuri de argint curgînd în fluviul de aur.
 Nu mi-ar zădărnici zeiasca fugă
 Nici muntele și nici sălbaticul coclaur.
 Ce calde golfuri marea îmi deschide
 În fața ochilor mirați să strălucească.
 Dar zeul parc-ar vrea să asfințească.
 Și iarăși se trezește-n mine-ndemnul
 Să zbor din nou, să beau eterna lui lumină,
 În spate noaptea, înainte ziua,
 Deasupra cerul, iar sub mine unda lină.
 Frumos e visul. Soarele apune însă.
 O cît de greu la aripa neobositului meu duh
 O aripă trupească i se-adaugă prin văzduh.
 Dar fiecăruia din naștere i-e dat
 Să zboare cu simțirea-n lung și-n lat,
 Cînd sus, pierdută-n spațiul vînat,
 Își deapănă răsunătorul cîntec ciocîrlia,
 Cînd peste înălțimi și brazi de veacuri
 Plutește vulturul făcînd ocol,
 Cînd peste-ntinsuri, peste lacuri,
 Cocorii-o țin spre patriile lor.

Wagner

Avui și eu momente de ciudate-avînturi,
 Dar niciodat-asemenea îndemn
 Eu n-am simțit, îmi place să mă plimb pe cîmpul
 Dar păsări anevoie aş putea să pizmuiesc.
 Găsesc, dacă-mi îngădui, mult mai demn
 Prin cărți să răsfoiești cu bucurie.
 Ce-nălțătoare nopțile de iarnă sunt
 Cînd filă după filă-ntorci. Iar cînd
 Un pergament îți cade-n mînă
 Te simți în cer întreaga săptămînă.

Faust

Tu-ți știi doar unul din îndemnuri,
 De n-ai cunoaște niciodat' pe celălalt!
 Ah! două suflete-s în mine! Cum se zbat
 În piept, să nu mai locuiască împreună!

Unul de lume strîns mă ține, încleștat
 Cu voluptate, celălalt puternic
 Către cerești limanuri mă îndrumă.
 O, duhuri dac-ar fi în aer
 Din cele ce domină între ceruri și pămînt
 La mine le-aș chema din auriul vînt,
 Spre-o nouă viață să mă ducă
 Cu împliniri ce nu înșală.
 O, dac-o mantie de vrajă-ar fi a mea,
 Și dacă-n țări străine m-ar purta,
 Nu aș schimba-o pentru-o mantie regală.

Wagner

Nu invoca știuta ceată,
 Ce revărsîndu-se prin aburii de seară,
 La curmături și la răspîntii, omului
 Mii de primejdii îi prepară.
 Din miazănoapte ¹ spirite în stol
 Vin peste noi cu limbi-săgeți,
 Din răsărit alt cîrd ne dă ocol
 Să se hrănească cu plămînii noștri.
 Cărarea ne-o așin pe la amiază
 Și alte duhuri, din deșert venind.
 Din asfințit o ceată-ntii ne-mprospătează,
 Ca să ne-nece-apoi, meleaguri pustiind
 Spre-a ne-nșela, cum se alintă.
 Ascultă bucuros, ca să ne tragă-n cursă.
 Din cer că sunt trimise - așa se-nfățișează.
 Vorbesc ca îngerii, ca să ne mintă.
 Să mergem însă. Ceața cade ca mătasa.
 Se răcorește, înserează. Ne așteaptă casa.
 Dar ce stați astfel, cu neliniște
 Privind departe?

Faust

Nu vezi un cîine alergînd prin miriște?

Wagner

I-am prins de veste. Nu i-am dat vre-nsemnătate.

Faust

Observă-l numai. Vezi? Ce crezi că e?

¹ Wagner își expune aici credința sa deșartă în existența unor „spirite” ale celor patru regiuni ale lumii, potrivit celor patru puncte cardinale ale orizontului.

Wagner

Un pudel, care-n felul său aparte
 Adulmecă o urmă.

Faust

Nu vezi cum face
Prejuru-ne spirale ? Vine mai încoace.
Și dacă nu mă-nșel, o dîră de văpaie
El lasă pe întortocheata-i cale.

Wagner

Un pudel negru-i tot ce văd.
O amăgire a vederii - restul. Nu te tulbura.

Faust

Și totuși, parcă ar întinde magice capcane
în jurul nostru pentru-a ne lega.

Wagner

Nesigur sare și-l cuprinde teama
Aci în fața noastră luînd seama,
Că nu e domnul său, ci doi necunoscuți.

Faust

Se îngustează cercul. Iată-l lîngă noi.

Wagner

Ei, vezi? Un cîne e aci,
Nu duh. Sfios încearcă-a mîrîi.
Din coadă dă. Apucături de cîne-n toate!

Faust

Vino cu noi! Ei, haide, vino!

Wagner

E-un pudel nebunatic.
De stai, se-oprește și el, și socoate.
Și de-i vorbești, se-nalță-n două labe.
Ridică-n grabă ce din mîină-ți scapă.
Și ar sări după baston în apă.

Faust

Poate că ai dreptate. Nu-i găsesc nici eu
Vreun semn de spirit. E-un dobitoc dresat.

Wagner

Un cîne, cînd e bine educat,
Cîștigă și favoarea unui înțelept.
Atenția o merită-ntru totul,
El, al studenților școlar deștept.

Odaia de studiu.

Faust

(intrînd cu cînele)
Venind din cîmp, pe care bezna grea se lasă,

Intrăm acuma doi în casă.
 Plimbarea-n larg, sărbătorească drum,
 Un suflet au trezit în noi mai bun.
 Sălbaticile-ndemnuri, iată-le c-au ațipit,
 Și ogoiat e zbuciumul nestăvilit.
 Iubirea omenească ne cuprinde,
 Dumnezeiasca dragoste s-aprinde. ¹

#

Stai mulcom, cîne! Nu fugi încoaci și-ncolo.
 Ce-adulmecii mirosind pe lingă prag?

¹ Iubirea de sens panteist, aceea numită de Spinoza amor dei intellectualis: o revărsare, plină de dragoste, a sufletului în întregul univers.

Așază-te mai bine după sobă.
 Îți dau și-o pernă pentru colțul drag.
 Pe deal, cu sărituri și cu tîrcoale,
 Ne-ai înciudat, ne-ai veselit.
 Primește-acum din parte-mi îngrijirea
 Ca oaspete binevenit.

#

Cînd în chilia noastră strîmă
 S-aprinde, prietenește, lampa scundă,
 Lumina vrea în suflet să pătrundă,
 Și zi se face-n inima ce se frămîntă.
 Înțelepciunea-ncepe să grăiască,
 Nădejdea prinde a-nflori.
 Te-apucă dor de revărsările vieții
 Și de-ale vieții obîrșii.

#

Cîne, nu mîrîi! Cu muzica cea sfîntă
 Un animalic sunet, cum e-acesta, anevoie
 Se potrivește. Oamenii se strîng
 Și mîna-și dau spre a cîrți mișei,
 Cînd nu pricep ceva. E obiceiul lor năîng
 În fața frumuseții și a binelui ales
 Să mîrîie, cînd nu le este pe-nțeleș.
 Vrea cînele să se încrunte ca și ei?

#

Ce repede în mine s-a curmat
 Izvorul mulțumirii.
 De ce, vai, fluviul așa de grabnic seacă,
 Lăsîndu-mă pe țărmuri însetat ?
 Dezamăgirea de la mine treacă!
 Lipsiți de ceea ce adapă,
 Vom prețui mai mult cerescul element
 Și revelația ce nicăieri nu arde
 Mai viu ea-n Noul Testament.
 Mă-ndeamnă nu știu ce, străvechiul text
 Cu inima curată să-l privesc.
 Sacrul izvod

În graiul meu iubit să-l tălmăcesc.
 (Deschide un volum și încearcă să traducă.) ²
 Stă scris: La început a fost Cuvîntul.
 Mă și opresc. Cine m-ajută să fac pasul ?
 Cuvîntul? - Nu pot să-l prețuiesc așa de mult !
 Altfel va trebui să-l tălmăcesc
 Dacă de spirit eu ascult.
 Stă scris: La început a fost Ideea.
 Dar cîntărește bine-ntiul rînd,
 Ca pana să nu fugă, slove goale așternînd.
 Ideea e, ce-nfăptuiește și creează totul ?
 Ar trebui să scriu: La început a fost Puterea.
 Dar iată că scriind sunt îndemnat
 Să nu fac nici aici popasul.
 Din ce adîncuri vine șoapta ?
 M-ajută duhul și-mi dă sfat.
 La început voi pune Fapta.

#

De vrei cu tine, cîne, să-mi împart chilia,
 Te rog atunci să-ți curmi
 Lătratul, urletul cu care scurmi
 Și stînjenești tovărășia.
 Unul din doi
 Va trebui să iasă.
 Așa e legea printre noi.
 Ușa-i deschisă. Slobodă-i plecarea!
 Dar ce sunt nevoit să văd ?
 E umbră sau aievea ? De speriat,
 Cum crește cînele în lung și-n lat!
 Puternic se ridică, mare.
 De cîne nu mai are-nfățișare.
 Adusu-mi-am în casă o fantomă!
 Hipopotam, s-ar zice,
 Cu ochi de foc și groaznici colți.
 Te știu. Tu-mi ești aicea pe sub bolți!
 Pentru asemenea prăsilă infernală
 Cheia lui Solomon e bună,
 Nu-ncape nici o îndoială.

² *Faust va încerca o traducere liberă, nu confesională și dogmatică.*

Spirite

(pe coridor)

Înăuntru prins e unul,
 Stați afară și nici unul
 Nu mai intre. Stă în cursă
 Vulpea iadului și nu se
 Va putea din fier desprinde.
 Însă voi luați aminte.
 Să plutiți în sus și-n jos
 Ca să-i fie de folos.

Stați prin preajmă și-n ocol
 Dați din aripi ca un stol.
 Mult pe poftă ne-a făcut.
 Prins e, dar nu pentru mult.

Faust

Din patru unul dacă este,
 Nevoie am de-o vrajă din poveste:

#

Dispară salamandra ^o-n foc,
 Undina ¹ să se facă joc,
 Silfida ² să se risipească,
 Coboldul ³ să se ostenească.

#

Cine nu știe
 Puteri și stihie
 Din ape, văzduhuri,
 Nu e măiestru,
 Stăpîn peste duhuri.

#

Să piei în flăcări,
 Salamandră!
 Topește-te-n murmur,
 Undină!

^o Salamandra, în alchimie simbol al focului.

¹ Undină, în alchimie simbol al apei.

² Silfida, în alchimie simbol al aerului.

³ Cobold, în alchimie simbol al pământului.

Aprinde-te-n lumină,
 Meteorică silfidă
 Ajută la vatră,
 Incubus, Incubus. (*Incubus, alt simbol al pământului.*)

#

Nici unul din patru
 Nu este în fiară,
 Ea sta liniștită, rînjește cu colții, afară.
 Nu pare atinsă la pîntec
 Mai dinadins. O, vrei un descîntec
 Și mai puternic ?
 Ce ești, amice ?
 Din iad evadat ?

Privește-atunci semnul („Semnul” despre care vorbește Faust e crucifixul)

Acesta, la care s-apleacă
 Și cetele negre. Privește aici!
 Se umflă acum cu țepi de arici!

#

Lepădătură de blestem ce-ești!
 Îl poți citi ? Îl dibuiești ?
 E semnul celui ce n-are izvor,

Al Celui Nespus,
Al Celui prin lume din cer revărsat,
Al Celui sub coaste străpuns.

#

Ce duh îl paște, cum îl cheamă,
De crește ca un elefant
Și umple spațiul întreg
Și ca o ceață se destramă ?
Nu te sui pînă la grindă în odaie!
Întinde-mi-te la picioare! Știu să leg
Și să dezleg!
Vezi doar că nu ameninț în zadar.
Te dovedesc cu sfînta sfintelor văpaie.
Nu aștepta arzînda, întreita lumină ! (*Prin întreita lumină, Faust înțelege trinitatea.*)
Nu aștepta
Să-mi pun în joc arta deplină !

Mefistofel

(apare, în timp ce ceața se destramă, îmbrăcat ca un scolast călător (*dascăl de scolastică*) , de
după sobă)
Porunca este-a voastră. Gata-s să servesc.
De ce atîta larmă și necaz ?

Faust

Acesta fost-a așadar ascunsul simbur
Al cînelui! Un călător scolast ? Rizibil caz !

Mefistofel

Salut pe învățatul domn
Ce mă făcu s-asud din greu.

Fast

Cum te numești ?

Mefistofel

Neînsemnată mi se pare-această întrebare
Din partea unuia ce-atît dispreț arată
Pentru cuvînt și care mai presus
De aparențele amăgitoare
Se străduiește numai spre esențe și-adîncimi, mereu!

Faust

La dumneavoastră, domnii mei, esența
De obicei din nume se citește,
Și-aceasta foarte lămurit s-arată
Cînd cineva un zeu al muștelor,
Un mincinos, un coruptor, de pildă, vă numește.
Ei bine, spune-mi numai, cine ești?

Mefistofel

O parte sunt dintru acea putere

Ce numai răul îl voiește,
Însă mereu creează numai bine.

Faust

Ce vrei cu-asemeni ghicitori să spui?

Mefistofel

Sunt spiritul ce totul neagă.
Și cu dreptate, dat fiind că tot ce naște și devine
E vrednic să se prăpădească.
Nimic să nu mai ia ființă-ar fi mai bine.
Astfel cam tot ce voi numiți păcat,
Distrugere și rău
E însuși elementul meu.

Faust

O parte te numești, dar stai întreg în față-mi !

Mefistofel

Un adevăr ți-am spus, simplu de priceput.
E drept că omul, o, bicisnicul netot,
Se crede-obișnuit un tot.
Eu însă sunt parte din partea, care la-nceput
A fost chiar totul, parte sunt din noaptea
Ce și-a născut lumina,
Mîndra lumină, care mumei nopți
Vrea să-i răpească-nțîietatea, bat-o vina!
Un lucru știu, oricum s-ar strădui
Lumina nu va izbuti,
Căci, strîns legată e de corpuri,
Din corpuri vine și înfrumusețează corpuri,
Un corp o poate-n drum opri.
Așa nădăjduiesc, că mult nu va mai dăinui,
Deodată cu corpurile va pieri.

Faust

Îți bănuiesc acum îndatorirea de pitic,
Nu poți să nimicești nimic în mare,
Încerci cu mărunțișul și în mic.

Mefistofel

E-nvederat că asta nu-i ispravă.
Ce se opune marelui Nimic,
Acest ceva, această lume fără slavă,
Orice aș fi-nceput, rămîne-n neclintire.
Cu valuri încercai s-o clatin, cu furtuni, incendii.
Ce liniștită pîn' la urmă stă întreaga Fire.
Iar oameni, dobitoace, ce mai zic,
Prăsila de blestem n-o vatem cu nimic.
Și cîți am îngropat și pîn-acum!

Dar veșnic un nou sînge-și face drum.
Și nu mai contenește. Nebunia te cuprinde.

Din aer, apă și pămînturi
Semințele, cu miile, se-nalță-n vînturi,
În umed și uscat, în cald și-n rece.
Noroc că flacăra e patrimoniul meu,
Altfel și-n ea viața ar spori mereu.

Faust

Și astfel tu, Puterii ce creează
Din veac în veac, în plină-amiază
În față îi ridici un pumn drăcesc,
Ce în zadar cu viclenie se-nclăștează.
Încearcă altceva să-ncepi, mai viu,
Tu straniu al Haosului fiu!

Mefistofel

Voi căuta să mă gîndesc,
Dar despre-aceasta altă dată.
Pot oare-acuma să mă depărtez ?

Faust

Nu văd de ce-ai mai întreba.
Ne cunoscurem în sfîrșit, o, da –
Poți să mai vii, precum ți-e voia.
Aci-i fereastra, colo ușa,
Și-un horn de-asemenea, de-i simți nevoia.

Mefistofel

S-o spun pe față ? N-aș putea să plec...
E-o mică piedică, pe unde-i dat să trec.
În prag un semn e scris, să apere de nu știu cine.

Faust

O pentagramă-ți face griji ? Nu-i șagă ?
Dar spune-mi, fiu al iadului,
Dacă aceasta e o vrajă ce te leagă,
Cum ai adus-o, de-ai intrat ?
Un duh de teapa ta cum s-a-nșelat ?

Mefistofel

Priviți-l, semnul. Nu e tras cum se cuvine.
Unul din unghiuri, care dă-n afară,
E, precum vezi, puțin deschis -

Faust

A-ntors-o întîmplarea bine.
De-acum prizonier îmi ești, așa s-ar zice.
Ispravă ca de vis!

Mefistofel

Venind de-afară, cînele nu a băgat
Nimic de seamă cînd sări în casă.
Acuma chestia se vede altfel:
Și diavolul nu poate să mai iasă.

Faust

Dar cum se face că nu-ncerci din casă
Să ieși pe-acolo, pe fereastră ?

Mefistofel

Așa e pravila, a duhurilor, dracilor:
Pe unde au intrat, pe-acolo trebuie să iasă.

Faust

Îți are deci și iadul legile și dreptul ?
Ne-am bizui, cu alt cuvînt, pe rînduiala vracilor.
E bine-așa, căci s-ar putea atunci pe sigure
Temeiuri încheia un pact cu dumneavoastră.

Mefistofel

Din ceea ce făgăduiesc, nimic nu se precupețește
îngăduit îți e să-ți stîmperi dor și sete.
Pe scurt aceasta însă nu se poate formula.
Va trebui să stăm de vorbă pe-ndelete.
Acuma însă rogu-vă supus
Drumul să-mi dați, precum am spus.

Faust

Mai stai puțin, să întregești povestea bună
Cu care începuși să-mi cînți în strună.

Mefistofel

Să mă lăsați acum. - Mă-ntorc eu iarăși, în curînd.
Atunci putea-vei să-ți destăinui poftă, gînd.

Faust

Nu eu sunt cel ce după tine-am alergat.
Tu însuși ai căzut în cursișoară.
Cel ce a prins odată pe dracul, să și-l țină,
Căci nu-l va prinde-așa ușor a doua oară.

Mefistofel

De vreți, sunt gata să rămîn,
Tovărășie să vă țin; sunt gata, dar condiționat,
Îngăduiți-mi să v-alung urîtul, timpul,
Cu meșteșugurile unui drac umblat.

Faust

Arată-ți arta-n care te pricepi.

Da, bucuros privesc. Ești liber să începi.

Mefistofel

Amice, pentru simțurile tale
 Vei dobîndi în ora-aceasta
 Mai mult decît în ani de zile.
 Îți vor cînta duhuri subtile.
 Icoanele, ce le-i vedea, frumoase-n stol,
 Nu sunt numai un joc de vrajă, gol.
 Mirosul tău, el însuși, se va desfăta,
 Și cerul gurii va simți plăcere,
 Simțirea ta se va-ncînta.
 O pregătire jocul meu nu cere.
 Începeți dar, suntem cu toții în ocol.

Spiritele

Negrele bolți
 Să dispară.
 Prin ceasul de seară
 Arate-se cerul.
 Privească de sus
 Albastru eterul.
 Destrame-se norii.
 Stelele, sorii
 Lucească nespus.
 #
 Fiii tăriei,
 Frumusețe bogată
 Plutească deasupra
 În sfera curată.
 Pe urmele lor
 Străbate un dor.
 Panglici fluturînd
 Veșmintele lor
 Pe țări s-au lăsat
 Și peste-un pridvor,
 Unde sub viță,
 Ținîndu-se-n gînd,
 Ținîndu-se-n brațe
 Iubiții își spun
 Un cuvînt pe viață.
 Lujerii-mbracă
 Chioșc, lîngă chioșc.
 Strugurii cadă-n
 Teascuri și-n cadă.
 Rîuri spumoase
 Vinuri revarsă,
 Trec printre pietre
 Și prin curate
 Vechi nestemate,
 Lasă în urmă

Arsele vetre,
Lacuri se fac
Sub plaiuri, ce tac.

#

Păsări întâmpină
Soarele, marele.
Zboară spre clarele
Insule-n ape,
Care pe valuri
Se leagănă; insule
Unde pe maluri
Coruri ghicim,
Unde pe câmpuri
Hore zărim.

#

Vîrtejuri de hore:
Unele-n loc pe sub ulmi,
Altele trec peste culmi,
Altele-n aer plutesc,
Toate c-un chiot
Spre focul ceresc,
Hore sub brazi,
Toate spre stele,
Toate-n extaz.

Mefistofel

L-ați coplesit, aerienii mei copii.
A adormit, precum i-ați descîntat.
Pentru acest concert vă sunt îndatorat.
Tu încă nu ești omul - să-l ții pe diavolul legat.
Să-l desfățați cu dulci imagini, visuri,
Să-l cufundați în amăgiri de paradisuri.
Dar pentru-a despica vraja din prag, luați aminte,
Am grabnică nevoie de un dinte
De șobolan. Nu-mi trebuie descîntec lung.
Se și apropie tiptil
Din colț, de undeva, un rozător docil.

#

Al șobolanilor și al șoarecilor domn,
Stăpînul muștelor, al broaștelor, păduchilor,
Îți poruncește să apari de zor,
Să rozi ce e de ros în prag.
Și cum stăpînul unge pragul cu ulei,
Iată că vii, sărind din noapte în vileag.
La treabă deci, degrabă! Unghiul ce m-a ținut
Pe loc, e chiar la margine. L-ai dovedit ?
O mușcătură încă ! - S-a făcut ! Așa !
De-acum, visează, Fauste, pînă ce ne-om revedea!
(Iese.)

Faust

(deșteptându-se)
 Sunt iarăși eu cel înșelat ?
 Așa dispar strigoii și vedenia. Să fie-adevărat
 Că visul m-a mințit c-un diavol,
 Și că un pudel mi-a scăpat?

Odaia de studiu

Faust

Bate la ușă ? – Intră !
 Cine la cazne mă va pune iară ?

Mefistofel

Eu sunt.

Faust

Intră!

Mefistofel

S-o spui și-a treia oară !

Faust

Ei bine, intră !

Mefistofel

Vezi, așa îmi placi.
 Ne-om năvăli unul cu altul, sper.
 Să-ți iau la goană gărgăunii,
 De asta am venit, eu junele boier,
 În haină roșie, cu tiv de aur,
 C-o manteluță de mătase străvezie,
 C-o pană de cocoș la pălărie,
 C-o lungă, ascuțită spadă.
 Să te îmbraci și tu la fel
 Ca toată lumea să ne vadă.
 Pe scurt acesta-mi este sfatul -
 Descătușat și liber să descoperi
 Ce e viața! Iată largul !

Faust

În orice haină, c-un suspin
 Simți-voi pămînteanul chin.
 Sunt prea bătrîn, de joacă să mă țiiu,
 Prea tînăr sunt, fără dorinți să fiu.
 Ce are lumea să-mi îmbie ?
 Lipsă să duci, să-nduri prisosul din pustie!
 Acesta-i cîntecul, eternul cîntec
 Ce sună fiecăruia-n auz,
 Ce fiecăruia ni-l cîntă
 De-a lungul zilelor un glas ursuz.

Cu groază numai, dimineața mă deștept
 Cu-amare lacrimi - rîu mă podidește
 În pragul zilei, care-n mersul ei
 Nici-o dorință niciodată nu-mplinește.
 Chiar presimțirea vreunei bucurii
 Scăzută e de cugetul prea treaz.
 Creațiunea inimii zădărnicită e de mii
 De fete-ale vieții urîțite de necaz.
 Cînd noaptea ar putea să fie scut
 Te-ntinzi înfricoșat în așternut.
 Odihnă nici atunci nu ai: sălbatică
 Vin visuri să ne biciuiască.
 Divinitatea, care-n pieptu-mi locuiește,
 În stare e pe dinăuntru să mă răscolească;
 Divinitatea, ce tronează sus și-o chem,
 În stare nu-i să pună ceva în mișcare.
 Și astfel existența mi-e povară,
 Dorită moartea, viața un blestem.

Mefistofel

Și totuși moartea niciodată
 Nu e un oaspete de tot binevenit.

Faust

O, fericit acela, căruia ea-i împletește
 Pe frunte-nsîngerații lauri, fericit
 Acel, pe care după valvîrtejul unui dans
 La pieptul unei fete îl găsește.
 O, dacă-n fata marelui, puternicului Duh
 Aș fi căzut extatic, neînsuflețit!

Mefistofel

Și totuși cineva nu a băut
 În noaptea-aceea negrul suc.

Faust

Să spionezi, se pare, nu ți-e neplăcut.

Mefistofel

Atoateștiutor nu sunt, dar multe știu.

Faust

Dacă atunci din groaznicul tumult
 M-a scos un dulce sunet cunoscut
 Și mi-a-nșelat cu amintirea unui timp senin
 Un rest de simțămînt astăzi străin,
 Acum voi blestema tot ce cu amăgiri
 Și cu ispite sufletul îmbrobodește –
 Și tot ce-n astă peșteră de jale ¹
 Îl leagă cu puteri de vrajă orbitoare.
 Să fie blestemată mai întîi părerea-naltă

Cu care spiritul de sine însuși se îmbată !
 Lucirea aparentă, care bate
 La poarta simțurilor, fie blestemată!
 Să fie blestemat ce-n vis ne minte
 Și amăgirea gloriei și-aducem aminte!
 Și blestemat, ce simțul proprietății lingușește,
 Femeie și copil, și plug și servitori !
 Să fie blestemat Mamon ², când cu comori
 La fapte îndrăznețe ne incită
 Și când pentru plăceri trîndave
 Ne potrivește pernele întru ispită,
 Blestem pe mustul strugurilor cadă
 Și-asupra paroxismului iubirii !
 Blestem nădejdlor! Blestem credinței, închinării !
 Și blestem mai ales răbdării!

Corul spiritelor

(nevăzut)

Vai! Vai!

Tu ai distrus

¹ Aluzie la imaginea „peșterii”, cu care Platon aseamănă „corpul” (în lucrarea despre „Stat”, începutul cărții a VII-a).

² Mamon, zeu al bogățiilor la sirieni. În Evanghelie, o denumire dată diavolului.

Frumoasa lume
 Cu pumn puternic.
 Ea cade fără nume.
 Un semizeu a nimicit luminile.
 Noi ducem în neant ruinile.
 Deplîngem în tristețe
 Pierduta frumusețe,
 Tu cel mai puternic
 Din fiii pămîntului
 Clădește-o încă o dată!
 Tu, fiul avîntului, în pieptul tău
 Clădește-o din hău.
 Începe tu
 O nouă viață
 Cu cuget senin.
 O nouă cîntare
 Să-ți fie povață.

Mefistofel

Aceștia-s cei mai mici
 Dintre amici.
 Ascultă-i numai ce sfătoși
 Spre fapte și plăceri
 Te-mping, te trag,
 De nicăieri.
 În lumea, ce nu s-a sfîrșit,

Din singurătatea
 În care seve și visări s-au istovit
 Te cheamă în larg!
 Dar încetează să te joci cu-amărăciunea
 Ce-ți mistuie ca pajura rărunchii.
 Tovărășia, chiar și cea mai rea 'ți îngăduie
 Să simți că om ești printre oameni. Asta
 Nu-nseamnă să-ți amesteci coatele, genunchii
 Numaidecît prin pleava cea de rînd.
 Nu-s eu chiar dintre cei mai mari,
 Dar dacă vrei, cu mine, pași și gînd
 Pe drumuri, prin viață, să ți-i porți,
 Sunt gata să ascult, și-așa, în dar,
 Să fiu al tău, din clipa-aceasta chiar,
 Însoțitor ți-aș fi prin timp
 Și, dacă m-ai găsi pe plac,
 Sunt sluga ta și toate ți le fac.

Faust

Și ce aștepti să-ți împlinesc în schimb

Mefistofel

Ai încă pentru-aceasta timp, ai timp.

Faust

Nu, nu. Căci diavolul nu face doar
 De dragul Celuia de Sus
 Ce-aduce altuia folos. Rostește-ți clar
 Condiția, s-o văd cum iasă.
 Astfel de slugi aduc prăpăd în casă.

Mefistofel

Mă leg să te slujesc aici, să nu cunosc
 Popas, dorințele-mplinindu-ți.
 De-ar fi însă și dincolo să ne-nîlînim,
 Să faci la fel, suflarea ostenindu-ți.

Faust

Ce-i dincolo - nu-mi pricinuieste griji.
 De sfarmi această lume în ruine,
 Cealaltă poate să se nască după mine.
 Din ăst pămînt îmi izvorăște bucuria,
 Și-acesta-i soarele, ce-mi luminează suferința.
 De voi putea să mă despart de lumea-aceasta,
 Întîmple-se atunci orice, urmeze neființa.
 Nu voi să mai aud nimic
 Dacă și dincolo e ură și iubire,
 Dacă și-n celelalte sfere
 Exist-un înalt și un adînc ca-n astă Fire.

Mefistofel

Atunci poți să-ndrăznești. Fă legămînt
 Și cîte zile-avea-vei pe pămînt
 Te-i bucura de meșteșugurile mele.
 Îți dau, ce nici un om nu a văzut sub stele.

Faust

Sărmane diavol, ce vrei tu să-mi dai ?
 A fost vreun duh, al unui om, vreodată
 De tine priceput în năzuința sa înaltă ?
 O hrană ce nu satură tu ai. Tu ai
 Și roșu aur, ce, fără odihnă,
 Din mînă scapă ca argintul viu,
 Un joc tu ai, la care nimeni nu cîștigă, știi,
 O fată, care-n brațe stîndu-ți
 Te și trădează cu vecinul,
 Divina bucurie a onoarei
 Care dispare, despicînd, precum un meteor, seninul.
 Arată-mi fructul, ce-nainte de-a-l culege, putrezește,
 Și pomul, ce din nou,
 În fiecare zi-nverzește!

Mefistofel

Nu mă-nspăimîntă-atare-nsărcinare,
 Pot să-ți servesc asemenea comori la nesfîrșit.
 Dar, bune prieten, cred că-i timpul
 Să ne gîndim și la un praznic liniștit.

Faust

Îndestulat, de m-oi întinde-n trîndăvie
 Vreodată, aceasta să mă coste capul.
 De poți să m-amăgești cu lingușire
 De mine însumi mulțumit să fiu,
 De poți cu vreo plăcere să mă-nșeli,
 Să fie ziua ceea - ziua mea din urmă.
 Asta-i prinsoarea ce ți-o-mbiu.

Mefistofel

Să fie!

Faust

Dă mîna și lovește! Clipei de-i voi zice:
 Rămîi, că ești atîta de frumoasă!
 Îngădui ți e atunci în lanțuri să mă fereci.
 Atuncea moartea bată-n turn din acioaia zgomotos
 Atunci scăpat de slujbă ești, cum se cuvine.
 Atuncea ornicul să stea, arătătorul cadă,
 Oprit să fie timpul pentru mine!

Mefistofel

Ai cîntărit ce spui ? Nu voi uita-o.

Faust

E dreptul tău. După cuvînt să iasă!
Nu ai de-a face c-un semeț neghiob.
De-ndată ce statornicesc, sunt rob!
Al tău, al altuia, nu-mi pasă!

Mefistofel

Chiar astăzi la doctoricescul praznic
Ca servitor mi-oi face datoria.
Un lucru însă ! Rogu-te un rînd sau două,
Să am și scrisă mărturia.

Faust

Și slove vrei, pedant ce ești !
N-ai cunoscut încă nici un bărbat,
Nici un cuvînt dat de-un bărbat ?
Nu e de-ajuns că vorba mea rostită
Mă leagă pentru totdeauna pe pămînt ?
Cînd lumea curge-n vuiet
Cu toate fluviile ei,
Pe mine să mă țină-n loc un jurămînt ?
Ne zace-n inimă această nebunie,
Cine de ea s-ar libera cu bucurie ?
E fericit cel ce credința-n piept o poartă,
De nici o jertfă rău nu i-a părea.
Dar pergamentul, impregnat și scris,
Pe toți cu-nfiorare-i ia.
Cuvîntul încă-n pană - moare. Să se știe!
Acum pecetea, ceara, pieile (*prin „piei”, Faust înțelege pergamentele*)
Domină !
Ce-mi ceri, tu spirit rău, să-ți fiu în stimă ?
Vrei bronz sau marmură, un pergament? Hîrtie ?
Să scriu c-o daltă, c-un stilet, c-o pană ?
Ești liber să alegi precum îți place!

Mefistofel

Cum poți această vorbărie
Numaidecît s-o umfli ?
Totul în puțin se strînge
Orice foiță e de-ajuns.
Și iscălești c-un strop de sînge.

Faust

Dacă atîta doar te satisface,
Cu fleacul ăsta facem pace.

Mefistofel

E sîngele un suc de tot aparte.

Faust

Nu-ți fie teamă c-o să rup această învoială.
Se-ndreaptă-ntreaga-mi străduință cu putere
Tocmai spre ceea ce promit. Cuvîntu-i spus.

M-am cățărat pușin prea sus.
Prin rangul tău mi-e locul. Ce durere!
Marele duh - dispreț cules-am de la el !
Natura - porțile mi le-a închis în față!
Firul gîndirii-i rupt, în ceață.
Științele îmi pricinuiesc profundă greață.
Să potolim prin văile simțirii,
Arzînde, toate patimile firii.
Și rînd pe rînd, din învelișul lor de vraje,
Minunile să le desfacem, drage.
Să ne zvîrlim în timp, în freamătu-i, cu dor,
În rostogolul întîmplărilor!
Să se perinde, cum se poate,
Durere și plăceri, de toate,
Succese și căderi, cum soarta vine;
Adevăratul om nu stă degeaba.

Mefistofel

Nu-ți este pusă nici o țintă, sau măsură.
Și dacă pretutindeni e să guști vreo picătură,
Din goană să apuci ceva, călcînd cu dreptul sau cu stîngul,
Eu - poftă bună-ți zic,
Întinde mîna, și nu-mi face pe nătîngul !

Faust

Ți-am spus, de bucurie nu mai este vorba azi.
Mă dau vîrtejului, plăcerii dureroase,
îndrăgostitei uri, amărăciunii ce împrăspătează:
Sunt vindecat de setea cunoștinței,
Vreau pieptul să mi-l dau de-acuma suferinței.
Ce-i este omenirii hărăzit să simtă,
Să simt și eu, oricît ființa mea ar fi de strîmtă.
Înaltul să-l cuprind în mine și adîncul ca-ntr-un caier,
Să-adun în mine tot ce-i rază, tot ce-i vaier,
Să mă lărgesc ca omenirea, să mă zbat și să veghez,
Asemeni ei, la urmă, însumi să naufragiez.

Mefistofel

O, crede-mă, de mii de ani eu însumi
Încerc mîncarea, mestecînd ce mi s-a dat.
Dar între leagăne și dric nu-i unul
Să mistuie bătrînul, acru, aluat. ¹
O, crede-mă, ăst tot ce-l vezi, ăst univers
Făcut e numai pentr-un Dumnezeu nespun,
Ce stă în veșnică lumină sus.
Pe noi în beznă ne-a trimis, sub toate,
Iar vouă vă priește numai zi și noapte. ²

Faust

Eu însă vreau!

Mefistofel

Nu-s împotriva! Pînă una-alta
 Mi-e teamă doar de-un singur lucru:
 Timpul e scurt și lungă arta!
 Gîndesc c-ai accepta povețe,
 De pildă un poet să te învețe.
 Cu gîndul să colinde el prin lume.
 Îngăduie-i pe creștetul de cînte să-ți adune
 Tot ce e nobilă și rară calitate:
 A leului putere, îndrăzneală,
 A cerbului mișcare și iuțeală,
 Italic sînge înfocat
 Și nordică temeinicie.
 Să caute el cărarea, taina,
 Să fie generos, dar totodat' viclean,
 Să te îndrăgostească dup-un plan,
 Cînd, june, alta-ți va fi haina.
 Un domn ca ăsta de-aș găsi,
 Eu domnul Microcosmos l-aș numi.

Faust

Ce sunt, în cele de pe urmă, dacă
 Coroana omenirii-n stare nu-s s-o cuceresc,
 Spre care simțurile toate năzuiesc ?

- ¹ Prin aluat, Mefistofel înțelege universul, pe care nici el însuși nu-l poate cuprinde, asimila.
² Oamenii sunt, urmărind ideea lui Mefistofel, spirite intermediare, între spiritele întunericului și cele ale luminii.

Mefistofel

Ce mai întrebi ? Tu ești ceea ce ești !
 Peruci cu bucle — milioane poți să pui,
 Să umbli poți pe cataligi, hai-hui,
 Tu-n veci rămîi ceea ce ești!

Faust

O știu. Știu că zadarnic bogățiile
 Umanei minți în mine eu le-am strîns.
 De mă opresc, sunt o făptură de deplîns:
 Nici o putere-n inimă nu s-a aprins.
 Mai sus sunt poate cu vreo două șchioape,
 Dar cu nimic de infinit nu-s mai aproape.

Mefistofel

Stimate — aceste lucruri tu le vezi.
 Cum lucrurile-n genere se văd:
 S-o-ntoarcem mai cu iscusință,

Cît ține încă bucuria, înainte de prăpăd.
 Ce naiba! Sigur e că mîni, picioare,
 Și cap și dos sunt ale tale.
 E pricină această îndestulă să socot
 Că ceea ce eu gust, și tot
 Ce folosesc, e mai puțin al meu ?
 De pot vreo șase armăsari să mi-i plătesc,
 Nu e puterea lor și-a mea ?
 Alerg și sunt un zdravăn om
 Cu douăzeci și patru de picioare la șosea.
 Înviorat, tu lasă-ți gîndul trălălău,
 Și ia-o ață-n plină lume!
 Bicisnicul, ce-n speculație se pierde,
 E ca un dobitoc pe pajiște uscată
 Purtat în cerc de-un demon rău,
 În timp ce o pășune mîndră, verde,
 Jur împrejur în larguri i se-arată.

Faust

De unde să începem ?

Mefistofel

Nimic mai simplu.
 Iacă plecăm. Că-i loc acesta de tortură!
 Ce chip de viață e să-ți plictisești școlarii ?
 Nu-și are și uritul o măsură ?
 O treabă e aceasta pentru domn Chiorilă.
 La paie goale să-mblățești, nu-ți vine silă ?
 De altfel lucrul cel mai bun, ce-l știi,
 Și-așa nu ți-e permis unor copii a-l spune.
 Se și apropie pe coridor un june.

Faust

Cu neputință-mi este să-l ascult !

Mefistofel

Bietul băiat așteaptă cam de mult.
 Neconsolat să nu ne plece.
 Dă-mi, rogu-te, scufia, haina —
 Cu masca asta-s dascăl mare —
 (Se travestește.)
 Să-l iau cu gluma și cu spirit rece!
 Un sfert de ceas, nu-mi trebuie mai mult.
 Tu pregătește-te pentru plecare.
 (Faust iese.)

Mefistofel

(în haina lungă a lui Faust)
 Disprețuiește numai rațiune și știință,
 Cea mai înaltă-a omului putere!
 Te lasă-nduplecat de vrăji și artificii,

Cum spiritul minciunii ți-o impune și ți-o cere,
 C-atunci te dovedesc și ești al meu, fîrtate !
 C-un spirit soarta l-a-nzestrat,
 Nestăvilit el veșnic înainte bate,
 În prea grăbita-i năzuință sare peste
 Măruntele, dar calde, bucurii terestre.
 O să-l tîrăsc prin plinele, sălbaticile văi
 Ale vieții și prin seacă neînsemnătate.
 Să jinduiască, să se zvîrcolească, și pe loc
 Să se-nvîrtească – nesătulului în față
 Mîncări și băutură să-i plutească; nici o apă
 Să nu-i aline setea-foc!
 El va pieri, îl văd pierdut,
 Chiar dacă dracului el nu s-ar fi vîndut.
 (Un școlar intră.)

Școlarul

Mă port pe-aci de scurtă vreme,
 Și vin cu multă plecăciune,
 Să văd un învățat pe care
 Cu toții-l știu din mare nume.

Mefistofel

Curtoazia voastră mă încîntă.
 Vedeți un om cum sunt atîția.
 La alte uși ați mai bătut ?

Școlarul

La dumneavoastră caut scut.
 Sunt tînăr, drepte gînduri am și bună vrere.
 De-asemeni și un pic de-avere.
 Printre străini îmi dete drumul mama
 Numai cu greu. Vă rog să țineți seama
 De toate astea, și că vreau să-nvăț ceva cîstit.

Mefistofel

Ați nimerit chiar locul potrivit.

Școlarul

Simt totuși un îndemn, din nou să plec.
 Între pereții-aceștia, pe sub bolți,
 Nu prea îmi vine să petrec.
 E un spațiu strimt aici și-ntunecat.
 Nici o verdeață, nici un pom nu-mprejmue clădirea,
 În săli, pe bănci, de-atîta umbră laolaltă,
 Îmi pierde piuitul și gîndirea.

Mefistofel

Atîrnă totul de obișnuință, pe la noi.
 Nici pruncul nu ia sînul mamei
 Cu voie la-nceput, dar repede apoi

Cu poftă și plăcere bea, cît doi.
La fel o să vă meargă, și pe zi ce trece,
La sîinii-nțelepciunii o să beți cît zece.

Școlarul

De gîtul ei vreau să m-agăț cu voluptate.
Să-mi spuneți numai cum ajung la ea!

Mefistofel

Aș vrea să știu ce facultate
Alegeți, și vă dau apoi și replica.

Școlarul

Aș vrea s-ajung de-a binelea-nvățat,
Doresc ce-i pe tărîmuri să cuprind
Și tot ce-n ceruri este și-n natură,
În mine vreau știința s-o aprind.

Mefistofel

Sunteți pe bunul drum, de lăudat.
Puțin însă cam risipit.

Școlarul

Sunt pentru treabă cu tot sufletul,
Firește însă că mi-ar conveni
Și-un pic de libertate și puțin amuzament,
Din cînd în cînd cîte-o frumoasă zi.

Mefistofel

Secretul în chimie.
Ea rîde singură de sine și n-o știe.

Școlarul

Nu prea pricep ce spuneți și ce e.

Mefistofel

Mai bine veți pricepe altă dată,
Cu sîrguință după ce veți fi-nvățat
Metoda de clasificat.

Școlarul

Mă-ncearcă toate astea-acum,
Parcă o moară mi-ar umbla prin cap.

Mefistofel

Pe urmă nu uitați un lucru, da !
Va trebui să abordați și metafizica.
Să căutați a înțelege mai adînc, oricum,
Ce-ii creierul uman nu intră nicidecum.
Aflați că pentru ceea ce nu înțelegem
Nici azi, nici peste-o săptămînă,

Un lucitor cuvînt avem oricînd la îndemînă.
 Deocamdată cam un an sau jumătate
 Vă țineți strîns de buna rînduială.
 Cinci ceasuri zilnic cad în socoteală.
 Să fiți prezent, la-ntîiul clopot care bate.
 Să preparați cu sîrguință tema,
 Și paragraf ii să-i cam știți în mare parte,
 Ca să vedeți mai bine-apoi, că profesorul
 Vă spune doar ce stă la carte.
 Totuși, păstrați-vă-ncordarea trează,
 Siliți-vă să scrieți, note să luați,
 închipuindu-vă că însuși sfîntul duh dictează.

Școlarul

Hîrțiile le-oi duce-acasă
 Și le-oi păstra frumos.
 Ce-i negru scris pe albă foaie
 Rămîne veșnic de folos.

Mefistofel

Să vă alegeți îns-o facultate.

Școlarul

Știința dreptului nu prea mă ispitește.

Mefistofel

De-aceasta nu mă prinde vreo mirare.
 Cam știu ce preț această-nvățătură are,
 Se moștenește pravila și legea
 La fel c-o boală fără leac:
 Din generație în generație, din loc
 În loc, ele se mută, trec prin veac.
 Nonsens devine rațiunea, binefacerea o plagă
 Ce pretutindenea ne paște.
 E vai de capul tău cînd ești nepot !
 De dreptul ce cu noi deodată se naște,
 Nu este, din păcate, niciodată vorba.

Școlarul

Aversiunea, ce-o simțeam, mi-o mai sporîți
 Și dumneavoastră. Fericit, pe care-l sfătuiți !
 Să studiez teologia poftă aș avea !

Mefistofel

Nu aș dori să vă îndrum greșit —
 Urechea voastră mă asculta.
 Vedeți, știința-aceasta — o, în ea
 Să ocolești cărarea falsă e așa
 De greu. S-ascunde-n ea otravă multă,
 C-o poți asemăna aproape c-un medicament,
 Cel mai cuminte lucru e să audiați

Și-aici pe unul singur —
 Și pe cuvîntul spus de maistru să jurați,
 În genere — țineți-vă, dar bine,
 De cuvinte! Astfel veți păși de-a dreptul
 În templul certitudinii depline.

Școlarul

Dar un concept ar fi să se găsească
 Pe lîngă orișice cuvînt.

Mefistofel

De ce vă oțărîți ? Ei bine — aflați că tocmai
 Unde conceptele se-ntîmplă să lipsească,
 Se-nființează, la dorință, un cuvînt.
 Poți cu cuvinte admirabil să te cerți,
 Poți din cuvinte un sistem să făurești,
 O, în cuvinte poți cu fanatism să crezi,
 Cuvîntului o iotă nu poți să-i răpești.

Școlarul

Scuzați că vă rețin cu-atîtea întrebări.
 Sunt totuși nevoit. Iertați-mi vina.
 N-ați vrea să-mi spuneți un cuvînt
 Cuprinzător și-n ce privește medicina ?
 Trei ani înseamnă o durată scurtă,
 Domeniile însă sunt așa de largi.
 De ti se dă o mică îndrumare,
 Apuci mai sigur prin ținuturile vagi.

Mefistofel

(pentru sine)

M-am săturat de tonul sec.
 La rolul meu de diavol am să trec.
 (Tare.)
 Al medicini spirit lesne-i de cuprins.
 De la un cap la altul studiezi
 Înalta lume, mica lume, cum le vezi,
 Spre a lăsa la urmă într-adins
 Să meargă totul cum lui Dumnezeu îi place.
 A hoinări s-aduni știință, zău, nu face.
 Învață fiecare-atît cît poate,
 Dar cel ce prinde clipa, mi se dovedește om întreg,
 Îmi sunteți arătos, și după cîte înțeleg
 Aveți și cutezanță. Mai presus de toate
 S-aveți încredere-n voi înșivă,
 C-atunci și ceilalți v-o arată. Să-nvățați
 În special femeia s-o conduceți, semînția slabă.
 Tot ah-ul ei și orice vaiet
 Se lecuiește dintr-un singur punct, degrabă.
 Și dacă sunteți măcar semionorabil

Le-aduni pe toate-n pălărie.
 Un titlu-ți face pîrtie spre ele,
 Și în curînd pereche n-ai în măiestrie.
 Cu chițibușuri într-un ceas puteți obține,
 Ce alți n-ar izbuti în ani de zile.
 Va trebui să vă pricepeți mai vîrtos la puls.
 Și dacă una v-ar cădea în brațe-nvinsă,
 Cuprindeți-o pe după coapse
 Ca să vedeți cît e de strîns încinsă,

Școlarul

Așa mai zic și eu. Se luminează zarea.

Mefistofel

Ce seacă e, amice, orice teorie,
 Dar cît de verde viața, cît de aurie!

Școlarul

Vă jur, mă simt ca-n vis cu întîmplarea.
 Îmi veți permite să mai viu și altă dată ?
 E greu s-adun atîta-nțelepciune dintr-o dată.

Mefistofel

Îngădui bucuros, ce pot, din parte-mi.

Școlarul

Mi-ar fi cu neputință să pornesc la drum,
 Fără'de-a solicita favoarea
 De-a-mi scrie cîteva cuvinte în album.

Mefistofel

Prea bine.
 (Scrie și-i dă albumul.)

Școlarul

(citește)

Eritis sicut Deus, scientes bonum et malum. (Veți fi ca Dumnezeu și veți cunoaște binele și răul (în
 limba latină în original).
 (închide albumul, respectuos și pleacă.)

Mefistofel

Urmează numai sfatului
 Ce-l dete șarpele, străbunul meu,
 Și te-i înspăimînta cîndva
 De-asemănarea ta cu Dumnezeu.

Faust

(intră)

Ei, încotro o vom lua ?

Mefistofel

Unde dorești.
 Vedea-vom mica și-apoi marea lume.
 Cu ce folos, cu câtă bucurie,
 Urma-vei cursul, gratuit anume !

Faust

Cu barba asta lung-a mea
 Ușoarei vieți cum m-oi deda ?
 N-oi izbuti, căci niciodată
 Prin lume eu nu m-am purtat.
 Cu alții mă simt tare mic,
 Voi fi mereu intimidat.

Mefistofel

Amice, lasă, căci totul vine de la sine
 Te vei pricepe la viață,
 Vei ști să o privești în față,
 De-ndată ce te-ncrezi în tine.

Faust

Cum vom pleca, ieșind din ca
 Unde ți-s caii și trăsură ?

Mefistofel

Mantaua mea o vom întinde,
 Ne-a duce ea prin aer de mătăasă.
 Grijește numai să nu iei
 Desagi prea grei, prea mari, de-acasă.
 Văzduhul cald, ce-l pregătesc,
 Ne-a ridica de jos în grabă,
 Pentru viața nouă, ce-o începi,
 Îți spun noroc ! Și-acum în slavă !

Pivnița lui Auerbach, la Lipsca.

[*Chef de camarazi veseli*](#)

Frosch

Nimeni nu bea ? Nimeni nu râde ?
 Ce fețe-s astea ? Nici un chiot nu s-aude ?
 O flacăra-mi erați de obicei, firtaților !
 Azi focul arde-n paie ude.

Brander

Numai a ta e vina, că nu vii
 Ca altă dată cu năzbîtii, cu prostii!

Frosch

(îi toarnă un pahar de vin în creștet)
 Uite, de toate !

Brander

Porc, cum altul nu mai știu !

Frosch

S-ar spune că doreai să fii !

Siebel

De vă certați, pe-aci e ușa!
Cîntați cu piept lărgit! Beți și urlați!
Începeți dar, ce aștepta-ți ?

Altmayer

Vai mie, ce mă fac ?
Îmi spargi urechile. Dați-mi bumbac !

Siebel

De-abia cînd bolta sus răsună
Puterea basului o simți în strună.

Frosch

Nu-i locul tău aici, de ți-a
Sări muștarul. Tra-la ! La-la ! la !

Altmayer

Oh, tra-la! La-la! La!

Frosch

Cîntați subțire și înalt !
(Cîntă.)
Sfîntul imperiu roman
Cum se mai ține laolaltă ?

Brander

Urît e cîntecul ! Și e politic ! Și avan !
Ce cîntec mizerabil! Mulțumiți
Lui Dumnezeu că de imperiul roman
Nu trebuie cu dinadinsul să-ngrijiiți.
Că-mi sunteți deocamdat' scutiți de-acest amar.
Eu, cel puțin, socot ca o dobîndă
Că nu sunt împărat sau cancelar.
Cu cale-i însă să avem și noi un căpitan.
Ce-ați spune, dintre noi un papă să ne-alegem ?
Voi știți ce însușire hotărăște, care calitate
Înalță pe bărbat în demnitate. (*Desigur mai mult calitatea de băutor, decît însușirile erotice*)

Frosch

Avîntă-te în sus, privighetoare dulce,

Și cîntă mîndrei mele să se culce.

Siebel

Nici un salut iubitei! Vreau să uit.

Frosch

În ciuda ta, mîndruței un sărut!

(Cîntă.)

Zăvor s-aude, și e noapte,
Zăvor s-aude și-apoi șoapte,
Zăvor se-nchide-n dimineață,
Iubitul iese iar în ceață.

Siebel

Tu, cîntă numai, preaslăvește-o noaptea-ntreagă !

Voi rîde eu la rîndul meu.

Pe mine m-a-nșelat, pe tine te mai leagă!

Din parte-mi îi urez iubit un spiriduș,

Cu ea să-ți facă șagă după uși.

Și-un țap bătrîn, leliță-fă, leliță-lele,

În prag să-ți facă temenele.

Un tînăr zdravăn, ce mai spun,

E pentru poama-aceea mult prea bun.

N-am să-i mai dau țircoale pe la vetre,

Prefer să-i sparg ferestrele cu pietre.

Brander

(lovind cu pumnul în masă)

Atenție! Și ascultați! Veți recunoaște

Că mă pricep cam la de toate, domnii mei.

Îndrăgostiții stau aci, tăcerea-i paște.

Acestora, precum o cere cuviința

Vreau să le cînt pe poftă. Luați tonul !

Atenție! Un cîntec pe măsură nouă !

Și să cîntați refrenul, murmurînd isonul !

(Cîntă.)

A fost odată un șobolan,

Trăia numai din unt și slană.

Ca doctor Luther el făcu

O ceafă groasă, năzdrăvană.

Bucătăreasa îi găti

Otravă — locul strimt îi deveni

Ca de aleanul dragostii.

Corul

(chiotind)

Ca de aleanul dragostii.

Brander

Și șobolanul se-nvîrți
 Și din băltoace cînd bău,
 El casa toată-o scormoni,
 Dar furia nu-i folosi.
 Sărea încolo-ncoaci sări!
 Și în curînd se osteni
 Ca de aleanul dragostii.

Corul

Ca de aleanul dragostii.

Brander

Și-apoi veni în plină zi
 Și lîngă vatră el căzu,
 Se zvîrcolea și gîfîia.
 Bucătăreasa rîse: „Ce-a mai fi ?
 Că șobolanul fluieră, ha-ha,
 Și ortul popii și l-a da,
 Ca de aleanul dragostii.”
 Ca de aleanul dragostii.

Siebel

Se bucură flăcăii de-o nimica toată.
 Dar spuneți-mi e asta o ispravă,
 Să dai la șobolani otravă ?

Brander

Amicul nostru-o face lată.

Altmayer

Borțosul cu chelia lui rotundă!
 Cît de domestic e la nenoroc!
 Își vede chipul și asemănarea
 În șobolanul mistuit de foc !

Mefistofel

Mai înainte de-orice — un loc de veselie
 Ți-arăt. La ăst norod te-aduc
 Să vezi cît de ușor știu unii să trăiască.
 O sărbătoare-i pentru ei aproape orice zi.
 Cu haz puțin, cu mulțumire din belșug,
 Se-nvîrt în cercul lor îngust nerozii
 Ca tinerii pisoii în jurul cozii.
 Cît timp dureri de cap nu au,
 Cît timp crîșmaru-i gata să-mprumute,
 Ei toți înveseliți din fleanca dau.

Brander

Aști oaspeți vin dintr-o călătorie.
 Se vede după felul lor aparte
 Că au sosit tocmai acu, și de departe.

Frosch

Într-adevăr! Trăiască Lipsea noastră !
E-un mic Paris, și își cultivă cetățenii!

Siebel

Ce- crezi, străinii ce-ar putea să fie?

Frosch

Îi dibuiesc eu. Dați-mi-i în grije.
La un pahar de vin precum se știe,
Le smulg secretul, lesne, cum un dinte
De lapte scoți unui copil, fără să strige.
Din casă boierească parcă vin.
Sunt mândri, par dezamăgiți puțin.

Brander

Sunt șarlatani de iarmaroc, prinsoare fac!

Altmayer

Se poate.

Frosch

Las', că-i iscodesc eu, după plac.

Mefistofel

(către Faust)

Nu bănuiesc ăștia pe dracu,
Nici când sunt dați de-a berbeleacu,

Faust

Salutul nostru, domnii mei!

<titlu> Siebel

Și-al nostru-n schimb !

(încît, privirii la Mefistofel dintr-o parte.)
Dintr-un picior de ce-o fi șchiopătînd ?

Mefistofel

Îngăduiți, să ne așezăm și noi la masă ?
În loc de bune băuturi, de care nu găsim în casă,
Să ne încînte mai curînd tovărășia !

Altmayer

Păreți un om din cale-afară răsfățat.

Frosch

Ați mînecat îmi pare cam tîrziu din sat ?
Cu Terchea-berchea ați cinat ?

Mefistofel

Trecurăm tocmai astăzi pe la el.
 Am stat de vorbă-ndelungat.
 Ne-a povestit atâtea despre verii lui.
 La despărțire zise: Fiecăruia salut să-i spui.
 (Se-nclină spre Frosch.)

Altmayer

(încet)

Avuși nevoie de aceasta ?

Siebel

Șiret patron!

Frosch

L-oi dovedi eu, în alt ton.

Mefistofel

Voci încercate-am auzit cîntînd,
 De n-a fost amăgire în ureche.
 Desigur, cîntecul sub aste bolți
 Are-un ecou fără pereche.

Frosch

Nu cumva sunteți un măiestru virtuoz ?

Mefistofel

O, nu! puterea-i slabă, numai pofta-i mare.

Altmayer

N-ați vrea să ziceți o cîntare ?

Mefistofel

Dacă doriți, cîte voiți!

Siebel

Dar printre altele și una nouă !

Mefistofel

Din Spania ne-ntoarserăm în astă-seară,
 Din a cîntărilor și-a vinurilor țară.
 (Cîntă.)

A fost odat-un rege,
 Ce-avu un mare purec —

Frosch

Un purec ! Auziți ? L-ați așteptat ?
 Un purec ! Vai, ce oaspete curat !

Mefistofel

A fost odat-un rege,

Ce-avu un mare purec. (*Cîntecul purecelui, o batjocură a burgheziei la adresa nobilimii de la curte.*)

A fost odat', atîta ştiu,
Şi regele, aceasta se-nţelege,
L-a îndrăgit ca pe un fiu.
Un croitor la sine cheamă.
Iată, ți-l dau în scamă,
Să iei boierului măsură
De pantaloni şi haină.

Brander

Dar croitorului să-i spuneţi
C-aşa o vrea satrapul,
Să facă potrivit măsura,
Că orice cută-n pantaloni
O va plăti cu capul.

Mefistofel

Şi purecele-n catifea
Umbla acum la curte.
Purta pe haină cît'e-o stea
Şi panglici lungi şi scurte.
Iar cînd ministru deveni,
Precum era de prevăzut
Şi fraţii lui şi rudele
Domni mari la curte s-au făcut.

#

Dar domni şi doamne la palat
Ce cazne-aveau să-ndure.
Regina însăşi, fetele din casă
Erau muşcate sub mătasă.
Dar n-aveau voie să înjure,
Nici să se scarpine-ndesat.
Doar noi ne scărpinam cînd mişcă,
Şi purecii-i strivim cînd pişcă.

Corul

(urlînd)

Doar noi ne scărpinam cînd mişcă,
Şi purecii-i strivim cînd pişcă.

Frosch

Bravo, bravo ! încă o dată!

Siebel

Toţi purecii aşa să pată!

Brander

Cu degetele prindeţi-i, că-i plească !

Altmayer

Trăiască libertatea! Vinul să trăiască !

Mefistofel

Aș bea și eu, ca libertatea s-o cinstesc,
Dar vinurile voastre nu mă ispitesc.

Siebel

Să n-o mai repetați, că-i supărare.

Mefistofel

Mi-e teamă de crîșmar, de vorbe grele,
Altfel v-aș îmbia ca unor oaspeți
Un strop ales din pivnițele mele.

Siebel

Dă-ncoa! Răspunderea-i a mea deplină !

Frosch

De faceți rost de-un bun pahar, v-aducem laude
Numai prea mici să nu vă fie mostrele.
Căci dacă e să prețuiesc ce nu-i, ce e,
Nevoie am de-o-nghițitură bună!

Altmayer

Din țara Rinului veniți se pare.

Mefistofel

Să-mi faceți rost de-un sfredel lung și mare.

Brander

Doar n-aveți buțile chiar la intrare ?

Altmayer

Acolo-n colț e coșul cu unelte.

Mefistofel

(ia sfredelul. Către Frosch.)
Spune-mi mata, ce băătură-ți este dragă ?

Frosch

Nu vă pricep. Aveți mai multe ?

Mefistofel

Îngăduit e fiecăruia s-aleagă.

Altmayer

Aha ! Ai și-nceput pe buze să te lingi.

Frosch

De-i vorba să aleg, vreau Perla de la Rin,

Căci patria ne dăruiește cel mai splendid vin.

Mefistofel

(în timp ce sfredelește în masă o gaură)
Aduceți ceară și-astupați cu dopuri !

Altmayer

Oh, asta-i numai — să scuzați — scamatorie !

Mefistofel

Și dumneata cam ce dorești ?

Brander

Șampanie să fie !

Să dea în clocot, ca și cum un jar ar stinge !

(Mefistofel sfredelește, unul a făcut în răstimp dopurile și astupă găurile.)

Brander

Se ocolește anevoie ce-i străin și ce desparte !

Ce-i bun — de multe ori ne e departe.

Un neamț adevărat urăște pe francezi,

Dar vinurile lor le bea cu sete, precum vezi

Siebel

(în timp ce Mefistofel s-apropie de locul său)

Mărturisesc că vinuri acre tocmai

Gîtlejul nu pofteste. Dați-mi unul dulce.

Mefistofel

Să curg-aici vin vechi de. Tokai.

Altmayer

Nu, domnul meu! În față mă priviți !

Vă știu intenția! Ne păcăliți !

Mefistofel

Cu oaspeți nobili ca aceștia

Ar fi primejdios, nu sunteți de părere ?

Dar grăbiți-vă! pe față-mi spuneți,

Ce vinuri inima vă cere ?

Altmayer

De toate! Ce mai întrebați ?

(După ce găurile au fost sfredelite și astupate.)

Mefistofel

(cu gesturi ciudate)

Struguri face vița,

Coarne poartă țapul.

Scutur eu șuvița,

Mi se-nclină capul.
 Vinul e zeamă,
 Vița lemn se cheamă,
 Masa de lemn
 Poate și ea
 Vin să dea.
 Cuvîntul e-ndemn,
 Minune și semn.
 Acum deschideți și vă desfățați

Toți
 (în timp ce scot dopurile și fiecareia îi curge în pahar vinul dorit)
 Cum curgeți, ah, izvoare minunate

Mefistofel

Păzea! Pe jos un strop să nu-mi vărsați !
 (Ei beau repetat.)

Toți

Ne merge ca la canibali, cum se cuvine.
 Cinci mii de porci n-o duc mai bine!

Mefistofel

(către Faust)

Sunt liberi, vezi-i cum petrec !

Faust

Eu poftă aș avea să plec.

Mefistofel

Ia seama numai și-i vedea
 Cît de magnific bestialitatea se va revela.

Siebel

(bea neprecaut, vinul curge pe jos și se preface în flacăra)
 Foc! Ajutor ! Iadul arde !

Mefistofel

(descîntînd flacăra)

Foc, elementul meu, tu! Ia-o mai domol !
 (către ceată)
 Deocamdat-a fost numai un strop de purgator.

Siebel

Ce-nseamnă astea ? Așteaptă numai !
 Scump vei plăti ! Nu ne cunoști !

Frosch

Ne crede dumnealui și beți și proști !

Altmayer

Gîndesc să-l invităm domol, să plece.

Siebel

Credea-ndrăznețul că aici
Cu hocuspocus se petrece!

Mefistofel

Taci, bute puturoasă!

Siebel

Coadă de mătură !
Pe cine beșteleşti ? Drept ce ne iei ?

Brander

Bătăi cădea-vor, grindină, de vrei !

Altmayer

(scoate un dop din masă, foc îi sare în față)
Ard ! Ard !

Siebel

Dedatu-s-a scamatoriei, vrăjii.
Loviți! El nu mai e sub scutul legii!
(Ei scot cuțitele și tăbărăsc spre Mefistofel.)

Mefistofel

(cu atitudine gravă)
Închipuire și cuvînt
Schimbă sens și loc.
Fiți aici și fiți acolo,
Și vă fie de noroc !
(Ceilalți se opresc mirați și se privesc îndelung.)

Altmayer

Ah, unde sunt ? Frumoasă țară !

Frosch

Podgorii ! Văd eu bine oare ?

Siebel

Și struguri, struguri !

Brander

Aici lingă pridvor, ce viță verde !
Și-un strugure! Oh, mîna să-l dezmiere.
(Îi prinde pe Siebel de nas. Toți fac la fel, unul împotriva celuilalt și ridică cuțitele.)

Mefistofel

Tu amăgire, legătura ia-o de pe ochi, firește!
Și țineți minte voi, cum diavolul glumește !

(Dispare cu Faust. Ceilalți se depărtează unul de altul.)

Siebel

Ce noutate ?

Altmayer

Cum?

Frosch

Era acesta nasul tău ?

Brander

(către Siebel) Pe-al tău îl țin în mână eu !

Altmayer

A fost un trăsnet, ce trecu prin mădulare.

Dați-mi un scaun, cad de pe picioare.

Frosch

Nu, zău! Răspundeți ce mi s-a-ntîmplat ?

Siebel

O, blestematul, unde-i ? Vreau să știu.

A doua oară nu-mi mai scapă viu.

Altmayer

Pe ușa pivniței eu îl văzui ieșind,

Pe-o bute mare-ncălecînd —

Simt ca un plumb prin glezne și-n picioare.

(Se-ntoarce spre masă.)

Siebel

Fu amăgire, înșelăciune și nălucă totul !

Frosch

Credeam că beau, mi-aș șterge încă botul.

Brander

Dar cum a fost cu strugurii povestea ?

Altmayer

Și-apoi să nu crezi în minuni !

Dar altora să nu mai spunei vestea !

Bucătărie vrăjitoarească

Pe o vatră joasă o căldare fierbe la foc.

În aburii ce se ridică, se ivesc felurite arătări.

O maimuță stă lingă căldare, mestecă și grijește să nu dea în foc.

Maimuțoiul cu puii stau alături și se încălzesc.

Pereții și grinzile sunt împodobite cu cele mai ciudate unelte vrăjitoarești.

Faust, Mefistofel

Faust

Nebune vrăji, ce silă mi-e de ele!
 Mă porți pe-aci ca să mă vindeci oare ?
 În volburarea asta de scrinteală ?
 De sfaturi de la babe am nevoie cu tocmeală ?
 Mi-or ajuta asemenea fierturi murdare
 Treizeci de ani să lapăd de pe mine-acum ?
 Vai mie, dacă nu cunoști un leac mai bun !
 Nădejtile mi-au și pierit.
 N-a născocit încă natura sau vreun spirit
 Un alt balsam mai izbutit ?

Mefistofel

Amice, ce isteț te-amesteci iar în treabă.
 Există pentru-ntinerire și un mijloc mai firesc.
 Dar despre-acesta se vorbește-n altă carte,
 Într-un capitol mai aparte.

Faust

Destăinuiește-mi-l degrabă !

Mefistofel

N-am să mă feresc.
 Un mijloc ai, fără de bani și fără vrăji.
 Te du pe cîmp numaidecît, și sapă, ară !
 Păstrează-ți rostul într-un cerc îngust.
 Hrănește-te cu hrană simplă, fără gust.
 Trăiește între dobitoace ca un dobitoc.
 Nu socoti c-ar fi rușine însuți tu să gunoiești
 Ogorul de pe care seceri. Iată un mijloc
 De-a te menține tânăr, de-a ajunge teafăr
 Pînă la ani optzeci, și să rămîi luceafăr.

Faust

Atari isprăvi nu-mi sunt la îndemînă
 Și n-aș putea să iau hîrlețu-n mînă.
 Viața-ngustă nu mă prinde chiar de loc.

Mefistofel

Ei, vezi că vrăjitoarea trebuie atrasă-n joc ?

Faust

De ce numaidecît afurisita babă
 Cu buruieni și ierbi ?
 Nu poți tu însuți băutura să mi-o fierbi ?

Mefistofel

Frumoasă pierdere de vreme-ar fi,
 În timp ce mu de poduri aş clădi.
 Lucrarea cere nu numai știință, artă,
 Ci și răbdare care-așteaptă.

Un spirit liniștit ani mulți de ea să țină seama
 Căci timpul doar desăvârșește zeama.
 Și-apoi unde mai pui
 Acele meșteșuguri multe, minunate,
 Spre-a nimeri în cap un cui ?
 E drept că dracul a-nvățat-o, rînd
 Pe rînd și cîte-o leacă,
 Dar dracul însuși nu-i în stare să o facă.
 (Văzînd animalele.)
 Vezi ce prăsilă cu lăbuțe!
 Pe lîngă foc ce slugi drăguțe!
 (Către animale.)
 Se pare că stăpîna nu-i acasă ?

Animalele

La praznic dumneai s-a dus
 Pe horn în sus.

Mefistofel

Cît timp obișnuiește ca să-mi zboare ?

Animalele

Cît timp ne încălzim pe la picioare.

Mefistofel

(către Faust)

Cum le găsești, aceste animale ?

Faust

Mi-e scîrbă și mi-e jale.

Mefistofel

Cît mă privește, zău, nimic nu-mi este mai plăcut,

Decît cu animale să discut.

(Către animale.)

Ei, spuneți-mi, afurisite animale,

Ce mestecați acolo în căldare ?

Animalele

Pentru săraci o ciorbă lungă.

Mefistofel

Aveți o clientelă mare. Faceți zeamă, să ajungă !

Maimuțoiul

(se apropie și se lingusește pe lîngă Mefistofel)

Aruncă zarul,

Fă să cîștig,

Să uit amarul.

Mi-e gol buzunarul,

Bani de-aș avea —

Ar fi lumea mea!

Mefistofel

Ce fericit s-ar socoti un maimuțoi cu floace,
La loterie dacă ar putea să joace!
(între timp puii au luat o sferă mare, rostogolind-o în față.)

Maimuțoiul

Aceasta e lumea,
Cît e de mare
Se-nvîrte și umblă
Fără-ncetare.
Ca sticla sună.
S-a sparge-n curînd,
E goală-năuntru,
Și suflă prin ea
Vînt, vînt.
Sunt viu, sunt viu.
Dragul meu fiu,
Ține-te tu
Departe de ea.
Vei muri, vei muri.
Ea e de lut,
Cioburi vor fi.

Mefistofel

Ce vrea să fie sita ¹ aceea ?

¹ Aluzie la folosirea superstițioasă a sitei ca mijloc de a dezvălui fapte tănuite.

Maimuțoiul

(o ia din cui)
Hoț dac-ai fi,
Numaidecît
Te-aș dovedi!
(Se duce la maimuță și o îndeamnă să privească prin sită.)
Privește prin sită!
Pe hoț îl dibuiești,
Și nu ai voie să-l numești ?

Mefistofel

Și oala aceasta ce-i ?

Maimuțoiul și maimuța

Bicisnicul n-o știe.
El nu cunoaște
Nici oală, nici tipsie.

Mefistofel

Dobitoc ce ești! Fără curtoazie !

Maimuțoiul

Ia pămătuflu-n mîna ca să vezi!
Pe scaun şezi !
(Îl sileşte pe Mefistofel să se aşeze.)

Faust

(care în răstimp a stat în faţa unei oglinzi, apropiindu-se sau depărtîndu-se de ea)
Ce văd ? Cerească icoană

S-alege în oglindă ca-n bulboană ?
Iubire, împrumută-mi tu aripa
Cea mai grăbită, ca s-ajung
Pe-al ei meleag, cît bate clipa.
De nu stau şintuit pe locul unde sunt,
De îndrăznesc să mă apropii,
N-o mai zăresc decît prin ceaţă.
Chip prea frumos ! Cel mai frumos din cîte sunt!
E cu putinţă ? O femeie într-atîta de frumoasă ?
întrezăresc în trupul, ce-n privire mi s-abate,
O chintesenţă-a cerurilor toate ?
Există-asemenea făptură pe pămînt ?

Mefistofel

Desigur. Dacă Dumnezeu întîi
Vreo şase zile se căzneşte frămîntînd o nefiinţă,
Ca să aplaude la sfîrşit el însuşi,
E limpede c-asemenea isprăvi sunt cu putinţă!
Priveşte, de-astă dată, pîn'te saturi,
Şi află că aş şti să-ti dibuiesc
O mîndră ca aceasta, pe unde mă-nvîrtesc.
Şi fericită soartă are cel ce-acasă
O va conduce ca mireasă !
(Faust priveşte necurmat în oglindă. Mefistofel întinzîndu-se în scaun, se joacă cu pămătuful
de pene şi continuă a vorbi.)
Aicea stă pe tron regala mea persoană,
Un sceptru-n mîna ţiu, lipseşte doar coroana.

Animalele

(făcînd mişcări din cele mai ciudate, îi aduc cu strigăte, o coroană lui Mefistofel)
Fii tu aşa de bun
Puterea ţi-o strînge,
Lipeşte coroana
Cu sudoare, cu sînge!
(Umblă stîngaci cu coroana, încît aceasta se sparge în două; apoi sar prin bucătărie cu
părţile.)
Pentru tine,
Pentru mine,
Noi vorbim
Şi facem rime.

Faust

(privind în oglindă)

Vai mie! Îneebunesc de-a bine!

Mefistofel

(arătînd spre animale)
Prin cap acuma și pe mine
Cu ameteți mă ia.

Animalele

Și dacă izbutim
Mai cu temei,
Sunt idei, sunt idei!

Faust

Mă arde-n piept, rămîne scrum.
Mai repede, în larg de-acum !

Mefistofel

Să recunoaștem, cel puțin din astea toate,
Că sunt poeți de mari carate.
(Căldarea, de care maimuța n-a avut grijă, dă în foc. Se produce o mare flacără ce iese prin
horn. Vrajitoarea coboară prin flacără cu strigăte îngrozitoare.)

Vrajitoarea

Au, au, au, au !
Tu, scroafă blestemată, ce te iau !
Căldării nu-i porți grijă! Și mă arzi !
Afurisit necaz !
(Zărindu-i pe Faust și pe Mefistofel.)
Ce se petrece-aici ?
Ce vreți prin aste locuri joase ?
Și cine-mi sunteți ?
V-ați furișat, prin ce gîrlici ?
Intra-v-ar chinul focului în oase !
(Mestecă cu lingura mare prin căldare, de sar flăcări spre Faust, Mefistofel și animale. Ani-
malele schelălăiesc.)

Mefistofel

(întorcînd pămătuful de pene, ce-l ține în mînă izbește între sticle și oale)
Așa, așa! În cioburi totul !
Am să vă-ntind pe labe botul.
O glumă e, tu spurcăciune,
Și tactul ce se cere
La melodia ta anume.

#

(Vrajitoarea se dă înapoi cu furie și groază.)
Nu mă cunoști ? Stîrpitură !
Nu-ți mai cunoști maestrul și stăpînul ?
O dată dacă mai lovesc, după Scriptură,
Te sfarm, cu toți strigoi de maimuțe!
Unde-i respectul, de minteanul meu cel roș ?
Ascunsu-mi-am obrazul, ca să mint ?

Sau poate-aștepți să mă prezint ?

Vrăjitoarea

Stăpîne Doamne, să iertați primirea.
Nu văd copita, deși ochii mei nu-s orbi.
Și unde sunt însoțitorii, cei doi corbi ?

Mefistofel

Îmi scapi cu-atît de astădată.
Căci e cam mult de cînd nu ne-am văzut.
Și-i drept că de cultură în răstimp
Și dracul s-a contaminat.
Fantoma nu mai are nordic nimb.
Nici gheare, coarne, coadă; au ieșit din modă.
Stau altfel însă cu piciorul
De care nu mă pot lipsi!
Multe neajunsuri printre oameni mi-ar prilejui.
De-aceea, ca atîția dintre tinerii cuconi
Mă folosesc de pulpe false printre vii.

Vrăjitoarea

(dănțuind)

Mă pierd cu firea, ridic cana,
Văzînd aici pe domn Satana !

Mefistofel

Ăst nume nu-l rosti ! îți interzic !

Vrăjitoarea

De ce ? Doar nu e nume de nimic !

Mefistofel

De mult e-n cartea basmelor trecut,
Dar oamenii mai buni nu s-au făcut.
Cel Rău, de ăsta au scăpat, dar răii au rămas.
Să mă numești baron, c-atunci e bine.
Un cavaler sunt ca și alții, minte ține!
Am sînge nobil, sunt boier, nu-s de pripas.
Privește-ncoa, ăsta-i blazonul care-l port.
(Face un gest obscen.)

Vrăjitoarea

(rîde peste măsură)

Ha-ha! E încă-n felul vostru, cum o-ntoarceți.
Șiret, cum totdeauna-ați fost !

Mefistofel

Amice, învață pe de rost
C-acesta-i felul cuviincios
De-a te purta cu vrăjitoarele frumos!

Vrăjitoarea

Și-acuma spuneți, domnii ce doresc ?

Mefistofel

Din cunoscuta băutură — un pahar.
Căci anii sucurilor nu trec în zadar.

Vrăjitoarea

Prea bucuros. Aicea am un must
Din care și eu câteodată mai gust.
Nu mai miroase sticla neplăcut.
Vă dau un păhărel, și s-a făcut.
(încet.)

Dar dacă cineva nepregătit pe gît l-a tras, O știți, nu mai trăiește nici un ceas.

Mefistofel

E un prieten bun. Vreau de folos să-i fie,
Deci fă ce știi cu-a ta bucătărie!
Închide cercul și vrăjind te-nclină.
Din băutură dă-i o cupă plină !

(Vrăjitoarea face cu gesturi stranii un cerc și adună lucruri ciudate în el. În acest timp se aude clinchet de pahare și căldările încep să sune, iscîndu-se o muzică. Vrăjitoarea aduce apoi o carte mare și așează maimuțele în cerc, ca să-i servească, așa cum stau cu spatele, drept pupitru, și să-i țină făcliile; îi face semn lui Faust să se apropie.)

Faust

(către Mefistofel)

Nu zău, ce vreți cu toate aste ?
Țicnelile acestea și zănaticile semne,
Înșelăciunea asta demodată,
În stare nu-s să mă îndemne.

Mefistofel

Ei fie! Pozne-s toate, doar de rîs!
Severule, nu fi așa de-nchis!
O drege și ea, dup-o pravilă vrăcească,
Ca zeama strașnic să-ți priiască.
(îl silește pe Faust să intre în cerc.)

Vrăjitoarea

(cu emfază, citind dintr-o carte)

Înțelege cu temei:
Din unul fă zece.
Scoate pe doi,
Fă dintr-o dată trei.
C-atunci ești bogat.
Pe patru fă-1 uitat.
Din cinci și șase,
Astfel îți zic,
Fă șapte și opt,

Și totul s-a copt.
 Și nouă e unul
 Și zece nimic.
 Asta, spun și eu,
 E tabla-nmulțirii
 Deasupra firii. (*Nonsensuri magice.*)

Faust

S-ar spune că băbușca are febră !

Mefistofel

Pînă să-ncheie, e încă hăt departe.
 Așa e însă toată-această carte.
 Pierdui și eu cu ea nopți multe, ani întregi:
 O contradicție perfectă
 Rămîne-o taină deopotrivă
 Pentru scrințiți și pentru breji,
 Amice, arta asta-i veche, nouă.
 Cînd te gîndești, te iei de păr.
 Un obicei a fost prin vremuri totdeauna
 Cu unu și cu trei, cu trei și unul,
 Să răspîndești erori, nu adevăr. ¹
 Se flecărește astfel fără stinghereală.
 Dar cine mai pofteste să discute cu nebunul ?
 Se crede de-obicei că unde se aud cuvinte,
 Ar fi ceva de înțeles și pentru minte.

Vrăjitoarea

Unde te-ntorci, unde te-ndrumi,
 Puterea-naltă a științei
 Ascunsă e întregii lunii.
 Dar celui care nu gîndește
 Cu dărnicie ea se-mpărtășește.

Faust

Ce este-acest nonsens, ce-l spune ?
 Îmi crapă capul, cînd ascult.
 Îmi pare că aud vorbind în cor
 Mii de nebuni sau și mai mult.

Mefistofel

Destul acum, sibilă ² minunată !
 Întinde băutura, umple cupa
 Pînă la gură, ca s-o ia.
 Amicului n-are să-i strice-nghițitura.
 E-un om trecut prin multe demnități,
 Și care-a tras licori destule la măsă.

(Vrăjitoarea toarnă băutura, cu multe ceremonii, în cupă. Cînd Faust o duce la gură, sare o flacăra.)

Mefistofel

Dă drumul numai băuturii pe gîtlej,
 Și inimii ea fi-va leac.
 Se spune că te tutuiești cu dracul,
 Și te sfiiești de-o flacără, de-un fleac ?
 (Vrăjitoarea șterge cercul. Faust iese din rotocol.)

- ¹ *Mefistofel ironizează dogma trinității.*
² *Sibilă" nu înseamnă, aici, decît .vrăjitoare".*

Mefistofel

Afară-n larg ! E bine să te miști !

Vrăjitoarea

De bine fie-vă înghițitura !

Mefistofel

(către vrăjitoare)

Dar dac-ar fi să-ți împlinesc vreo poftă vie,
 Să nu mi-o spui decît în nopți de Valpurgie !

Vrăjitoarea

(către Faust)

Un cîntec vă mai dau. Nu e din carte.
 Simțiți, de-l ziceți, un efect aparte !

Mefistofel

(către Faust)

Vino mai repede din încăperea scundă !
 Va trebui s-asuzi din abundență,
 Puterea băuturii-n toate te pătrundă !
 Apoi te-oi învăța nobleță trîndăviei.
 Și în curînd cu desfătare vei simți
 Cum Cupido trezit, ca iedul va sări.

Faust

Îngăduie-mi să mai privesc o dată
 Minunea din oglindă. Ce frumoasă fată !

Mefistofel

Izvodul frumuseții palpitînd de viață
 Îl vei vedea-n curînd aievea-n față.

#

(încet.)

Cu-această băutură-n trup, mă crezi ?
 În orișice femeie pe Elena ¹ ai s-o vezi.
 O stradă Faust, Margareta trecînd.

Faust

Frumoasă domnișoară, pot să îndrăznesc
 Să mă alătur, să vă însoțesc ?

Margareta

Nici domnișoară ² nu-s, și nici frumoasă.
 Pot să mă duc și ne-nsoțită-acasă.
 (Faust vrea s-o prindă de braț. Margareta se ferește, trece.)

Faust

Frumoasă-i, Doamne! Ce copilă !
 N-am mai văzut asemenea făptură.
 Are virtuți desigur, fără număr.
 Roșata buzelor și a obrazului luminează
 Să nu le uiți o veșnicie !
 Și felul cum privirea și-o înclină
 Ce cald prin inimă te ia.
 Tăioasă la cuvânt, cum îi plăcu să fie —
 Să te încînți de ea la nebunie!
 (Mefistofel apare.)

¹ E vorba de Elena, personaj din Iliada; epopeea antică spunea că din cauza ei ar fi izbucnit războiul Troiei.

² Acest titlu se dădea în epoca feudală numai nobilelor nemăritate.

Faust

Ascultă, să-mi faci rost de fetișcană !

Mefistofel

De care ?

Faust

De-aceea care tocmai a trecut.

Mefistofel

Ei lasă ! Aceea de la popa vine, de la strană.
 A dezlegat-o de păcate.
 Mă furișai pe lângă ei doar din curiozitate.
 Nevinovată e, la spovedanie s-a dus pentru nimic,
 Și numai fiindcă obiceiul cere.
 Nu am asupra ei nici o putere!

Faust

Dar a trecut de paisprezece ani!

Mefistofel

Vorbiți de-a dreptul ca un ușuratic
 Care dorește pentru sine orice floare,
 Închipuindu-și că prilej nu este, nici favoare,
 Ce-ndrituit n-ar fi a le culege.
 Dar nu se poate-ntocmai totdeauna !

Faust

Slăbește-mă și nu-mi vorbi de lege !
 Magistre, în față-ți stau și una
 Îți spun: dacă la noapte fata
 În brațe nu mi s-a fi odihnit —
 Să mă socoti de tine despărțit !

Mefistofel

Ce-i cu puțință și ce nu, n-ai cumpănit.
 Vreo paisprezece zile-mi trebui numai spre a iscodi
 Împrejurările de-acî, prilejul potrivit.

Faust

Nestingherit doar șapte ceasuri dac-aș fi
 Te-asigur că de dracul n-aș avea nevoie
 Spre a seduce o asemenea fetiță !

Mefistofel

Vorbiți acum ca un franțuz de viță.
 Dar, rogu-vă, nu vă mîhniți prea tare.
 Ce folosește o plăcere-așa de-a dreptul, dintr-o dată ?
 Căci bucuria nu-i nici pe departe-așa de mare,
 Cum e, cînd peste fel și fel de piedici,
 Prin curse și nimicuri la iubită-ajungi,
 Precum atîtea anecdote-arată!

Faust

Ani poftă, chiar și fără asta, dacă tu nu mi-o alungi

Mefistofel

Acu ascultă că nu-i glumă.
 Cu fetișcana-aceasta n-o să meargă-n grabă.
 Nu cucerim cu-asalt nimic aci.
 O cursă trebuie să-ntindem, altfel totul e degeaba.

Faust

Ah, măcar de la dragul meu de înger, de-aș avea
 Ceva: să mă conduci acasă la ea.
 Fă-mi rost de vreo năframă sau de-o jartieră,
 Ca focul, dorul, să-mi alin.

Mefistofel

Ca să vedeți că sunt dispus
 Arzîndei voastre suferințe să-i servesc,
 Să nu mai pierdem nici o clipă.
 În odăița ei chiar astăzi vă călăuzesc.

Faust

Și am s-o văd ? Va fi a mea ? Mefistofel
 Amice, ba !
 Căci ea va fi la o vecină.

Dar în răstimp cu bucurie veți putea
Adulmeca, și alte bucurii spera.

Faust

Atunci la ce mai stăm ? Să mergem.

Mefistofel

E prea devreme.

Faust

Grijește, să-i pot duce un cadou. (Pleacă.)

Mefistofel

Ce grijuliu și cât de brav ! Numai decît un dar !
Cunosc atîtea-ascunse locuri,
Unde comori secrete ard cu focuri.
N-are să fie în zadar.

Seară

O odăiță curățică.

Margareta

(împletindu-și și legîndu-și cosițele)

Ah, ce n-aș da să știu

#

Domnul de astăzi cine-a fost!
Părea cutezător de-a binelea,
Din casă mare și cu nobil rost.
I se putea citi pe față,
Și într-un fel din vorba-i îndrăzneță.
(Iese.)

Mefistofel, Faust

Mefistofel

Intrați încet! Și-aveți de toate !

Faust

(după oarecare tăcere)
Te rog acum singur să mă lași.

Mefistofel

(iscodind în preajmă)
Nu toate fetele se țin așa curate.
(Iese.)

Faust

(privind împrejur)
Binevenită fii, lumină de amurg,
Beteală care umpli sanctuarul !

Cuprinde-mi inima, iubire, ce cu dulci
 Speranțe-ti potolești amarul.
 Respiră-n preajmă simțămîntul păcii,
 Al rînduiei și al mulțumirii,
 În sărăcia-aceasta ce belșug,
 Între pereții-nguști, ce loc al fericirii !
 (S-așază în fotoliul de piele de lîngă pat.)
 Primește-mă, fotoliu, care și pe-naintași,
 În truda și în bucuria lor, i-ai ocrotit.
 De cîte ori în jurul tronului acesta
 Copiii nu s-au hîrjonit.
 Poate c-aici, cu mulțumire pentru Moș Crăciun,
 Iubita mea, cutremurată de evlavie, a sărutat
 Veșteda mîna a părintelui străbun.
 Să stau aici, să stau pierdut în reverii.
 În preajmă simt, copilă, duhul tău,
 Cum freamătă, al rînduiei și-mplinirii,
 Cel ce te-ndrumă zi cu zi,
 Cel ce te-ndeamnă să întinzi curat covorul,
 Chiar firul de nisip îl simt în jurul tău făcînd ocolul.
 Iubite mîini și chip zeiesc, prin voi, prin tine,
 Căsuța un imperiu ceresc devine!
 Și-aici ?
 (Dă în lături o perdea de la pat.)

#

Ah, ce prăpastie de voluptate
 M-atrage. Aș rămînea, eternitate.
 Natură, tu-n ușoare visuri peste fire
 Un înger ai întruchipat aici.
 Copila-aici dormea, cu pieptul fraged, plin
 De caldă viață. Din ce sacră plămădire,
 S-a împlinit chipul divin!

#

Și tu ? Ce te-a adus ?
 Ce-adînc și tainic sunt mișcat!
 Ce vrei ? Și inima de ce e grea ?
 Sărmane Faust, cum te-ai schimbat !
 Văzduh de vrajă m-a cuprins ?
 Eram împins doar să mă bucur.
 Și-acuma mă destram în vis.
 O jucărie sunt oricărei adieri ?
 Dac-ar intra acum — cu suflet strîns
 Ai ispăși fărădelegea ta.
 Marele om, ce mic s-ar face,
 Topit și-ntins cu fața la podea.

Mefistofel

(intrînd)

Haideți, mai repede ! C-o văd venind.

Faust

Să plec. Să plec. Să nu mă mai întorc.

Mefistofel

Aceasta-i, iată, pentru ea. Rost vă făcui de-o cutiuță
Așa la repezeală dintr-un loc.
S-o așezați în dulăpior, într-un ungher.
S-a pierde fata tot privind, mă jur pe cer.
Niscai lucioase lucrșoare
Am pus în cutiuță,
Că vezi, copilul e copil, și jocul joc.

Faust

Nu știu, s-o fac sau nu ?

Mefistofel

Mai întrebați ?
Sau vreți ea să păstrați comoara ?
Atunci vă sfătuiesc, nebuna poftă s-o lăsați,
Să mă scutiți de altă oboseală
Și să-mi cruțați frumosul, scumpul timp.
Dar sper să nu fiți într-atîta de zgîrcit.
În ceafă eu mă scarpin, iscodesc
(Pune cutiuța în dulap și închide.)

#

Copila tînră cum aș putea
Pe voia inimii să v-o-nvîrtesc,
Și domnia voastră vă uitați
Cu gravă aiureală, ca și cum ar fi-ntr-o sală
De cursuri să intrați
Și ca și cum în fața ochilor v-ar sta
Aievea întrupate fizica și metafizica !

#

Să mergem repede!
(Ies.)

Margareta

(Cu o lampă.)
Mă-năbuș. Ce năduh aici!
(Deschide fereastra.)
Și totuși parc-afară nu e cald.
Simt nu știu ce, mi-e nu știu cum.
Aș vrea să vie mama-acasă.
Fior pe spate mi se lasă.
Ah ce fricoasă fată sunt, și cîte
Mi se năzar de la un colț la celălalt.
(Începe a cînta, dezbrăcîndu-se.)
A fost un rege-n Tule ¹
Fidel nespun, în dar,
Murind, iubita-i dete
De aur un pahar.

#

Drag mai presus de toate
 Paharul își golea
 La orișice ospete.
 Și ochiu-i lăcrima.

#

Iar când a fost să moară
 Cetăți și-a numărat.
 Urmașului le dete.
 Paharul nu l-a dat.

#

Regească masă-ntinse,
 Viteji chemă la el,
 În sala părintească,
 La mare, în castel.

#

Acolo sta bătrînul
 Aprinse vinuri bînd,
 Și aruncă paharul
 În val ca-ntr-un mormînt.

#

El îl văzu, în mare
 Tot mai adînc căzînd.
 Pleoapele-i căzură.
 N-a mai băut nicicînd.

¹ Tule, numele dat de romani unui ostrov legendar din ținuturile extreme de miazănoapte.

(Deschide dulapul să-și atîrne veșmintele și zărește cutia cu bijuterii.)

Cutia-aceasta cum ajunse-aicea dintr-o dată ?

Dulapul l-am închis, o știu.

Ce-o fi-năuntru oare ? De mirat !

Se poate cineva să-l fi adus zălog.

Și mama poate împrumut a dat —

Am s-o deschid, sau nu ? De-o panglică atîrnă o cheiță.

(Deschide.)

#

Ah, Doamne, Dumnezeuule, te uită !

Așa ceva nu mai văzui.

C-o astfel de podoabă chiar și o domniță

De mare sărbătoare s-ar putea împodobi.

Mă prinde oare lanțul auriu-verzui ?

A cui o fi podoaba ? În oglindă m-aș privi,

(încearcă podoabele în fața oglinzii.)

#

Cerceii barem dac-ar fi ai mei !

De-ndată-arăți cu totul altfel și

Te-mbujorezi ca macii.

La ce-ți ajută frumusețea, tinerețe ?

E bună și ea, nu zic ba,

Dar lăudată e cu glasul-jumătate,

Cu milă oarecum și pe departe.

Spre aur se îndrumă, și de aur
Atîrnă totuși totul.
Ah, noi săracii !

Plimbare

Faust pe gînduri, umblînd încolo și înapoi. Mefistofel îl întîmpină.

Mefistofel

Blestem !

Aș vrea să știu ceva mai rău decît iubirea
Disprețuită, decît toate elementele din iad,
Ca să-mi descarc în voie firea
Și blestemului să-i fac vad!

Faust

Dar ce e ? Ce te strînge ? Ce necaz ?
În viața mea nu am văzut asemenea obraz !

Mefistofel

M-aș da eu însumi dracului, de mi-ar fi leac, Și dacă însumi nu aș fi un drac.

Faust

Ți s-a sucit ceva în cap ? Ce bine-ți sade
Să te înfurii ca nebunii tocmai tu !

Mefistofel

Închipuiți-vă ! Gătelile menite Margaretei
Un popă dispărute le făcu !

A fost așa că mamă-sa, văzînd cutia,

A început să-i fie teamă:

Are femeia nas, ce nu se-nșală,

Mîncă ceaslovul fără oboseală,

Adulmecă, dreticînd, cu simț avan

Dacă un lucru-i sacru sau profan.

Iar cînd în dulăpior a dat de dar,

Simți că nu-i cu mare har.

„Copila mea — ea zise — bunul nu-i agonisit pe drept,

El va să-ți mistuie puterea, sîngele din piept.

L-om închina mai bine Maicii Preciste,

Cu mana cerului ea are să ne bucure!”

Margareta își strîmbă gurița într-o parte:

„Ei, ce să-i faci, un dar de care nu am parte,

Cu toate că nu poate fi chiar fără Dumnezeu

Cel ce l-a furișat în dulăpiorul meu”.

Chemă un popă fără-ntîrziere muma.

Și popa, deîndat' ce înțelese gluma,

Privi cu jînd, priveliștea-i era pe plac.

El zise: „Asta-nseamnă vrednicie!

Cine se-nvinge — dobîndește dar întru vecii

Biserica are un bun stomac,

Țări și imperii din belșug a înghițit,

Și încă niciodată nu s-a ciumurlit.
Femei, numai biserica s-a-nvrednicit
Să mistuie un bun nedrept și rătăcit."

Faust

E-un obicei acesta ce și altora le place Un rege și-un evreu la fel pot face.

Mefistofel

Și popa încheie, luînd podoabe și inel
Parc-ar fi fost nimica toată.
N-a mulțumit mai mult sau mai puțin
Decît pentru un coș de nuci. Răsplată
Cerească le-a promis din plin.
Și seminția slabă simțitu-s-a edificată.

Faust

Și Margareta ?

Mefistofel

Tulburată șade.
Nu știe biata nici ce vrea, nici ce se cade.
Gîndește la podoabe și cercei neconținut
Și mai vîrtos la cel ce i le-a dăruit.

Faust

De-amărăciunea ei îmi pare rău.
De alte giuvaere să-i faci rost.
Că-ntîile și-așa prea prețioase nu au fost.

Mefistofel

O, da — joc de copii e totul pentru domnul meu !

Faust

Îndrumă lucrurile după pofta mea.
Îndeosebi după vecina ei să mi te ții.
Molîu și lînced, diavole nu-mi fi !
Fă rost de alte giuvaiere, n-adăsta!

Mefistofel

Stăpîne, vă servesc cu bucurie !
(Faust pleacă.)

Mefistofel

Un astfel de nebun îndrăgostit e-n stare
De dragul mîndrei sale
Să spargă c-un de tunet soare, lună, stele,
Și spre a-i fi pe plac — și alte cele !
(Pleacă.)

Casa vecinei

Marta singură

Să-l ierte Dumnezeu pe soțul meu la drum pornit !
 Nu mi-a făcut el prea mult bine.
 Luat-a lumea-n cap, cum nicidecum nu se cuvine,
 Și singură acasă m-a lăsat.
 Și totuși, cu nimic eu nu l-am tulburat.
 Și știe Dumnezeu cât l-am iubit, și cum.
 (Plînge.)

#

Poate-a murit ! — Din grija asta cum mai ies ?
 Dac-aș avea măcar certificatul de deces!
 (Margareta vine.)

Margareta

Ah, doamnă Marta !

Marta

Ce e, draga mea ?

Margareta

Aproape cad, genunchii mi se taie!
 Dar, am găsit o cutiuță, în odaie,
 În dulăpior o cutiuță de-abanos,
 Și strălucite salbe înăuntru
 Și giuvaere. Un dar frumos,
 Mult mai frumos decît întîia oară!

Marta

De astă dată nu le-arăta măicuței. Taci din gură.
 Te pomenești că și a doua oară
 Le duce la duhovnic !

Margareta

Ah uitați-vă, priviți!

Marta

(o împodobește)

Frumos îți vin, prea fericită, tu făptură !

Margareta

Cu ele să m-arăt, n-o să se poată,
 Nici la biserică, și nici pe stradă.

Marta

Treci numai pe la mine-n orice haină
 Și-ți pui podoabele în taină.
 Te plimbi un ceas pe la oglindă
 Din cămăruță pînă-n tindă.
 Și dacă se va da prilej, pe la serbări, le-arăți
 Pe rînd, întîi un lanț, apoi o perlă în ureche.
 Măicuța n-o să vadă, iar în ochii lumii

Bijuteria nouă repede se face veche.

Margareta

Cine o fi cel ce-n odaie mi le-a furișat ?
Eu cred că nu-i lucru curat.
(Bate cineva la ușă.)

Margareta

Ah, Dumnezeule, doar n-a fi mama!

Marta

(privind prin perdeluța de la geam)
E-un domn străin. — Intră !
(Mefistofel intră.)

Mefistofel

Să intru mi-am permis, așa de-a dreptul.
Scuzați-mă, vă rog. Cum să încep ?
(Se dă înapoi respectuos în fața Margaretei.)
Voiam de doamna Marta Schwerdtlein să întreb.

Marta

Eu sunt. Ce-aveți să-mi spuneți ?

Mefistofel

(încet către Marta)
Destul îmi e ca vă cunosc.
Aveți o nobilă, înaltă vizită, se pare.
Iertați-mi libertatea, ce-mi luai, că e prea mare.
Vreau să mă-ntorc după amiază.

Marta

(tare)
Închipuie-ți, fetiță dragă,
Te crede domnul o domniță, fără șagă.

Margareta

O biată fată sunt. Ah, Doamne,
Ce bun e domnul.
Nu-s ale mele nici inele, nici podoabe.

Mefistofel

O, nu e vorba numai de podoabe.
Aveți ființă nu știu cum, și-o ageră privire:
Ce mult mă bucur, c-am găsit primire.

Marta

Ce-aduceți, domnule ? Ce este ?

Mefistofel

Aș fi dorit să am mai bună veste!

Nădăjduiesc să nu mă pedepsiți
Pentru ce-aduc din depărtări.
Bărbatul dumneavoastră-i mort
Și vă trimite salutări!

Marta

E mort ? Ce credincioasă inimă !
Vai, vai ! Bărbatul meu e mort ! Sunt fără grai !

Margareta

Nu desperați, ah, dragă doamnă !

Mefistofel

Rog ascultați trista poveste de departe

Margareta

Aș vrea ca niciodat' să nu iubesc,
Căci pierderea m-ar tulbura de moarte.

Mefistofel

Așa e, bucuria suferințe arc, suferința bucurie !

Marta

Istorișiți, viața lui cum s-a sfârșit.

Mefistofel

La Padova el este-nmormântat,
Prin preajma sfântului Antoniu,
În loc sfințit,
Pe veșnic rece așternut e îngropat.

Marta

Și altceva n-aveți de-mpărtășit ?

Mefistofel

O rugăminte totuși, grea și mare:
Să i se cînte liturghii, trei sute numai.
Dar altceva nu am în buzunare.

Marta

Ce! Nici măcar un ban, vreun giuvaer de preț,
Pe care orice calfă îl păstrează-n săculeț,
Și-l ține de-amintire, flămînzind, cerșind
Mai bucuros decît să-l cheltuiască.

Mefistofel

Madam, îmi pare rău, dar banul
El n-avu cum să-l risipească.
Rău îi părea, de altfel, de greșelile, în care-ades
Căzut-a. Se plîngea de nenorocu-i mai ales.

Margareta

Ah, ce nefericiți sunt oamenii!
Prin slujbe voi cată a-ț pomeni.

Mefistofel

Vă faceți vrednică de a vă mărita
Numaidecît, amabila, copila mea.

Margareta

O nu, aceasta încă nu se poate.

Mefistofel

Nu om de rînd va fi, ci un galant.
Ar fi un dar ceresc pentru viața-ntreagă,
Să ții în brațe o făptură-atît de dragă.

Margareta

Nu-i obicei aici în țară, Nu-i și pace

Mefistofel

Că este sau că nu-i, ce are-a face ?

Marta

Urmați cu povestirea!

Mefistofel

Am stat la căpătiul său, puțin.
Un așternut avea ceva mai bun decît gunoiul
De paie putrede, dar el muri ca un creștin.
Aflai c-avea-n socola petrecaniei cam multe.
Așa striga: „Cum trebuie să mă urăsc și cît
De-adînc, că meseria, că soția mi le-am părăsit.
Oh, amintirea mă omoară. Așa spunea:
Oh, în viața- asta dacă m-ar ierta."

Marta

(plîngînd)

Sărmanul bunul soț ! De mult eu l-am iertat.

Mefistofel

„Dar Dumnezeu o știe — spuse el din rost —
Mai vinovată decît mine ea a fost."

Marta

Mințea! Să minți în marginea mormîntului !

Mefistofel

De sunt, pe cît mă cred, cunoscător, e sigur
Că aiura în agonie.
„Eram adus — spunea — copii a face,
Silit apoi o pîne să cîștig, muncind să mă omor,

Și încă pîne în înțelesul cel mai larg,
Iar partea mea să n-o mănînc în pace."

Marta

Cum a putut să uite într-atît de toate,
De dragostea, de truda mea de zi și noapte ?

Mefistofel

Cu drag el vă avea aminte.
Spunea: „Cînd am plecat din Malta,
Pentru soție și copii rugatu-m-am fierbinte.
Și-ntr-adevăr porneam sub grație cerească,
Căci ni s-a dat să prindem o corabie turcească
Ducînd comori de-ale sultanului pe ea.
Și vitejia noastră își găsea răsplată,
Și eu primii, precum se cuvenea,
O parte bine-bine măsurată."

Marta

Dar cum? Dar unde-i ? A-ngropat-o poate ?

Mefistofel

Cine-ar putea să spună-n care vînt, din toate,
S-a risipit și partea-i de comoară !
Frumos și dulce l-a luat o domnișoară
Cînd se plimba prin Neapole fără de ținte
Și-i arătă o dragoste cu urme,
Ce-avea pînă la moarte să le simtă.

Marta

O, ticălosul ! Hoț, ce-și păgubea soție și copii
Nu i-au putut împiedica
Viața rușinoasă, nici mizeria, nici suferința.

Mefistofel

Vedeți, de-aceea el e-acuma mort.
În locul dumneavoastră dac-aș fi, un an plinuț
Eu doliu m-aș hotărî să port,
Dar m-aș uita-n răstimp după un alt drăguț.

Marta

Ah, Doamne, cum a fost al meu bărbat
Nu mai găsesc ușor pe altul.
Un mai drăguț scrîntit e greu de-aflat.
Iubea numai prea mult călătoria-n depărtai
Femeile străine, vinul din alte țări,
Și blestematul joc de zaruri.

Mefistofel

Ei da, cu dulciuri pot să meargă și amaruri,
Dacă și el din partea sa

Cam tot atâtea cu vederea îți trecea.
Vă jur că în asemenea condiții, după cum mi-e felul
Eu însumi aş schimba cu dumneata inelul.

Marta

Desigur, domnului îi place să glumească.

Mefistofel

(pentru sine)

Să plec acum, să pier degrabă-n vînt.
Ca asta și pe diavolul l-ar crede pe cuvînt.
(Către Margareta.)

Dumneavoastră, cu inima cum stați ?

Margareta

Ce înțelege domnul prin aceasta ?

Mefistofel

(pentru sine)

Tu, bun, nevinovat copil !

(Tare.)

Adio și-o-nchinare-adîncă !

Margareta

Cu bine !

Marta

O vorbă încă !

Aș vrea să am, dacă se poate, un certificat,
Cînd, unde, cum, iubitul meu fu îngropat.
Sunt prietenă în toate-a bunei rînduieli.
Ce jale ! Dar moartea-aș vrea să i-o citesc și în jurnale.

Mefistofel

Da, dragă doamnă, veți avea dovadă, mărturie
Și adevărul veți afla și dintr-o altă gură,
Căci eu mai am un foarte-ales însoțitor.
L-aduc în fața domnului judecător.
Și dacă-ngăduiți, întîi aici.

Marta

Cum să vă rog ? Cum să v-o cer ?

Mefistofel

De față fi-va și fetița ?
Un brav băiat. Umblat în lume.
Cu domnișoare-ndeosebi, ce cavalier!

Margareta

în fața domnilor m-aș înroș i
Și cu sfiala m-aș alege.

Mefistofel

N-ar trebui s-o faceți nici în fața unui rege

Marta

Deseară, domnilor, cînd nu mai e lumină,
Vă așteptăm în dosul casei, în grădină.

Stradă

Faust, Mefistofel

Faust

Ei, face-se ? Mai trebuiește mult ? Sau stăm pe loc ?

Mefistofel

Ah, bravo! Vă găsesc cuprins de foc ?
Încă puțin și Margareta este-a voastră.
O veți vedea deseară la vecina ci, la Marta.
E o femeie ca făcută pentru arta
Și meșteșugul de codoșea, după pofta noastră.

Faust

Stăm bine, deci.

Mefistofel

Se cere însă ceva-n schimb !

Faust

O slujbă pentru alta. Gata sunt. Poftim !

Mefistofel

Pentr-un certificat se cere mărturii să fim,
Că soțul ei zace-n pămînt
La Padova în loc prea sfînt.

Faust

Va trebui să facem deci
Călătoria pîn-acolo mai întîi. Aud ? Ascult.

Mefistofel

Sancta Simplicitas !¹ Nu e nevoie de nimic.
Fiți martor, făr-a ști prea mult.

Faust

De nu știi altceva mai bun, planul ți-l stric.

Mefistofel

Om sfînt ce ești!. E-ntîia oară că-n viață
Depuneți falsă mărturie ?
Oare n-ați dat de-atîtea ori solemne definiții,
Nu v-ați rostit cu îndrăzneală vorbărie

Despre dumnezeire, lume, despre tot ce-n ea se mișcă
 Și despre om și despre tot ce-n inimă se iscă ?
 N-ați ridicat de-atâtea ori obraznic fruntea ?
 Și totuși, sincer dacă sunteți, nu veți spune
 C-ați fi știut despre acestea un cuvânt mai mult
 Decît despre decesul domnului în chestiune.

Faust

Un mincinos rămîi și un sofist.

Mefistofel

Așa ar fi de n-aș cunoaște totul mai adînc.

¹ *Sfîntă naivitate. Exclamația reformatorului Hus, cînd a fost ars pe rug. în limba latină în original.*

Căci mîne, în al cinstei nume,
 Din minți vei scoate pe sărmana Margareta,
 Jurînd pe toată dragostea din lume.

Faust

Desigur, și din toată inima!

Mefistofel

îi vei vorbi despre eterna dragoste,
 Despre-un îndemn ceresc, atotputernic –
 Din inimă țîșni-vor astea toate ?

Faust

Ei, lasă astea! — Cînd pentru vîrtejul
 Pentru simțirea ce mă ia cu foc,
 Un nume dibuiesc, fără de-a găsi vreunul,
 Și-apoi prin lumi cutrierînd
 Cuvîntul caut cel mai înalt,
 Cînd flacăra, de care ard,
 Cerească, veșnică și infinită o numesc pe rînd,
 E asta doar minciună, joc ?

Mefistofel

De partea mea-i dreptatea totuși !

Faust

Ah, contenește, rogu-te. Ce fel ți-ar sta
 Plămîinii să mi-i cruți de oboseală ?
 Cel ce dreptate vrea cu orice preț să aibă.
 Mereu vorbind, o va avea.
 Din parte-mi sunt sătul de flecăreală.
 Dreptate ai, fiindcă eu n-am încotro.

Grădină

Margareta și Faust, la braț; Marta și Mefistofel. Trec și se-ntorc plimbîndu-se.

Margareta

Ah, vreți să mă scutiți, nu-ncape îndoială.
 îngăduința dumneavoastră-mi dă sfială.
 Un călător e-obișnuit astfel să facă,
 Din gentilețe multe cu vederea să le treacă.
 Știu bine că o conversație săracă,
 Cum este-a mea, nu poate să vă placă.

Faust

Privirea ta, o vorbă-mi spune
 Mai mult decît orice înțelepciune.
 (îi sărută mîna.)

Margareta

De ce vă osteniți ? O mină ca aceasta
 Puteți s-o sărutați ? Ce aspră-i palma toată.
 Cu multe nevoită-am fost să mă trudesesc.
 Măicuța-i rînduiala întrupată.
 (Trec.)

Marta

Și dumneavoastră, domnul meu, călătoriți mereu ?

Mefistofel.

Ah, meșteșugul, datoria, ne întărită și ne mîină.
 Cu ce durere cîteodată părăsim
 Cutare sau cutare loc, dar voie n-avem să ne-oprim.

Marta

în anii tineri, haida-de,
 Cînd totul ți-e la îndemînă,
 Mai merge să te ții de hoinăreli prin lume.
 Dar timpul greu, cînd toate-atît de-anevoios se fac,
 Cînd te tîrăști spre groapă singur,
 Cărui burlac îi poate fi pe plac ?

Mefistofel

Cînd mă gîndesc la asta, groaza mă cuprinde !

Marta

De-aceea, scumpe domn, mai cumpăniți.
 Din inimă mi-e sfatul. Chibzuiți !
 (Trec.) .

Margareta

De ochi vorbiți, de înțelesul unei vorbe,
 Curtoazia vă servește.
 Aveți însă atîția prieteni. Cîte unul vă-nsoțește.
 Ei înțeleg mai bine lucrurile decît mine.

Faust

Oh! înțelegerea! Ceea ce poartă-asemenea numire
Adesea e doar vanitate, mărginire.

Margareta

Cum ?

Faust

Că simplitatea, nevinovăția, niciodată
Nu se cunosc pe ele însele,
Nici prețul nu și-l știu !
Că modestia și smerenia sunt cele mai înalte,
Mai rare daruri —
Ale naturii, care atâtea-mparte cu risipă...

Margareta

De-ar fi să vă gândiți la mine doar o clipă,
Mă voi gândi neîntrerupt
La dumneavoastră-n schimb.

Faust

Ești singură mereu, de ai atîta timp?

Margareta

Gospodăria noastră-i mică.
Dar cere trudă; liniștea și tihna ni le strică.
Cum slujnică n-avem,
Sunt nevoită la de toate.
Gătesc și mătur, croșetez și cos,
Alerg de dimineața pînă-n noapte.
Măicuța e cumplit de-atentă la orice,
Cu toate că nu suntem tocmai strîmtorate.
Din contră, ne-am putea mișca mai mult ca alții,
Căci tata ne-a lăsat avere frumușică.
O casă și-o grădin-avem lîngă cetate.
Acum și zilele îmi sunt mai liniștite.
Un frate am, care-i soldat.
Aveam și-o surioară care a murit.
Oh, suferința ei ce mult m-a-ndurerat.
Pe umeri însă înc-o dată toată cazna aș lua,
Atît de dragă îmi era copila.

Faust

Era un înger, dacă-ți semăna.

Margareta

Eu am crescut-o. Cît de tare mă iubea.
Veni pe lume după ce murise tata.
Pe mama o credeam pierdută,
Așa de greu zăcuse iarna toată.
Se ridica numai încet din boală,

Că nu se mai putea gândi
 Ea însăși sufletele să și-1 alăpteze.
 Și astfel singură, și zi cu zi,
 Eu o creștă cu lapte și cu apă.
 În brațe o țineam și-n poală.
 Din piciorușe da, zdrobindu-mă zîmbea.

Faust

Și-o fericire ai simțit, cea mai curată.

Margareta

Dar și atîtea ceasuri grele,
 Căci noaptea leagănul micuței sta
 Chiar lîngă patul meu. De-abia mișca,
 Mă și trezeam.
 Și trebuia s-o iau la mine sau să-i dau să bea
 Să mă ridic dacă plîngea. S-o port, săltată,
 Încolo și înapoi prin odaie,
 În zori să spăl și scutece-n covată,
 Apoi s-alerg pînă-n piață, să-ngrijesc de vatră.
 Și toate astea fără ca o zi să treacă.
 Nu-i de mirat că uneori și rîvna seacă.
 Dar cel puțin, cînd treaba ia sfîrșit,
 Mănînci cu poftă și odihna îți priește.
 (Trec.)

Marta

Oricum ar drege-o, orice fac,
 Tot bietele femeii trag scurta:
 Ce greu îndupleci pe-un burlac.

Mefistofel

Atîrnă numai de făpturi asemeni dumitale
 Să mă învețe-a apuca pe altă cale.

Marta

Spuneți-mi drept, nu ați găsit încă pe nimeni ?
 Și inima nu e cuprinsă sau legată undeva ?

Mefistofel

Proverbul spune: că nimic nu prețuiește
 Cît o femeie bravă, cît o vatră care este-a ta.

Marta

Voiam să-ntreb, de nu v-a încercat
 Vreodată pofta ?

Mefistofel

Am fost mereu bine primit. Și pretutindeni.

Marta

Voiam să zic: un gând așa mai serios
Nu v-a luat ?

Mefistofel

Ah, cu femeile nu-i bine să glumești.

Marta

Ah, nu mă înțelegeți!

Mefistofel

Cît de rău -îmi pare
Dar văd — cu mine cît de bună ești !
(Trec.)

Faust

Cînd în grădină am venit,
Tu m-ai recunoscut numaidecît ?

Margareta

Nu ați văzut ? Mi-am aplecat pleoapele.

Faust

îmi poți ierta purtarea
Și libertatea, ce-mi luai, nestăpînită,
Cînd ai ieșit din catedrală ?

Margareta

Drept să vă spun, eram cam uluită.
Nu mi se întîmplase niciodat' așa ceva.
M-am întrebat: văzut-a el
Ceva necuviincios în felul, în purtarea mea ?
S-ar fi părut că v-a venit așa neașteptat
O fetișcană să opriți! Dar ce v-a-mbărbătat ?
Mărturisesc că mai apoi
Un simțămînt prielnic dumneavoastră m-a cuprins.
Și dintr-o dat' m-am supărat pe mine însămi, că
Pe dumneavoastră nu m-am supărat mai dinadins.

Faust

O, draga mea !

Margareta

Lăsați-mă o clipă !
(Culege o margaretă și rupe petalele pe rînd.)

Faust

Vrei un buchet s-aduni ? Sunt flori-risipă !

Margareta

Un gând de joacă mă oprește.

Faust

Cum ?

Margareta

(mai tare)

Nu mă iubește —

Faust

Suavă, dulce fată !

Margareta

(continuă)

Da, nu. Și înc-o dată, de două ori.

(Rupînd ultima petală, cu bucurie.)

El — mă iubește.

Faust

Copila mea, cuvîntul astei flori
Destăinuirea cerului să-ți fie. Te iubește.
Pricepi ce-nseamnă-aceasta ? Te iubește.
(El îi cuprinde mîinile.)

Margareta

Îmi ies din fire !

Faust

Nu te cutremura! îngăduie privirii
Și strîngerii de mînă să rostească
Ce este mai presus de orișice rostire:
A unuia să fii și-o voluptate
Să simți, ce trebuie în veci să dăinuiască.
în veci! Sfîrșitu-i desperare!
Nici un sfîrșit ! Nici un sfîrșit !

Margareta

(îi strînge mîinile, se desprinde și fuge. Faust rămîne o clipă pe gînduri, apoi o urmează.)

Marta

(venind) E noapte-acum —

Mefistofel

Și-i timpul să plecăm !

Marta

Eu v-aș pofti să mai rămîneți!
Dar locu-i blestemat pe unde ne plimbăm.
Sunt ochi cari văd și ochi ce-ntreabă.
S-ar zice că prin preajmă nimenea
Nu are altă treabă,
Decît să iscodească, stînd la pîndă după porți.
Și vorbe-ți ies, oricum o-ntorci, oricum te porți.

Perechea tânără pe unde-o fi ?

Mefistofel

în partea ceea ne zburară Aprinsele păsări de vară —

Marta

Ea pare-a-i fi pe plac

Mefistofel

El — ei, de-asemenea.

Și astfel toate după pravilă se fac.

#

O căsuță în grădină

Margareta sare înăuntru, s-ascunde după ușă, își ține degetul pe buze și iscodește prin deschizătură.

Margareta

Iată că vine.

Faust

Ah, strengărite, așa mă-ngîni ? bine că te întîlnesc!

(O sărută.)

Margareta

(îl sărută și ea)

Stăpînul meu, cum te iubesc !

(Mefistofel bate la ușă)

Faust

(lovește din picior)

Cine-o fi ?

Mefistofel

Un prieten e!

Faust

Un animal !

Mefistofel

E timpul de-a ne despărți !

Marta

(vine)

Da, e tîrziu.

Faust

Permiteți să vă însoțesc ?

Margareta

Nici gînd !

Măicuța m-ar... Adio!

Faust

Trebuie să pleci ?
Cu bine !

Marta

Adio !

Margareta

La revedere ! În curînd !
(Faust și Mefistofel pleacă.)

Margareta

Ah, Dumnezeule, ce om și ce gîndire!
La cîte cugetă! Cu cîte mintea-și ostenește !
Stau rușinată-n fața sa
Și spun la toate cîte-mi spune: da,
Un biet neștiutor copil mă simt
Și nu pricep la mine ce găsește.
Pădure și peșteră

Faust

(singur)

Mi-ai dat, din toate tu mi-ai dat,
Sublime duh. În flacăra nu în zadar
Obrazul către mine l-ai întors.
Mi-ai dat natura drept regat,
Putința de-a-i simți splendoarea fără de hotar.
Nu sunt aici doar oaspete mirat și rece.
În adîncimea ei, eu văd ca-n pieptul unui prieten.-
Prin fața mea viața cu alai de forme trece.
Și frații tu mă-nveți să mi-i cunosc,
Frații din aer, apă, din desîș, să le-nțeleg cuvîntul.
Iar cînd furtuna duduie prin codru,
De nu mai știi-ncotro s-apuci,
Cînd bradul uriaș se prăbușește
Și în cădere alte trunchiuri sfarmă și silește,
Cînd dîmbul sună ca mormîntul,
În adăpostul peșterii mă duci.
Atunci în mine însumi mă deștept.
Minunile mi-arăți din propriul meu piept:
Iar cînd se-ntîmplă luna să răsară
Tumultul dinăuntru îmblînzind,
Mi-apar pe stînci și-n umed crîng
O lume de demult, figuri de-argint,
Ce contemplarea aspră mi-o destind.
Ce bine simt că n-avem parte de desăvîrșire —
Acestei voluptăți care mă face
Vecin cu zeii, tu-i adaugi un rău însoțitor ¹
De care nu mă pot desface,
Cu toate că, obraznic, rece, și pe orice cale,
În fața mea mă umilește,

Cu toate că-n nimic preface
 C-o simplă vorbă darurile tale.
 În pieptul meu un foc sălbatic el stîrnește,
 Îndemn spre-acea făptură prea frumoasă.
 Mă zbucium, ah, între dorință și plăcere,
 Și-n mijlocul plăcerilor tînjesc după dorință.
 Mereu, acest vîrtej mă cere.
 (Mefistofel apare.)

Mefistofel

Nu ești sătul de viața ce-ncepuși s-o duci ?
 Dac-o lungești, cum poate să-ți mai placă ?
 E bine s-o încerci o dată,
 Dacă apoi spre ceva nou apuci.

Faust

Să ai și alte trebi, ce bine-ar fi !
 De ce mă chinuiești în bucuroasă zi ?

¹ *Faust vorbește despre Mefistofel, ca și cum acesta i-ar fi fost dat ca însoțitor din partea duhului pămîntului. Faust vorbește în perspectivă panteistă (duhul pămîntului, al naturii); în această perspectivă Mefistofel face, și el, parte din Tot.*

Mefistofel

Ei bine, am să-ți cruț odihna.
 în toane bune iarăși nu te-am nimerit.
 Oh, mare lucru n-am să pierd,
 Pierzînd un prieten într-atîta de sucit.
 Mă ostenesc de dragu-i noapte — zi,
 Dar niciodat' boierului nu-i poți citi
 Din ochi, de-i e pe plac sau nu.

Faust

Acesta-i tonul, singurul ce-l nimereste
 Vrea mulțumire că mă plictisește.

Mefistofel

Cum ți-ai fi dus viața fără mine,
 Sărmane pămîntean ?
 De-ntortocheate-nchipuiri, de greu alean,
 Te-am vindecat pe timp îndelungat.
 De n-aș fi eu, erai de mult plecat
 De pe întinderea terestră, urmă nelăsînd.
 Ce cauți printre stînci și peșteri
 Nărav de bufniță-ngîinînd ?
 Ce hrană scoți ca un brotac
 Din mușchiul umed și din steiu înrourat ?
 Frumoasă, dulce pierdere de vreme!
 Mai stăruie în trupul tău savantul, doctorul,
 Pe care încă ieri l-ai blestemat.

Faust

Cum vei pricepe tu puterea de viață
 Ce-o beau cutreierînd sălbăticia ?
 Dacă ai putea s-o bănuiești, ai fi destul de drac
 Să nu-mi îngădui bucuria !

Mefistofel

Nepămînteasca fericire !
 A sta întins pe munte-n rouă
 Și a cuprinde cer, pămînt, cu brațele-amîndouă,
 A te umfla ca să devii un Dumnezeu,
 A scormoni tot mai adînc, mereu,
 Și-a retrăi în tine zilele genezei,
 A resimți puternic, mîndru, nu știu ce,
 Iubind a te împrăștia în tot ce e.
 Pe urmă pămînteanul să dispară
 Și intuiția supremă să apară ! ¹
 (Cu un gest.)
 Ca să închei, nu spun cuvîntul, cum.

Faust

Ce scîrbă mi-e de tine !

Mefistofel

Nu vă convine.
 Aveți un drept la indignare.
 Nu-i voie s-amintești unor urechi prea caste
 De ceea ce chiar inimile foarte caste
 Nu-s înclinate-a se lipsi.
 Dar fără a face vorbă mare,
 Permis îți este singur cîteodată să te minți.
 E o plăcere și aceasta, îndelung însă n-o prea suporti,
 Căci dacă ține, te destramă
 în nebunie, tulburare, teamă.
 Destul acum. Iubita ta stă în odaie
 Și totul îi devine strîmt și jalnic.
 Nu-i ieși din inimă, oricum te porți,
 Căci te iubește negrăit și prea puternic.
 La început ardoarea ta se revărsa din matcă,
 Ca rîul adunînd zăpezi topite.
 Căldura i-ai turnat-o-n suflet,
 Azi însă valurile tale sunt micite.
 Decît să zăbovești tronînd prin codri și în fire,

¹ Mefistofel ironizează extazul metafizicienilor mistici, care năzuiesc spre „uniune” cu întregul univers.

Stăpîne-al meu și mare domn,
 Eu cred c-ar fi mai potrivit și-n ton
 Aprinsul sînge, sîngele de fată tînăr

Să-1 răsplătești pentru iubire.
 Căci vremea i se pare-acum grozav de lungă.
 Stă la fereastră și privește cum se-alungă,
 Cum norii trec peste cetate.
 Și ziua-ntreagă, nopți pe jumătate,
 „O păsărică dac-aș fi", ea cîntă.
 E bucuroasă uneori și trist-ades.
 Și altă dată o-neacă plînsul, lacrima și-o zvîntă.
 Apoi, precum se pare,, iarăși liniștită
 Și necurmat îndrăgostită.

Faust

Te văd în toată goliciunea ! Șarpe ! Șarpe !

Mefistofel

(în sine)

Ah, de te-aș prinde !

Faust

Ridică-te și piei din față-mi, blestемate!
 Nu-mi mai aduce-aminte de făptura ei frumoasă.
 Nu-mi mai aprinde-n- cuget și-n simțire
 Dorința către trupul dulce peste fire.

Mefistofel

Ce va urma ? Ea crede c-ai fugit.
 Și-n parte — aceasta e adeverit.

Faust

Îi sunt aproape, orișicît aș fi departe.
 N-o pot uita și n-o pot pierde pînă-n moarte.
 De gelozie ard chiar și atunci cînd gura
 Iubitei mele-atinge crucifixul, cuminecătura.

Mefistofel

Aflați că pentru puii gemeni
 Ce, dup-o vorbă, pasc în crini
 Vă-nvidiam și eu puțin.

Faust

Codoșule. să piei de-aici !

Mefistofel

„Frumos! Voi înjurați, cu rîd.
 Căci Dumnezeu, care băiat și fată a făcut,
 Noblețea-acestei meserii recunoscînd,
 Prilej le-a dat numaidecît.
 Pleacă de-aici, că-i mare vaier.
 Cînd zic să pleci, te-ndrum către iubită, .
 Și nicidecum spre moarte.

Faust

De fericirea-alătura de ea ce mă desparte ?
 De m-aş putea-ncălzi la pieptul ei !
 Nu-i simt eu oare-ntotdeauna lipsa ?
 Făptură sunt — fără temei.
 Nu-s eu fugarul fără adăpost ?
 Nu-s eu neomul fără linişte şi rost,
 Care vuind ca o cascadă
 Din stîncă-n adîncime vrea să cadă ?
 Iar ea, cu simţurile-abia trezite,
 Copilă doar, sălăşluind pe-un plai,
 Gospodărindu-se în ţarcul unui rai.
 Şi eu cel urgisit de Dumnezeu
 N-avui destul că apuca
 În pulbere să sfarm a lumii stîncă !
 A trebuit şi ci să-i clatin pacea !
 De-o jertfă ai avut nevoie, iad !
 Ajută-mi, diavole, durata spaimei să mi-o scad !
 Ce trebuie să vie, vie-ndată !
 Destinul ei pe mine cadă. Blestemul s-adună !
 Strivit să pier şi eu, cu ea-mpreună !

Mefistofel

Cum fierbe iar, ce jar, ce clocot!
 Întoarce-te, nebunule, şi o mîngîie!
 Cînd un asemenea căpşor nici o ieşire treaza
 Nu mai găseşte, crede că-i sfîrşitul.
 Trăiască cel cu inima vitează!
 Tu-mi eşti de altfel îndeajuns de îndrăcit.
 Găsesc ca-n lume nu-i nimic
 Mai searbăd şi mai vrednic de dispreţuit
 Decît un drac ce desperează.
 Odaia Margaretei

Margareta

(singură la roata de tors)

Liniştea mea,
 Odihna toată —
 Nu le mai aflu
 Ah, niciodată.

#

Cînd el lipseşte,
 Lumea-i mormînt.
 Mă pierd de jale
 Şi nu mai sunt.

#

Sărmanul meu gînd
 S-a rătăcit.
 Sărmanul meu suflet
 S-a risipit.

#

Liniştea mea,
 Odihna toată —
 Nu le mai aflu
 Ah, niciodată.

#

După el mă uit
 Pe geam afară.
 După el doar ies
 Iară şi iară.

#

A leasă-i făptură
 Şi-naltu-i mers,
 Ochii puternici,
 Surîsul neşters,

#

Vorba-i ce curge
 Ca râul vrăjit —
 Şi, ah, sărutarea
 M-au otrăvit.

#

Liniştea mea,
 Odihna toată —
 Nu le mai aflu
 O, niciodată.

#

Numai spre dînsul
 Pieptul meu creşte,
 Inima bate,
 Jarul sporeşte.

#

Să-l sting în săruturi
 Ah, de-aş putea,
 În văpaia sa
 Să pier aş vrea !

[Grădina Martei](#)

Margareta, Faust

Margareta

Făgăduieşte-mi, Henric !

Faust

Tot ce pot!

Margareta

Dar cu religia cum stai ? Spune-mi, te rog.
 Om negrăit de bun eşti tu, dar mi se pare
 Că nu o preţuieşti prea tare.

Faust

Simţi că sunt bun cu tine, draga mea ?
 Pentru cei dragi viaţa eu mi-aş da.

Și gând nu am de a răpi cuiva biserica.

Margareta

Nu e de-ajuns, căci trebuie ca să și crezi în ea !

Faust

Să cred ?

Margareta

O, de-aș putea să am asupra ta
Înrîurire! Sacramentele nu le cinstești !

Faust

Tot ce pot.

Își au și ele-un rost.

Margareta

Dar nu le ceri !

La liturghie și la spovedanie

De mult tu n-ai mai fost.

În Dumnezeu mai crezi ?

Faust

Cine-i acela draga mea, care-ar putea

Să spună: cred în Dumnezeu !?

Preoți și înțelepți de-ai întreba,

Răspunsul lor batjocură ti s-ar părea

Zvîrlită-n fața celui ce întreabă.

Margareta

Atunci credința ta e slabă.

Faust

Cuvîntul nu-mi răstălmăci, iubita mea.

Căci cine se va-ncumeta

Un nume ca să-i dea,

Și cine va-ndrăzni

Să spună: cred în el!? —

Au, cine cuteza-va răzvrătire

Spunînd: nu cred în el!?

Atotcuprinzătorul, marele inel,

Atoatepăstrătorul

Nu ne cuprinde el pe toți,

Pe tine și pe mine-n sine?

Nu se boltește cerul colo sus,

Nu ni se-ntinde un tărîm

Spre răsărit și spre apus?

Nu se ridică-n zări, clipind cu prietenie,

Stelare trupuri din adînc de veșnicie?

Privirile nu se-ntîlnesc, aprinse, line?

Nu te pătrunde pînă-n suflet

Tot ce se țese-n taină-n toată firea

Și-ntru ascunsă arătare lingă tine?
 Cît e de mare, inima, cu toate să ți-o umpli,
 Și dacă-n simțămînt te-ncearcă fericirea,
 Numește-l cum vei crede,
 Numește-l bucurie! Inimă și Iubire! Dumnezeu!
 Un nume eu
 Nu am pentru aceasta. Simțămînt e totul.
 Un sunet gol și fum e orice nume
 Acoperind cu negură un foc ceresc,
 Un simbure de lume.

Margareta

Frumos și bine-i tot ce spui, de iau aminte.
 Și preotul o spune cam la fel,
 Pe-alocuri folosește doar alte cuvinte.

Faust

O spun sub ceruri inimile toate
 Și fiecare-n limba sa,
 De ce n-aș spune-o și eu într-a mea?

Margareta

Te-ascult și-aproape cred că este-așa.
 Dar lucrurile nu sunt drepte pe deplin.
 Prin legea ta — nu ești creștin.

Faust

Copil. Ce drag copil!

Margareta

Nu-mi face nici o bucurie
 De-a te vedea-n asemenea tovărășie.

Faust

Cum?

Margareta

Omul care te-nsoțește
 În suflet ură numai — îmi trezește.
 Nimic în viața mea pînă acum
 Un junghi sub coaste nu mi-a dat, precum
 Așt om, ce inima mi-o strică.

Faust

Nu-ți fie frică.

Margareta

Cînd e de față, sîngele se-nfurie în mine,
 Și doar eu nu vreau decît bine.
 Pe cît doresc să te-nțîlnesc,
 Pe-atît de omu-acesta mă-ngrozesc.

Și nu știu cum, la orișice ticăloșie
Din parte-i inima s-așteaptă.
Dar Dumnezeu mă iartă dacă sunt nedreaptă.

Faust

Năstrușnici trebuie să fie,
Ciuvici căzute ca din lună
Și buruieni de-asemeni de tot soiul.

Margareta

N-aș vrea să facem casă împreună.
De câte ori pe ușă intră
Privește a batjocură și cată să se-ncrunte.
Îi vezi că nu se încălzește de nimic
Și-i este scris pe frunte
Că nu-i în stare de-a iubi vreun suflet.
Mă simt așa de bine-n brațul tău,
Așa de liberă, mă ia așa de cald,
De nu m-ar sugruma ăst spirit rău.

Faust

Tu, înger, cum le simți pe toate.

Margareta

Aceasta, într-atît mă copleșește, că
De câte ori e lîngă noi, mă prind păreri netoate
Că nu te-aș mai iubi.
Cînd e aici, îmi amuțește rugăciunea.
Și-aceasta-mi mistuie ființa.
Henric, nu simți și tu la fel ?

Faust

N-ai încotro. Antipatia te încearcă.

Margareta

Va trebui să plec acum.

Faust

O, niciodată
Nu voi putea să-ți stau alături
Un ceas măcar, și piept la piept să se pătrundă
Suflet de om, suflet de fată ?

Margareta

Dac-aș dormi în casă, singură, ce bucuros
Deschis zăvorul l-aș lăsa la noapte.
Măicuța însă prea adînc nu doarme,
Și aș muri pe loc, de ne-ar vedea.

Faust

De n-aș ști sfat, aș fi nătîng.

Ține sticluța-aceasta. — Picuri trei
În băutura ei — îi învălesc
Natura-n somn plăcut și-adînc.

Margareta

Cum mă silesc să fiu pe voia ta !
Nădăjduiesc că picăturile nu-i vor strica

Faust

Te-aș sfătui eu oare, de-ar fi altfel ?

Margareta

Ajunge doar să te privesc pierdută, ca
S-apuc pe cale după vrerea ta.
Făcui și pînă-acum atîtea pentru tine,
Că de făcut, nimic aproape nu-mi rămîne.
(Pleacă.)

Mefistofel

Plecă maimuța ?

Faust

Iar ai spionat ?

Mefistofel

Prinsei pe larg și bine, ce prinsei.
Domnule doctor, azi ai fost catihetizat !
Nădăjduiesc să vă priiască vorba ei.
Sunt fetele grozav interesate
Să știe dacă cineva e credincios,
Căci dacă cineva credinței se supune,
Acela li se va supune
Și lor, și astfel totul se înlanțuie frumos.

Faust

Ce monstru ești! Nimic nu vezi
Pe drumul drept și mare.
Nu vezi, cum sufletul acesta, drag, fidel,
Plin e de credința sa, ce singură
Mîntuitoare i se pare ?
Nu vezi cum sufletul acesta
Se zbate sfînt îngrijorat
Că e pierdut cel mai iubit bărbat ?

Mefistofel

O, senzual, suprasensibil pețitor,
Pe unde-ai mas ?
Te poart-o fetișcană binișor de nas.

Faust

Tu, corcitură de noroi și foc !

Mefistofel

E plină mintea fetei de invenții,
 Că trebuie să sar pe loc.
 Când sunt de față, fata nu se simte bine.
 Și strașnic se pricepe în fiziognomie,
 S-a întrecut cu învățatul!
 Sub mască-mi dibuiește nu știu ce intenții.
 Simte pesemne c-aș putea să fiu un geniu,
 Sau poate chiar împielitatul.
 — Ei, și la noapte ?

Faust

Ce îți pasă ?

Mefistofel

Îmi am și eu aici plăcerea Mea,
 Iacă-mi pasă!

La fântână

Margareta și Liza, cu ulcioare.

Liza

N-ai auzit nimica de Barbara ?

Margareta

Nici un cuvânt.
 Rar umblu printre oameni.

Liza

E sigur însă, căci vecinele mi-au spus
 Culegi, ce sameni.
 I s-au închis cărările-nsfîrșit.
 Și cum făcea pe nobila și-aleasa !

Margareta

Ce s-a-ntîmpla t?

Liza

Nimic deosebit !
 Hrănește doi, cînd bea și cînd mănîncă.

Margareta

Ah!

Liza

A pățit-o, cum era de așteptat.
 Și cît s-a rupt după băiat!
 Cîte plimbări
 Prin sate și la joc sub tei.
 Și trebuia să fie-ntîia, pretutindeni.
 Umbla la mese
 Cu pastete, vinuri și mîncăruri, fel de fel.

Credea că e ceva de frumusețea ei.
 Și-a fost atât de necinstită
 Că nu se rușina
 Să ia și daruri de la el.
 Să-ndure mîngîieri,
 Și strîngem de tot soiul,
 E de mirat că florica nu mai e?

Margareta

Sărmana!

Liza

Doar nu cumva îți pare rău de ea ?
 Cînd noi stăteam noaptea la tors
 Și mama nu ne-ngăduia
 Să mergem jos,
 Ea petrecea lîngă mîndruțul ei
 În fața ușii, pe podmol,
 Și-n întuneric mai vîrtos.
 Și nici un ceas nu le era
 Destul de lung.
 Ca mîne o ajung
 Canoanele, și-a ispăși !

Margareta

O va lua desigur de nevastă,
 Oricum ar fi.

Liza

Doar nu-i nebun. Un tînăr ca acela
 Mai are lărgămînt și-n altă parte.
 A și plecat și-acum e hăt departe.

Margareta

Aceasta nu-i frumos.

Liza

Și chiar dacă...frumoasa-ar izbuti,
 Să-și ducă la altar flăcăul,
 I-a merge rău, zău, cu binele ca și cu răul.
 I-or smulge junii de pe cap alba cunună
 Și noi în poartă îi vom pune mătrăgună. (Pleacă.)

Margareta

(mergînd spre casă)

Cum mă dădeam mai' ieri birfelii rele,
 Vreo biată fată cînd călca alături.
 Ce vorbe limba nu găsea și cît de grele,
 Cînd altele se pomeneau greșind.
 Oricît o înnegream, funinginea zburînd
 Nu-mi apărea destul de neagră.
 Și singură mă încredeam, măreață.
 Și iat-acum asupra mea greșeala-ntreagă.
 Dar cel ce mă împinse la păcat,

Doamne, ce bun a fost și cît de drag!
 Loc de refugiu între zidurile cetății
 În firida unui zid, un chip cioplit al Maicii Preciste.
 Ulcioare cu flori în față.

Margareta

(pune flori proaspete în ulcioare)

Apleacă-ți fața,
 Îndurate, te apleacă,
 Ridică de pe mine ceața.

#

Tu, cu făptura toată
 De suferință sfîșiată,
 Privești la fiul de pe cruce.
 Privirea ți se duce
 Către cerescul Tată,
 Să-ți curme suferința.

#

Îmi sfîșie ființa
 Ce chin și cine-l simte ?
 Tu singură, tu știi
 Ce inima-mi îndură.
 Mi-e sufletul la gură
 Și nu mai am cuvinte.

#

Oriunde-aș merge,
 Vai mie, vai și iară vai.
 Ah, inimă, de ce nu stai?

#

De ies pe poartă,
 Întreb ce rost mă poartă ?
 Ce rost amar, năîng ?
 Plîng, plîng, și iară plîng.

#

Vezi, florile-n fereastră
 Cu lacrimi le-am udat,
 Cînd pentru tine, Maică
 În zori le-am adunat.

#

În odăiță dimineața
 Cînd soarele a dat,
 De jale doborîță
 Mă mai găsi în pat.

#

Ajută-mă, mă scapă
 De moarte și rușine.
 Apleacă-te, te-apeacă
 Ah, Maică peste mine.

#

Noapte

Stradă, în fața casei Margaretei. Valentin soldat, fratele Margaretei.

Valentin

La chefuri câteodată se întâmplă
S-aud cum unul-altul pieptul își bătea.
Flăcăi săreau să preamărească
A fetelor virtute ca o floare
Și-și înecau pe urmă lauda c-un pahar.
Pe coate răzimat stăteam
În liniște nepăsătoare.
Verzi și uscate îmi treceau pe la ureche.
Eu barba-mi mîngîiam zîmbind,
Paharu-l ridicam spunînd:
Dar este una-n toată țara
Asemenea să fie surioarei mele,
Să facă Margaretei vrednică pereche ?
Cînd o prinsoare se făcea, ciocneam
Paharele. Unii spuneau: „E drept,
Podoabă-i ea, ca ea nu-i alta-n neam.”
Cum amuțeau laudăroșii ! — Și acum ?
Îmi vine părul să mi-l smulg din cap,
Și pe pereți să sar! Și nicăiri nu mai încap
Orice nemernic poate să-mi aducă
Injurii; trebuie să stau ca un datornic,
Și să asud de teama unei vorbe
Și-a-nțepăturilor ce cad statornic.
Și chiar dac-aș putea grămadă să-i izbesc,
Dar mincinoși cum să-i numesc ?
Cine s-apropie ? De nu mă-nșel,
Sunt doi. Vin furișăți, vin doi deodată.
De-ar fi să fie el,
De ceafă-l prind. Viu nu-mi mai scapă.
Faust și Mefistofel
<titlu> Faust
Cum la fereastr-acolo, în capelă,
Feștila pîlpîie în candelă arzînd,
Cum întunericul se-ngroașă prin unghere
Jur împrejur lumina copleşind,
La fel simt noaptea-n pieptul meu sporind.

Mefistofel

Și eu mă simt ca un pisoie
De dor tînjind, care se suie
Pe-acoperiș, pe lîngă horn se dă
Și-n zid împlîntă gheare-cuie.
Simt un amestec de virtute și de dor,
Un pic de poftă de hoție.
Așa s-anunță-n mădulare
Splendoarea unei nopți de valpurgie.
Poimîne fi-va noaptea așteptată
Și priveghem încă de azi

Să nu ne scape negustată.

Faust

Se va-nălța-n răstimp comoara
Ce adineaori licărind ne-ademenea ?

Mefistofel

Foarte curînd simți-vei bucuria
De-a ridica de sub pămînt căldarea.
Deunăzi străbătui cu ochii glia.
Sunt galbeni cu figuri de leu în ea.

Faust

Nici o brățară nu-i ? sau vreun inel ?
Iubita să mi-o-mpodobesc cu el ?

Mefistofel

Văzui ceva, părea să fie un colan,
De strîns în jurul gîtului, ca de mărgean.

Faust

Ce bine. Știi, îmi pare rău
Să merg la ea fără un dar.

Mefistofel

E dulce, dac-o faci mai rar,
Să guști ceva și fără dar.
Acum cînd cerul arde de lumini,
Vei auzi ce cînt pe buze-mi vine.
Un cîntec am să-i cînt, moral,
S-o-nnebunesc cum se cuvine.
(Cîntă la chitară.)

#

Ce faci, Catinco, pe la poarta
Drăguțului în zori de zi ?
Ca fată el te ia-n primire,
Ca fată însă n-ei ieși.

#

Bagă de seamă, cînd iubești,
La poarta mîndrului nu sta.
De s-a făcut, atunci adio
Și noapte bună, fata mea.
Bagă de seamă că e hoț
Drăguțul tău — nimic nu-i da,
Iubește-l, dar nimic nu-i da,
Fără de inel la mîna ta.

Valentin

(înaintează)

Pe cine vrei s-atragi în cursă ?

De unde, blestемate, ți ai învățul ?
 La dracu mai întâi chitara !
 La dracu-apoi și cîntărețul !
Mefistofel
 Chitara-i spartă! Nici o pagubă de ea !

Valentin
 Începe-acu și despicarea frunților.

Mefistofel
 (către Faust)
 Răsune strada !
 Domnule doctor, înainte! Sprinten!
 Strîns lîngă mine, scoateți spada.
 Eu vă conduc și eu veghez.
 Dați înainte, eu parez,

Valentin
 Parează lovitura-aceasta !
Mefistofel
 Bucuros !
Valentin
 Și pe aceasta !
Mefistofel
 De ce nu ?
Valentin
 Doar nu ești dracul însuși care dai ?!
 Ce e ? îmi amorțește mîna !
Mefistofel
 (către Faust)
 Hai străpunge !
Valentin
 (cade)
Mefistofel
 Hai străpunge !
 S-a domolit nemernicul !
 Dar repede ! Să dispărem de grabă !
 S-a și iscat pe străzi cumplită larmă.
 Mă știu tocmi prea bine cu poliția,
 Dar cu- județul singelui nu e tocmeală

Marta
 (la fereastră)
 Ieșiți! Ieșiți!
Margareta
 (la fereastră)
 Un felinar aduceți!
Marta
 Bătăi și strigăte ! Încăierare ! Răfuială
Norod

Unul a și căzut!

Marta

Dar ucigașii! Au fugit ?

Margareta

(ieșind)

Cine-i aci, căzut în sânge?

Norod

E fiul mamei tale!

Margareta

Doamne-Dumnezeule ! Ce nenorocire !

Valentin

Mor. Doar un cuvânt icnit

Și-apoi totu-i sfârșit.

Ce stați aci, femei! De ce vă tînguți ?

Apropiați-vă și ascultați ce am de spus!

(Toate vin împrejurul lui.)

#

Tu, Margareto, vezi, ești încă tînăra,

Și minte nu ai de ajuns.

Te porți urît și rău.

Ți-o spun așa-ntre patru ochi.

O curvă ești, nu-ți fie de deochi.

Margareta

Ce vrei să spui? Fratele meu !

Tu, Doamne-Dumnezeul meu!

Valentin

Pe Domnul-Dumnezeu să-l lași din joc.

S-a întîmplat cum s-a-ntîmplat.

Va fi cum poate să mai fie.

Ai început cu unul în secret și pe vecie.

Dar alții vor veni în loc.

Cînd o duzină te-or avea,

Întreg orașul va urma.

#

Rușinea, cînd se naște,

În lume e ținută ca-ntr-o ceață,

Și vâlul nopții i se pune

Peste urechi și peste față.

Rămîne o dorință îndeobște,

Să fie sugrumată, fără amînare,

Dar cînd mai crește, cînd e mare,

Se plimbă dezvălîtă-n plină zi,

Deși frumoasă în răstimp nu deveni.

Cu cît obrazul i se urîțește,

Cu-atît să se arate ea dorește.

Cu-adevărat întrezăresc venind o dată

Un ceas, cînd bravii cetățeni

Te-or ocoli, tu stricăciune întrupată,

Ca pe-un cadavru infectat.

în pieptu-ți inima să despereze
 Când ei te vor privi în față.
 Tu lanț de aur nu vei mai purta
 Cît s-a lungi a ta viață,
 Lîngă altar nu vei mai sta,
 N-ai să mai mergi la joc cu guler dantelat.
 Într-un ungher de jale, 'ntunecat,
 Să te ascunzi cu cerșetorii și schilozii.
 Și dac-atuncea Dumnezeu te va ierta,
 Pe pămînt să fie totuși blestemată ziua ta.

Marta

Dă-ți sufletul, să se îndure Dumnezeu
 De el. Nu mai huli, că e păcat.

Valentin

Dac-aș putea, codoșea păcătoasă,
 Gîtul să ți-l sucesc și vinele uscate,
 Aș mai avea nădejde, sus în ceruri
 Iertare să găsesc pentru păcate,

Margareta

O, frate drag, ce chin de iad !

Valentin

Să ți se curme lacrima. Asta ți-o spun,
 Căci lepădîndu-te de cinstea ta
 Mi-ai dat tu lovitura cea mai grea.
 Prin somnul morții și prin praf
 Eu trec la Dumnezeu
 Ca un soldat și ca un brav.

În Dom

*Recviem. O orgă și cîntare. Margareta în mijlocul norodului. Spiritul rău la spatele
 Margaretei.*

Spiritul rău

Altfel te simțeai, altfel, Margareta,
 Când încă nevinovată
 La altar veneai,
 Când din ceaslov
 Rugăciuni citeai,
 Loc în inimă făcînd
 Jumătate jocului,
 Jumătate Domnului.

Margareta,

Unde-i gîndul, unde capul ?
 În inima ta
 Ce faptă rea ?
 Te rogi pentru măicuța ta
 Care din vina ta a adormit?
 Pe pragul tău ce sînge e?

Sub inimă
Nu ți se mișcă o făptură,
Înspăimântându-te ?
Ce presimțiri te iau ?

Margareta

Vai! Vai!
Dac-aș scăpa de gândurile
Ce vin și trec, și iarăși vin împotriva mea!

Cor

Dies irae, dies illa
Solvat saeculum in favilla. ¹
(Orgă.)

Spiritul rău

Amărăciunea te cuprinde.
Trîmbița din urmă sună.
Se cutremură mormintele —
Și inima ta,
Alcătuită din nou
Din liniștea de scrum,
În chinuri de flăcări
Se trezește !

Margareta

De-aș putea să plec de-aici !
Orga îmi taie răsuflarea,
Cîntarea îmi destramă
Inima.

Cor

Judex ergo cum sedebit,
Quidquid latet, adparebit,
Nil inultum remanebit. ²

¹ Din imnul închinat judecății din urmă, atribuit lui Toma de Celano, poet religios medieval, în traducere: „Ziua mîniei, ziua aceea va prefăce lumea în cenușă” (în limba latină în original)
² „Cînd judecătorul va ședea, tot ce-i ascuns va ieși la iveală. Nimic nu rămîne nerăzbunat (în limba latină în original).

Margareta

Ce strîmt e locul.
Stîlpii s-apeacă,
M-apasă bolțile.
- Aer!

Spiritul rău

Acopere-ți fața.
Păcatul și rușinea
Ascunse nu rămîn.
Aer ? Lumină ?
Vai ție!

Cor

Quid sum miser tune dicturus?
 Quem patronum rogaturus,
 Cum vix justus sit securus? ³

Spiritul rău

Iluminații își întorc
 De la tine fața,
 Se sfiesc să-ți întindă minile
 Purificații!
 Vai!

Cor

Quid sum miser tune dicturus ?

Margareta

Vecină, dați-mi sticluța!
 (Cade în leșin.)

³ "Ce voi spune atunci, nenorocitul de mine? Ce ocrotitor voi ruga să mă ajute? Când numai cel drept este fără de grijă" (în limba latină în original).

Noaptea valpurgică ¹**Peisaj muntos****Faust, Mefistofel****Mefistofel**

N-ai vrea o mătură, să zbori cât ai clipi ?
 Un țap din parte-mi mi-aș dori.
 Pe calea-aceasta-ntortocheată suntem încă
 Departe de a noastră țintă.

Faust

Cît timp mă țin puterile la glezne,
 Acest toiag cu noduri îmi ajunge.
 A prescurta cărarea e așa de lesne,
 Dar fără de folos.
 S-o iei prin văi ca printr-un labirint,
 Să urci vreun colt de stîncă
 Din care apele descind,
 Aceasta-i vraja ce incintă.
 O primăvară nouă țese lîngă drum.
 Și brazii negri se trezesc de-acum.
 Prin sînge ne încearcă anotimpul căldicel.

Mefistofel

Eu, drept să-ți spun,
 Nimic nu simt din el.
 Iernatic timp eu simt în mine.
 Că mi-aș dori zăpezi și ger pe cale.
 Ce jalnic se ridică discul, într-o parte ros
 Al lunii, luminînd doar slab în vale,
 Că te lovești la fiecare pas
 De stînci, silindu-te să faci popas.
 Îngăduie să chem o luminiță,
 Rătăcitoare vîlvă, ce se vede-arzînd.

Hei, prietenă! N-ai vrea să vii la noi ?
De ce să arzi zadarnic peste baltă stînd ?
Fii bună, luminează-ne în sus, la amîndoi!

¹ *Noaptea „valpurgică”, de la sfînta Valpurgis, a cărei zi era la 1 mai. Dracii și vrăjitoarele și-ar fi ales noaptea aceasta pentru preamărirea Satanei, din mînie împotriva Valpurgiei, care ar fi dus o viață prea sfîntă.*

Luminița rătăcitoare

Aș vrea cu drag
Dorința să v-o împlinesc,
Noi însă ne mișcăm
Așa-n zig-zag.

Mefistofel

Într-al diavolului nume
Să mergi drept înainte!
Altfel te suflu și te sting.
Să iei aminte!

Luminița rătăcitoare

Sunteți se pare, domnul casei.
Să vă slujesc aș vrea mereu.
Dar nu uitați că muntele
E azi nebun, și dac-o luminiță,
Rătăcitoare cum sunt eu,
O să v-arate drumul,
Să fiți cu oarecare-ngăduință!

Faust, Mefistofel, Luminița

(cîntînd cu schimbul)
Într-a visurilor sferă
Am intrat, precum se pare.
Du-ne bine pe cărare
Ca s-ajungem fără stații
În pustii și large spații.
Cît de repede copacii
Toți în urmă au rămas.
Cum s-ableacă vîrfuri, steiuri,
Alte trec și iară alte,
Și cum sforăie pe nas
Stîncile cu fețe-nalte!

#

Printre pietre, printre ierburi,
Rîuri vin, grăind din unde.
Freamăt, cîntec auzim?
Jale dulce de iubire,
Glasuri din cerească fire?
Ce sperăm și ce iubim!
Și ecoul, ca legenda
Altor timpuri, ne răspunde.

#

Buha uhuie pe-aproape
Repetîndu-și vorba scurtă.
Gaița și cucuvaia

Se țin treze laolaltă.
 Mișună tritoni prin baltă.
 Ce picioare și ce burtă!
 Rădăcinile ca șerpii
 Se ivesc să ne-nspăimînte.
 Caracatițe-ntind brațe
 Călătorii să-i agate
 Pe cărările prea strimte.
 Pestriță, șorecăria
 Din dumbrăvi pe cîmpuri iese,
 S-a pornit să umple firea.
 Iară colo licuricii
 Zboară-n pilcuri tot mai dese
 Rătăcindu-ne privirea.
 Spune-mi, soațe, stăm noi oare
 Sau ne ducem pe picioare?
 Totul pare că se-nvîrte,
 Spații cresc și se dezumflă,
 Iar lumini rătăcitoare
 Tot mai întetît se umflă.

Mefistofel

Ține-te viteaz spre piscuri!
 O mirare-n cale-ți cade.
 Ține-te, să vezi în noapte
 Cum în munte Mamon arde.

Faust

Resfrîngere ca de auroră
 Ciudat răzbate prin temeiuri,
 Pînă-n adîncuri de prăpăstii
 Străbați cu ochii pe sub steiuri.
 Se-nalță aburi, neguri în fuioare,
 Prin vâluri luminează o dogoare.
 Jeraticul se-ntinde ca un fir
 Să dea-n afară ca izvoare.
 Sub văi se risipește-n mii de vine,
 S-adună în ungher, ca-ntr-o strîmtoare.
 Scînteii, în preajmă, sar mănunchiuri,
 Nisip de aur strîns pe trunchiuri.
 Privește numai, cum din valea-adîncă
 S-aprinde pînă sus peretele de stîncă.

Mefistofel

Nu luminează splendid domnul
 Mamon Palatul, care-l ai în față ?
 Norocul tău că l-ai văzut!
 Nerăbdători vin oaspeții prin ceață.

Faust

Cum zboară vîlva vîntului!
 Ce lovituri îmi dă în ceafă!

Mefistofel

De stîncă ține-te, de coastele pămîntului,
 Altfel te-azvîrle în prăpastia mormîntului.

De negură se-ngroașă noaptea.
 Ascultă, cum trosnește prin păduri departe!
 Însăimîntate bufnițele zboară.
 Ascultă, cum pilaștrii se despică,
 Ai veșnic verzilor palate.
 Ascult-a crengilor sfărîmare și lovire,
 Al trunchiurilor aspru durduit,
 A rădăcinilor și pietrelor scrișnire!
 În groaznică devălmășie
 Cad toate peste toate,
 Iar peste-abisuri, peste stîncile sfărîmate
 Văzduhurile urlă, norii trec în gloate.
 Auzi tu glasuri pe-nălțime ? Glasuri
 Cînd mai departe, cînd aproape lîngă tine.
 Întregul munte, cît de mare
 Se cutremură de vrajă și cîntare.

Vrăjitoarele

(în cor)

Noi vrăjitoarele suim la munte.
 Fir verde dă din galbenul grăunte.
 Acolo se adună fețe ca arapii.
 Urian ¹ stăpînul pe-nălțime șade.
 Urcăm, urcăm, și piatra cade.
 Put vrăjitoarele și țapii.

Glas

Ținîndu-și mînile la ceafă
 Bătrîna Baubo ² -ncalecă o scroafă

Cor

Să mi-o cinstiți cu vrednice cuvinte!
 Bătrîna Baubo înainte! Înainte!
 Voinică-i scroafa, pe ea muma,
 Urmează vrăjitoarele acum.

Glas

Pe unde ai venit, pe care cale ?

¹ Urian, un nume al Satanei.

² Baubo, alt nume al Hecatei, zeița nopții, sau un personaj feminin din misterele zeiței Demetra.

Glas

Chiar peste Piatra Mare.
 În cuibul bufniței privii odat'!
 Ce ochi făcu, cum s-a holbat!

Glas

La dracu ! Ce zorită ești !
 Răstorni ce-apuci și unde-ajungi, lovești !

Glas

Pe mine m-a zdrelit în goană.
 Ce rană îmi făcu ! Ce rană !

Vrăjitoarele

(în cor)

Drumul e lung, drumul e lat,

Ce-nseamnă-atîția laolaltă ?
Cum zgîrie mătura! Furca înțeapă !
Se-năbușă pruncul. Muma crapă.

Maistrul vrăjitoarelor

(în semicor)

Ca melcii-naintăm, încet, cuminte.
Femeile sunt toate înainte.
Pe drumul ce la dracu duce
Cu mii de pași femeia ne întrece!
Oprește-te și fă-ți o cruce !

Semicor

Femeia (să ți-o spună corul cestăalt)
Cu pași o mie-și face calea.
E drept, dar ce mai calea-valea,
Bărbatu-o face dintr-un salt.

Glas

(de sus)

Veniți la noi! Veniți la noi !

Glasuri

(de jos)

Cu bucurie am urca acolo sus!
Spălate suntem și curate lîngă lac,
Însă nerodnice în veac.

Amîndouă corurile

Tace vîntul, steaua zboară,
Se răsfrînge luna-n rouă.
Murmură un cor de vrajă.
Focuri stau pe culmi de strajă.

Glas

(de jos)

Opriți-vă! Opriți-vă!

Glas

(de sus)

Cine strigă de sub creastă ?

(de jos)

Luați-mă cu voi ! Luați-mă !
De ani trei sute urc. Cine mă ia ?
Dar vîrful nu-l mai pot atinge,
S-ajung la cei de seama mea.

Amîndouă corurile

Te poartă mătura și țapul.
Cum dorești și cum ai vrut.
Cel ce astăzi nu se-nalță
E pe veci pierdut-pierdut.

Vrăjitoare neîmplinite

(jos)

Ce departe-s ceilalți sus!
Pe urma lor cu greu mă țin.
Acasă liniște nu am,
Aicea am și mai puțin.

Corul vrăjitoarelor

Curaj dă alifia rea.
O zdreanță-i bună de vîntrea.
Corabie-i orice covată.
De nu zbori astăzi, nu zbori niciodată!

Amîndouă corurile

Cînd piscului îi dăm ocol,
Descindeți voi pe locul gol.
Și-acoperiți poiana înc-o dată.
Cu neamul vostru blestemat.

(S-așază.)

Mefistofel

Se-mpinge totul, se lovește fremătînd,
Ce vuiet pretutindenea, ce gureș vînt!
Cum scînteiază, ce putoare și cum arde!
Un element vrăjitoresc cu-adevărat !
De mine să te ții, alături laolaltă,
Căci altfel elementul ne desparte.

Hei, unde ești ?

Faust

(în depărtare)

Aicea-s !

Mefistofel

Te-a și dus așa departe ?
De dreptul meu voi face uz! De-acum, noroc!
Căci sunt stăpîn aici! Vreau loc !
Boierul diavol vine! Vreau loc !
Așa, agață-te de mine, doctore, mai bine,
Ca să ieșim c-o opintire din acest vîrtej.
E-o nebunie-aici chiar pentru mine.
Alături, colo, o lumină-aparte,
M-atrage către-acele tufe de-adăpost.
Stai lîngă mine. Unde-ai fost ?

Faust

Tu, spirit gata-a contrazice totdeauna!
Condu-mă, dacă vrei. Ce zici, fac !
Gîndesc că totul e cum trebuie să fie.
Mergem la Muntele Nebun. Căci noaptea e de valpurgie.

Mefistofel

Ce flăcări colorate! Iată
Vioaie, pestriță, o ceată.
Printre mărunți ti-e dat
Să nu fii singur niciodată.

Faust

Acolo sus mai bucuros m-aș duce,
Jeratic văd, vîrtej și fum.
Mulțimea-și face către Rău un drum,
Acolo multe taine se dezleagă.

Mefistofel

Dar multe taine se și leagă.
Înalta lume las-o, că-i degeaba zgomotoasă.

Mai bine stăm pe-această treaptă joasă.
 Se știe doar, scumpe ortac,
 Că-n lumea mare și micuțe lumi se fac.
 Aici vedem aproape goale
 Mulțimi de vrăjitoare junioare.
 De dragul meu fii prietenos,
 Te ostenești puțin, dar hazu-i mare.
 Aud sunînd cimpoaie și vioare.
 Lărmuitoare sunt ! Dar te-i obișnui la cotitură.
 Înaintează. Vino. Merg înainte.
 Voind să-ți fac o nouă legătură.
 Amice, ce mai spui? Un spațiu mic
 E-acesta ? - Privește. Nu-i dai de sfîrșit !
 Și focuri, sute, ard în rînd.
 Ce gureș se petrece-aici! Și se dansează.
 Se bea și se iubește.
 Mai ai alt gînd ?

Faust

Introducîndu-ne aici, cum te prezinți ?
 Îl faci pe vrăjitorul sau pe dracul ?

Mefistofel

Obişnuiesc, ce-i drept, incognito să umblu.
 Dar într-o zi de lucitoare gală,
 Ți-arăți și ordinul ce-l porți.
 N-am fost distins cu-al jartierei, cum socoti.
 Copita însă-mi face mare fală.
 Vezi melcul cela?
 Se tîrăște-agale.
 Cu fața sa pipăitoare
 M-a și adulmecat pe cale.
 Chiar de-aș voi, eu n-aș putea să mă dezmint.
 Ei, vino numai. N-aștepta îndemn și-alint.
 De la un foc vom trece la alt foc.
 Un pețitor sunt eu, tu umbli să te-nsori.
 Vino, să ne fie de noroc!

(S-apropie de unii, care șed în preajma unor cărbuni pe cale de a se stinge.)

Ce dregeți, domnilor, cărunții mei, pe-aici ?
 V-aș lăuda de v-aș vedea în hora prea frumoasă,
 Încercuiți de freamătul juneții.
 Destul stă singur fiecare-acasă.

Generalul

Cine mai are-ncredere-n noroade
 De-ai fi făcut oricîte și-orice
 Popoarele la fel sunt cu femeile,
 În ochii lor cei tineri au întîietate.

Ministrul

De drumul drept departe-s azi cu toții.
 Eu preaslăvesc pe cei de altădată.
 Căci, evident, cînd noi eram în frunte,
 Fu epoca de aur cea adevărată.

Parvenitul

Prea găgăuți n-am fost nici noi,
Căci am făcut ades ce nu se cuvenea.
Dar toate-s răsturnate-acum,
Cînd tocmai încercam a conserva.

Autorul

Prilej azi nu mai ai de a citi vreo carte
De un conținut isteț măcar în parte.
Iar cît privește generația numită jună,
Ea n-a fost niciodată mai sfătoasă, mai nebună.

Mefistofel

(care pare dintr-o dată foarte bătrîn)
O, da, poporu-i matur de județul de apoi,
Căci eu ultima oar-aici pe munte vin.
Deoarece butoiul meu sloboade numai drojdii,
E sigur că și lumea e-n declin.

Vrăjitoarea

(vînzînd vechituri)
Nu-mi treceți, domnii mei, numai așa
Pe-alături. Un prilej atît de rar
Să nu mi-l pierdeți. Marfă bună am
Și felurită. Fiecare lucru e un dar.
Din aste vechituri întinse pe tarabă,
Alegeți ce doriți, degrabă.
Noroc să vă aducă și din plin,
Căci printre-atîtea mari și mici
Nici una nu-i vreo pagubă să nu fi pricinuit.
Nici un pumnal aici
Să ii-aibă amintiri de sînge risipit.
Nici un potir, din care
Să nu se fi băut mistuitor venin,
Un singur giuvaer nu e, prin care o femeie
Să nu fi fost adusă ca să cadă,
Și printre arme ruginite - nici o spadă
Să nu fi rupt un legămînt de frate,
Să nu fi spintecat vrăjmașul pe la spate.

Mefistofel

Mătușă, te pricepi cam rău la timpuri
Și parcă nu vii din vileag.
Spre noutăți îndrumă-ți grija,
Căci numai noutățile ne-atrag.

Faust

Să nu mă pierd. Se-nvîrte țeasta.
Ce rară liturghie mi-e aceasta!

Mefistofel

Te ia în sus vîrtejul, într-adins.
Crezi că împingi, dar ești împins.

Faust

Cine-i aceasta ?

Mefistofel

Privește-o mai de-aproape, bine.
Aceasta e Lilit ¹.

¹ Lilit, după anumite legende rabinice, întâia soție „demonică” a lui Adam. Se spunea că ea ar apărea în noaptea valpurgică.

Faust

E cine?

Mefistofel

Soția cea dinții a lui Adam.
Să te păzești de păru-i năzdrăvan,
Cu care orișice f rumusețe-ntrece.
De-atinge pe un tânăr cu șuvița,
Ea nu-l mai lasă așa curînd să plece.

Faust

Aici stau două, o bătrînă și o jună.
Să le cîntăm și noi în strună.

Mefistofel

Nu are-n noaptea asta nimeni pace,
Un dans însă ce rău ne-ar face ?

Faust

(dansînd cu tînăra)
Un vis frumos visai odată.
Zării un pom cu frunza lată,
Cu două mere-ascunse bine.
Am vrut să le culeg de-ndată.

Frumoasa

Sunt de dorit asemeni fructe,
Precum din paradis se știe.
Că și-n grădina mea sunt mere,
Eu simt o rnare bucurie.

Mefistofel

(dansînd cu bătrînă)
Un vis nebun visai odată.
Zării o salcie crăpată.
Avea o gaură cam mare.
Dar și așa plăceri sunt rare.

Bătrîna

Din inimă i-aduc salutul
Boierului purtînd copită.
O groasă... țină gata
Pentru asemenea ispită.

*Proctofantasmistul*¹

Fantasme blestemate,
Mai îndrăzniți a face tărăboi ?
N-am demonstrat eu oare
Că spiritele n-au picioare?
Și-acum dansați la fel cu noi!

Frumoasa

(dansînd)

Ce vrea la balul nostru, individul ?

Faust

Acela-i pretutindeni cu lumina lui cea trează.
 Când alții joacă, ci apreciază.
 Un pas, pe care nu-i în stare-a-l critica,
 E ca și cum nici nu s-ar întâmpla.
 Se-nfurie de-a binelea, de-ndată ce înaintăm,
 C-așa-i e firea.
 De-ar fi să vă-nvîrțiți în cerc,
 Așa cum el în vechea-i moară ² face,
 Aceast-ar fi o treabă ce i-ar place.
 Îndeosebi dacă i-ati cere învoirea.

¹ Prin personajul proctofantasmistului, Goethe îl caracterizează pe Friedrich Nicolai (1733 - 1811). Nicolai a făcut Academiei din Berlin o comunicare, în care arăta că din pricina unor tulburări arteriale, el „vedea” spirite. De aceste halucinații s-ar fi vindecat printr-o cură de lipitori”.

² "Moara" este tipografia lui Nicolai, care publica revista literară Allgemeine Deutsche Bibliothek (1765-1798).

Proctofantasmistul

Pe-aici îmi sunteți, încă tot pe-aici ?
 Voi, spirite de rînd,
 Să dispăreți n-aveți de gînd ?
 Nici chiar în epoca luminii ?
 Un neam drăcesc de reguli nu întrebă.
 Suntem atît de luminați,
 Dar spiritele tot se mai găsesc în treabă.
 Ce nebunii n-am măturat din ăst ținut !
 Dar aerul nu se purifică. De necrezut !

Frumoasa

E timpul să-ncetați a plictisi!

Proctofantasmistul

Ingăduiți-mi să v-o spun în față:
 Nu sunt dispus a suporta
 Vreun despotism spiritual de nici un fel.
 Cu duhul meu nu-l pot exercita.
 (Se dansează mai departe.)

#

Nimic nu-mi reușește astăzi, precum văd.
 Pe munte însă tot m-avînt,
 Și sper să-nfrîng pe diavoli și poeți
 Încă-nainte de-a pleca de pe pămînt.

Mefistofel

Într-o băltoacă se va așeza îndată.
 E felul său de a se ușura.
 Și dacă lipitori pe fundul lui s-or desfăta,
 De spirite și spirit fi-va vindecat.
 (Către Faust, care iese din joc.)

#

De ce ai părăsit frumoasa fată
 Care cîntînd te-a ispitit ?

Faust

În vreme ce cînta, din gură

Un șoarec roșu i-a sărit.

Mefistofel

Ei și ? Să cumpănim. Era mai bine

Dac-ar fi fost un șoarec sur ?

Dar ce te-nteresează-acestea

într-o idilă, când e noapte împrejur ?

Faust

Apoi văzui...

Mefistofel

Ce ?

Faust

Vezi tu dincolo de crîng

O palidă frumoasă fată stînd

Acolo, singură, departe ? Numai anevoie

Înaintează, cu mișcări încete.

Mărturisesc că mi se pare

C-ar semăna cu buna Margareta.

Mefistofel

Nu-i bine să privești, așa în gol.

E-un chip de vrajă, fără viață, un idol,

Și nici să-l întâlnești nu-i bine.

De uitătura înghețată sîngele în om

Îngheață; piatră rece el devine.

Ai auzit despre Meduză, nu-i așa ?

Faust

Într-adevăr, sunt ochii unui mort,

Pe cari o iubitoare -mină nu i-a fost închis.

Acesta-i sînul îmbiat de Margareta mea.

Acesta-i trupul dulce, ce-l gustai în vis.

Mefistofel

O vrajă e în joc, tu, aiuritul netot,

Căci fiecăruia i-apare ca iubita sa.

Faust

Ce voluptate, cîtă suferință!

Nu pot, nu pot să mă despart

De ochii ce la mine s-au uitat.

Și gîtul alb, cît de ciudat îl văd c-un roșu fir împodobit,

Subțire ca o dungă de cuțit.

Mefistofel

Ceea ce vezi, întrezăresc și eu deodată.

Ea poate capul și subt braț să-l poarte,

Deoarece Perseu ¹ i l-a tăiat.

Mereu această nebunie te atrage.

Vino pe dîmb în sus, aici e joc

Și veselie ca-ntr-un iarmaroc.

De nu sunt înșelat de-un farmec de povesti

Văd un teatru-aici. Ce este ?

Servibilis

Începe-ndată

O piesă nouă, ultima din șapte.

E obiceiul locului atâtea să se dea.
 Un diletant a scris-o într-un ton aparte,
 Și diletanți o reprezintă.
 Scuzați, voi spectatori, dacă dispar.
 E slujba mea de-a înălța cortina
 Și-a o lăsa să cadă iar.

Mefistofel

Sunt bucuros să vă-ntîlnesc la jocul
 Din Muntele Nebtm, vinde vă este locul.

- ¹ Perseu, personaj mitologic. Se spune că a tăiat în deșertul libian capul Meduzei, din sângele căreia au răsărit șerpi.

VISUL UNEI NOPTI DE VALPURGIE SAU NUNTA DE AUR A LUI OBERON ȘI A
 TITANIEI ^o

(Intermezzo)

Maistrul teatrului

Astăzi ne-odihnim puțin
 Noi actriceasca gloată.
 Munte vechi și-o vale jos:
 Astea-s, iată, scena toată.

Crainicul

Nunta ce-o vedeți acum
 E de aur, căci trecură
 Printre soți cincizeci de ani
 De gîlceavă și de ură.

Oberon

Spirite, vreau s-apăreți!
 Cercetați-ne grădina!
 Împăcatu-s-au din nou
 Regele și cu regina ¹.

Puck

Vine Puck ² și se-nvîrtește
 Saltă, unde-i cînt de strună.
 Alți o sută vin în urmă,
 Să se bucure-mpreună.

Ariel

Cîntec țese Ariel ³,
 Sunete din ceruri scoase
 Fețe hîde cheamă el,
 Dar și suflete frumoase.

- ^o Oberon și Titania, regele și regina ielelor, personaje cunoscute din comedia *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare.

- ¹ Cearta dintre Oberon și Titania s-a iscat din pricina unui băiat indian.

- ² Puck, alt personaj din *Visul unei nopți de vară*.

- ³ Ariei, spirit la ordinele lui Prospero, personaj din piesa *Furtuna* de Shakespeare.

Oberon

De la noi să ia o pildă
 Cei ce vor să se-n te leagă.
 Dacă vreți să se-nțeleagă,
 Despărțiți pe drag de dragă.

Titania

De se ceartă soț, soție,
 Să mi-i duceți hăt departe.
 Duceți-o spre miazăzi,
 Iar pe el spre miazănoapte.

Orchestra. Tutti

(fortissimo)

Musculițele, țințarii,
 Și cu rudele-trabanții,
 Brotăcel și-n iarbă greieri -
 Iat-aceștia-s muzicanții.

Solo

Auziți, ăsta-i cimpoiul !
 Ca balonul de săpun.
 Crește, scade și strănută
 Fluieră pe nas nebun.

Un spirit

(ce abia se înfiripă)

Aripi, burtă, are fleacul,
 Nici nu umblă, nici nu zboară,
 Încă n-are-nfățișare,
 Dar se vrea poezioară.

O pereche

Pas mărunț și salt înalt
 Prin miresme și prin rouă.
 Dai adesea din picior,
 N-o să zbori nici chiar cu două.

Călător curios¹

E un joc de măști acesta ?
 Să mai 'cred vederii, zici ?
 Oberon, frumosul zeu,
 E și astăzi pe aici ?

Ortodoxul²

N-are gheare, n-are coadă,
 Îndoieli însă nu-mi fac.
 Ca și zeii din Grecia
 E și el un simplu drac.
 Un artist nordic
 Schiță e tot ce pictez
 Schiță doar, oricât asud.
 În răstimp mă pregătesc
 De-o călătorie-n sud.

Puristul

Nenorocul mă aduce:
 Ce desfrîuri necurate!

Din atâtea vrăjitoare
Numai două sunt pudrate.

¹ „Călătorul” este tot publicistul Nicolai, care a publicat *Descrierea unei călătorii prin Germania și Elveția* (12 volume).

² „Ortodoxul” se pare că ar fi contele Fr. Leopold von Stolberg, care-l critica, din punct de vedere creștin, pe Schiller, pentru poezia acestuia Zeii Greciei.

O vrăjitoare tânără

Pudra este ca și-o haină
Pentru vechi femei cărunte.
De aceea-ncalec ȝapul,
Goală de la ȝălpi la frunte.

O matroană

Cuvimȝă-avem destulă.
Poftă n-am să ne certăm.
Tinerică putrezi-vei,
Cȝtă vreme noi durăm.

Un capelmaistru

Voi ȝȝȝari și musculiȝe,
Lăsaȝi trupul gol, intact.
Brotăcel și-n iarbă greieri,
Rămȝneȝi și voi în tact !

O giruetă ¹

(arătȝnd într-o direcȝie)
Societatea mi-e pe plac.
Sunt aci numai mirese
Și burlaci, speranȝe dȝnd,
Mari și cele mai alese.

O giruetă

(arătȝnd în altă direcȝie)
Dacă însă nu se cascade
Ăst pământ ca să-i înghită,
Mă avȝnt c-o săritură
Chiar în iad, că sunt grăbită.

¹ *Giruetă*, o morișcă ce simbolizează spiritele ușor influenȝabile, care se întorc după cum bate vȝntul.

Xeniil

Ca insectele avem
Foarfeci ascuȝite bine.
Astfel pe Satan tătucul
Îl cinstim cum se cuvine.

Un Scriitor ²

Iată-i cum, venind grămadă,
Ei glumesc naivi cu toȝii.
Pȝn' la urmă ei vor spune
Că sunt generoși, netoȝii!

Musagetul

Printre-aceste vrăjitoare
Eu m-aș pierde, să m-amuze,
Căci pe-acestea le-aș conduce

Mai ușor decît pe muze.
Ci-devant geniul timpului
 Dacă vrei s-ajungi ceva, de
 Mine ține-te de zor.
 Muntele Nebun, Parnasul,
 Are-vn vîrf prea-ncăpător.

Călătorul curios³
 Omul țeapăn, cine este ?
 Cu pași mîndri lunecă.
 El miroase, ce miroase.
 Iezuiți adulmecă.

¹ Xenii, epigrame satirice (Goethe și Schiller au publicat împreună asemenea xenii, satirizînd personaje și curente din timpul lor).

² Scriitorul atacat în aceste versuri este August von Hen-nings, care scotea revista *Musaget* și jurnalul *Genius der Zeit*. „*Ci-devant geniul timpului*” este numit acest jurnal, fiindcă în momentul cînd apărea *Faust*, își încetase apariția.

³ Iarăși Nicolai, cunoscut ca un vrăjmaș al iezuiților.

Cocorul¹
 Place-mi mie-n ape clare,
 Dar și-n tulburi pescuitul.
 De aceea și cu dracii
 Se amestecă smeritul.
Copilul lumii²
 Credeți-mă, credincioșii
 Află-n toate un vehicul.
 Pe-acest munte nu arare
 Ei s-adună-n conventicul.³

Dănuitorii
 Vine-acum un cor, se pare,
 Tobe-aud și hărmălaie.
 Nu-ți fă griji !
 Străbat prin larmă
 Unisoanele cimpoaie.
Maistrul dansului
 Din picioare o figură
 Fiecare face, iată.
 Strîmbul sare, greul saltă,
 Nu întreabă cum arată.

Ceterașul
 Ar ucide - toți pe unul
 Și pe ceilalți fiecare.
 Un cimpoi îi îmblînzește
 Ca Orfeu⁴, în vremi pe fiare.

¹ Cocorul este Lavater, scriitor și predicator elvețian. El e creatorul așa-numitei teorii fiziognomice, după care caracterul urnii om se poate deduce din trăsăturile feței lui.

² Copilul lumii este Goethe însuși, care anunță conventicul filozofilor pe Muntele Nebun.

³ Conventicul - adunare restrînsă și secretă.

4 Orfeu, personaj din mitologie. Era socotit un neîntrecut muzician. Se spune că prin cîntecele sale, el izbutea să îm-blînzească chiar și fiarele.

Dogmaticul

Îndoiala nu m-atinge.
Dracul trebuie ceva
În esența lui să fie.
Altfel - draci n-ar exista.

Idealistul

Fantazia, cum mi-o-nchipui,
Cată să mă domine.
Dacă eu sunt toate-acestea,
Sunt nebun de-a binele.

Realistul

Mare-i pentru mine chinul.
Ah, esența ce-o fi oare ?
Pe pămînt înțîia oară
Nu stau sigur pe picioare.

Supranaturalistul

Cu plăcere vin pe-aice,
Căci o logică îmi spune:
Dacă dracii sunt aievea,
Sunt și duhurile bune.

Scepticul

Ei se țin după văpaie
Și se cred aproape tare
De comoară. Dară dracul
Numa-n inine-și are leacul.

Capelmaistrul

Brotăcel și-n iarbă greieri,
Ce nemernici diletanți!
Voi, țărițari și musculițe,
Sunteti muți sau muzicanți ?

Abiliil

Sans-souci, așa se cheamă
Creaturile voioase.
Nu mai mergem pe picioare,
Ci pe capetele-ntoarse.

Neajutorații

Noi curtenii, îmbuibății,
Morții îi cădem în poale.
Roși de'dans ne sunt papucii,
Colindăm călcîie goale.

Luminile rătăcitoare

De pe baltă noi venim,
Suntem mlaștinilor floare.
Dar prin cetele de-aici
Ne-nșirăm strălucitoare.

Steaua căzătoare

Din tărie cad și lunec,
Spintec spațiul stelar.

Zac în iarbă, doborâtă.

Cine mă ridică iar ?

Masivii

Loc. Vrem loc. Jur împrejur

Iarba cade, când în droaie

Duhuri vin și iarăși vin.

Au picioarele greoaie.

Puck

Ce veniți? De ce călcați

Ca și pui de elefanți?

Note

1. În cele cinci strofe ce urmează, sunt caracterizate apariții și curente din timpul revoluției franceze din 1789.

Cel mai butucos butuc

Fie astăzi însuși Puck.

Ariel

Dacă aripi v-a dat firea,

Dacă aripi v-a dat duhul,

După mine să vă țineți,

Spre palat tăind văzduhul.

Orchestra

(pianissimo)

Nori și neguri, în plutire,

Se pătrund de ziuă sus.

Foșnet e și vînt prin trestii.

Totul în nimic s-a dus.

Zi încetoșată

Cîmp

Faust, Mejistofel

Faust

În suferință! Și-n deznădejde. Jalnic și îndelung rătăcind pe pămînt, și acum sub lacăt !
Închisă ca răufăcătoare în beci, în groaznice chinuri, suava, nefericita creatură! Pînă aci s-a ajuns. Pînă aci. Tu trădător, nemernic spirit, toate astea mi le-ai tăinuit. Așteaptă numai, stai. Rostogolește-ți drăceștii ochi în cap, înverșunîndu-te. Stai numai, și-nfruntă-mă cu nesuferita ta prezență, închisă! în restriște fără capăt. Lăsată în grija duhurilor rele și a omenirii care judecă nesimțitoare. Iar pe mine mă legeni în răstimp cu desfătări urîte, îmi ascunzi crescînda ei jale și-o lași fără de ajutor prăpădului !

Mefistofel

Nu este ea cea dintîi.

Faust

Cîne ! Monstru scîrbos ! - Schimbă tu, nemărginitule Spirit, schimbă șarpele, dîndu-i iarăși înfățișarea de cîne, cum adeseori noaptea îi plăcu să mă adulmece, să se rostogolească la picioarele neștiutorului călător, să sară pe umerii celui ce cădea. Schimbă-l iarăși, dîndu-i înfățișarea ce-i este dragă, să se tîrască în nisip pe burtă, să calc lepădătura cu piciorul !- N-a fost ea cea dintîi ! - Ce amărăciune, ce tristețe, de nimeni cuprinse, că atîtea ființe s-au prăbușit în prăpastia acestei calamități, că întîia, zvîrcolindu-se în suferința morții, nu a

ispășit vina tuturor celorlalte în fața celui ce iartă din veac în veac! Mie îmi macină măduva și viața - suferința acestei unice ființe. Tu rînjești nepăsător, privind destinul miilor de creaturi !

Mefistofel

Suntem iarăși la hotarul puterii noastre, acolo unde înțelegerea omului poticnește. De ce te însoțești cu noi, dacă nu ești în stare a te ține de-nsoțire ? Ai vrea să zbori, dar nu ești sigur că amețeala nu te ia în vârtej. Ți-am intrat sub piele noi, sau tu nouă ?

Faust

Nu rînji, mișcîndu-ți fălcile flămnînde! Mi-e silă.- Tu mare, puternic Spirit, care m-ai învrednicit să mi te-arăți, tu care inima mi-o știi și sufletul, de ce mă fereci de-această rușine, de-acest însoțitor care paște suferința și se bucură de toată stricăciunea?

Mefistofel

Mai ai ceva de spus ?

Faust

Salveaz-o! Altfel vai ție! Altfel cadă cel mai groaznic blestem pe capul tău prin milenii!

Mefistofel

Nu pot să topesc pecetea răzbunătorului, nu pot deschide lacătele sale. Salveaz-o ! Dar cine a fost cel ce în pierzanie o a zvîrlit ? Eu sau tu ?
(Faust se uită sălbatic împrejur.)

Faust

Du-mă la ea. Să fie eliberată !

Mefistofel

Și primejdia căreia te expui? Află că în oraș fapta sîngeroasă a minii tale mai strigă și acum: Pe locul unde ucisul căzu, plutesc încă duhuri răzbunătoare, pîndind întoarcerea ucigașului!

Faust

Și-aceasta trebuie s-o mai aud ? Blestemul lumii cadă asupra ta, monstrule! Du-mă acolo, îți spun, și elibereaz-o !

Mefistofel

" Te duc, și ceea ce pot să fac, ia aminte. Am eu toată puterea în cer și pe pămînt ? Vreau să înnegurez simțurile paznicului. Pune mîna pe chei, și scoate-o din beci cu mîna ta omenească ! Eu voi veghea. Vrăjiți, caii așteaptă. Vă călăuzesc! Aceasta pot s-o fac.

Faust

Să mergem! Să plecăm!

Noapte Cîmp deschis. Faust, Mefistofel trec în vuiet pe cai negri.

Faust

Ce dreg femeile acelea acolo pe gorganul corbilor, la spînzurătoare?

Mefistofel

Nu știu ce fierb și ce gătesc în căldare!

Faust

Se ridică și coboară, se înclină, se apleacă.

Mefistofel

O breaslă de vrăjitoare.

Faust

Împrăștie ceva, sporcînd, sfințind, vrăjesc.

Mefistofel

Să trecem! Să trecem!

Închisoare

Faust, cu o legătură de chei și cu un felinar, în fața unei uși de fier.

Faust

Ca niciodat' mă-ncearcă un fior,
 Restriștea omenirii, cumplită, mă cuprinde.
 Aici, după ăst zid, stă ea, sub greu zăvor.
 Iar crima ei n-a fost decît o dulce nebunie!
 Tu șovăi să te duci la ea!
 Te îngrozește gîndul de-a o revedea.
 Cu sîrg! Căci șovăirea ta
 I-aduce moartea! Nu mai sta-n zădărnicie!
 (Prinde lacătul. Cineva cîntă după ușă.)

#

Rea a fost măicuța mea,
 Ea de drag m-a sugrumat.
 Tată-meu - el m-a mîncat.
 În țărîna răcoroasă
 Surioara mea îmi puse
 Oasele, ce-mi mai rămasă.
 Pasăre eu mă făcui.
 Păsărică de dumbravă,
 Zbori în slavă, zbori în slavă!

Faust

Te-aud, te-aud.
 Dar nu-i făcut să mă ostoaie
 Nici zornetul de lanț, nici foșnetul de paie.
 (Intră.)

Margareta

(ascunzîndu-se-n așternut)
 Vai, vai! Ei vin! Cumplită moarte!

Faust

Vin să te scap! Te duc departe!

Margareta

(zvîrcolindu-se la picioarele lui)
 De ești un om, de mine fie-ți milă !

Faust

Nu mai striga ! Trezești cumpliții paznici
 Ce-abia acuma adormiră.
 (Ridică lanțurile să le desferece.)

Margareta

(îngenunchind)
 Călăule, ce vii din ceață,
 Cine ți-a dat puterea-aceasta asupra mea?
 E încă miez de noapte.
 Mai lasă-mă, nu mă lua!
 Îndură-te încă puțin de viața mea!
 Nu e-n dea'juns de timpuriu
 Și dis-de-dimineată ?
 (Se ridică.)

Sunt doar așa de tînăra, atît
 De tînăra ! Și trebuie să mor !
 Frumoasă fost-am de-asemeni, și de-aci năpasta!
 Ce-aproape-a fost iubitul. Astăzi e departe.
 Și sfișiată e cununa, risipită floarea.

De ce acuma silnicia-aceasta ?
De ce mă strîngi așa ? Ce ți-am făcut ?
Nu mă lăsa-n zădar să te implor,
în viața mea nu te-am văzut !

Faust

De-aș trece, vai, și peste-această suferință !

Margareta

Sunt în puterea ta, cu toată-a mea ființă,
Îngăduie-mi copilul doar să-mi mai lăptez.
L-am răsfățat, pe întuneric, ca-ntr-un vis.
Mi l-au luat, ca să mă-ndurerez.
Și-acuma spun că l-am ucis.
Și n-oi mai fi vreodată bucuroasă.
Și cîntece ei născocesc pe seama mea,
Ei, oamenii - urît din partea lor!
Poveste-a fost frumoasă,
Dar s-a sfîrșit așa.

Faust

(se aruncă la picioarele ei)
E-aici, cel care te iubește și nu doarme.
Veni, năprasnica robie să ți-o sfarme.

Margareta

(se aruncă și ea jos)
Să-ngenunchiem, să implorăm prea sfinții!
Căci jos sub aste lespezi și sub pragul
Ce-l vezi, în clocot fierbe iadul.
Și Răul, cu grozavă încruntare,
Se îndîrjește-n vuiet mare.

Faust

(tare)

Margareta! Margareta!

Margareta

(ascultă cu încordare)
Glasul iubitului a fost acesta!
(Se ridică sărind, lanțurile cad.)
Unde ? L-am auzit chemînd.
Sunt liberă! Legată nu mai sunt.
La pieptul lui să zbor aș vrea,
În brațul lui s-adast un ceas.
Pe nume in-a chemat, în prag stătea.
Prin vuietul și prin scrișnirea iadului
Auzit-am dragul glas.

Faust

Eu sunt.

Margareta

Tu ești ? Mai spune-mi-o o dală!
(Cuprinzîndu-l.)
El e! El e! Unde e chinul ?
Și unde spaima închisorii și suspinul ?
Tu ești ! Vii să mă scapi !
Sunt slobodă, salvată !

Apare strada-n fața mea, deodată,
 Pe unde te văzui întâiași dată.
 Senină, iată și grădina,
 în care te-așteptarăm
 Cu Marta, vecina.

Faust

(încercînd să plece)
 Din beznele scunde
 Vino cu mine! Vino!

Margareta

Mai rămîi.
 Știi cît de bucuroasă
 Cu tine sunt oriunde.
 (îl mîngîie cu iubire.)

Faust

Grăbește-te!
 De nu grăbești,
 Vom ispăși amarnic!

Margareta

Cum, tu nu mai știi să săruți ?
 Să fie zadarnic ?
 O vreme te-ai depărtat
 Și sărutul l-ai și uitat ?
 De ce la pieptul tău asemenea frică
 Mă ia, cînd altă dată din privirea ta
 Un cer întreg mă cutropea ?
 A fost, cînd sărutîndu-mă, mă-năbușeai.
 Sărută-mă,
 Altfel te sărut eu. Ce ai ?
 (Îl cuprinde.)

#

Vai, buzele tale - ce reci!
 Și mute.
 Iubirea ta - unde e ?
 Cine mi-a furat-o pe tăcute?
 (Se-ntoarce în altă parte.)

Faust

Urmează-mă, iubito, vino!
 Te îndrăgesc cu foc,
 Cu înmîită-ardoare.
 Urmează-mă. Atîta doar te rog.

Margareta

(întorcîndu-se iarăși spre el)
 Ești tu cu-adevărat ? Ești tu ?

Faust

Eu sunt. Vino cu mine!

Margareta

Din nou tu mă primești la pieptul tău.
 Salvîndu-mă, în mine tu pe cine vezi ?
 Dar cum se face că de mine n-ai sfială ?
 Și știi tu, prietene, pe cin-eliberezi ?

Faust

Grăbește-te,, căci întunericul slăbește

Margareta

Măicuța, eu am omorât-o.

Copilul mi l-am înecat.

Și oare nu-ți era și ție dat ?

Tu ești ? De-abia o cred. Sunt trează ?

Dă-mi mâna ! - Dar de ce e umedă ?

S-o ștergi. Pe ea

E sînge, s-ar părea.

Ah, Doamne! Ce-ai făcut !

În teacă spada punc-ți-o la loc.

Te rog.

Faust

Trecutul, lasă-l,

Trecut rămîna. Mă omori!

Margareta

Tu trebuie să mîi în viață.

Vreau să-ți vorbesc despre morminte.

De ele să-ngrijești încă de mîne.

Măicuței îi alegi frumos un loc,

Alături fratelui un altul sub un soc.

Iar-mie unul la o parte

Nu prea departe.

Copilul să mi-l pui la sînul drept.

Dar altul să nu zacă lîngă mine.

Să mă lipesc cu foc de tine -

Ar fi un dulce și suav noroc.

Dar nu mai izbutesc întru iubire a mă strînge.

Mi-e ca și cum spre tine

Mi-aș face silă, ca și cum tu m-ai respinge.

Și totuși tu aci îmi ești,

Și-atît de bun și blînd privești.

Faust

De simți că-s eu, atuncea vino!

Margareta

Afară? Dincolo de ziduri?

Faust

Spre libertate!

Margareta

Dacă groapa e acolo,

Dacă acolo stă la pîndă-o moarte,

Atuncea vino!

De-aici în așternutul veșnic,

Și nici un pas, nici unul mai departe.

Tu pleci acum ? O, Henric, dacă aș putea și eu!

Faust

Tu poți, de vrei ! Că ușa e deschisă.

Margareta

Nu mai nădăduiesc nimic. Plecarea - e oprită.

La ce-ar fi bună fuga cînd iscoadele p îndese?

E jalnic să cerșești pe uliți,
Cînd cugetul te poartă între sulii.
E jalnic prin străini să umbli ca o umbră,
Ca să te prindă totuși, mai pe urmă.

Faust

Rămîn la tine.

Margareta

Grăbește, grăbește!
Salvează-ți copilul,
Din balta cu pește!
Te du prin mohor
Pe rîu în sus,
Pe punte, spre-apus.
La stînga, lîngă stobor.
Acolo-i un lac.
Cercuri de unde se fac.
Prinde-l degrabă.
Scoate-l din apă.
Mai dă din picioare. Scapă-mi-l, scapă!

Faust

Dezmetește-te! Nu mai avem alt ceas.
Ești liberă, de faci un singur pas.

Margareta

De-am trece de Muntele Veșted !
Măicuța-i acolo pe-o piatră.
Fiori simt de gheață, la creștet.
Măicuța-i acolo pe-o piatră.
Din cap dă ca seara la vatră.
Apoi piroteala-ncetează,
Ea nu mai veghează, ci doarme mereu,
Și capul e greu, ea doarme mereu,
Ca noi să ne-avem ale noastre plăceri.
Ce vremi fericite acelea, doar ieri!

Faust

N-ajută vorba, nici o rugămintă.
Am să te duc cu sila. Ia aminte!

Margareta

Nu vreau. Nu sufăr silnicie.
Nu mă cuprinde ca un ucigaș.
C-atîtea îți făcui spre bucurie.

Faust

S-arată zorile, iubita mea!

Margareta

Se face zi. Pătrunde-aici ultima zi!
Și de-ar fi fost cum trebuia să fie,
Desigur ziua mea de nuntă-ar fi!
Nu spune nimănui, ah nu trăda
C-ai fost la Margareta ta !
Vai, cununița mea!
S-a întîmplat, cum mi-a fost dat.

Ne-om revedea,
 Dar nu la dans.
 Norodul se adună. Piața, strada,
 De-abia-l cuprind.
 Clopotul cheamă. Semn se dă. Mă prind.
 De toate părțile mă leagă. S-a curmat cuvîntul.
 Mă-nalță pentru ispășire gîdele grăbit.
 S-ableacă peste orice ceafă
 Tăișul ce mi-a fost menit.
 E mută lumea ca mormîntul.

Faust

De nu m-aș fi născut!
 (Mefistofel apare afară.)

Mefistofel

Ce șovăire fără noimă!
 Purcedeți! Sau sunteți pierduți!
 Roibii mei se înfioară.
 S-arată zorile pe munți.

Margareta

Ce namilă se-naltă din pămînt ?
 El e! Alungă-mi-l! Aci să nu mai stea!
 Ce cată el pe locul sfînt ?
 Pe mine el mă vrea.

Faust

Tu vei trăi!

Margareta

Dumnezeiesc județ, mă dau în grija ta.

Mefistofel

(către Faust)

Vino! Altfel te las cu ea aci în părăsire! -

Margareta

A ta sunt, Tată! Mîntuie-mă, Tată !
 Voi îngeri, cetelor senine,
 Împrejmuiți-mă, ținîndu-mă sub scut!
 Henric, ce groază mi-e de tine.

Mefistofel

E osîndită !

Glas de sus

E mîntuită!

Mefistofel

(către Faust)

Vino cu mine!

(Dispare cu Faust.)

Glas

(dinăuntru, pierind)

Henric ! Henric !

Partea a doua a tregediei

În cinci acte

ACTUL I

Faust, întins pe glia cu flori, obosit, se frământă căutînd somnul. Amurg. Spirite, grațio; mici făpturi, plutesc în preajmă.

Ariel

(cîntă însoțit de harfe eoline)
 Ploi de flori, căzînd mereu,
 Pentru fire sunt îndemn,
 Bindecuvîntarea verde
 Pămîntenilor e semn.
 Ielele, mărunte-mari,
 Vin s-ajute cu măsură;
 De-un nenorocit se-ndură,
 Fie sfînt el, fie rău.
 Voi, iele, ce plutiți aeriene,
 În nobil chip să v-arătați,
 Să-i domoliți crîncene chinuri,
 Săgețile muștrării să le depărtați,
 Purificați-l de trăirile amare.
 Răstimpuri în a nopții așteptare -
 Sunt patru ¹: să le umpleți prieteneste!
 Să-i puneți capul mai întîi pe iarbă,
 Să mi-l scăldați în rouă din a Lethei ² revărsare
 Ca, întremat de cufundare și uitare,
 În pragul zilei să se simtă
 Înviorat la-ncheieturi și-n mădulare.
 Îndepliniți pe rînd și cu luare aminte
 A ielelor cea mai frumoasă datorie.
 Redați-l sănătos luminii sfinte !

¹ Cele patru răstimpuri ale nopții corespund împărțirii date de romani timpului nocturn: cele patru vigili.

² Lethe, rîu în Hades, din care sufletele morților beau „uitarea”.

Cor

(glasuri, cînd singure, cînd cîte două, cînd mai multe, alternînd)
 Amurgirea blindă, lină,
 Cîntă-n aer ca pe strună.
 Dulci miresme, vâl de neguri
 Într-o rariște s-adună.
 A truditului vedere
 Poarta zilei și-o închide.
 Poarta păcii-n dulce murmur
 Inimii i se deschide.
 #
 Noaptea știe să coboare.
 Stea, de stea prin fir se leagă.
 Mari lumini, scînteii mărunte
 Izbutesc să se aleagă,
 Se-oglesc adînc în lacuri
 Și lucesc în noaptea clară.
 Luna o pecete pune
 Pe odihna ca de ceară.
 #

Ceasuri trec, pierind ca anii,
 Și se sting dureri, norocuri.
 Te vei întrema de-acuma.
 Aibi încredere-n sorocuri.
 Văile sunt verzi, copacii
 Dau pentru umbrire boltă.
 Holda-n valuri mari de aur
 Unduiește spre recoltă.
 Ca să-ți împlinești dorințe,
 Uită-te la cea lucire!
 Somnul e veșmînt, aruncă-l,
 Că ți-e piedică la fire.
 N-amîna, să te încumeți,
 Cînd cei mulți stau cu sfială.
 Cel ales, de se pricepe,
 Poate totul cu-ndrăzneală.

(Un zgomot asurzitor însoțit de tunete vestește apropierea Soarelui.)

Ariel

Auziți! Hore ³-n furtună!
 Pentru-auzul unor duhuri
 Noua zi sunînd, se naște.
 Porți trosnesc, și prin văzduhuri
 Roțile lui Phoebus ⁴, raze.
 Vine-n tunete lumina,
 Cu ce bucium, larmă multă!
 Ceea ce nu se aude
 Numai greu urechea-ascultă.
 Vă ascundeți! Prin coroane
 Și prin flori v-adăpostiți!
 Tunetul luminii, zilei,
 De v-ajunge, asurziți!

Faust

Înviorate bat ale vieții pulsuri,
 Crepusculul eteric să-l salute.
 Statornic tu mi-ai fost, pămînt, în noapte,
 Cînd toate le-am crezut pierdute.
 Noi bucurii îmi dai, tu proaspătă prezență.
 Și-o hotărîre îmi stîrnești în suflet
 De-a năzui mereu spre o supremă existență.

³ Horele erau, în mitologia greacă, zeițele care deschid și închid porțile cerului, cînd Apollo își începe cutreierul ceresc, în carul său solar.

⁴ Phoebus, alt nume al lui Apollo, zeul luminii.

În lume zorile-s deschise,
 Din mii de guri răsună viața în pădure,
 Se mai zăresc în vale neguri sure,
 Dar cerul clar descinde în abise.
 Și crengi și ramuri se ridică-nrourate
 Din adîncime, unde aplecate adormiră.
 Culori se lămuresc pe-acele prunduri,

Unde frunziș și floare perlele-și prefiră.
 #
 În paradis se schimbă prejmetele toate!
 Privește-n sus! Giganticele piscuri
 Vestesc acum sărbătoreasca oră.
 Le este-ngăduit de timpuriu să guste
 Lumina veșnică, ce-apoi la noi coboară.
 Acuma luncilor, din plaiuri unduinde,
 O strălucire nouă li se dăruiește.
 Treptat, în jos, lumina izbîndește și se-ntinde.
 Ea vine-n față! Dar deodat'
 Străfulgerat în ochi ca de-o durere,
 Sunt nevoit să mă întorc, orbit.
 Așa se-ntîmplă, cînd nădejdea
 Cu cea mai 'naltă din dorinți se înfrățește
 Și porți de împlinire se deschid.
 Din obîrșii prisos de flăcări se revarsă,
 Și uluiți noi stăm cu uitătura arsă.
 Voiam făclia vieții s-o aprindem.
 Și ne cuprinde ocean de foc! Ce foc!
 Iubire e sau ură ? Arzător e nimbul,
 Dureri și bucurie dîndu-ne eu schimbul.
 Și iarăși spre pămînt privim,
 în văluri de-apărare ne-nvălim.
 Rămîne astfel soarele în spate!
 Cascada apei, ropotind pe stînci, în vuiet:
 La ea mă uit, și crește încîntarea.
 Căzînd, ea se resfiră-n alte
 Mii de căderi, și-n mii de jgheaburi se desparte,
 Cu spume înecînd, c-un clocot, steiul,
 Și aburi înălțînd în zarea
 De stînci închisă. Din furtuna-aceasta
 Cît de măreț răsare -...;
 În schimbăcioasa lui durată curcubeul,
 Cînd închegat, cînd șters, pe creasta
 Aeriană, 'mprăștiind de sus fiorii de răcoare.
 El oglindește omeneasca străduință.
 Tu cugetă și vei pricepe mai de-aproape
 Cum a vieții tainică ființă
 O prindem în răsfrîngerile colorate.

Palatul imperial

Sala tronului. Consiliul de stat în așteptarea împăratului. Trompete. Servitorime de curte, de tot soiul, apare în îmbrăcăminte strălucită. Împăratul ajunge la tron. De-a dreapta sa Astrologul.

Împăratul

Salut pe dragii mei!
 Fideli veniți, toți ca unul.
 De-a dreapta mea e înțeleptul.
 Dar unde a rămas nebunul ?

Un boier

În urma ta, ținându-se de trenă,
Pe trepte-n jos s-a răsturnat.
A fost îndepărtat grăsunul.
Căzuse mort sau numai beat ?

Al doilea boier

Numaidecît în locul lui
Degrabă altul se-mbulzește.
E minunat înzorzonat,
Caraghios, că te uimește.
Cu alebardele în cruce
Pe-o treaptă paza îl opri,
Dar iată-l, îndrăznețul e aci.

Mefistofel

(îngenunchind lângă tron.)
Ce-i nedorit, oricînd binevenit ?
Ce e poftit, dar veșnic alungat ?
Ce e luat mereu sub scut,
Dar totdeauna osîndit și înjurat ?
Pe cine nu ai voie a-l chema ?
Ce nume e iubit în preajma ta ?
Cine s-apropie de tronul tău ?
Cine se surghiunește singur ca un rău ?

Împăratul

Deocamdată mai puțină vorbă!
Cimiliturile n-au loc aci.
Ghicitu-i treaba altor domni.
Tu să dezlegi! Aceasta aș pofti.
Bufonul meu se duse, cred, tare departe.
Ia locul lui, aicea mai deoparte.

Mefistofel

(urcă și se apropie dc-a stînga)

Murmurul mulțimii

Un nou nebun - Și noi necazuri -
Cum a intrat? - De unde vine?
Cel vechi căzu - Era o bute -
Acesta ca un Țir se ține.

Împăratul

Și astfel dragii mei în sala mare
Bineveniți să-mi fiți de pretutindeni!
Vă adunați sub stele priincioase.
Noroc ne este scris și bunăstare.
Dar spuneți-mi, dece-n aceste zile,
Cînd toți de griji ne lepădăm,
Cînd toți poftim plăceri frumoase
Și măștile petrecerii purtăm,
De ce ne-am chinui la sfaturi ?
Acuma, dacă vreți, pe față și pe laturi,
Dezbate-vom împrejurările și anii.

Cancelarul

Virtutea cea mai mare e un nimb

Împărătesc. El singur, împăratul,
 O pune cu izbîndă în lucrare.
 Dreptatea! Ceea ce s-au prins cu toții a iubi,
 Ce toți doresc și cer, dreptatea, numai el
 Norodului o poate-mpărtăși.
 Dar vai! Ce folosește spiritului mintea,
 Și inimii ce-i folosește bunătatea,
 Cînd febră ca de hăuri
 Se-ntinde furibundă-n țară
 Și răul dogorind clocește răuri!
 Din locul ăsta'nalt privind
 În larga-mpărăție, totul pare ca un vis,
 În care strîmbătatea crește după plac,
 Nelegiuiri în pravili se prefac
 Și-o lume a erorii se desfășură deschis.

#

Cutare fură turme, cutare o femeie,
 Potire, cruci și candelabre din altare,
 Mîndrindu-se cu-aceasta fiecare,
 Cînd scapă neatins, cu pielea-ntreagă.
 Se îmbulzește pîra la județ,
 Judecătorul stă pe puf, măreț.
 Și-n vuiet, în răstimp, răscoala crește tot mai mare.
 Rușinea, crima, poate s-o aleagă
 Cel ce se sprijină pe vinovați pătași,
 Căci vinovată e găsită
 Doar nevinovăția, ce se apără stîngaci.
 O lume cade astfel în fărîme,
 Nimic din toate nu rămîne.
 Și cum s-ar dezvolta acum
 În noi un simț spre bunul drum?
 Și chiar un om adesea bine îndrumat
 Se-nclină pui' la urmă și ia mită.
 Un jude, ce în stare nu-i a pedepsi,
 Răufăcător devine însuși într-o zi.
 Am zugrăvit în negru totul,
 Deși aș prefera icoana înflorită.

(Pauză.)

Măsuri și hotărîri vor trebui luate.
 Cînd toți se surpă, toți îndură,
 Amenințată-i chiar și sacra maiestate.

Marele Armaș

Turbat tumult cunoaște timpul.
 Izbește fiecare, fiecare e izbit.
 Nici o comandă nu-nspăimîntă.
 Stă cetățeanul după zid,
 Și cavaleru-n cuib de stîncă.
 S-au juruit cu toții să ne-o facă de istov.
 Iar mercenarii - ce să zic -
 Cu nerăbdare-și cere solda fiecare.
 De nu le-am fi datornici cu nimic,

Ne-ar părăsi, fugind cu totul.
 Cel ce opreliște ar da,
 Un cuib de viespi ar tulbura.
 Împărăția, ce era de apărat,
 Stă pustiită-n lung și-n lat.
 Și jaful umblă; n-are pace.
 Pierdută-i lumea, jumătate.
 Mai sunt și dincolo regate.
 Dar nici un rege griji nu-și face.

Vistiernicul

Să te mai bizui pe ținuturi aliate ?
 Subsidiile, făgăduite prietenește,
 Secat-au precum apa-n țevi.
 Și-apoi, Stăpîne-n cele state
 A încăput domnia pe ce mîni ?
 Unde privești, un nou stăpîn gospodărește.
 Respiră neatîrnarea-n piepturi
 Și pretutindeni ce isprăvi !
 Am risipit atîtea drepturi
 Că nu ne-a mai rămas nici unul.
 Iar pe partide, doar nebunul
 Temei mai pune-n zilele de azi.
 Oricît ar cultiva slăvirea, hula,
 Nepăsătoare sunt iubirea, ura.
 Și gibelinii ¹ ca și guelfii ² altă dată fără tihnii.
 Acum se-ascund, dorind odihnă.
 Vecinului cine-i ajută la necaz ?
 De lucru are fiecare pentru sine.
 Izvoarele de aur sunt închise bine.
 Mai scurmă fiecare și adună-n poale,
 Dar ale noastre vistierii sunt goale.

Mareșalul

Ce nenoroc mă paște și pe mine!
 Vai, zilnic ni se cer economii,
 Cînd tot mai multe cheltuieli avem în fiecare zi,
 Și-o grijă zilnic calea îmi aține.
 Nu sufăr încă bucătarii de vreo lipsă:
 Mistreții, cerbii, iepuri, căprioare,
 Găini și găște, rațe, prepelițe,
 Și rente în natură, ce e drept mai rare,
 Curg totuși. Lipsa e la vin.
 Se-ngrămădeau cîndva în pivniți
 Podgoriile-n buți și anii cei mai buni.
 Azi strop n-a mai rămas din fostul plin.
 Boierii mari sting buțile nebuni;
 Și-acum orașul din depozit vinde
 Cu cupa și cu oala, după cum so prinde
 Sunt nevoit și eu să cumpăr, să plătesc.
 N-o să mă cruțe cămătarul.
 El dinainte ia dobînda din venite,
 Ani tot mai mulți el dinainte îi înghite,

Și porcii nu se mai îngrășă,
Sunt zălogite perne, fașă,

¹ *Gibelinii, partizanii împăratului german în Italia, mai ales sub domnia- Hohenstaufenilor (secolele al XII-lea și XIII-lea).*

² *Guelfii, dușmanii împăratului, adepții papei.*

Iară pe masă vine pâine
Ce nu se coace decât mîne.

Împăratul

(după oarecare gândire, către Mefistofel)
Despre nevoi ne cîntă struna.
Adaugi la toate încă una ?

Mefistofel

Eu ? Nicidecum! Cînd soarta mă învrednicește
Pe tine să te văd și pe ai tăi
Și-atîta strălucire ?! - Poate să lipsească
Încrederea acolo, unde maiestatea poruncește,
Împrăștiind puterea celor răi,
Și unde vrerea bună sprijinită e de iscusință ?
Unde la îndemînă e atîta sîrguință ?
Cine-ar putea nenorocire și-ntuneric să stîrnească
Unde asemeni stele strălucesc cu-ngăduință ?

Murmurul mulțimii

E un nerod - dar se pricepe.
Se lingușește - cît e vreme.
E sigur că aduce și proiecte -
Ascunde multe - nu se teme.

Mefistofel

În lume unde nu e lipsă de ceva?
Lipsește pretutindeni, una alta, iar aici
Lipsește banul. Nu-l poți scoate din podea.
Cu iscusință însă din adîncuri îl ridici.
În vîna munților și prin firidele de ziduri
E aur berechet, cu zimți și fără zimți,
Și de-ntrebați: cine-l aduce la lumină,
Afla-veți de la mine știre;
Iată răspund, căci este unul,
Bărbat întreg printre cumînți,
Om năzdrăvan, prin spirit, și prin fire.

Cancelarul

Prin spirit și prin fire! Nu se prea vorbește
Așa unor creștini. De-aceia ateștii
Sunt arși pe rug. Palavra e periculoasă,
Căci firea e păcat, și diavol spiritul.
Ei între sine îndoiala o cultivă,
Copilul lor, o corcitură monstruoasă.
Aflați însă, că-n țările împărătești
Sunt două semînțele ce-și țin isonul,
Ce apără cu vrednicie tronul:
Întîi sunt sfinții și pe urmă cavalerii.

Ei iau piepțiș orice furtună.
 Biserica și statul sunt răsplata lor cea bună.
 Dar din pornirile plebee ale unor spirite-ncâlcite
 În fața lor o rezistență se ridică:
 Ereticii și vrăjitorii, răul și cu rodul lui!
 Aceștia țara și orașele le strică.
 Pe-aceștia cu sfruntate glume
 Vrei să-i aduci în marea lume.
 De duhuri prea stricate te-ncălzești,
 Cari rudc-apropiate sunt nerodului.

Mefistofel

După aceasta îl cunosc pe învățatul domn.
 Ce nu se pipăie, vă este foarte depărtat.
 Ce nu cuprindeți, vă lipsește chiar cu totul.
 Ce-n calcule nu intră, nu-i adevărat.
 Ce voi nu cântăriți, e fără greutate ¹.
 Moneda, care voi n-o bateți, n-are preț.

Împăratul

Numai cu-atîta lipsurile noastre, din păcate,
 N-au dispărut. Ți-e acru rodul, pădureț !

¹ Aici Mefistofel, ca și Goethe de altfel, este un adversar al teoriilor „mecaniciste”, dar printr-o interpretare, într-adins nepotrivită, îl prezintă pe Cancelar ca pe un adept al acestor teorii; în realitate, Cancelarul este un exponent al modului de a gândi teologic-medieval.

M-am săturat de necurmatul „cum”, și „dacă”.
 Lipsește banul! Fă-o cumva, sa se facă !

Mefistofel

Fac ce doriți și chiar mai mult.
 Ușor ar fi, dacă ușorul n-ar fi greu.
 Ceea ce vrem, există. M-ascultati.
 Dar e nevoie și de arta de-a obține.
 Gîndiți puțin și cumpăniți-o bine:
 Da, cumpăniți, că-n vremuri de urgie,
 Cînd seminții de oameni potopiră țară și popor,
 Atîți au fost acei ce-și îngropară
 Comorile, ca să le scape de noian cutropitor.
 Așa a fost prin vremile romane
 Și tot așa prin alte vremi apuse.
 Comori sunt pretutindenea în țarină adîncă.
 E-al împăratului pămîntul,
 Deci și comorile ascunse.

Vistiernicul

Nebunul măscărici ne-a lămurit de-a fir-a-păr.
 Un drept al împăratului e-acesta-ntr-adevăr.

Cancelarul

Vă-ntinde necuratul aurii capcane.
 Vă ispitește strîmb, cu lucruri vane.

Mareșalul

La curte de-ar aduce, după plac, prosperitate,
 Aș vrea să n-am de tot dreptate.

Marele Armas

Bufonul e isteț, promite ce ne place.
De i se dă, soldatul nu întreabă datul dintru ce se face.

Mefistofel

Mă rog, dacă ați crede că vă-nșel,
Aci e Astrologul, întrebați-mi-l pe el!
El vede-n cruguri cum e casa, cum e oral.
Să spună numai cum se-nfățișează aurora !

Murmur

Sunt doi vicleni - ce bine se-nțeleg !
Un măscărici și un fantast se dau pelîngă tron.
Ce cîntec vechi și răsuflat!
De cîntă unul, celălalt ține ison.

Astrologul

(vorbește, Mefistofel îi șoptește.)
E aur soarele și lamură curată ².
Mercur, știutul sol, slujește pe simbrie.
Domnița Venus v-a-ncercat pe toți,
Privindu-vă prea dulce, cum se știe.
Capricioasă trece, Luna castă.
V-amenință, deși n-apare, Marte.
Iar Jupiter rămîne-n frumusețe.
Saturn e mare, pentru ochi însă departe.
Sub chipu-i de metal ³ nu-l prea cinstim.
E mic la preț, greu la cîntar.
Cu Soarele cînd Luna se-nsoțește,
Și cu argintul aurul, seninătatea vine-n dar.
Ce mai rămîne, repede se dobîndește.
Palate și grădini, și sîni, frumoase fețe,
Acestea toate ni le dă-nvățatul domn,
În stare singur cu atîtea să răsfețe.

Împăratul

Aș asculta mereu, că toate-s bune,
Dar nu mă-nduplecă ce spune.

¹ După părerea astrologilor, horoscopul se împarte în douăsprezece case sau triunghiuri.

² Astrologul desfășoară un horoscop și face preziceri după configurația soarelui, lunii și planetelor.

³ După părerea astrologilor, metalul saturnian ar fi plumbul.

Murmur

La ce ajută aste paie îmblățite!
Cu zodiacul și-alchimia
Ne-am amăgit destul. N-avem nădejde.
Un flusturatic să ne-aducă bucuria?

Mefistofel

Cum cască gura-n preajmă stînd!
Dar spusele n-au crezămînt.
E drept case mai flecărește despre mătrăguna
Și despre cîinii negri
Chemați comoara s-o păzeascăl.
Dar în zădar fac unii glumă,

Și în zădar se osîndește vraja!
Se-ntîmplă totuși să te gîdile la talpă
Și pasul sigur uneori să poticnească.

Atunci simțiți efectul tainic,
Lucrarea veșnicei naturi sub glie,
Se furișează-n sus puterea vie.
Cînd astfel vă înțepă-n mădulare,
Cînd straniu vă îndeamnă locul,
Luați cu hotărîre tîrnăcopul,
Gomoara e ascunsă sub picioare! ¹

Murmur

Simt în picior un greu de plumb,
Un junghi în braț. Asta-i podagră.
În degetul cel mare mă furnică,
Mă doare-n stingă spafa-ntreagă.
După asemeni semne-aici ar fi
Cel mai bogat ținut de bogății.

¹ În secolul al XVIII-lea se făcea mare caz de „dibuirea” metalelor (ascunse în pămînt), de către oameni, care își atribuiau puteri senzitive deosebite.

Împăratul

În grab-acu, căci nu ne scapi.
Să-ți pui cuvîntul mincinos la încercare.
Arată-ne ce scoți, pe unde sapi.
Arată-mi locurile nobile și rare !
Punîndu-mi spada, sceptrul la o parte,
Aș ajuta și eu lucrînd, dar dacă minți,
La dracu te trimit și în rai departe.

Mefistofel

Un drum și chiar mai multe pîn-acolo
Cunosc și știu. Vreau însă să vestesc
Cîte fără stăpîn pe sub pămînturi se găsesc.
Țăranul, care-și ară brazda,
Ridică-un vas odată cu glia.
El caută în zid de lut salpetrul. Bucuria
Și spaima i-o ghiciți, cînd vede
Că-n mîină ține aur.
Ce bolți se cade să dărîme,
Prin ce prăpăstii, și prin care sîn
De munte trebuie să-și taie drum,
Căutătorul de comori, ca printr-un alt tărîn:
în beciuri largi, închis din vechime,
El vede rînduri-rînduri de tipsii
Și cane, cupe, blide aurii.
Paharele stau șiruri, cu rubine,
Și dacă vrea să bea
O băutură veche e alătura.
Ah, doagele de lemn de mult au putrezit,
Dar vinul își făcu o altă bute
Din propia sa piatră, tare ca un zid.

Esențele unor atare vinuri îndelung păstrate
 Și aurul gi-atîtea nestemate
 Stau învălitate-n adîncimi de noapte.
 Fără mîhnire cerceteaz-aicea înțeleptul.
 A cerceta și a cunoaște la lumina zilei e un fleac,
 Misterele adevărate-n întuneric zac.

Împăratul

Pe-acelea ți le las. Ce-i sumbru nu aduce bucurie
 Ce-i prețios, s-apară-n zi deplină.
 Pe cel viclean cine-l cunoaște-ri noapte ?
 În beznă vacile sunt negre, mița e surie.
 Ulcioarele de jos, de aur pline,
 Cu plugul tău tu scoate-le-n lumină!

Mefistofel

Ia sapa singur și lopata.
 Prin lucrul țărănesc devii mai mare
 Și-o ciurdă de viței de aur
 Vedea-vei cum din lut răsare.
 Atunci cu încîntare, fără șovăire,
 Te poți împodobi pe tine, pe iubita ta.
 O piatră scumpă întregeste, prin lucire,
 Atît frumsețea cît și maiestatea.

Împăratul

Îndată, fără-ntîrziere!

Astrologul

(vorbește, Mefistofel îi șoptește.)
 Stăpîne, înfrînează poftă și dorință.
 Întîi spectacolul mascat se cere!
 De țință nu ne-apropie nici grabă, nici împrăștiere.
 Să ne-adunărn întîi spre pocăință.
 Să ne învrednicim de cele ce sunt jos,
 Dinții -prin lămurire - aici, deasupra, cu folos.
 Cine vrea binele devină-ntîi el însuși bun.
 O bucurie cine vrea, să-și potolească sîngele nebun.
 Cel ce dorește vinuri, struguri copti să tescuiască.
 Cel ce minuni așteaptă, mai întîi credința să-și sporească!

Împăratul

Să ne petrecem timpul, deci, c-un val
 De veselie! Vine miercurea cenușii ¹,
 Și în răstimp deschidem aripile ușii,
 Sărbătorind sălbăticii de carnaval.
 Trompete. Ies.

Mefistofel

Înaintăm mereu cu stîngul și cu dreptul.
 Cum se înlănțuie norocul, vrednicia,
 Nu prind de veste niciodată nebunii.
 Dacă ar obține piatra, zis-a-ntelepiciunii,
 Desigur pietrei i-ar lipsi-nțeleptul.

Sală spațioasă

*Încăperi laterale, totul împodobit și decorat pentru spectacolul mascat.**Crainicul*

Să nu vă-nchipuiți că-n țări germane
 Ați fi, și că un dans al morților v-așteaptă,
 Sau dansuri de nebuni și diavoli.
 Spre o serbare veselă privirea se îndreaptă.
 Înaltul domn făcînd o expediție prin țări romane
 Trecu măreții Alpi și își spori
 Domnia cu o nouă și senmă-mpărăție.
 Firește că-mpăratu-și dobîndi
 Chiar de la Sfiritul Scaun dreptul și puterea
 Iar cînd se duse ca să-și ia coroana,
 Tare-i plăcu s-aducă și aceste obrăzare².
 Suntem ca nou născuți, și fiecare
 Uitîndu-și numele cel vechi
 Își pune masca peste față și urechi.
 Și orice om de lume-aidoma devine
 Unui nerod, și înțelept s-arată
 Pe cît înțelepciunea îl mai ține.
 Îi văd cum se aleg în cete
 În pilcuri, cînd grăbite, cînd încete.
 Un cor de alt cor strîns se leagă.
 Intrați, ieșiți cu veselie!
 Rămîne pînă la urmă lumea-ntreagă -
 Cu ale ei figuri și pozne-o mie -
 O singură și mare nerozie.

¹ Miercurea cenușii, în latinește: *Feria quarta cinereum*; sărbătoare catolică, cînd preotul presară cenușă pe creștetele credincioșilor.

² Obrăzare - măști.

Grădinăresele

(cîntare însoțită de mandoline)
 Ne-am împodobit în noapte -
 Să ne vezi, să ne ascuți,
 Tinerele florentine -
 Noi urmă germanei curți.
 #
 Noi purtăm în brune bucle
 Cîte-o floare ca decor.
 Fire, scame de mătase -
 Joacă-și ele rolul lor.
 #
 Căci noi credem că e vrednic
 Și e bine și e drept.
 Florile artificiale
 Înfloresc anul întreg.
 #
 Coloratele decoruri
 Le purtăm pe-aici la pas.
 Voi cam rideți de-amănunte,

Dar întregul v-a atras.

#

Suntem dulci și grațioase,

Tuturor de arătat.

Căci femeia este artei

Înrudi ta-apropiat.

Crainicul

Să vedem, ne e dorința,

Coșurile-mbelșugate

Cîte le purtați pe creștet,

Și pe brațe-nrourate.

Vînzătoarele și marfa

Ca grădina să s-arate,

Să-și aleagă fiecare

După pofa ce o are.

Grădinăresele

Vindeți ce aveți, de-ndată,

Dar să nu vă tîrguiți.

Din cuvinte cu-nțelesuri

Veți afla, ce dobîndiți.

Creanga de măslin cu rod

Nu invidiez vreo floare

Și gîlceava ocolesc: împotriva firii-mi este.

Eu sunt seva, mă mîndresc,

Măduva eu sunt a tării,

Semn de pace-n văi și munte.

Azi aș vrea să am norocul

De-a împodobi o frunte.

Cununa de spice de aur

Spicele zeiței Ceres ¹

Vă prind bine, cu folos.

Ca podoab-a voastră însă

Ele sunt și dar frumos.

Cunună fantezistă

Flori pestrițe, albe nalbe

Și cu ce mai dă și holda!

Nu-s obișnuite-n fire,

Dar le născocesc moda.

¹ Ceres, zeița grînelor în mitologia latină.

Buchet fantezist

Al meu nume să vi-l spună

Teofrast ² n-ar îndrăzni.

Totuși mai hrănesc nădejde

Vre-o frumoas-a-mpodobi.

Să mă pună-n păr vre-o fată,

Sau de am puțin noroc

Să se hotărasc-a-mi face Lîngă inimă un loc.

Fantezia să-nflorească

Pentru moda de o zi,

Minunat, precum natura
 Niciodată nu poate fi.
 Clopoței, petale fine,
 Răsăriți din bucle pline!
Bobocii de trandafir
 Soart-ascunși prin foi ne țin
 Minunați prin prospețime.
 Când s-anunță caldă vară
 Și s-aprinde trandafirul,
 Cine-ar mai dori să moară ?
 Stăpînesc promisiunea
 Și favoarea încercată în împărăția
 Florei Ochi și inimă deodată.
 Sub umbrare grădinăresele își desfac cu grație marfa.

Grădinarul
 (cîntă însoțit de alăută cu tonuri adînci)
 Florile răsar în preajmă,
 Frunți împodobind cu gust.
 Fructul nu vrea să înșele, își îmbie miez și must.

² *Teofrast, părintele botanicii, discipol al lui Aristotel (secolul al IV-lea î.e.n.).*

Nu cu ochiul faceți prețul
 Roadelor, cireșelor.
 Cumpărați, căci cerul gurii
 E mai bun judecător.

#

Piersici, rodii, fructe coapte
 Ți se-mbie să le guști.
 Despre trandafiri faci cîntec,
 Dar din măr, e dat, să muști.

#

A vă însoți frumsețea
 Să ne fie-ngăduit,
 Unde-atît belșug de mărfuri
 Spre-ncercare s-a ivit.

#

Sub ghirlandele bogate
 Și-n frunzare dedesubt
 Găsești totul împreună:
 Muguri, foi și floare, fruct.

#

În timp ce cîntarea continuă însoțită alternativ de chitare și alăute, cele două coruri își preferă
 și își îmbie marfa, treptat, în sus.

Mama
 Fata mea, cînd mi-ai venit,
 Eu ți-am pus scufiță.
 Fost-ai dulce la obraz
 Ca o luminiță.

Măritată te gîndeam
Cu un mare bogătaş,
Draga mea fetiță.

#

Dar trecu an după an
Fără de norocuri,
Ceata pețitorilor
Și cu ei sorocuri.
Ai jucat cu mulți, cu-ndemn,
Ai făcut cu cotul semn,
Și din ochi pe-alocun.
Petrecut-ai veselă
Prin cutare casă.
Nici un tinerel bărbat
Nu s-a prins în plasă.
Azi nebunii drum și-au dat.
Desfă-ți poala, poate, vreunul
Să rămînă agățat.

Fete tinere și frumoase se alătură jocului, o conversație s-aude. Pescari și păsărari, cu năvoade, undiți și lațuri, și cu alte unelte, apar, amestecîndu-se printre copii, încercări de-a se prinde, de-a scăpa și de a se reține unul pe altul, dau prilej la dialoguri plăcute.

Tăietori de lemne

(dau năvală cu impetuoșitate)

Vrem loc, vrem spațiu,
Prin stejerișuri
Tăiem copacii,
Făcînd luminișuri
Unde lovim,
Doar vai și vai e.
Laudă aduceți
Celor ce taie.
De n-am fi noi,
Noi tăietorii,
Cîțiva prin țară,
Cum s-ar alege
Cei fini cu vorba
Spirituală ?
Să știți aceasta!
Ați îngheța voi,
De n-am doborî noi !

Paiața

(nătărău)

Voi sunteți nerozii,
Care asudă

1. În original Pulcinell, sluga leneșă din anumite comedii.

Cu spate-aplecate.

Noi suntem isteții,
 Nici cînd greutate
 Și nici vreo trudă
 De-a lungul vieții
 N-am dus vreodată.
 Veșmîntul nostru
 Ușor e ca rostul.
 Noi pierdem vremea
 Pe străzi, prin tîrguri,
 Căscăm doar gura
 Prin săli, prin crînguri.
 Și felul nostru
 E, prin mulțime,
 Precum tiparul,
 Să trecem bine
 Și de-a furișul.
 De ne lăudați,
 De ne-njurați,
 Oricum, e tine.

Paraziți

(lingușitori și lacomi)

Voi truditarii,
 Destoinicii, marii,
 Voi cărbunarii,
 Sunteți de-ai noștri.
 La ce-ar folosi
 Orice-nclinare
 Și aprobare,
 Duplicitatea,
 Chiar dac-un fulger
 Pe loc ar cădea,
 La ce-ar folosi
 Dacă lemn n-ar fi,
 Cărbuni n-ar fi,
 Văpaie să dea,
 S-aprindă vatra?
 Astfel se frige,
 Și astfel se fierbe.
 Linge-talgere
 Astfel se pierde,
 Friptura simțind
 Și mirosul tare
 De pești la grătare.
 La mesele date
 De mecenate
 Oameni ca noi
 Se-ndeamnă la fapte.

Un bețivan

(inconștient)

Azi nimic să nu-mi displacă,
 Că mă simt așa de slobod.

Chiot proaspăt, cîntec liber
 Prin atîta tropot, ropot Să străbată!
 Și să bem! Haideți să ciocnim paharul!
 Tu de-acolo vino-ncoace,
 Să ne îngropăm amarul!

#

Supărată mi-e muierea
 Că mă port așa bălțat.
 Eu sunt mîndru, ea mă ceartă
 Că sunt bun de împăiat.
 Dar eu beau și iarăși beau!
 Să ciocnim cum se cuvine!
 Mai ciocniți, mască și mască
 Să se simt-odată bine!

#

Sunt eu oare rătăcit?
 Mă găsesc unde îmi place.
 Cînd cîrciumarul nu-mprumută,
 Cîrciumăreasa o mai face.
 Beau mereu și iarăși beau.
 Sus, măi frați! Ca să ciocnim!
 Oricum mîna-ar rătăci,
 Gura tot o nimerim.
 Fără capăt aș petrece.
 Numai să mă-ntind puțin
 Mi-e dorința, căci de-acum
 Pe picioare-abia mă țin.

Cor

Beți, ciocniți! Frate cu frate!
 Cine poate nu se lasă,
 Țineți-vă strîns pe scaun -
 Unul a căzut sub masă!

Crainicul anunță diverși poeți, cîntăreți ai naturii, cîntăreți de curte, poeți-cavaleri, gingași și entuziaști. În înghesuiala concurenților, nici unul nu izbutește să spună o vorbă. Unul se furișează prin față rostind cîteva cuvinte.

Satiricul

Știți voi ce pe mine,
 Poetul, m-ar bucura ?
 Să-mi fie îngăduit a cînta
 Ce nimeni n-ar asculta.

Poeții nopții și ai mormintelor se scuză, căci ei sunt tocmai într-o conversație interesantă cu un vampir, proaspăt ivit, împrejurare din care s-ar putea dezvolta un nou gen de poezie.

Crainicul e nevoit să-i lase în pace. El cheamă rînd perind mitologia greacă, care și sub masca modernă își păstrează caracterul și grația.

*Grațiile**Aglaia*

Grație aducem în viață.
 Punem grație în dăruire.

Egemonia

Dulce e orice-mplimre.
 Puneți grație-n primire.
Eufrosina
 Grațioasă-n dimineață
 Fie orice mulțumire.

*Atropos*¹
 M-au chemat la tors pe mine
 Care sunt cea mai bătrână.
 Multe tîlcuri are firul
 Răsucit gingaș în mînă.
 #
 Să vă fie cît mai moale
 Eu ales-am inuri fine,
 Ca să fie neted firul -
 Degetul în seamă-l tine.
 #
 La petreceri și la dansuri
 Grija să vă fie scumpă,
 Are o măsură firul;
 Să păziți ga nu se rumpă,

Cloto
 Mie în aceste zile
 Foarfecă îmi este dată,
 Căci bătrînă cu puterea-i
 Supărat-a lumea toată.
 #
 Torsături fără foloase
 Ea întinde în lumină,
 Dar ea taie pe aceea
 Care-i de speranță plină.
 #
 Cîteodată cu tinerețea-mi
 Mă înșel și eu o leacă.
 Ca să mă-nfrînez, de-acuma
 Foarfecă o pun în teacă.

¹ *Atropos este cea mai bătrînă dintre parce; în mitologie ea taie firul vieții, aici însă ea îl toarce, rol ce în mitologie revine lui Cloto, care aici taie firul vieții.*

Mă simt bine-așa legată,
 Și privesc cu prietenie.
 Treceți, pilcuri, fără teamă,
 Veselia să vă ție.

*Lahesis*²
 Mie, care-s înțeleaptă,
 Mi-a rămas orînduirea.
 Tortul meu se învîrtește.
 Fără grabă-i este firea.
 #

Fire vin și iarăși fire:
Îndrumat e fiecare
Cercului să se supună,
Și de-acolo nu mai sare.

#

Țesătorul ia-n primire
Torsătura măsurată.
Dacă aș uita de mine,
Rău ar fi de lumea toată.

Crainicul

Oricât ați răsfoi vechile scrieri,
Ființele ce vin, nu le cunoașteți,
Ce rele sunt, dar după-nfîțișare
Voi le-ați primi cu drag cuvînt ca oaspeți

Sunt furiile, credeți-mi vestirea,
Drăguțe, prietenești și foarte june.
Începeți vorba și-ți vedea cum mușcă
Ca șerpilor porumbițele nebune.

Viclene și ascunse sunt, dar astăzi
Cînd cu metehne-atîția ni se laudă,
Nici ele nu doresc faimă de îngeri,
Și recunosc că-s plagă, și se-aplaudă.

² *Lahesis, cea mai binevoitoare dintre parce; ea face tort din firul vieții.*

Furiile

Alecto

Oricum, voi ne veți crede după vorbă,
Că suntem dulci și tinere feline.
De are unul, altul, vreo iubită,
I-om gîdila urechile prea bine.

#

Și nu pe-ascuns, ci-n fată îi vom spune
Că ea și altora mai face semne,
Că-i proastă, strîmbă, bună de nimica,
Pe urma ei să nu se mai îndemne.

#

Mireasa noi o hărțuim de-asemeni,
Că mirele acum o săptămînă
Rău a bîrfit-o. Dacă să împacă,
Ceva din vorbe tot o să rămînă.

Megera

Asta-i nimic, căci după ce se leagă,
Iau lupta eu. Mă prind să umplu vasul
Norocului cu picături de fiere.
Căci schimbăcios e omul ca și ceasul.

#

Și nime-n brațe, ce-a dorit, nu ține,
Făr-a dori ceva și mai fierbinte.

De soare fugen grabă fiecare,
Vrea să-ncălzească gerul, scos din minte,

#

La toate-acestea mă pricep eu bine.
Să semene mereu nefericirea -
Pe Asmodeu ³, fidelul, îl voi pune.
Perechile le stric și omenirea.

Tisifona

Eu otrava o amestec,
Eu pumnalul îl ascut.
De iubești cumva pe alta,
Ține minte, ești pierdut.

³ *Asmodeu, demonul căsniciei, în Biblie.*

Dulcele se face fiere,
Dacă astfel făptuiești.
Nu încapă târguire:
Fapta tu ti-o ispășești.

#

Nu-i iertare nicăire.
Stîncilor ni-oi tîngui,
Echo zice: răzbunare!
Schimbăciosul va pieri!

Crainicul

Îngăduiți, vă rog, și treceți mai departe.
Ce vine-acum nu seamănă cu nime ¹.
E ca un munte ce se puse în mișcare,
Covoare pestrițe i-atîrnă pînă la foaie.
Colți lungi el are, trompă ca un șarpe.
E un secret aci, dar are dezlegare.
Pe ceafa lui, fragilă, o femeie
Cu o nuia îl mîină lesne,
Și alta-i stă măreață pe spinare
Lucind din creștet pînă la glezne.
Alături alte două vin, ca din poveste,
Plină de teamă una, veselă cealaltă.
Parc-ar dori ceva înțîia, liberă e-a doua.
Vestească fiecare, cine este.

Teama ²

Felinarele serbării
Oarbe drumul mi-l ațin.
Printre fețe-nșelătoare
Lanțurile strîns mă țin.

#

La o parte, voi, ce rîdeți,
Bănuielii dînd temeii!
Colo-n noapte la răscruce,
Mă pîndesc vrăjmașii mei.

¹ *Un elefant.*

² Scriitorul grec Lucian (secolul al II-lea) susținea că cei mari dușmani ai omului sunt teama și speranța.

Prietenul - dușman e-aicea.
Masca i-o cunosc de-acum.
A voit să mă omoare,
Iată-mi-l fugind pe drum.

#

Bucuros în orice parte
Aș ieși din lume-afară.
Dar acolo e neantul,
Mă cuprinde spaima iar.

Speranța

Vă salut, voi surioare!
V-a plăcut mai ieri și astăzi
Să vă puneți obrăzare.
Dar eu știu, orice s-ar spune,
Măștile le veți depune.
Dacă în lumini de faclă
Nu se-ntîmplă să ne placă,
Ne-om plimba-n senine zile
între totul după vrere,
Cînd în pilcuri, cînd stinghere,
Libere pe cîmp de-aprile.
Vom umbla, precum ni-i voia,
Fără grijă prin viață,
Nesțîind ce e nevoia.
Oaspeți fi-vom, așteptați,
Pretutindeni vom intra,
Ce-i mai bun în lumea noastră
S-a găsi pe undeva.

Cumințenia

Doi sunt dușmanii ce-i are
Omul: teama și speranța.
La o parte-l țin de obște.
Să vă apere distanța.

#

Ăst colos îl port pe drumuri,
Ca un turn el duce-n spate.
Și el trece, că nu-i pasă,
Pe înguste căi, pe late.

#

Dar mai sus, pe înălțime,
Stă zeița și întinde
Aripi largi, ca să aducă
O dobîndă pretutinde¹.

#

O împrejmuire lucirea,
Nimbul nu i se destramă.
E zeița-nfăptuirii
Și Victoria se cheamă.

Zoilo-Tersil³

Hu-Hu! Tocmai- la timp eu vin.
 Pentru atîți mai am venin.
 Acuma însă ținta, mea
 O doamnă e, Victoria! întraripată, cum se vede,
 Vulturoaică ea se crede.
 Și s-amăgește că-i al ei,
 Pe unde trece, tot poporul.
 Dar unde izbutește-o faptă,
 Îmi pun și eu îndat' piciorul.
 Și ce-i înalt, se face jos,
 Și ce e drept, se face strîmb,
 De văd pe dos, sunt sănătos.
 Numai urîtul e frumos.

Crainicul

Să te atingă-atunci, cine spurcat,
 O lovitură sacră de toiag.
 Sucindu-te, te răsucește!
 Cum se adună dublu geamăn,
 Scîrbos e trîndul, fără seamăn!
 Dar ce minune! Ou se face,
 Și oul crește și-apoi crapă.
 Doi gemeni se ivesc din apă:

³ Zoilo-Tersit, personaj fictiv, al cărui nume e alcătuit din două părți: Zoilos, numele unui gramatician (din secolul III î.e.n.) care l-a atacat pe Homer, și Tersit, numele unui personaj care râdea de eroii din fața Troiei

O viperă și-un liliac.
 Și șarpele se-ntinde sfoară,
 Spre grindă liliacul zboară,
 Și împreună ies afară.¹
 Tovărășie nu le fac.

Murmur

Haideți, unde se dansează -
 Eu mai bine-aș vrea să plec
 Simți tu duhuri care trec
 Și prăsilă de strigoi?
 Vuietul îl simt prin păr -
 Eu îl simt pe la picioare -
 Te-a rănit cumva, te doare?
 Dete spaima peste noi -
 Cheful nostru a trecut,
 Bestiile-așa au vrut.

Crainicul

De cînd pe la mascarade
 Sunt adus, trimis de soartă,
 Nici un rău să nu v-atingă -
 Stau de pază pe la poartă.
 Și veghez și nu mă clatin!
 Dar mi-e teamă, prin ferestre

Să nu intre duhuri, vîlve,
 Răsărite din poveste.
 Nu vaș ști scăpa de vrajă!
 Unul dă de bănuît ! ²
 Iată alte arătări
 Se apropie, se-ndeamnă.
 Dar figurile ce-nseamnă
 Și pe nume cum le zic ?
 Ce nu e de priceput,
 N-aș putea nici să explic.

¹ Sub chipul lui Zoilo-Tersit se ascunde Mefistofel, care alungat de Crainic, se va întoarce sub chipul Sfrișitului-Zgîrcitului.

² Aluzie la Zoilo-Tersit (Mefistofel).

Ajutați-mă să-nvăț ! -
 Iată vine prin mulțime
 Car măreț cu patru cai,
 Vine, vine, vine, vine.
 Prin norod nu-și taie uliți,
 Nu e nici o-nghesuială,
 Colorat lucește-n cale,
 Stelele sclipesc sălbatic
 Ca o magică lanternă,
 Trece carul furtunatic.
 Faceți loc! Mă înfioară!
Băiatul-căruțaș ³
 Roibilor, să vă opriți!
 Înfrînați-vă aripa!
 Zbor în vuiet vi se cere,
 Cînd e-nălțătoare clipa.
 Aste spații le cinstim,
 Ia-priviti cum se-nmulțesc
 Împrejur admiratorii,
 Cu ochirile țintesc.
 Crainic, bagă tu de seamă,
 Povestește și arată
 Cine suntem, cum ne cheamă.
 Căci noi suntem pilde vii,
 Cînd vădăm alegorii.
Crainicul
 Numele eu nu ți-l știu.
 Însă pot să te descriu.
Băialul-căruțaș
 Totuși !

³ Băiatul-căruțaș simbolizează în acest spectacol mascat: Poezia.

Crainicul
 Trebuie să spun:
 Tinăr și frumos îmi ești,

Umblă însă prin povești,
 Un băiat neîmplinit,
 Împlinit, vei fi dorit,
 Îmi pari crai, de viitor,
 Chiar de-acum seducător.

Băiatul-cărușas

Bine-o-ntorci și bine-o dregi.

Crainicul

În ochi tu negru fulger porți,
 Iar noaptea buclelor
 Înseninată e de-o diademă.
 Ce nestemate, ce decor!
 Veșmînt cu tiv de purpură și ținte
 Îți curge de pe umăr pîn'la-ncălțăminte.
 Drept fată ai putea să fii luată-n glumă,
 Dar pentru bucuria și amarul,
 Ce le-ai putea aduce,
 Un preț tu ai avea și-acum la fete.
 Din partea lor, te-ar învăța abecedarul.

Băiatul-cărușas

Și-acesta cine-i, strălucind în car,
 Alcătuire splendidă tronînd ?

Crainicul

Un rege pare, înclinat spre dar.
 E norocos cel ce ca om
 Se bucură din parte-i de favoare.
 De altceva nevoie n-are.
 Privirea craiului în preajmă cată.
 Plăcerea lui de-a da-i curată,
 Și-i fericirea lui cea mare.

Băiatul-cărușas

Cu-atîta nu sunt mulțumit.
 Descrie-mi-l amănunțit.

Crainicul

Nu poate fi descrisă demnitatea,
 Cel mult c-o vorbă sănătatea
 Din fața lui, obrazii, ochiul năzdrăvan,
 Ce strălucesc de sub turban,
 Și-n falduri de veșmînt prosperitatea.
 Dar ce-aș mai spune despre-nfățișare?
 Ca domnitor el cunoscut îmi pare.

Băiatul-cărușas

Belșugul e, un zeu, Plutus ¹ îl cheamă,
 El însuși vine-n pompă mare,
 Că împăratul îl așteaptă-n nerăbdare.

Crainicul

Dar să ne spui, tu cine ești ?

Băiatul-cărușas

Eu sunt risipa, poezia.

Eu sunt poetul care se desăvîrșește,
 Când bunul cel mai scump și-l risipeșt
 Și eu, nemăsurat sunt de bogat,
 Și-asemenea lui Plutus mă socot:
 Împodobindu-i și petrecere și joc,
 Și tocmai ce-i lipsește, - aceea-mpart.

Crainicul

Te lauzi, dar nu îți sade rău.
 Vrem să vedem ceva din meșteșugul tău.

¹ *Sub chipul zeului Plutus este travestit Faust.*

Băiatul-cărufăș

Pocnesc din degete o dată doar
 Și dintr-o sfîrlă peste car
 Măgele-apar, mărgăritar!
 (Dînd mereu sfîrle în aer.)
 Poftim brățări de aur și cercei,
 Un pieptene, o coroniță fără greș,
 Inele scumpe, pentru mari și mărunței.
 Și flăcări mai trimit din loc în loc,
 Apoi aștept să văd cine ia foc.

Crainicul

Acum se-nghesuie draga mulțime!
 Dăruitorul pare strîmtorat de-a bine.
 Aruncă giuvaere ca în vis,
 Și toate mîinile culeg din paradis.
 Dar bag de seamă viclenia:
 Orice ar prinde cineva, dobînda, bucuria
 în mînă n-are să-i încapă,
 Că darul fluturînd îi scapă.
 Mărgăritarele, colanul se destramă,
 Gîndaci îi mișună în palmă.
 El îi azvîrle, bietul, să-i înfrunte.
 Iar alții-n loc de nestemate
 Prind fluturi cu sclipiri deșarte.
 Ce nu promite păcăliciul scamator,
 Și dăruiește aur doar, amăgitor!

Băiatul-căruțaș

Măști tu vestești, pe cît iau seama,
 Dar a vedea esența sub părere
 Nu-i treaba unui vestitor la curte.
 Aceasta cere o mai ageră vedere.
 Mă voi feri însă de orice ceartă.
 Spre tine, Doamne, vorba mi se-ndreaptă.
 (Către Plutus.)
 Nu mi-ai încredințat tu mie
 Călăuzirea celor patru roibi?
 Și nu îi mîn precum îndrumi?
 Vreau să se știe.

Nu mă îndemn la orice semn?
 Și nu m-am priceput cu îndrăzneală,
 Să dobîndesc finicul, ramul, pentru tine?
 De cîte ori la-ntrecere, spre slava ta,
 Eu m-am luat, am izbutit cu bine!
 Și dacă laur îți împodobește fruntea,
 Nu eu cu mîna mea l-am împletit?

Plutus

Nevoie, dacă ai, de-o mărturie,
 O spun pe față și o spun cu bucurie:
 Ești duh din duhul meu.
 Ești mai bogat decît sunt eu.
 Și prețuiesc mai mult verdele ram
 Decît orice coroană ce-o mai am.
 Vestire tuturor în țară fac:
 Iubite fiu al meu, că-mi ești pe plac!

Băiatul-căruțaș

(către mulțime)

Cele mai rare daruri, iată,
 Le-am risipit jur împrejur,
 Și văd cum pe cutare creștet
 O flăcăruie arde și iscată
 De pe un cap pe alt cap sare,
 Pe unul stă, dar altuia îi scapă,
 Și numai rar s-aprinde tare
 În grabă dînd scurtă văpaie.
 La cei mai mulți, doar, pîlpîind,
 Se mistuie, și trist se taie.

Muieret bîrfitor

Acolo sus pe cel rădvan
 Desigur stă un șarlatan,
 Și-alături, ca un țîr, Sfrijitul
 De foame stors, și de-alte cele,
 Cum n-a mai fost cîndva văzut.
 Mă prind că el nimic nu simte
 De l-ai pișcă pe la șezut.

Sfrijitul

Scîrboasă seminție nimerească
 În lături! Știu că nu îți sunt pe plac.
 Pe cînd femeia în alt veac
 De casă și de vatră îngrijea,
 Aveam alt nume: Avariția!
 Ce bine casei îi mergea:
 Multe intrau, nimica nu ieșea.
 Mă osteneam pentru dulap și ladă,
 Și se chema c-ar fi un viciu.
 Acuma însă-n ani mai tineri
 Pentru bărbat viața-i un supliciu.
 Femeia a uitat crușarea,
 Mai multe pofte are decît taleri,
 De datorii e plină zarea.

Muierea, ce mai pune la o parte,
 Ascunde-o zi și-apoi împarte,
 Căci cu ibovnicii ea bea din plin,
 Și ce rămîne, cheltuiește cu înfrumsețarea.
 De-aceea aurul devine prețuitul.
 Azi sunt de genul masculin.
 Eu sunt zgîrcitul.

Femeia

(ce vine în frunte)
 Dați-l încolo și lăsați-l,
 Când totul e la urmă-nșelăciune.
 El vine doar bărbatii să-i aște,
 Și să le cînte urîcioșilor în strune!

Mulțimea de femei

O lovitură dați-i și să-i faceți seama.
 Sfrijitul vrea să ne-nspăimînte ?
 De-o pocitanie să ne cuprindă teama ?
 Bălaurii-s de mucava și lemn.
 Pe el acum, așa vă-ndemn !

Crainicul

În numele toiagului - pe loc să stați!
 Dar nu-i nevoie de-ajutorul meu.
 Priviți cum înrăiții monștri
 În spațiul cucerit mișcați,
 Își desfășoară aripe de zmeu.
 Se scutură, scuipîndu-și focul,
 Gîtlejurile. Sună cu mînie solzii.
 Mulțimea fuge, gol rămîne locul.
 (Plutus coboară din car.)

Crainicul

Cît de regește el coboară!
 Un semn, apoi balaur cu balaur
 Aduc o ladă doldora de aur,
 Și cu zgîrcitul, care stă pe ea,
 I-o pun cu grijă la picioare.
 Minunea se făcu. Și ce splendoare!

Plutus

(către Băiatul-căruțaș)
 Scăpași de multa greutate neplăcută.
 Ești liber să te-nalți acum în sfera ta,
 Ce nu-i aci. Bălța ta și-ncurcată
 Ne-mprejmue aici o lume slută.
 Acolo numai, unde clar în claritate
 Privești, stăpîn, și-n tine ai încredere deplină,
 Unde frumsețea, binele domină,
 Creează-ți lumea ta-n singurătate.

Băialul-căruțaș

Mă prețuiesc, ca un trimis al tău, ce sunt.
 Și te iubesc printre rudonii ca pe-un tată.
 Belșug e unde poposești, iar unde-s eu

Dobîndă are orișicine pe pămînt.
 Firește că mai șovăie oricine cîteodată:
 Să ți se-nchine ție, sau să mi se-nchine mie.
 Ai tăi, e drept, că fără treabă se desfată,
 Mereu însă cîte puțin de lucru are
 Cel ce pe mine mă urmează-n zarea mare.
 Nu-mi fac în taină nici o faptă.
 Răsuflu numai și mă și trădez.
 Rămii cu bine ! Tu-mi îngădui fericirea.
 C-o șoaptă însă de mă chemi, mă-ntorc de-ndată
 (Pleacă, precum a venit.)

Plulus

Acum e timpul să dezlănțuim comori !
 Cu varga crainicului eu ating lacăte,
 Ce se deschid. Priviți cum în căldări de-aramă
 În clocotul de sînge auriu, apar înfiripate
 Coroane și colane, lanțuri și inele.
 În clocot s-ar topi iar toate cele.

Mulțimea

(strigînd rînd pe rînd)
 Priviți, priviți, ce bogăție de izvor,
 Se umple lada pînă la gură.
 De aur, vase se topesc: ies rostogol
 Monede-n suluri ca din gol.
 Purtînd efigii, cu embleme sar ducații,
 Cum n-au văzut vreodată bogății.
 S-a întrupat acum dorința mea.
 Fișicele de galbeni pe podea,
 Le folosiți, că vi se-mbie,
 Să v-aplecați cu sîrg, la bogăție! -
 Noi, ceștialalți, mînați de grabă,
 Luăm în stăpînirc-o ladă.

Crainicul

Ce vreți, nebunilor, cu-a voastră vrere
 Cînd totu-i doar o mascaradă ?
 Să puneți capăt poftelor, sărmani Nerozi!
 Sau credeți că în seara-aceasta
 E aur ceea ce se risipește ?
 Pentr-un asemeni joc chiar gologani
 Ar fi prea mult.
 Bicisnicilor ! O frumoasă amăgire-ați vrea
 Să fie grosolanul adevăr!
 Cu adevărul ce-ați începe? - Nebunia vană
 O prindeți însă pofticioși de păr!
 O, Plutus travestit, erou mascat,
 Norodul ăsta fie-rni alungat!

Plutus

Toiagul tău e ca făcut
 Pentru aceasta. Dă-mi-l împrumut.
 Il voi muia în clocot și-n văpaie.
 Hei, măștilor, vedeți acuma pălălaie,

Cum fulgeră, cum sar scînteii!
 Toiagul a și prins dogoare.
 Cine s-apropie, înghesuindu-se prea tare,
 Va fi incinerat fără cruțare.
 Acu-mi încep a mea plimbare.

Strigăte și înghesuială

Vai, vai! Prăpăd o să ne-ajungă.
 Să fugă cel ce poate să mai fugă. -
 Dă-te înapoi, tu omule, din ceață! -
 Îmi sar scînteile aprinse-n față. -
 Toiagul greu, arzînd apasă. -
 Pe unde cal pierdut să iasă ? -
 Înapoi, înapoi, voi obrăzare! -
 Înapoi, înapoi, neînțeleasă ceață ! -
 Cum ar zbura, dar aripi n-are ! -

Plutus

E-mpins acuma cercul lor
 Și nimenea nu este ars.
 Norodul dat-a înapoi,
 Mulțimea s-a retras.
 Dar pe al rînduiei prag,
 O dungă nevăzută trag.

Crainicul

O fapt-ai săvîrșit măreață.
 Cu vrerea și puterea ta isteță.

Plutus

Cu mulțumiri nu te grăbi prea mult,
 Căci ne amenință și alt tumult,

Zgîrcitul

Și totuși acest cerc îl poți privi
 Cu prelungită, agreabilă simțire,
 Că totdeauna sunt femeii în frunte,
 Unde se cascadează gura în neștire.
 Nu-s eu chiar într-atît de ruginit.
 Muieră de-i frumoasă, e frumoasă.
 Și astăzi, cum nimica nu mă costă,
 Pentru craișicuri am pornit de-acasă.
 Cum însă-n loc prea populat
 Cuvîntul nu s-aude lămurit,
 Încerc să mă exprim pe ocolit
 Și-anume pantomimic de-astă dată.
 Picioare, mîna, gest, nu-mi sunt de-ajuns.
 Va trebui la farsă să recurg pe-ascuns.
 Ca lutul umed aurul îl voi trata.
 Acest metal în orice îl poți schimba.

Crainicul

Ce-ncepe-acum nerodul macru ?
 Are umor ? Nu-i totdeauna acru ?
 Frămîntă aurul ca aluatul,
 Și aurul în mîna i se-nmoaie.
 Dar cum îl strînge și-l îndoaie,

Rămîne tot neplăsmuit lipiciul.
 Către femei se-ntoarce măscăriciul.
 Și ele-acoperindu-și ochi și față
 S-arată foarte-foarte rușinate,
 Din aluat cînd iese-o boroboacă.
 Vrea oare răul, păcăliciul -
 Să vatem morală, plămădind?
 Toiagul dă-mi-l, să-l alung.
 Nu-i cazul să mai tac, privind.

Plutus

El nu presimte, ce ne-amenință de-afar'.
 Lasă-l să-și istovească nerozia.
 N-o să-i rămîiă loc de pozne.
 Puternică e legea, dar mai tare grozăvia.
 <titlu> Tumult și cîntec
 Sălbatică s-aude ceata,
 Din munte-n vale toată gloata
 Înaintează năzdrăvan,
 Sărbătorind pe zeul Pan¹.
 Ei știu ce știu, și far de-ocol
 Pătrund aci în cercul gol.

Plutus

Vă știu pe toți, pe zeul Pan!
 Luarăți cu-ndrăzneală locul,
 Eu știu, ce alții nu prea știu.
 Deschid în calea voastră leatul.
 Să vă-nsoțească bun norocul!
 Se-ntîmplă poate - neașteptatul!
 Voi nu știți unde duce pasul,
 Și unde v-ați ales popasul.

¹ Sub chipul zeului Pan este travestit împăratul.

Cîntec sălbatic

Popor înzorzonat, voi obrăzare!
 Venim sălbatici, din cîmpie,
 În salt înalt, în goană mare,
 Ne dovedim cu vrednicie.

Fauni

Noi, fauni în ceată,
 Cu foi de stejar
 În păr, pe frunte,
 În horă rotată
 Venim din cîmp:
 Urechi ascuțite avem,
 Năsucul tîmp,
 Și fața lată.
 Femeilor nu le displace
 Și fiecare s-amuză:
 Un faun, laba cînd și-o-ntinde,
 Nici cea mai frumoasă

Un dant nu-i refuză.

Satirul

Satirul sare, venind din urmă,
 Copitele-i de capră scurmă,
 Are lăboaiele subțiri,
 Suit pe aprige-nălțimi,
 Se uită lung, jur împrejur,
 Împospătat de aer pur,
 Disprețuiește seminția
 Ce jos în vale dăinuiește.
 Satirul sare-n salt, haihui.
 Dar lumea sus
 E doar a lui.

Gnomi

Ceată micuță tropotind,
 De-a valma vine chicotind.
 Veșmînt de mușchi au ei și poartă
 Cu toți la brîie felinare.
 E trudă printre ei, mișcare,
 Ca licuricii dau lumină-n zare.
 Și se muncese cu osteneală,
 Furnicărie-n forfoteală.
 Sunt cu piticii înrudiți,
 În felul lor, felceri cinstiți.
 Ei scot din muntele de stîncă
 Metalele, din vîna-adîncă.
 Și toate ei le pun grămadă,
 Spre bine omului să-i cadă.
 Strigînd, ca un salut: noroc! -
 Au gînduri drepte peste tot.
 Dar ce se face, nu-i de loc
 Spre fericire și dobîndă.
 Că aurul pe care-l scot
 E pentru furt și desfrînare,
 Iar fierul, zis pentru izbîndă,
 E-ntrebuințat ca să omoare.
 Zece porunci sunt lumii date:
 Dar cel ce de la trei s-abate,
 Rămîne fără de lumină.
 La astea n-au piticii vină.

Uriașii

Sălbaticii, așa-s numiți,
 Sunt pe la munte răsîndiți.
 Ei vin cu toții, uriașii,
 Puternici ca înaintașii.
 Un brad înalt în dreapta poartă,
 Și pe la pîntec cingătoare
 Cu șorț de ramuri și de frunze:
 O gardă, cum nici papa n-are.

Nimfe în cer

(îl încercuiesc pe marele Pan)

Sosește-acum marele Pan,
 Închipuind
 Întregul tot
 Și lumea cu al ei orînd.
 Înconjurați-l, unde-ar sta,
 Împrejmuiți-l dănțuind.
 Îngîndurat e, dar și bun deodat',
 În preajmă însă veselie vrea.
 Pe sub țăriile senine
 Întotdeauna treaz se ține,
 Îi cîntă însă-n murmur rîuri
 Și zeul ațipește bine.
 Iar cînd adoarme în nămiezi
 O frunză nu mai mișcă prin livezi.
 Balsam de sănătoase buruieni
 Umple văzduhul prin poieni,
 Nici nimfele atunci nu sunt vioaie
 Și-adorm, căzînd din danț pe claie.
 Cînd însă cu putere mare
 Răsună glasul său sub zare
 Ca trăsnetul și vuietul de mare,
 Atuncea toți și toate se ascund,
 Se risipește oastea pe cîmpie,
 Eroul tremură-n tumult.
 Deci cinste dați, făpturi supuse,
 Aceluia ce-aici ne-aduse.

Alai de gnomi

(spre marele Pan)

Cînd belșugu-n strălucire,
 Prin prăpastia vărgată,
 Numai magicei nuiele
 Labirintele și-arată,

#

Noi clădim în adîncime
 Trogloditie casa noastră,
 Iar comorile deasupra
 Ți le-mparți în zi albastră.

#

Un izvor descoperirăm,
 Iat-acum minune mare,
 Ce aici promite daruri
 Negăsite-n altă parte.
 Nu-i izvorul la-ndemîină.
 Ia-l sub scutul tău, stăpîne:
 De la tine-orice comoară
 Tuturor le vine bine.

Plutus

(către crainic)

Cumpătul să ni-l păstrăm cu strășnicie.
 Să se întîmple-acum, ce-i dat să vie!
 Te știi de altfel plin de vitejie.

Ceva îngrozitor se va petrece.
 Posteritatea n-o va crede nicidecum.
 Notează tu ce-a fost și cum.

Crainicul

(apucînd toiagul, pe care Plutus continua a-l ține în mînă)

Pitici conduc pe zeul Pan
 Încet spre șipotul de foc,
 În clocot sare din străfund
 Și cade iarăși pînă-n prund.
 Aprinsă stă deschisă gura,
 Văpaia dă în sus pe loc.
 Marele Pan stă liniștit,
 Se bucură cu ochi uimit
 De spuma ca de mărgărit.
 Cum nu se-ncrede-n tot ce vede
 S-apleacă-adînc să vadă ce-i,
 Și barba i se-nmoaie-n foc.
 Au cine-o fi bărbia rasă ?
 În dosul mîinii se ascunde.
 Și-acum zbucnește nenoroc.
 S-aprinde barba, frunzele
 Cununii de pe cap i s-au aprins,
 Veșmîntul prinde pălălaie.
 Cu grabă ceata sare ca să stingă,
 Dar nimeni nu rămînc neatins.
 Și cum se-nvolbură văpaia,
 Sporește-n cercuri vîlvătaia.
 În element, val după val,
 Se mistuie întregul carnaval.
 Dar ce și cum, ce zvon fără măsură
 Aud trecînd, din gură-n gură ?
 O, veșnic neuitată noapte,
 Nefericită, ce durere ne-ai adus!
 Ziua de mîne va vesti
 Un nenoroc cumplit nespus:
 „E împăratul, cel ce arde!”
 O, dacă nu ar fi adevărat!
 Arde-mpăratul și cu ceata sa.
 Cel ce l-a sfătuit să fie blestemat,
 Și toată ceata ce l-a ispitit
 La petrecanie nebună
 Să-și pună rășmoasă o cunună,
 Ca să se prăbușească împreună.
 O, tinerețe, bucuriei tale niciodată
 Tu n-ai să-i pui măsură cumpătată?
 Tu maiestate, împărate,
 Înțelepțește niciodat'n-ai să domnești
 Pe cît de-atotputernic ești?
 Pădurea-ntreagă e în flăcări
 Și limbi de foc se-ntind să lingă
 Lemnoasa ceriște de grinzi.

Cumplit prăpăd va să ne-atingă.
 Paharul jalei se prelinge.
 Ne mai salvează - oare cine?
 Din strălucirea asta pînă mîne
 Rămîn cenușă și ruine.

Plutus

Destulă spaimă s-a întins!
 Înceapă ajutor mai dinadins;
 Lovește numai, sfînt toiaș,
 Să tremure podea și prag.
 Tu, larg văzduh, de blîndă boare
 Să mi te umpli, de răcoare.
 Veniți, voi neguri, în fișii,
 Înăbușiți vîltoarele-scînteii.
 Voi nourași, voi mîelușei,
 Intrați și stingeți, dovediți
 Țst joc al flăcării nebune!
 Cînd duhuri rele ne-amenință,
 E drept să intre-n acțiune
 Magia cu a ei știință.

Parc

Soare de dimineață, împăratul, curteni, Faust Mefistofel îmbrăcați cum se cuvine după moda timpului. Amîndoi îngenunchează.

Faust

Iertați incendiul magic, Doamne ?

Împăratul

(făcîndu-i semn să se ridice)
 Mi-aș mai dori asemeni glume.
 Deodată mă văzui într-o aprinsă lume,
 Mi se păru că-n Pluto însuși m-am schimbat.
 Se. înălța o stîncărie de cărbune
 Ce da văpăi. Din hău grozav căscat
 Se ridicau sălbatic mii de flăcări,
 Alcătuiind deasupra ca o boltă.
 Și domul sus, din focuri de revoltă,
 Mereu se închea și iarăși se pierdea.
 Prin spațiu larg și printre stîlpi de jar
 Văzui noroadele mișcînd, în rînduri,
 S-apropiau în cerc, ce se strîngea,
 Omagiu aducîndu-mi, prea supuse gînduri.
 Mi se părea, printre curteni, pe cald pămînt,
 Un domn al salamandrelor! că sunt,

Mefistofel

Aceasta ești, căci orice element, cum vine,
 Fără condiții recunoaște maiestatea.

- În cazul de față salamandra e imaginată ca o reptilă.

Ascultătorul foc l-ai încercat, stăpîne,
 Aruncă-te în mare, unde furia-i mai mare,
 Și-abia ajuns pe prundul de mărgăritare,
 S-alcătuiește-n jur magnifică ogradă,
 Acolo valuri verzi, pătrunse de lumină,
 Cu tiv de purpură, alcătuiesc lăcaș-grădină.
 În mijloc stînd, la fiecare pas
 Palatele cu tine vin și fac popas.
 Pereții chiar se umplu de viață,
 De bucurie, vînzoleală; ca din ceață
 Minuni marine se îngheșuie sub unde,
 În blîndul nou lăcaș ca de lumină
 Ar vrea să intre, dar nici una nu pătrunde.
 Lucind multicolor din solzi de aur
 Se joacă jos balaur cu balaur.
 Rechinul cascade, tu îi rîzi în gură.
 Mirarea curții nu mai știe de măsură.
 Dar nu rămîi de grații despărțit.
 S-apropie pe rînd și curioase nereide
 Strălucitoare în culori splendide,
 Ca peștii unele, săgeți de lăcomie,
 Cuminte celelalte. Tetis ¹ află și te știe,
 Și mîna și-o întinde unui nou Peleu ²,
 Și spre Olimp te duce ca pe-un zeu.

Împăratul

Aerianele meleaguri nu m-atrag.
Și-așa, mult prea curînd acolo ne mutăm.

Mefistofel

Dar, Doamne, e al tău pămîntul,
 Al tău, numai al tău, cît e de larg!

¹ Tetis, personaj mitologic, soția zeului Okeanos.

² Peleu, erou din mitologia greacă. După o seamă de aventuri el se căsătorește cu Tetis. Achile, spunea mitologia, era fiul lui și al nereidei Tetis.

Împăratul

Ce bun noroc te-aduce și de unde ?
 Vii din o mie-una nopți aici ?
 De ești născocitor precum a fost Șeherezada ³,
 în grația mea tu singur te ridici.
 Cînd lumea zilei, cum se-nîmplă, nu-mi prea place,
 Fii gata tu, de-a drege și-a prefăce.

Mareșalul

(venind în goană)
 O veste, Doamne, cum în viață
 Nu am sperat s-aduc vreodată
 Urechii tale mai frumoasă;
 Acoperite sunt, socoată cu socoată,
 Și gheara cămătarului tăiată,
 Scăpat-am de infern și chin.

Pământul s-a schimbat în cer senin.

Marele Armaș

(urmează în grabă)

Întreagă, solda, s-a plătit.

Și oastea-acum la noi iar ține.

Semenii au întinerit.

Cîrciumarii, curvele-o duc bine.

Împăratul

Cum se lărgeste pieptul vostru!

Fruntea-ncrețită cum se-nseninează!

Și cît de grabnic apăreți pe pragul nostru!

Vistiernicul

(venind)

Întreabă pe aceștia, ce făcură!

³ *Șeherazada, numele povestitoare de basme din: "O mie și una de nopți."*

Faust

S-o spună Cancelarul - se cuvine.

Cancelarul

(sosind încet)

Sunt fericit cu bătrînețea-n fine.

Iată, v-arăt, o foaie a ursitei,

Ce-a preschimbat necazu-n bine:

(Citește.)

„S-o afle cel ce vrea și o dorește:

Țidula-aceasta are preț

De-o mie de coroane. Garanție

Ea are multe, nenumărate,

Comorile-ngropate prin împărăție.

Porunci s-au dat ca din pământ

Comorile să fie ridicate."

Împăratul

Presimt o monstruoasă-nșelăciune!

Cine-a falsificat împărăteasca semnătură ?

Vistiernicul

Adu-ți aminte, însuși ai semnat-o.

Noaptea trecută. Cancelarul și cu mine

Vorbitu-ți-am pe cînd stăteai ca mare Pan:

„Acordă-ți fericirea, iar norodului un bine,

Prin trăsături de pană, prea puține."

Țidula-a fost multiplicat-apoi

De meșteri iscusiți, în mii de foi.

Ca fapta bună tuturor să le priiască

Am pus pe foi pecete-mpărătească,

Și sute, mii, sunt gata-acum.

Orașul, ieri mocnind încă în mucegai,

Trăiește azi în voluptăți de rai.

A bucurat pe mulți și pînă astăzi al tău nume,

Dar niciodată n-a fericit atîta lume.

Devine de prisos de-acuma orice scris,

Cu semnătura ta oricine intră-n paradis.

Împăratul

Supușii mei văd aur în hîrtie ?
Ostașii-s mulțumiți cu-asemeni solda ?
Placul lor să fie!

Mareșalul

Să mai aduni pe cei ce-aleargă
Ca fulgerul, ar fi cu neputință;
Zarafii au deschis tarabă largă,
Preschimbă-n aur și-n argint curat
Țidulile, firește, cu puțin rabat.
Și oamenii se duc de-aci la măcelar,
La circiumă, pe la băcan și la butar,
Gîndește lumea la ospețe cum îi place,
Sau cum în haine nouă să sc-mbrace.
Prin cîrciumi chiote: Trăiască împăratul !
Miresme de grătar de-a lungul și de-a latul !

Mefistofel

Și cînd te plimbi stingher pe vreo terasă
De te-ntîlnești neașteptat cu o frumoasă,
C-un ochi ascuns de evantai
Te iscodește dacă o țidulă ai.
Mai repede decît prin duh și vorbă
Favoarea dragostei ți se acordă.
De-acum la ce te-ai mai căzni c-o pungă!
Împăturată-n unghi și-n dungă
Țidula-n sîn o porți ca un răvaș.
Evlavios o poartă în ceaslov preotul,
Soldatu-și ușurează punga de la șold
Purtînd sub chip de foaie zlotul.
Rog să mă ierți că par a bagateliza
Înalta faptă, maiestate, -n fața ta.

Faust

Belșugul de comori, încremenit,
Așteaptă în pămînt, nefolosit.
Unei asemeni bogății, chiar și gîndul cel mai larg
Nu-i este vas destul de-ncăpător.
Imaginația cu zborul ei înalt
Nu istovește numărul comorilor,
Dar infinită-ncredere ne ia, privind
Cu mintea infinitul auriu și de argint.

Mefistofel

Hîrtia asta-n loc de aur și mărgăritar,
Cît de comodă e, îndată știi ce ai, deplin.
Nu trebuie s-o vinzi întîi, sau să te tîrguiești,
Și după voie te îmbeți cu dragoste și vin.
De vrei metal, zarafu-i la-ndemîină.
Cînd n-are, iacă sapi o săptămîină.
Paharul, lanțul, schimbăcios se licitează.
Hîrtia însă, se amortizează.
Pe sceptic, cînd batjocorește, să mi-l rușinați.

Ce am rîvnit cu sete, am ajuns.
În țările împărătești se vor găsi
De-acum hîrtie-n loc de aur, prea de-ajuns.

Împăratul

Vouă vă datorește-mpărăția
Supremul bine; meritați răsplată.
Vă-ncredințez lăuntricul țărîm al țării;
Să fiți custozii demni a toată
Comoara subterană. Voi le știți. Nici una nu vă scapă.
Fie, după cuvîntul vostru, cînd se sapă.
Uniți-vă, maștri-ai abundenței minunate,
Ca slujba să v-o-ndepliniți cu demnitate,
Acolo unde-n fericire și-n lumină
Lumea de jos cu cea de sus se-mbină.

Vistiernicul

Nicicînd nu s-a ivi-ntre noi o vrajbă.
Coleg doresc să-mi fie vrăjitorul.
(Pleacă cu Faust.)

Împăratul

Aș vrea să-mpart niscaiva daruri.
Să-mi spuneți doar, pe rînd, cu toții,
La ce vă folosește ajutorul?

Pajul

(primind)

Vreau să trăiesc senin și vesel.

Altul

(primind)

Inel pentru iubită vreau să fie,

Cămărașul

(primind)

Mai bună băutură beau de-acum.

Altul

(primind)

Norocul mi-l încerc la zaruri.

Stegarul

(primind)

Castel și cîmp, le scap de datorie.

Altul

(cumpănind)

Comoară e, lîngă comori o pun.

Împăratul

Plăcere așteptam de faptă nouă!
Dar în zadar. Vă știu aproape pe de rost.
Oricît belșugul vostru ar spori,
Voi rămîneți, precum ați fost.

Măscăriciul

(apropiindu-se)

Să-mi faceți, rogu-vă, și mie dar.

Împăratul

Cînd te trezești, îl bei. Și zici că-i har.

Măscăriciul

Vrăjite foi! Nu mă pricep: sunt bune, rele?

Împăratul

Favoare ceri, și clămpănești din gură.

Măscăriciul

Mai cad și altele. Ce fac cu ele?

Împăratul

Adună-le, că-n partea ta căzură.

(Pleacă.)

Măscăriciul

La îndemînă am mii de coroane.

Mefistofel

Ai prins viață iar, maț cu picioare ?

Măscăriciul

Înviu din moarte uneori, ca din beție.

Mefistofel

Văd că asuzi de bucurie.

Măscăriciul

Priviți ! E ban foița de hîrtie ?

Mefistofel

Cumperi cu ea, ce burta, gura jinduiește.

Măscăriciul

Pot cumpăra moșie, sau un heleșteu cu pește?

Mefistofel

Neîndoios, îmbie numai și-i vedea.

Măscăriciul

Castel, păduri, ogor, pot cumpăra?

Mefistofel

Te-ar prinde bine rolul de stăpîn sever.

Măscăriciul

Mă lăfăi astă-seară pe moșie. Sunt boier!

(Pleacă.)

Mefistofel

(singur)

Să se mai spună, că bufonul n-are spirit!

[Galerie întunecată](#)

Faust, Mefistofel

Mefistofel

De ce mă trași în gangurile sumbre ?

Nu-i bucurie îndeajuns de-aleasă

În vălcnășeala curții, pestriță și deasă,

Și nu-i prilej acolo de-amăgiri și glume ?

Faust

Asemeni vorbe să nu-mi spui,

Nici altele, tot răsuflate. Vorbe-n vînt.

Tu pleci și vii, și iarăși ieși,

Ferindu-te a te mai ține de cuvînt.

Eu însă sunt silit să dreg, să fac,

Mă mină mareșalul, cămărașu], după plac.

Iar împăratul, nici mai mult, nici mai puțin,
 Vrea pe Elena și pe Paris ¹ în deplin
 Trupește-n fața lui să-i vadă.
 Întruchiparea ideală a bărbatului și a femeii
 Din alt tărîm aici să cadă.
 La faptă ! Sau cuvîntul vrei să mi-l dezminți?

Mefistofel

A fost neghiob și ușuratic să promiți.

Faust

Vezi tu, cu arta ta unde-am ajuns!
 Nedumeriți în fundătură stăm.
 Întii noi l-am făcut bogat,
 Acum ne cere să-l și desfătăm.

Mefistofel

Tu crezi că toate de la sine vin.
 Aici ajunserăm la trepte mai înalte.
 Te-ntinzi spre un ținut foarte străin.
 Și păcătos te-avînți în altă datorie.
 Tu crezi că pe Elena o întruchipezi
 Ușor, cum ai făcut stafia de hîrtie

¹ Paris, în legende grecești fiul lui Priam. El a fost ales să-și dea părerea asupra frumuseții celor trei zeițe: Hera, Athena și Aphrodita. Aphrodita îi făgăduiește că-i va dăruia cea mai frumoasă femeie, pe Elena. Paris o răpește pe Elena, dezlănțuind astfel războiul troian.

În loc de galbeni. Cu strigoaice și stafii,
 Cu crasnici ² eu te pot servi.
 Drăcoacele iubite însă, deși nu-s de aruncat,
 Cu eroinele divine nu-s de asemănat.

Faust

Îmi cînți acuma tot în vechea strună.
 Cu tine sunt mereu nesigur.
 Ești tatăl piedicilor, ce s-adună,
 Pentr-un mijloc, răsplată nouă vrei desigur.
 C-un murmur doar, c-o vorbă rară, într-o clipită tu o faci s-apară.

Mefistofel

Păgînatatea nu m-atrage chiar de loc,
 Căci locuiește-n propriul său iad
 Acest norod; dar este-o cale, un mijloc.

Faust

Vorbește, rogu-te, degrabă.

Mefistofel

Fără de voie numai dau pe față
 O taină mai înaltă, în singurătate peste tine
 Sălășluiesc sublime, undeva, zeițe.
 În preajma lor — nici timp, nici loc.
 De ele să vorbim, de-am vrea,
 Ne-ar încerca nedumerire —
 Sunt mumele ³ !

² Crasnici, în folclor, corcitură de drac și femeie.

³ Mitul mumelor este una din cele mai minunate plăsmuiri ale lui Goethe. Goethe a găsit sugestii pentru crearea acestui roit în Plutarh, care vorbește despre o populație siciliană ce crede în zeite-mume. Filozofia lui Platon l-a ajutat să adâncască aceste sugestii. „Mumele” sunt la Goethe o expresie plastică, circumscriind prototipurile ființelor și lucrurilor, „fenomenele originare”.

Faust

(tresare înspăimântat)

Mume le zici tu ? Așa ?

Mefistofel

Te înfioară ?

Faust

Cît de ciudat s-aude-aceasta. Mume ! Mumele !

Mefistofel

Zeite, vouă muritorilor necunoscute,

De noi nu bucură numite, dar știute.

Lăcașul lor îl dibuiești în adîncime.

C-avem nevoie-acum de ele — e o vină,

Dar vina cade doar pe tine.

Faust

Și drumul către ele ?

Mefistofel

Drumul ? Nu-i nici unul !

Sau dacă vrei, un drum pe unde nu-i cutreier,

Nici praguri nu-s. Un drum în nedorință,

Spre ceea ce nu este de rîvnit.

Ești gata să pornești, încă-n ființă ?

Zăvoare nu-s de tras, nici de deschis lacăte.

Singurătăți vuind te bîntuie prin creier.

Știi tu ce-nseamnă — pustiu — singurătate ?

Faust

Să mă scutești de-asemenea rostiri,

Ce-mi amintesc bucătăria vrăjitoarei

Și vremi de mult trecute, veștede simțiri.

N-am fost eu nevoit cu lumea să comunic?

Să-nvăț eu însumi golul și să-nvăț

Același gol pe alții, pe cutare și cutare?

Și de rosteam cu judecată înțelesul,

Nepotrivirea răsună de două ori mai tare.

Și n-am fost nevoit eu oare de netrebnicii

Să caut fuga în singurătate, ca-n pustii,

Ca-n urmă, spre a nu trăi de-o parte,

Diavolului să mă dau pe viață și pe moarte?

Mefistofel

Și dacă înotînd, chiar oceanul de l-ai trece

Și ai vedea acolo nesfîrșitul rece,

Tu ai zări încaltea undă după undă,

Și dacă-nfricoșarea-ar fi să te pătrundă,

Tu totuși ai vedea ceva. Prin adîncimea verde

Tu ai zări delfinul cum se pierde

În ogoiata mare, soarele și luna,
Nimic însă nu vezi în golul gol de totdeauna,
N-ai auzi nici pasul, unde-alergi,
Și n-ai găsi nici un temei, să stai, să mergi.

Faust

Te-ntinzi la vorbă ca un mistagog ¹,
Ce-i hotărît discipolii să și-i înșele.
Numai de-a-ndoaselea. Spre gol mă îndrumezi.
Să cresc acolo-n artă și-n putere;
Mă pui ca pe maimuța din poveste
Din jar să-ți scot castane, fără clește.
Dar înainte! Ducă-ne în adâncime mersul.
În Golul tău sper să descopăr Universul.

Mefistofel

Eu laudă îți aduc la despărțire.
Și văd că ai pătruns și-a diavolului fire.
Ia cheia-aceasta.

¹ Mistagog, în limba greacă un om care își inițiază novicii în „mistere”, în cultele religioase, secrete.

Faust

Lucru de nimic.

Mefistofel

S-o iei și ține-o! Și să n-o disprețuiești !

Faust

Ea crește-n mîna mea, și luminează fulgerînd.

Mefistofel

Iei seam-acum, ce ai în ea ? Iei seama ? Spune!

Adulmecă această cheie locul, în adînc.

Urmeaz-o. Ea te duce către mume!

Faust

(cutremurîndu-se)

Spre mume! Mă cutremură de fiecare dată.

Ce e acest cuvînt înfricoșat ?

Mefistofel

Ești mărginit ? Te stingherește nou cuvînt ?

Vrei să auzi doar ce-ai mai auzit ?

Nimic să nu te stînjenească, după ce

Cu-atîtea lucruri minunate te-ai obișnuit.

Faust

Înțepenirea nu-i o cale, nici aduce mîntuire.

Înfiorarea ² e a omului supremă calitate.

Oricît de rar ar fi, cutremurat

El simte-adînc cele măreț-înfricoșate!

Mefistofel

Cufundă-te, sau dacă vrei: te-nalță,

² Înfiorarea, uimirea în fața tainelor lumii și a tiparelor ei, era, după Goethe, suprema trăire la care poate ajunge omul.

Totuna e. Desprinde-te din ceea ce devine

Și intră-n altă mare-mpărăție!
Te bucură de ceea ce a încetat să fie!
Se împletesc ca norii formele-n cutreier.
Cheia mișcând, departe să le ții de tine!

Faust

(entuziasmat)

Strângînd-o, simt putere ce mă-ndreaptă
Cu piept lărgit spre mare faptă.

Mefistofel

Înflăcărat triped ți-a da-n adînc de veste
Că ai ajuns la cel din urmă prund.

Acolo mumele le vei vedea

Șezînd, umblînd, în cerc profund:

întruchipări și faceri din adînc,

Icoaiie-n jur a toată creatura, vagi și sumbre,

Desfășurare veșnică a veșnicului tîlc.

Nu te-or vedea, căci ele văd doar umbre.

Primejdia e mare. Teama să ți-o stingi

În inimă, și mergi, mergi înainte

De-a dreptul spre triped, cu cheia să-l atingi!

(Faust face un gest hotărît și poruncitor cu cheia.)

Mefistofel

(privindu-l)

E bine-așa.

Tripedul te urmează, servitor supus.

Nepăsător să urci, norocul te înalță,

Și înainte de-a băga de seamă ele, l-ai adus.

Și-odat-aici cu tine-avîndu-l, în lumina

Aceasta, tu din noapte chemi eroul, eroina.

Întîiul tu ai fi, ce îndrăznește fapta,

Și fapta împlinit-o să rămîie.

Apoi oricînd, după o magică rețetă.

În zei se schimbă fumul de tămîie.

Faust

Și-acum?

Mefistofel

Ființa ta coboare!

Cufundă-te, bătînd pămîntul din picioare!

La fel urca-vei, spre ținutul slavei!

(Faust bate din picior și se cufundă.)

Mefistofel

Ah, cheia de i-ar fi de vreun folos!

Sunt, curios. Va reveni oare de jos?

[Săli puternic luminate.](#)

Împăratul și principii; curte în mișcare.

Cămarașul

(către Mefistofel)

Cu scena spiritelor ne-ați rămas dator,
Începeți! Împăratul e nerăbdător.

Mareșalul

A întrebat mărița sa a doua oară.
Nu șovăiți. Să nu vă faceți de ocară.

Mefistofel

De-aceia tocmai s-a retras amicul,
Căci știe el de unde s-o apuce,
Închis în sine, ostenindu-se, prepară
Cu zel deosebit isprava de răscruce.
Are nevoie de înaltă artă, de magie,
Cel ce frunsețea din nimic ridică.

Mareșalul

Totuna e ce meșteșuguri vă ajută.
Gata să stați, și-așa să fie!

O blondină

(către Mefistofel)

O vorbă, domnul meu! Vedeți-mi fața !
E clară-acum, dar nu-i așa și-n vară.
Răsar atunci sute de pete roșii-brune,
Acoperind obraji. Nu mi-ați spune Un leac ?

Mefistofel

Păcat, așa frumsețe, să apară
În luna mai, ca unele pisici, pătată.
Oua luați și limbi de broaște. Cu mixtura
În plină lună, la lumină strecurată,
Vă ungeți, când aceeași lună dă să scadă,
Pistruile pieri-vor, dintr-o dată.

O brunetă

Se-nghesuie mulțimea să vă lingusească.
Un leac vă cer și eu. Picioarul degerat
Mă-mpiedecă la mers, la danț.
Chiar salutînd, cît de stîngace m-am mișcat.

Mefistofel

Să vă dau leacul ? Să vă calc, îngăduiți ?

Bruneta

Asta se-ntîmplă doar între îndrăgostiți,

Mefistofel

Cînd cu piciorul calc pe cineva
Cu totu-i altu-i tîlcul.
Se vindec-un picior prin alt picior,
Și toate mădularele la fel, cînd dor.
Atenție! Și nu-mi răspundeți pe măsură!

Bruneta

(tipînd)

Cum arde, vai! A fost o călcătură
De cal, ca o copită cu potcoavă.

Mefistofel

Dar nu mai ești bolnavă. Grijile te lasă.

Poți exersa de-acuma danțul după voie,
Și cu iubitul cum poftești, poți să te calci sub masă,

O duduie

(făcându-și loc)

Lăsați-mă să trec. Prea mare mi-i durerea,
Ce arde clocotind adânc în piept.
Pînă mai ieri, el își cată în ochii mei salvarea.
Cu alta flecărește-acum, și nu e drept.

Mefistofel

Dă-mi ascultare, fără vorbă lungă.
Va trebui s-ajungi la el, și pe furiș
Cu-acest cărbune ai să-i faci o dungă
Pe mîneacă, pe umăr, cum se potrivește.
Atunci căința-n inimă i se ivește.
Cărbunele numaidecît pe urmă să-l înghiți,
Dar vin sau apă să nu bei. În noaptea asta
La ușa ta va suspina ca scos din minți.

Duduia

Dar nu-i otravă?

Mefistofel

(indignat)

Alt respect mi se cuvine!
Departa-ar trebui să umbli, mult și bine,
Să mai găsești asemenea cărbune.
Cu grijă-i de pe-un rug cules,
Ce altădată s-aprindea mai des.

Un paj

De-ndrăgostit ce sunt, netot ei mă socot.

Mefistofel

(la o parte)

Nu știu în care parte să ascult.

(Către paj.)

Nu-ți încerca norocul chiar c-o jună.
Cele mai vîrstnice te prețuiesc mai mult.
(Altele se îngheșuie venind.)
Și altele mai vin, buchet s-adună.
La urma urmelor m-ajut cu adevărul.
Ce mare-i neajunsul! Ajutor ca fumul!
O, mume,mume! Faust să vie! Dați-i drumul!
(Privind împrejur.)

Luminile se văd mai șterse-n sală.
Întreagă curtea forfotește în mișcare.
Purcede-n șiruri, rînd pe rînd,
Prin lungi și tot mai depărtate coridoare.
În vechea sală-a cavalerilor acum s-adună.
De-abia-i cuprinde sala împreună.
Atîrnă pe pereți bogatele covoare.
Lucesc armuri prin colțuri și-n firide.
De vrăji nu e nevoie-n săli bătrîne,
Căci spiritele vin aicea de la sine.

Sala Cavalerilor.

Lumină adumbrită, împăratul și curtea au intrat.

Crainicul

Vechea mea slujbă de-a vesti ce se petrece
 Mi-e stinjenită de prezenta tainica
 A unor duhuri. În zadar încerci a lămuri
 Înlănțuirea încurcată printr-o trainică
 Și de-nțeles întemeiere. Jilțuri sunt la îndemână.
 Stă împăratul chiar în fața marelui perete,
 De unde după plac poate privi
 Desfășurându-se prin vremi, mărețe bătălii.
 Stăpînul domn și toți ai curții sunt aci.
 Rînduri de bănci sunt colo mai în fund.
 Înfiorat de straniul ceas, el, cel iubit,
 Un dulce loc lingă iubită și-a găsit.
 Și-acum, cînd toți se așezară,
 Noi suntem gata. Spiritele pot veni.

(Trîmbițe.)

Astrologul

Înceapă drama fără-ntîrziere!
 Așa-i porunca. Voi, pereți, în lături! Loc!
 Să nu ne-mpiedice nimic. Magia ne ajută.
 Covoarele dispar. Sunt mistuite ca de foc.
 Înalt perete se despică, și se-ntoarce-apoi, oprind.
 Un vast teatru pare-a se deschide.
 Răsfrîngeri luminează din firide.
 Pe scenă iată-mă urcînd.

Mefistofel

(ivindu-se din cutia suflerului)
 De-aci apar ca să obțin favoarea tuturor.
 Suflarea este arta diavolului-orator.
 (Către Astrolog.)

Tu zodier, ce tactul îl cunoști, al stelelor,
 Îmi vei pricepe șoapta prea ușor.

Astrologul

Miraculos apare-aci vederii
 Un templu, în trupînd severitatea.
 Asemeni lui Atlas, care pe umeri
 Purta odată cerul cu văzduhul,
 Columne se îrișiruie ca să le numeri.
 Sunt îndestul de vajnice, să poarte greutatea.

Arhitectul

Antic, desigur, este templul.
 N-aș ști să-l preaslăvesc anume.
 E mai curînd greoi, aș spune.
 Pilaștri zvelți, ce năzuie spre infinit,
 Mi-s dragi, că-nalță duhul,
 Săgetător spre ogival zenit.

Astrologul

Ăst ceas încuviințat de stele
 Evlavioși luați-l în primire.

Cuvîntul magic lege rațiunea !
 Dar liberă să fie-a voastră-nchipuire.
 Vedeți de-ndată, ce doreați așa de mult.
 Cu neputință e, și totuși de crezut.
 (Faust urcă, de cealaltă parte, pe scenă.)

Astrologul

Un minunat bărbat, în preoțesc veșmînt,
 Va-ndeplini, ce cu încredere a început.
 Se-nalță un triped, cu el, din tainic loc.
 Fum de tămîie, ridicîndu-se, presimt.
 E gat-acum să binecuvînteze
 Lucrarea mare însoțită de noroc.

Faust

(măreț)

O, mume, cari tronați întru nemărginire
 Și-n veci acolo locuiți stinghere
 Și totuși laolaltă, în al vostru nume!
 Icoane-ale vieții, mișcătoare, dar lipsite de viață,
 E dat în preajma voastră să se-adune.
 Ce-a fost cîndva și-avu o strălucire vie,
 Acolo mișcă, năzuind să țin-o veșnicie.
 Și voi, puteri, le-orînduiți să vie
 Sub cortul zilei sau sub bolta nopții.
 Pe unele le prinde fluviul vieții, nesecat,
 Pe altele magicianul îndrăzneț le ispitește,
 Cu-ncredere și-mbelșugată dărnicie
 Vădindu-vă ce-i demn și minunat.

Astrologul

Arzînda cheie de abia atinge cupa,
 Și-o ceață umple spațiul de-ndată.
 Ea intră ca un nor în sala largă,
 Se-ntinde, se adună, se respiră, se încheagă.
 Și spirite vedeți la lucru de mirat.
 Umblînd fac muzică, și-un nu știu ce
 Vibrează-n aer ca o strună.
 Cum trec pe-aci, devine totul melodie.
 Columnele și chiar triglifa ¹ sună,
 S-ar crede că întregul templu cîntă.
 Iar din beteli de negură, mai rare,
 Un june-n mîndru tact, frumos, apare.
 Aici se curmă slujba mea. Nu-l mai numesc.
 Pe Paris cine nu-l cunoaște, dalb, zeiesc?
 (Paris vine mai în față.)

O doamnă

Ce strălucire! înflorită tinerețe!

A doua

Ce prospețime! Ca de piersică. Ce har!

A treia

Ce buze fine, dulce împlinite!

¹ Triglifă, o parte arhitectonică a templului doric, deasupra coloanelor și a spațiilor intermediare, pe arhitravă.

A patra

Cum ai gusta dintr-un asemenea pahar!

A cincea

E frumușel, cu toate că nu-i tocmai fin.

A șasea

E frumușel, îndemînatic mai puțin.

Un cavaler

Ca un păstor de oi se-nfățișează. N-are
Nimic de prinț în necurteana sa purtare.

Altul

Ei, da, pe jumătate gol, desigur că-i frumos.
Ar trebui să ni-l vedem odată-n zale!

O doamnă

S-așază-acum, molatic și plăcut.

Cavalerul

Ce bine v-ați simți, acolo, pe genunchii dumisale!

Altă doamnă

Ce grațios își duce brațul peste cap!

Cămărașul

Necuviința lui mă-mbolnăvește.

Doamna

Oricum ar fi, mereu ați cîrcoti.

Cămărașul

În fața împăratului se tolănește.

Doamna

Dar el se crede singur. Nu se vede.

Cămărașul

Altfel de joc la curte-ar trebui.

Doamna

Ce lin îl prinde-acuma somnul.

Cămărașul

Va sforăi numaidecît. Firește, el va fi

Unic și-n asta și desăvîrșit.

O tînără doamnă

Într-adevăr. Adînc în suflet,

Pătrunde o mireasmă, de la el venind.

Cea mai în vîrstă

E-a creșterii-nflorită lamură,

Ambrozie în tînăr pregătită,

Și atmosferic lin în preajmă răspîndită.

(Elena apare)

Mefistofel

Ea e. Nepăsător mă las-această vraje,
Frumoasă e, ce-i drept, dar nu m-atrage.

Astrologul

Eu nu mai am de-acum nimic de zis.
 Cinstit rână-nclin ca-n fața unui vis.
 Frumoasa vine. Limbi de foc dac-aș avea
 Și tot mi-ar fi cu neputință-a lauda.
 Cel ce o vede-și iese din făgaș din rost.
 Prea fericit acel a cui a fost.

Faust

Mi se arată, cât simțirile mă țin,
 Izvorul frumuseții revărsat din plin ?
 Un drum de groaz-a fost, dar ce dobîndă !
 Mi se păruse lumea fără noimă în osîndă.
 Si-acum de-abia, de cînd cu preoția mea,
 Simt că e vrednică de-a fi dorită.
 întemeiat o simt, și simt că va dura.
 Să mi se taie sufletul în cale,
 Dacă vreoda-tă, chip divin,
 Dacă vreodat' de tine m-aș desprinde.
 Făptura, ce-n oglinda vrăjii, m-a-ncîntat cîndva,
 A fost doar o-ngîinare a frumseții tale.
 Tu ești aceea căreia-i închin
 Iubire, patimă, și adorare, nebunie,
 Tu ești aceea căreia-i închin puterea mea.

Mefistofel

(din cutia suflerului)
 Vino-ți în fire, nu-mi ieși din rol!
 O doamnă mai în vîrstă
 Bine făcută, numai capul e cam mic.

O doamnă tînă

Piciorul ei — ce gros e pe la glezne.

Un diplomat

Prințese am văzut de-același fel și chip,
 Frumoasă e din cap pînă-n picioare,

Un curtean

S-apropie de cel ce-a adormit, șireată.

O doamnă

Urîtă e alătura de dalba lui junețe.

Poetul

O rază cade și pe el din dalba-i frumusețe.

O doamnă

Endymion și Luna. ¹ Ah, perechea-i gata.

Poetul

Zeița-ar coborî. S-ar zice că-i pictură.
 S-apleacă, răsuflarea să i-o bea.
 O sărutare. Au trecut orice măsură.

Duenna

În fața tuturor. De necrezut.

Faust

Pentru băiat ce rar noroc !

Mefistofel

Dă-le pace.

Lasă fantoma, lasă să facă tot ce-i place.

Curteanul

Ea pleacă, furișându-se. El se trezește.

¹ *Endymion, personaj din mitologia greacă de care se leagă legenda somnului veșnic. Se povestește că Selene (Luna), dorind să-l sărute, l-a adormit.*

Doamna

Mă prind că ea-napoi privește.

Curteanul

Iar el se miră de minunea ce zărește.

Doamna

Minune nu-i ce vede ea.

Curteanul

Cu cită cuviință ea se-ntoarce.

Doamna

Știu eu ce-nvățătură vrea să-i dea.

Unul ca altul, proști sunt toți bărbații

În situații ca acestea. Crede că-i întâiul.

Cavalerul

Încuviințați! E maiestuoasă, fină.

Doamna

După părerea mea e cam vulgară.

Pajul

Dar ce n-aș da să fiu în locul lui!

Curteanul

Ce bucuros s-ar prinde-n plasa ei oricine!

Doamna

Trecut-a fost prin multe mâni astă comoară.

Și-i cam uzată nestemata prinsă-n aur.

Altă doamnă

La zece ani — O bună poamă !

Cavalerul

Își ia ce. e mai bun, cum poate, fiecine.

Cu-asemeni mîndre resturi eu m-aș mulțumi.

Învățătul

O văd destul de clar, ca-n ceas de zi.

Să mă-ndoiesc că-i cea adevărată?

Impresia de-acum e poate cam exagerată.

Mă țin însă de cele scrise.

Și-n text citesc că ea din cale-afară

Plăcu bătrînilor din Troia, cum se face.

Și-aceasta, dacă nu mă-nșel, se potrivește și aci:

Eu tînăr nu mai sunt, dar tot îmi place.

Astrologul

El nu mai este un băiat. Ci un viteaz erou.

Cît o cuprinde, ea de-abia se apără.

Cu brațe tari el o ridică. O răpește?

Și-o duce — încotro?

Faust

Prea — îndrăzneț !

Nebunule, cutezi ? — N-auzi ? Oprește ! Stai !

Mefistofel

Faci însuși cele ce ți se năzar!

Astrologul

Elena este, iar spectacolul, ce-l dai,

Răpirea prea frumoasei l-aș numi.

Faust

Nici o răpire, nu. Nici o răpire nu va fi.

Nu-i oare cheia-aceasta-n mîna mea?

Prin groaznice singurătăți ea m-a purtat,

Scoțîndu-mă din neguri la liman.

Piciorul mi l-am pus aci, unde a stat

Și stă temeiul meu din totdeauna.

De-aci un duh se poate încerca

Cu alte duhuri. Dubla-mpărăție

De-aici o pregătesc, magnifică să vie.

Departa-a fost, :dap cît de-aproape

Ființa-aceasta poate-acum sa-mi fie.

O voi salva! Voi, mume! Mume! Să mi-o dați!

Cel ce o dat-o vede e pierdut de-o pierde.

Astrologul

Ce faci tu, Faust ? O, Faust! Cu strășnicie

El o cuprinde, umbra

Se tulbură. De unde s-o mai iai ?

Și cheia el o-ntoarce către june,

Și atingîndu-l, vai! Vai nouă, vai !

Se-ntoarce totul, totul se destramă în nimic!

(Explozie. Faust cade. Spiritele se destramă în aburi.)

Mefistofel

(ridicîndu-l pe Faust pe umăr)

Isprăvile unui nebun fac rană

Și pagubă chiar diavolului în persoană.

(întuneric. Tumult.)

ACTUL II

Odaia îngustă, înalt boltită, de odinioară, a lui Faust. Neschimbată.

Mefistofel

(iese de după o perdea, o ridică și privește în urma sa. Faust întins pe un pat bătrînesc)

Aici să-mi stai, nefericitele, întins,

De-un simțămînt de dragoste surprins.

Cînd de Elena ești paralizat

Nu-ți vii în minți prea lesne dintr-o dat'.

(Privește împrejur.)

Privind în preajmă-n sus și-n jos,

Îmi pare totul neschimbat și neatins.

Doar coloratele ferestre sunt mai tulburi,

Păianjenii țesut-au fire de prisos,

Cerneala s-a-nchegat, hîrtia s-a îngălbenit,

Dar altfel toate au rămas la locul lor.

Mai stă aci chiar pana cu cotor
 Cu care diavolului — Faust s-a dat.
 Mai stăruie în țeava-ngustă, închegat,
 Un strop din sângele cu care-a iscălit.
 Ce chilipir ar fi și cât de rar
 Pentr-un ciudat colecționar.
 Iar bunda veche care atîrnă încă-n cui
 îmi amintește de acele giumbușlucuri,
 De-nvățătura ce băiatului dădui,
 Cu care poate că și azi se mai hrănește.
 Mă prinde parcă iar o poftă vie
 Să mă-nvelesc în blana caldă, fumurie,
 Ca un magistru să m-arat, semeț,
 Desfășurînd opinii mai presus de orice preț.
 Acestei poftă învățații se mai dau,
 Dar draci ca mine n-o mai au.

(Scutură blana luată din cui. Greieri, molii și alte insecte- cad din ea.)

Corul insectelor

Bine-ai venit! Bine-ai venit!
 Bătrîn stăpîn!
 Plutim,, plutim,
 Și te cunoaștem și zumzăim.
 Stăpîne, bătrîne,
 Ne-ai semănat cîte unul,
 Cu miile astăzîj jucînd,
 În preajmă-ți venim.
 S-ascunde nebunul
 În sine deplin.
 Din blană gîngăanii
 S-arată din plin.

Mefistofel

Mă bucură aceste creaturi ce ies!
 Întîi ai semănat,
 Apoi cu vremea ai cules.
 Încă o dat' mai scutur tare lîna,
 Si cîte-o molie mai zboară, bat-o vina.
 Grăbiți-vă, drăguțelor, să vă ascundeți,
 în mii unghere să pătrundeți,
 Unde străvechi cutii v-așteaptă,
 Prin pergamente sau vreo hartă,
 Prin cioburi prăfuite, oale sparte,
 Prin ochii-acelor scăfîrlîi deșarte,
 în putregai și i-n scîrnăvie
 Găsești în veci prăsilă vie
 De gîngăanii.

(își pune bunda.)

Dar să m-acopăr, căci prilejul vine rar.
 Patron, maestru, sunt acuma iar.
 Să mă numesc așa, nu are nici un rost.
 Să vie cei ce astă calitate-mi recunosc !

(Trage de un clopot ce dă un sunet țipător și pătrunzător, de care se cutremură sălile și se deschid ușile.)

Famulus

(vine de-a lungul unui coridor întunecat)

Ce mai sună ! Ce fioruri!
Zidul parcă vrea să sară !
Prin cutremurul ferestrei
Văd cum vremuiește-afară.
Crapă podul, și prin boltă
Cad moloz- și tencuială.
Ușa zăvorită bine
Printr-o vrajă se deschide.
Teamă, groază mă cuprinde.
Colo cineva se-ncinse
În a meșterului haină.
Face semne ca în taină.
Cum îmi tremură genunchii!
Să mă-nchin ? Să fac o rugă ?
Să rămîn ? S-o iau la fugă ?

Mefistofel

(îl cheamă, făcîndu-i semn cu mîna)
Vino, amice! Numele ți-e Nicodim.

Famulus

Da, preasfințite.¹ Din psaltire să citim!

Mefistofel

Chiar asta-acum?

¹ *Famulus yede în Mefistofel un mare prelat.*

Famulus

Am alergat să fiu prezent.
Sunt bucuros îndeosebi că mă cunoașteți.

Mefistofel

Ești vîrstnic și-încă tot student
Cărunte domn! Dar și un mare învățat
Continuă să-nvețe, căci așa îi este dat.
Așa-ți clădești din cărți de joc o casă,
Pe cît se poate. Cine însă va s-o isprăvească?
De'sigur maistrul vostru-i mare iscusit:
De doctor Wagner cin' să nu fi auzit?
E-ntîiul azi în lumea învățată.
El singur, zilnic, o sporește,
Mai ține laolaltă-nțelepciunea toată.
Învățăcei zeloși, ce tot ar învăța,
S-adună gloată-n preajma sa.
De la catedră luminînd, n-are pereche,
Și mînuiește cheile ca sfîntul Petre.
Cele de sus, cele de jos, să le deschidă
Ca nimeni altul se pricepe.
Nu-i ține piept nici un renume;
Născocitor, că n-are-asemănare,

A-ntunecat chiar al lui Faustus nume.

Famulus

Să mă iertați dacă-ndrăznesc un pic
În unele, înalte domn, să contrazic:
Nu-i vorba, cred, în nici un fel
De toate-acestea, modestia-i pentru el
Singurul rost, singurul țel.
Și mai virtos cu dispariția neașteptată
A marelui bărbat el nu se-mpacă.
Întoarcerea aceluia el o mai speră cu tărie.
Odaia, cum a fost în zilele lui Faust,
În toată neatinsă și-n nimic schimbată
Așteaptă-aici ca vechiul ei stăpîn să vie.
De-abia-ndrăznesc să intru cîteodată.
Ce-aduce zodia, mă-ntreb,
Că zidul s-a cutremurat,
Ușciorii tremură și au sărit lacăte.
Altfel nici dumneavoastră nu ați fi intrat.

Mefistofel

În ce bîrlog s-ascunse omul ?
Du-mă la el, sau adu-mi-l de-ndată.

Famulus

Opreliște cumplit-a dat.
Nu știu, să îndrăznesc s-o calc ?
De luni întregi, de dragul o.perei mărețe,
Trăiește-n liniște, netulburat.
Printre-nvățați e cel rmai delicat.
Și seamănă c-un cărbunar, de cînd
S-a înnegrit pe față pînă-n ceafă;
Și ochii i s-au înroșit în foc suflînd.-
Ce scurnpă-i este orice clipă.
Atît că de scînteii face risipă.

Mefistofel

Doar nu-mi va refuza intrarea?
Sunt omul, să-i grăbesc norocul.²
(Famulus pleacă, Mefistofel se așază cu gravitate.)
De-abia-mi luai în scaun locul,
Și iată că apare, de privesc atent,
Un cunoscut. E generația mai nouă –
Va fi nespun de insolent.

Baccalaureus

(venind în goană pe coridor)
Poarta o găsii deschisă !

² Aluzie la crearea lui *Homunculus*, la care va contribui Mefistofel în scena următoare, pe cale magică, intrînd în laboratorul lui Wagner.

Mai hrănesc acum speranță,
Ca un mort să nu se strice
Cel ce are-n el viață,
Mucigai să nu-l cuprindă,

Să nu moară viu sub grindă.

#

Aste ziduri și pereții
Tremură și se înclină.
Dacă nu fugim de-aice,
Vom pieri fără de vină.
Îndrăzneț sunt, curg nu-i altul,
Dar mai bună-i fuga, saltul.

#

Ce descopăr însă-acuma ?
Nu aici venii eu oare
Cu atîția ani în urmă,
Un balic (Student — novice) cu groază mare,
Să ascult pe toți bărboșii,
Bărbi cum ne puneau sfătoșii!
Dintre cărți străvechi și scoarțe
Ne mințeau cu-a lor știință,
Căreia nici ei crezare
Nu-i dădeau în vreo privință,
Cum? Acolo în chilie

#

Mai rămase o chelie ?
Cînd m-apropii cu mirare
Văd că sade încă-n blana,
Ce-o purta și-atunci pe umeri:
Neclintit-așteaptă stana.
Cît de-abil părea atunci,
Cînd eu nu-l prea pricepeam.
Azi de nas nu mă mai poartă.
Cutezanță nouă am.

#

Bătrîne dascăl, dacă n-ați trecut
A Lethei apă, valul tulburat,
Veți recunoaște-n mine-un fost discipol
De silnicie academică scăpat.
Sunteți aici la fel, precum ați fost,
Eu însă sunt aici schimbat de rost.

Mefistofel

Mă bucur c-am sunat ca să veniți.
V-am prețuit și-atunci cum nici nu știți'.
Omida chiar sau crisalida prevestește
Cît de smălțat un fluture va fi.
În buclele ce-aveați și într-un guler cu dantelă
Găseați pe-atunci deosebite bucurii.
Perucă n-ați purtat vreodată?
Fără de chică sunteți, scurt frizat.
Vioi și hotărît îmi stați în față.
Să nu vă credeți însă infailibil în viață.

Baccalaureus

E drept că ne găsim în vechiul loc,
Dar v-amintesc că altul este cursul vremii;

Să mînuiești cuvîntul echivoc
 Mai econom, căci și noi suntem mai atenți.
 În rîs luați pe cînstitul june.
 V-a reușit atuncea de minune.
 Dar azi cu noi cine se pune ?

Mefistofel

Cînd tineretului îi spui un adevăr curat,
 Ce nici unui mucos nu-i e pe plac,
 Și-apoi aceiași băiețandri fac
 Pe propria lor piele-experiența dintr-o dată
 Ei își închipuie că adevărul e un rod
 Ieșit din chica lor, iar profesorul un nerod.

Baccalaureus

Sau un viclean! — căci ce maestru
 Ne spune adevărul drept în față ?
 Vorbind unor copii, ușor îl schimbă fiecare,
 Cînd serios, cînd surîzînd pe sub mustață.

Mefistofel

Remarc că de abia scăpat din bancă
 Îmi sunteți gata de-a-nvăța pe cei ce-ascult;
 De-atîtea luni, de-atîția ani, desigur
 Ați adunat experiență multă.

Baccalaureus

Experiență? Dați-mi voie: spumă e și fum,
 Ce nu se aseamănă cu duhul nicidecum.
 Veți recunoaște că ce-aducem din trecut
 Nici pe departe nu e vrednic de știut.

Mefistofel

Într-adevăr. Acum și mie mi se pare
 Că un nerod am fost, din creștet la picioare

Baccalaureus

Mă bucură s-aud asemenea cuvinte,
 Întîiul moș întreg la minte.

Mefistofel

Am căutat comori de aur sub pămînt,
 Și am cules tăciuni în vînt.

Baccalaureus

Aflați că tigva dumneavoastră glorioasă
 Decît acele goale scăfîrlui
 Nu-i cu nimic mai prețioasă.

Mefistofel

(bonom)

Amice, știi cît de mojic îmi ești ? Mă înfior !

Baccalaureus

În graiul nostru minte cine e curtenitor.

Mefistofel

(care înaintează în jilțul său pe roți spre planul din față al scenei, către public).

Lumina mă sufocă, aerul devine-apăsător.
 Găsi-voi poate printre dumneavoastră un locșor?

Baccalaureus

Pretențios îmi pare că voiești așa-ntr-adins

Să fii ceva, în timp ce nu mai ești nimic.
 Viața omului în sînge e, dar unde
 Se mișcă sîngele decît în tineri mai aprins?
 E-un sînge viu și-o proaspătă putere
 De care vajnic viața se pătrunde,
 Să dea-nainte din ispravă în ispravă.
 Ce-i slab se prăbușește, dar spre slavă
 Pășește în arenă vrednicia. Astfel pînă cînd
 Noi lumea cucerim pe jumătate, an cu an,
 Voi cîntăriți și moțâiti, visați mereu vreun plan.
 Desigur bătrînețea e o febră rece,
 Cu griji năstrușnice ea vremea și-o petrece.
 Dac-ai trecut de arri treizeci
 Ești ca și mort, pierdut pe veci.
 Vă este scris: buni de ucis,

Mefistofel

De aplaudat. Nimic în plus Nu are dracu-aici de spus.

Baccalaureus

Dacă eu n-aș voi, nici draci n-ar fi.

Mefistofel

(aparte)

Și totuși dracul te va da de-a berbeleacul.

Baccalaureus

Acesta e al tinereții nobil rost,
 Mai înainte de-a o face eu, această lume nu a fost.
 Eu sunt cel ce din mare soarele l-am scos,
 Și datorită mie, luna e mereu în mers,
 În calea mea s-a-mpodobit întregul univers,
 Pămîntul a-nverzit, întîmpinîndu-mă pe mine.
 La semnul meu, în noaptea cea dintîi,
 Îmi răsăriră stelele la căpătîi.
 Cine v-a dezlegat de îngrădirile
 Atîtor gînduri strimte, filistine ?
 Eu liber, cum mi se arîță-n cuget,
 Îmi urmăresc lăuntrica lumină,
 Și pasul mi-l iuțesc răpit de extaze minunate,
 Cu ziua-n fața mea, cu bezna-n spate.

(Iese.)

Mefistofel

Originalule, drum bun cu toate ale tale!

Cum te-ar jigni să afli într-o zi,
 Ce alții știu: mai poate cineva gîndi
 Vreun lucru iscusit sau vreo prostie
 Pe care'naintași să nu le fi gîndit?
 Dar o primejdie nici ăsta n-o să fie.
 Se va schimba puțin cîte puțin.
 Oricît de-absurd dă-n clocot mustul,
 La urmă tot s-alege-un vin.
 (Cître tineretul de la parter care nu aplaudă.
 Cuvîntul meu vă lasă reci.
 Vă iert, băieți, oricum începeți.

Gîndiți-vă că dracul e bătrîn.
Îmbătrîniți și voi ca să-l pricepeți.

Un laborator medieval.

Aparate greoaie, larg desfășurate, pentru scopuri fantastice.

Wagner

(la vatră)

Îngrozitorul clopot sună
Și zidurile se-nfioară.
Nesiguranța nu mai poate
Să se întindă într-o doară.
Tenebrele se luminează,
Iar în lăuntrica fiolă
O nestemată foarte trează
S-aprinde ca un viu cărbune,
Și fulgeră prin întuneric.
S-alege-acum un alb eteric.
De nu l-aș pierde în cenușă!
Ah, Doamne, cine e la ușă ?

Mefistofel

(intrînd)

Salut! Cu gînduri bune vin!

Wagner

(temător)

Bine-ați venit sub steaua orei.

(încet.)

Dar să vă țineți răsuflarea-n gură.
Măreață operă îndată isprăvim.

Mefistofel

(mai încet)

Dar ce se face-aici?

Wagner

(și mai încet)

Facem un om!

Mefistofel

Un om? — Și ce pereche-ndrăgostită

Ați încuiat să procreeze-n horn?

Wagner

Ferească Dumnezeu ! O modă-a fost cîndva

Să procreezi! Deșartă poznă a naturii!

Gingașul punct din care ca un rod viața da,

Puterea dulce, ce din centru emana,

Să ia, să dea, sortită oarecum pe ne-ncercate

Să-și însușească ce-i pe-aproape, ce-i străin,

Destituite sunt acum din demnitate.

Doar anfmalele mai simt în asta voluptate.

Cu darurile sale-alese, omul însă

Va trebui pe viitor să aibă mai înaltă obîrșie.

(întors spre vatră.)
 Zăriți lumini? Putem avea nădejde vie;
 Cu iscusință dac-alcătuim
 Plămada omenească-amestecînd-o dintr-o mie
 De alte gingașe substanțe mai labile,
 Și-apoi o-nchidem în retortă să se-nchege,
 Și după cuviință să se lege,
 Nevoie nu-i de nopți, de zile,
 Lucrarea să ajungă pîn'la capăt.
 (întors către vatră.)
 Se face ! Mișcă-se stihiiile mai clare
 Și ne convingem tot mai tare:
 Secretele, pe cari sub lacăt
 Le ține firea, noi le punem la-ncercare,
 Și ce natura face să se-organizeze,
 Noi facem să cristalizeze.

Mefistofel

Cel ce trăiește mult experiență lungă are,
 Și pentru el nimic nu este nou vreodată.
 Prin anii mei de pribegie, oameni
 Am mai văzut, de soi cristalizat.¹

Wagner

(privind atent la fiolă)
 Se-nalță, fulgeră, se-ncheagă,
 O clipă doar și ce ispravă dragă!
 Un plan măreț la început pare nebun.
 Vom rîde însă de-ntîmplare-n viitor.
 Un creier destinat a cugeta îndemînat
 Va da în felul său și-un gînditor.
 (Privește extaziat fiola.)
 Răsună sticla de-o putere fără pace.
 Se tulbură, se lămurește, deci se face.
 Întrezăresc în cheagul, ce apare,
 Un omuleț cum prînde-nfățișare.
 Ce-am mai dori acum cu toții,
 Cînd taina ni s-a dat pe față?
 Dați sunetului doar puțină ascultare,
 Și el devine grai și noimă cu viață,

*Homunculus*²

(din fiolă către Wagner)
 Acu e-acu, tătuță! N-a fost glumă,
 Îmbrățișează-mă la piept cu gingășie.
 Dar nu prea strîns, să nu se spargă sticla.
 Obștească însușire e, precum se știe:
 Firescului de-abia-i ajunge-un univers deschis,
 Ce-i artificial e mulțumit c-un loc închis.
 (Către Mefistofel.)
 Îmi ești și tu aici, șăgalnice cumetre?
 Tocmai în clipa indicată. Îți mulțumesc
 Ursita bună te-a adus pe lîngă vetre.
 Și dat fiind că sunt, aș vrea să și lucrez.

Aș vrea să mă găsesc degrabă-n treabă.
Tu te pricepi, cărările să le scurtezi.

¹ Oameni de soi cristalizat – oameni artificiali sub toate aspectele.

² Homunculus, om produs pe cale alchimică. Naturalistul și medicul Paracelsus vorbea în lucrarea sa *De natura rerum* (Despre natura lucrurilor) de modul cum s-ar putea prepara un asemenea omuleț., După concepția lui Goethe, Homunculus este un fel de demon, care știe tot ce s-a petrecut în trecutul omenirii și care are și alte însușiri ale unei figuri de basm.

Wagner

O vorbă încă. Sunt cam rușinat.
De toți sunt cu probleme asaltat.
De pildă: încă nimenea n-a înțeles,
Cum sufletul și trupul laolaltă
Se potrivesc frumos, să nu se mai despartă,
Și totuși traiul unul altuia și-l amarase
Pe urmă –

Mefistofel

Stai, mai bucuros aș întreba:
De ce-bărbatul și femeia sunt mereu în vrajbă ?
O lămurire, prietene, nu vei avea.
Dar de făcut sunt multe-aici. Micuțul ăsta vrea.

Homunculus

Ce-i de făcut?

Mefistofel

(arătînd spre-o ușă laterală)
Aici arată-i darul minunat.

Wagner

(uitîndu-se mereu în fiolă)
Într-adevăr îmi ești un scump băiat.
(Ușa laterală se deschide, spre încăperea unde Faust stă culcat.)

Homunculus

(mirat)

Ah, strașnic !

(Fiola se desprinde din mîinile lui Wagner, plutește deasupra lui Faust și-l luminează.)

Și frumos împrejmuie! Dumbrăvi!
Și ape clare, și femei ce se dezbracă;
Ce minunate! Una însă mai suavă,
Da, una pare, strălucită, să se-aleagă;
E din eroică sau chiar zeiască seminție.
Picioru întinde pînă-n apa străvezie.
A trupului văpaie nobilă și vie
Se răcorește în cristalul undei.
Ce freamăt de aripi bătînd s-aude?
Ce zvon de pene frămîntînd oglinda?
Și fete fug, pînă la coapse ude.
Crăiasa, însă, se privește liniștită,
Și cu plăcere mîndră, feminină,
Pe craiul lebedelor ³, ca o undă lină,
Îl vede-nghesuindu-se pe la genunchii ei,
Stăruitor, parcă i-ar fi un obicei.

Dar se ridic-un abur în văzduh
 Și c-o beteală deas-acopere apoi
 Povestea, scena dulce-a celor doi.

Mefistofel

Cîte nu ai a povesti! Pe cît de mic,
 Pe-atît de mare ești fantast.
 Nu văd nimic —

Homunculus

Te cred, tu cel din nord,
 În vîrsta negurii crescute, încunjurat de un norod
 De cavaleri și de popească scîrnăvie,
 Cum ți-ar mai fi privirea clară,
 Acasă doar prin sumbra țară?
 (Privind împrejur.)
 Ce piatră afumată, rece mucegai!
 Ogivele de-abia le mai îndur,
 Eu care mă simt bine orișunde.
 De se trezește-acesta, dăm de alt necaz,
 Privind, s-ar prăbuși-ntr-o clipă mort.
 Dumbrăvi, izvoare, lebede și nude
 Frumuseți se arătară în prevestitorul vis.
 Cum s-ar putea obișnui închis
 Aici, în încăperile acestea sumbre?
 Să-l ridicăm de-ac.

³ E vorba aici despre motivul mitologic al unirii dintre Leda și Zeus (lebedă), unire din care a fost zămislită Elena. Viziunea este ca o pregătire în vederea actului al III-lea (al Elenei).

Mefistofel

M-ar bucura ieșirea.

Homunculus

Trimite pe războinic unde-i bătlăie,
 Și fetei dă-i îndemn spre horă —
 Vor fi atunci cum trebuie să fie !
 Tocmai acum, precum îmi amintesc
 E noaptea clasică de valpurgie.
 E binele suprem ce-l poate aștepta,
 Fă-l să ajungă-n propria-i stihie !

Mefistofel

Despre asemeni lucruri încă n-auzii.

Homunculus

Dar la urechea voastră cum ar fi putut
 Să și ajungă? Doar năluci romantice cunoașteți,
 Mai sunt însă și cele clasice de cunoscut.

Mefistofel

Și încotro va duce-acum călătoria ?
 Colegi antici îmi spurcă bucuria.

Homunculus

Către nord-vest, Satano, ți-e domnia,
 Către sud-est vom naviga însă acum.

Pe ling-un șes întins Peneios curge,
Împrejmuț de crînguri și umbratic drum.
Se-ntinde șesul pînă-n munți de prospețime,
Și sus Pharsala, azi ca și-n vechime.

Mefistofel

O, vai, în lături! Dîrza bălăie,
Ce se încinse între tiranie și sclavie,
Mă plictisește, căci de-ndată ce s-a terminat,
Începe de la capăt înc-o dată.
Și nimeni nu ia seama că e zgîndărit
De Asmodeu ce-n dosul certeii s-a pitit.
Se luptă, spun ei, pentru drepturi, libertate,
Slugi contra slugi sunt, cînd îi vezi de-aproape.

Homunculus

E data omului să fie îndărătnic.
Să-nvețe să se apere cum poate fiecare,
De-ncepe ca băiat, s-alege-n urmă și bărbat,
În cazul ăsta mă întreb de este vindecare.
Un mijloc dacă ai, încearcă-l chiar acum.
Iar dacă nu, îngăduie să mi-l îndrum.

Mefistofel

De încercat ar fi isprăvuri infernale,
Zăvor păgîn îmi stă însă în cale.
Poporul grec nu a avut prea mare har,
Dar v-amăgește cu joc liber, senzual,
Vă ispitește pieptul cu seninele-i păcate...
Pe ale noastre totdeauna le găsiți întunecate.
Și-acum, ce vom începe ?

Homunculus

Alte dați nu ești tîmpit.
Cînd despre vrăjitoarele tesalice-am grăit,
Cred că am spus ceva cu greutate.

Mefistofel

(libidinos)

Tesalicele vrăjitoare sunt fiirțe
De care lungă vreme-am întrebat.
Să locuiești cu ele nopți de-a rîndul,
Nu cred c-ar fi plăcut vreodată.
Dar să-ncercăm.

Homunculus

Mantaua dă-o-ncoace!
Să ne-nvălim ușure cavalerul.
Vă poartă zdreanță împreună pe sub nori
Mai jos, mai sus, cît ține cerul.
Eu luminez, tot înainte.

Wagner

(temător)

Și eu ?

Homunculus

Rămîi acasă pentru fapte importante.
Vechi pergamente vei desface, sînd cuminte,

Vei aduna după rețete și din ceață
 Stihii din care să formezi viață.
 Vei cumpăni, vei cântări, vei potrivi.
 Și-n timp ce eu cutreier lumea
 Descopăr poate-un punct pe i.
 Atuncea scopul mare e atins,
 Și străduința-și merită răsplata:
 Onoare, aur, glorie, viață lungă,
 Știință și virtute să ne-ajungă!
 Rămii cu bine !

Wagner

(întristat)

Bun rămas ! Vai ce prăpăd !
 Presimt că niciodată n-o să te revăd.

Mefistofel

Către Peneios s-o luăm, de-a dreptul.
 Nu mi-e cumătrul de disprețuit.
 (Ad spectatores)
 De creaturi ce înșine le facem ^o,
 Depindem totuși pînă la sfîrșit.

Noapte valpurgică clasică. ¹

Cîmpiile pharsalice ². *Întuneric*.

Erichto ³

În noapte la serbare ca și alte dați
 Apar întunecată eu, Erichto, eu
 Urîță nu, precum poeți mișei peste
 Măsură mă bîrfesc... Ei niciodată nu
 Sfîrșesc cu lauda, sau dojana...
 Albită De valul corturilor iată valea-n larg
 Ca un ecou al celei mai grozave nopți.
 De cîte ori s-a repetat! S-a repeta în veci...
 Nu-ngăduie nici unul celuilalt
 Împărăția, nimeni n-o îngăduie
 Aceluia ce cu putere-o cuceri.

^o O altă indicație a lui Mefistofel că a contribuit la crearea lui Homunculus.

¹ Noaptea valpurgică clasică reprezintă, prin aparițiile și peripețiile ei, drumul lui Faust către Elena.

² *Cîmpiile pharsalice*, cîmpiile de la Pharsalus, în Grecia, unde a avut loc bătălia hotărîtoare dintre Caesar și Pompeius.

³ Erichto, o vrăjitoare, care în epopeea lui Lucan (*Pharsalia*) este întrebată cine va învinge în bătălia istorică dintre Caesar și Pompeius.

Cel ce pe sine nu se poate stăpîni
 Ce bucuros ar vrea să stăpînească pe vecin.
 Aici încă o pildă mare datu-s-a:
 Puterea cum se-opune uneia mai mari,
 Cum ale libertății flori se risipesc,
 Cum laurul cuprinde cap de-nvingător:
 Aici Pompei visa trecute măreții,

Și Cezar se uita la limba cumpenei
 Atent. Și știe lumea cine-a izbîndit.
 De veghe flăcările roșii pîlpîie
 Stîrnind reflexe-n sîngele din plin vărsat.
 Atinse de-ale nopții stranii străluciri
 S-adună umbrele legendelor grecești.
 Pe lîngă focuri multe, lămurindu-se,
 Stau fabuloase-alcătuiuri din zile vechi...
 Se-nalță luna ne-implinită, însă, viu
 Lucind, se-mprăștie domoalele ramini.
 Pier corturi ca părerea în albastrul foc.
 Deasupra mea neașteptat un meteor,
 Ce unei sfere pare-a-i da lumină.
 Adulmec viață. Nu mi se cuvine să
 M-apropiu de cei vii, căroră le-aș putea strica.
 Numi-ar aduce vreun folos, ci numai faimă rea.
 De sus luminile coboară. Mă retrag.
 (Pleacă. Călătorii prin văzduh, de sus.)

Homunculus

Să mai zbor în cerc o dată
 Peste flăcări și abisuri;
 Ce aspecte de năluca !
 Parcă valea are visuri.

Mefistofel

Cînd strigoii jos în vale
 Eu îi văd cu chip de groază,
 Cum erau și-n miazănoapte,
 Mă simt și aici acasă.

Homunculus

Iată o strigoaică-naltă
 Cu pași mari în fața noastră

Mefistofel

S-ar părea că-i este teamă;
 Ne-a văzut prin zare-albastră.

Homunculus

Las-o-n pace! Cavalerul
 Pune-l jos fără de veste,
 Ca viața să-i revină,
 Căci o caută-n poveste.

Faust

(atingînd pămîntul)
 Ea unde-i?

Homunculus

Un răspuns noi nu am ști,
 Dar s-ar putea să iscodim prin preajmă.
 În grabă, înainte de-a se face zi,
 Să dibuiești pe lîngă focuri fără seamă.
 Cel ce la mume a-ndrăznit să meargă,
 N-are de ce să se mai teamă.

Mefistofel

Îmi voi avea se pare, și eu partea.
 Dar nu aş şti alt sfat mai bun!
 Prin focuri propria sa aventură
 Să şi-o încerce .fiecare. Şi mai spun:
 Ca să ne regăsim uniţi apoi,
 Micuţule, sunînd, tu luminează-ne la amîndoi.

Homunculus

Aşa voi fulgera şi voi suna,
 (Sticla răsună şi luminează puternic)
 Şi-acum spre minunate fapte noi!
 (Pleacă fiecare)

Faust

(singur)

Ea unde-i? — Nu mai întreba mereu...
 De nu e glia, care o purta,
 De nu e unda, ce-o întîmpina,
 E totuşi aerul, ce graiul i-l vorbea.
 Printr-o minune-n ţara greacă am ajuns,
 Simţii numaidecît pămîntul, visul meu.
 Şi adormit, un spirit proaspăt m-a pătruns.
 Astfel aicea stau, prin suflet un Anteu ¹.
 Ăst labirint de flăcări, dacă-l iscodesc,
 Cele mai rare ciudăţenii laolaltă le găsesc,
 (Se depărtează.)

Pe râul Peneios, în partea de sus

Mefistofel

(căutînd)

Dar cum cutreier printre focuri
 Mă simt înstrăinat prin aste locuri.
 Sunt rude-aproape toate, cel puţin pe jumătate.
 Neruşinaţi sunt sfîncşii şi grifonii, ce-i zăresc,
 Şi cîte altele, fiinţe ce, într-aripate,
 Din faţă sau din dos, în ochi se oglindesc.
 Necuviincioşi, e drept, că suntem

¹ Anteu, în mitologia greacă un uriaş, fiu al lui Poseidon şi al Geoi, zeiţa pămîntului. Se povesteşte despre el, că în luptele sale cu vrăjmaşii, prindea noi puteri ori de cîte ori atîngea pămîntul.

Din toată inima şi noi, antichitatea însă
 E mult prea vie. Sub un alt chip strînsă
 Ar trebui, şi felurit acoperită după modă...
 Scîrboasă seminţie ! Dar să nu mă oţărăsc prea tare.
 De cuviinţă plin vreau să salut pe fiecare.
 Salut frumoaselor femei! Salut isteţilor bătrîni!

Un grifon ²

(sforăind)

Grifoni, iar nu bătrîni! Căci nimenea

N-ascultă cu plăcere-acest cuvînt: bătrîn!

O vorbă e cu care nu mă-ngîn.
 Țst epitet să nu mi-l pui pe creștet.
 Răsună-n orișice cuvînt un sunet
 De obîrșie, care-i dă pecetea.
 Vetust sau veteran au ceva veșted.

Mefistofel

Ei da, grifon e-un titlu de onoare.
 El amintește într-un fel de gheare
 Cu cari apuci ceva.

Grifonul

(tot sforăind)

Așa-i, nu-ncape îndoială.
 E lăudat cel ce înhață fără de sfială.
 C-apuci o fată, o coroană, aur,
 De obicei norocul îți întinde laur.

*Furnici*³

(de soi gigant)

Vorbiți de aur. Aur mult am adunat.
 Și-ani strîns în peșteri și sub piatră cîte-o leacă.
 Norodul arimasp l-a căutat, l-a dibuit.
 Rîd arimaspîi ce departe l-au cărat.

² Grifoni, figuri mitologice (o îmbinare de pasăre și leu); păzitori de comori.

³ Despre furnici și arimaspîi amintește Herodot (istoric grec din secolul al V-lea î.e.n.), care povestește că poporul arimaspilor, cavaleri înzestrați cu un singur ochi, a luptat în vechea Scitîe pentru aur.

Herodot vorbește și despre furnici uriașe care caută aur.

Grifonii

Îi vom sili mărturisiri să facă !

Arimaspîi

Nu încă-n noaptea liberei serbări !

Îi vom căra și pînă-n zori de zi

Pe rînd și pe furiș vom izbuti.

Mefislofel

(s-a așezat între stînși.)

Ce lesne mă obișnuiesc aici și cu plăcere !

Ființele le dibuiesc aproape năzdrăvan.

Sfinxul

Noi sunet dăm, ce pare-o adiere

A spiritului, voi ison țineți grosolan.

Dar pînă te-om cunoaște — am vrea pe nume să te știm.

Mefislofel

Ah, multe nume mi s-au dat, cum nu se cade.

Englezi nu sunt pe-aici ? Ei bucuroși călătoresc

Să vadă cîmpuri de bătaie și cascade,

Ruini și clasice mucegăite locuri;

O țintă demnă cîmpul ăsta pentru ei ar fi,

Și mărturie-ar sta că-n vechiul lor teatru

Am fost văzut în rol de Old Iniquity (*Old Iniquity*, „Răul”, în *vechiul teatru englez*)

Sfinxul

Cum s-a ajuns aci?

Mefistofel

Nici eu nu prea-nțeleg.

Sfinxul

Se poate, dar știință despre stele ai ?

Acestui ceas, mă rog, ce tîlc îi dai ?

Mefistofel

Se iau la goană stelele, lucește luna-n jumătate.

Mă simt în locu-acesta-așa de bine

Și mă-ncălzesc la mîni în blană de feline.

Păcat ar fi privirea să ți-o pierzi pe sus.

Enigme dă-mi spre dezlegare, sau măcar șarade.

Sfinxul

Enigme vei avea, de te rostești pe tine,

Încearc-o dată să te vezi în adîncime:

La fel de necesar evlaviosului și celui rău,

Întîiului o zea, cînd face scrimă,

Iar pentru celălalt ortac de nebunie,

În ambe chipuri tu arnuzi pe-naltul zeu.

Întîiul grifon

(sforăind)

Nu-mi place individul.

Al doilea grifon

Ce caută pe-aici?

Amîndoi

Urîtul n-are loc sub astă zare.

Mefistofel

(brutal)

Crezi tu că unghiile oaspelui nu scarpină

La fel de bine ca și propriile-ți gheare ?

Încearc-o dată!

Sfinxul

(cu glas blînd)

Poți să rămîi,

Că însuși te vei îndemna să pleci,

În țara ta, tu știi, oricum, să și petreci.

Aici însă nu-ți face haz să mîi.

Mefistofel

Prin partea ta de sus îmi faci aproape poftă,

Dar bestia de jos rn-a îngrozit.

Sfinxul

Fățarnic ești, îți vei lua însă răsplata,

Că labele mi-s sănătoase.

Tu cu copita ta chircită

Nu poți vedea în noi făpturi frumoase.
 (Sirenele cântă.)
Mefistofel
 Ce păsări sunt de cântă-n ramuri,
 Prin crîngul plopilor, de-o apă parcă legănau

Sfinxul
 Păziți-vă. Ațiți aleși destoinici
 Au fost învinși de vrăji cîntate.
Sirene
 Ah, de ce priviți prin gene
 Urîtenii minunate?
 Noi venim pe rînd în cete,
 Ascultați-ne cu sete
 Cîntecele de sirene.
Sfincșii
 (batjocorindu-le pe aceeași melodie)
 Spuneți-le să coboare!
 Ce-ascund ele, ai zări:
 Gheare aspre de ulii,
 Să v-atace, să v-omoare,
 Dac-ar fi să le-ascultați.

Sirene
 Nici o pizmă, nici o ură!
 Noi doar clare bucurii
 Semănăm fără măsură.
 Pe pămînturi și pe mare
 Cu senină-nfățișare
 Pe oricine-l vom primi.

Mefistofel
 Acestea-s veștile ce mă așteaptă,
 Unde din glasuri, de pe coarde,
 Se împletește ton cu ton.
 De lăläit nu îmi mai arde.
 Pe la urechi mă mai străpunge,
 Dar pînă la inimă n-ajunge.

Sfincșii
 De inimă să nu vorbești, că e-n deșert,
 O pungă rea de piele creață
 S-ar potrivi mai bine cu-a ta față.

Faust
 (sosind)
 Ce minunat ! privirea mă îmbată.
 În urîtenie văd trăsături mărețe.
 Presimt acum noroc prielnic.
 Cu ce tărîm vrea ochiul să mă-nvețe ?
 (Referindu-se la sfincși.)
 Oedip ¹ în fața unora ca ăștia-a stat.
 (Referindu-se la sirene.)

Ulise ²-n fața unora ca astea s-a legat.
 (Referindu-se la furnici.)
 De unele ca astea-a fost comoara adunată.
 (Referindu-se la grifoni.)
 De-aceștia-apoi păzită bogăția toată.
 De prospețimi pătrunsă inima îmi e:
 Mari sunt figurile, mari amintirile.

Mefistofel

Atari făpturi tu altădată le-ai fi blestemat,
 Acum însă se pare că ți-ar fi pe plac.
 Căci unde o iubită căutați grăbiți,
 Chiar monștri sunt bineveniți.

Faust

(către sfincși)

Răspundeți-mi, făpturi de mare soi,
 Văzut-a pe Elena unul dintre voi ?

Sfincșii

Noi nu ajungem pînă-n timpul ei,
 Ucis-a Ercule³ pe cei din urmă.
 Poți întreba însă pe Chiron și să-l iscodești.
 El zburdă-n noapte ca o umbră,
 Dacă-ți răspunde, multe ai să dobîndești

¹ Oedip, erou vestit al mitologiei grecești; a izbutit în viața sa plină de peripeții să dezlege ghicitorile sfînxului, care ținea sub teroarea sa împrejurimile cetății Teba.

² Ulise, numele latin al lui Odiseu, una din figurile cele mai de seamă ale legendelor în legătură cu războiul treian. întoarcerea lui Ulise, rătăcirile sale sunt povestite în una din epopeele homerice (Odiseea). Apropoindu-se de insula sirenelor, Ulise poruncește tovarășilor săi să-l lege de catarg pentru ca, auzind cîntecul sirenelor, el să nu poată da urmare ispitei, de a se duce la ele.

³ Ercule (Herakles), cel mai vestit erou al legendelor grecești. Una din numeroasele sale fapte vitejești este uciderea celor din urmă sfincși.

Sirene

Îți dorim să afli multe...
 Cînd pe-aici trecuse-Ulise,
 Zăbovind puțin s-asculte,
 A-nvățat să povestească,
 Ți-am încredința atîtea,
 Dacă pasul ți l-ai pierde
 Către noi la marea verde.

Sfînxul

Nu te lăsa să te înșele.
 Cum se lăsa legat Ulise,
 Te lege sfaturile mele,
 De vei găgi pe-naltul Chiron ¹,
 Vei auzi ce ți-am promis,
 (Faust se depărtează.)

Mefistofel

(mohorît)

Ce cîrîie din aripi dînd ?

Și iute că nu poți vedea,
Și una după alta. Săgetînd,
Chiar vînătorii-ar obosi.

Sfinxul

De neatins săgeții lui Alcide ²,
Unei furtuni de iarn-asemenea:
Sunt repezile stymfalide ³.
Cu plisc de vultur, labele de gîscă.
E cîrîitul lor un bun salut.
În cercul nostru ar intra
Ca rude demne de știut.

¹ Chiron, cel mai înțelept dintre centauri; a fost, după legende grecești, educatorul multor eroi, printre alții al lui Castor și Pollux, frații Elenei.

² Alcide, un alt nume al lui Ercule.

Mefistofel

(aproape înfricat)

Mai șuieră și alte cele...

Sfinxul

De-acestea nu vă fie teamă,
Sunt capetele hidrei de la Lerna ⁴.
Așa cum sunt, de trup tăiate,
S-ar vrea puțin luate-n seamă.
Dar ce e, vă întreb, ce-nseamnă
Că pasul vi-l întoarceți, spate
îmi arătați ? Ce vrea să fie ?
Un cor v-a trage într-acolo, văd,
Sunt fete-ademenind cu nuri-prăpăd.
Sunt lamii ⁵, fete de plăceri,
Cu zîmbitoare guri, nerușinate frunți,
Pe pofta unor fauni și satiri. Acolo
Cu un picior de șa poți totul să înfrunți.

Mefistofel

Cred că mai stai pe-aici — te-oi regăsi ?

Sfinxul

Amestecă-te numai printre fete în văzduh.
Noi încă din Egipt ne-am obișnuit
Ca mii de ani, tronînd, să dăinuim.
Și dacă starea voi ne-o respectați în duh,
Noi, după soare, după lună, anul îl orînduim.
Judecată peste neamuri
Ca în zi de-apoi rostim:
Pace fie sau războaie
Și potop, nu ne clintim.

³ Stymfalide (de la orașul Stymphalos, în Grecia antică); păsări ucigătoare de oameni, în mitologie. Răpunerea acestor păsări de către Ercule a fost una dintre cele mai vestite isprăvi ale sale.

⁴ Uciderea hidrei de la Lerna este o altă faptă vitejească a lui Ercule.

⁵ Lamii, vampiri feminini, în mitologia greacă.

Peneios, înconjurat de ape și nimfe.

Peneios

Foi de papură, dați șopot,
 Sălcii, fremătați din flamuri,
 Trestii, respirați voi mulcom,
 Și șoptiți în plopi, voi ramuri,
 Unor visuri întrerupte !...
 M-a trezit adulmecarea
 Din odihnă, pat de ape,
 Și-un obștesc cutremur mare.

Faust

(pășind spre râu)
 Dac-aud de.stul de bine,
 Dintre ramuri și frunzare
 Glas răsună, ce aproape
 Sunet omenesc îmi pare.
 Valul dă un murmur gureș,
 Aerul — ce vesel iureș!

Nimfele

(către Faust)
 Ce bine, ah ție
 Ți-ar fi, spre odihnă
 Să stai, și în tihnă
 Întins la răcoare
 Să prinzi întremare,
 Tu care n-ai pace.
 Noi susur și murmur,
 Noi cântec ți-om face.

Faust

Sunt treaz și văd. O, miște-se
 Făpturile, ce n-au asemănare,
 Cum ochiul le surprinde-acolo.
 Pătruns sunt de simțire mare.
 E vis, ce văd ? Sau amintire ?
 Ai mai avut asemeni fericire.
 Trec ape în șuvițe, rînduri,
 Acolo prin umbroase crînguri.
 Și vuiet nu-i, doar moale susur.
 Din părți curg sute de izvoare,
 S-adună-n albie, între răzoare,
 Spre locul adîncit de scaldă.
 June femei cu albe mădule,
 De două ori văzute cu-ncîntare,
 O dată-n aer și o dată-n apă.
 Pe urmă-n ceață veselă fac baie,
 Și-noată cu-ndrăzneală și cu teamă,
 Și țipete apoi, în valuri e bătaie.
 Cînd iau la toate astea seamă
 Ar trebui să am destulă desfătare.
 Dar sufletu-i mereu în depărtare.

Privirea cată la liman să iasă,
Unde frunzișul, verdele belșug,
Ascunde, minunată, o crăiasă.
Și iată, că și lebede neașteptate vin,
Din golfuri înotînd, curate, maiestuoase,

Tăind oglinda lin.
Plutind în liniște, pline de grație,
Sunt mîndre și-ncrezute-aproape
De capul și de pliscul ce se-nalță.
Și una-ndeesebi, grăbind pe ape,
Mai îndrăznează-apare, mai bărbată,
Făcîndu-și cale printre toate.
Se umflă penele și aripa-nălțată.
Pe unde unduind, ea însăși undă,
Încearcă-n locul sacru să pătrundă...
Înoată celelalte-ncolo și încoace,
Nepăsătoare unele pe la răstoace,
Iar altele, cu cioc întins a ceartă,
S-abată fetele încearcă,
La slujba lor să nu gîndească,
Cuprinse doar de grija lor fetească.

Nimfe

Puneți voi, surori, urechea
Pe țarm, treaptă înverzită,
Dacă bine-aud, se pare
Că e sunet de copită.
O, de-aș ști cine aduce
Veste-n noapte de răscruce.

Faust

Duduie parcă pămîntul
Sub un cal gonind ca vîntul.
Mă uit într-acolo
Pe cîmp. Norocoasă
M-ajunge din urmă
Ursită frumoasă ?
Un călăreț sosește-n grabnic trap,
Pare cu duh, cu îndrăzneală înzestrat,
De-un cal bălan pe drum purtat.
Nu mă înșel, și cred că-l știu.
E al Philyrei ¹ plin de faimă fiu.
Stai, Chiron, stai! Să-ți spun ceva...

Chiron

Ce vrei ? Ce este ?

¹ Philyra, fiica lui Okeanos și iubita lui Saturn. Ea ar fi dat naștere unui hipocentaur, faimosului Ghiron.

Faust

Oprește al tău pas!

Chiron

Îmi pare rău, nu fac popas.

Faust

Ia-mă cu tine-atunci, te rog.

Chiron

De sui pe mine îți spun noroc!
Și încotro, te-ntreb. Tu stai aici pe mal.
Te trec de vrei, prin apă, ca un cal.

Faust

(încălecînd)

Du-mă unde dorești... îți sunt pe veci mulțumitor.
Marele om și pedagogul strălucit,
Care, spre cinstea sa, eroi atîția, un popor
Întreg a educat, pe nobilii argonauți ¹,
Pe toți cîți lumea poeziei au clădit.

Chiron

Aceasta s-o lăsăm, căci nu îmi simt vreo vină.
Ca Mentor ² nici chiar Pallas ³ nu se puse în lumină.
Se poartă oamenii în felul lor, la minte sluți,
Și ca și cum n-ar fi de nimenea crescuți.

¹ Argonauții, eroi ai legendelor grecești, numiți astfel după corabia lor „Argo”; ei au pornit, sub conducerea lui Iason, să aducă lîna de aur păzită de-un balaur, în Colchida. Cei mai mari eroi ai timpului au luat parte la această expediție.

² Mentor, în legende eroice grecești prietenul lui Ulise și dascălul lui Telemac. Pallas-Athena îl însoțește sub chipul lui Mentor pe Telemac la Pylos.

³ Pallas, alt nume al zeiței Athena.

Faust

Îmbrățișez aici aievea și trupește-n veac
Pe medicul ce știe toate plantele pe nume,
Și rădăcinile cunoaște în adînc de lume,
Și alinarea răni și al boalei leac!

Chiron

Cînd lîngă mine vreun erou a fost rănit
Știam un ajutor s-aduc, să dau un sfat,
Dar mai tîrziu cu arta mea
La vrăjitoare și la popi o am lăsat.

Faust

Tu ești adevăratul mare om,
Ce nu-i în stare laude-a asculta.
El cată să se-ascundă-n modestie,
Și ca și cum atîți i-ar fi asemenea.

Chiron

Fățarnic pari a fi, cu măiestrie,
Și lingușești popor și demnitari.

Faust

Mărturisire totuși îmi vei face:
Tu ai văzut prin vremi pe. cei mai mari.
Celui mai nobil tu, cu seriozitate,
Te-ai străduit să-i fii asemenea prin fapte.
Dar care-a fost, tu zeu pe jumătate, vajnic,
Printre eroi cel mai destoinic și mai strașnic ?

Chiron

În vechiul neam argonaut, sublim,
 Erau cu toții bravi, pe câte știm.
 Și fiecare cu puterea ce-l însuflețea,
 La locul său ca nimeni alt față făcea.
 Au triumfat într-una dioscurii ¹,
 Unde junețea și frumsețea copleșesc.
 Prin faptă repede, când izbăvirea altor o cerea,
 Prin hotărîre, Boreadul ² s-a distins.
 Isteț, puternic, cumpănit la sfat,
 Domnit-a lason, de femei privit cu drag.
 Apoi Orfeu, cel gingaș și cu rostul așezat,
 Care cînta din liră mai puternic decît alții...
 Lynceu, cu ochiul ager, zi și noapte,
 Călăuzea corabia sacră de departe.
 Cu alții numai împreună
 Poți înfrunta primejdiile toate.

Faust

De Ercule nu vrei să amintești de loc ?

Chiron

O, vai ! N-aprinde-n mine dorul ca un foc!...
 Pe Phoebus nu-l văzui vreodată
 Și nici pe Ares ³, Hermes ⁴, sau cum numele le este,
 Și-atunci în fața ochilor mi-a stat
 Acel pe care oamenii-l slăvesc dumnezeiește:
 Un crai era el din naștere,
 Ca tînăr o minune mare,
 Supus era frăținelui mai în etate,
 Dar și femeilor mult scumpe peste toate.
 Nu naște Gea un al doilea la fel.
 Nici Hebe (*Hebe, zeița tinereții, fiica lui Zeus și a Herei și soția lui Ercule. Era paharnica zeilor*)
 nu va duce o pereche-a lui la cer.
 Zadarnic cîntecele-ncearcă să-l descrie,
 Zadarnic cearcă să-l cuprindă marmura cea străvezie,

¹ Dioscurii, cei doi frați Castor și Pollux, fiii Ledei și ai lui Tyndareu, rege în Sparta. Sora lor a fost Elena.

² Boreadul (Boreas): în mitologia greacă el reprezenta vîntul de nord-est; locuința sa se spunea că s-ar afla într-o peșteră din munții Haemus. în această peșteră Boreas a dus-o pe Oreitia, fiica regelui Erehtios, pe care a răpit-o din Athena.

³ Ares, zeu al războiului în mitologia greacă, sau mai precis, al mîniei și-al luptei sălbatice. Era fiul lui Zeus și al Herei și iubitul Aphroditei.

⁴ Hermes, crainicul zeilor, fiul lui Zeus și al Maiei, era socotit foarte șiret și plin de inventivitate.

Faust

Oricît se străduiră cioplitorii,
 El nu ieși din piatră cum e gîndul.
 Vorbiși despre bărbatul cel mai mîndru,
 Despre frumoase să-mi vorbești, e rîndul.

Chiron

Nimic frumsețea femeiască nu înseamnă,

Deoarece e chip rigid din fire;
 Numai acea ființă merită slăvire,
 Din care veselia se desprinde și viața izvorăște.
 Frumsețea-i fericită de ea însăși,
 Dar vraja grației te ia, te cutropește,
 Întocmai ca Elena pe care o purtai.

Faust

Tu ai purtat-o?

Chiron

Da, pe-același spate, unde stai.

Faust

Nu sunt destul de încureat și-aiurea,
 Mai trebuie să știu că stau pe-același loc?

Chiron

Ea își băgase degetele-n coama mea
 Ca tine-acum.

Faust

Mă pierd de tot.

Dar spune-mi, când, cum se făcu?
 Ea-i singura dorință-a mea. într-adevăr ai dus-o tu?

Chiron

Îngădui întrebarea. Nu e fără rost.
 Tocmai atunci scăpară dioscurii
 Pe surioara lor din mână de tilhari.
 Aceștia, neobișnuiți de-a fi învinși,
 Pe urma lor ca o furtună apucară.
 Dar goana fraților oprit-a fost să fie
 De bălțile cu stuf la Eleusis. Vai, aproape prinși,
 Se aruncară-n apă frații; m-azvîrlii
 Și eu, și înotînd trecui. Atuncea de pe spate ea-mi sări
 Și coama umedă mi-o netezi, și lingușindu-se
 Isteață, dulce-mi mulțumi. Fermecătoare, tânără
 Era ! Și pentru ochi bătrîni — ce bucurie !

Faust

Avea doar zece ani...

Chiron

Văd de departe
 Cum filologii te-nșelără.
 Femeia mitologică-i un lucru-aparte.
 Poetul, după poftă, o arată.
 Ea nu îmbătrînește niciodată.
 Mereu dorită prin făptură,
 Încă fetiță e răpită, vîrstnică mereu pețită.
 Pe-un poet nu-l leagă nici-un timp.

Faust

Să fie ca și cum n-ar fi răstimp !
 Achile ¹ însuși o găsi într-un ostrov,
 Și dincolo de orice timp. Ce rar noroc:
 Să cucerești iubire, când trecu orice soroc.
 Și eu să nu încerc, cu dorul meu peste măsură,

Să readuc în viață unica figură?
 Ființa-asemeni zeilor, eterna schimă,
 Măreață, gingașă, iubită și sublimă!
 Tu o văzuși cândva, eu astăzi am văzut-o.
 Frumoasă, mîndră e, dorită pe cît de frumoasă.
 Simțirea mi-e de-un singur chip atrasă.
 Nu mai trăiesc, de nu ajung la ea.

Chiron

Entuziast ca om îmi ești, străinule răpit,
 Dar printre spirite pari un scrîntit.
 Se potrivește însă, spre norocul tău,
 Ca-n fiecare an, pentru o clipă
 Să mă abat și-acuma pe la Manto
 Fiica lui Esculap²; cu rugăciune liniștită
 Se-ndreaptă ea spre tatăl ei, rugîndu-l nu arar
 Să lumineze mintea medicilor în sfîrșit,
 S-o lase mai domol cu-omorul temerar.
 Cea mai iubită mi-e din breasla sibilină,
 Nu-i încruntată, binefăcătoare e, și lină.
 Ea te va vindeca, de-adaști puțin,
 Cu tainice puteri din suc de rădăcină.

Faust

Dar nu doresc cu vindecare să mă ia.
 Puternică e mintea și simțirea mea.

Chiron

Nu ocoli izvorul sănătos.
 Ajunserăm. Și repede acum, în jos!

¹ În mitologia greacă există o legendă, în care, Achile, după moarte, a evadat din împărăția umbrelor și s-a căsătorit cu Elena pe insula Leuke din Marea Neagră.

² Esculap (grecește Asklepios), zeu al medicinei, în mitologia greacă; fiul lui Apollo.

Faust

Spune-mi pe care țarm, din apă,
 M-ai scos în noaptea asta-nfricoșată ?

Chiron

Pe-aicea Roma, Grecia, s-au înfruntat.
 Peneios e în dreapta, dincolo Olimpul.
 Se risipește-mpărăția ca nisipul.
 Și craiul fuge, cetățeanul triumfează.
 Deschideți doar privirea trează:
 Eternul templu stă în lună.

Manto

(visînd)

Copită de cal răsună,
 Pe sfînta treaptă Semizei s-adună.

Chiron

Deschide tu ochii,
 Privește-mă dreaptă !

Manto

(trezindu-se)

Bine-ai venit ! Te văd. Ești nelipsit.

Chiron

De vreme ce și templul tău mai stăruie pe-aci !

Manto

O ții la goană, niciodată obosit ?

Chiron

În timp ce tu în pace locuiești

Mă bucur de-alergarea prin povești.

Manto

Eu stau, în juru-mi timpul face roată.

Și-acesta cine-i ?

Chiron

Noaptea blestemată

Mi-l scoase cu vîrtej în cale.

Nebun el vrea doar pe Elena.

Vîrtej sunt toate gîndurile sale.

De-un tratament asclepic ¹ se învrednicește.

Manto

Iubesc pe cel ce imposibilul dorește.

(Chiron s-a și depărtat în fugă.)

Manto

Ești temerar, dar bucură-te de răscruce,

Întunecatul gang la Persephona ² duce.

Pe sub Olimp, în gol de munte-ascultă ea

Dacă s-aude tainic vreun oprit salut.

Pe-aici l-am furișat și pe Orfeu cîndva.

Cutează, poate că dobîndă — alta vei avea !

(Coboară.)

În partea de sus a râului Peneios, ca mai înainte.

Sirene

Azvîrliți-vă-n Peneios

Ca să înotați în ape,

Cîntecele să v-asculte

¹ *Tratament asclepic, tratament recomandat de Esculap.*

² *Persephona, în mitologia greacă fiica lui Zeus și a De-metrei; a fost răpită de Pluto, zeul infernului. Ca soție a acestuia, ea stătea a treia parte din an în lumea întunericului, iar restul timpului la mama sa.*

Cei ce umblă pe aproape.

Fără apă nu-i salvare.

De-am purcede luminoase,

Ani cunoaște-n marea greacă

Bucuriile frumoase.

(Cutremur de pămînt.)

Sirene

Înspumat se-ntoarce valul,

Nu mai curge-n matcă joasă.

Se cutremură prundișuri,
Țărml crapă pe sub coastă.
Să fugim! Veniți voi toate,
Scape, scape cine poate.

#

Să ne ducem oaspeți veseli
La petrecere senină,
Unde pe nisip de mare
Năvălește unda plină,
Unde luna luminoasă
Își îneacă fața-n apă.
Viața-i liberă acolo,
Dar aici cutremur, groază.
Fugă-n grabă cine poate
Din ținuturi blestamate.

*Seismos*¹

(mormăind și duduind în adâncime)

Înc-o dată să împingem
Și din umeri să izbim,
Ca s-ajungem sus, deasupra,
Unde totul copleşim!

Sfincșii

Ce cutremure hidoase,
Ce urită vremeire!
Cum se clatină încolo
Și înoace toate-n fire.
Vai, să urlu de urît!
Dar noi locului ne ținem,
Iadul chiar de-a izbucnit.
Se ridic-acum o boltă
Minunat. Este bătrînul
Care a clădit din sînul
Mării insula pe nume
Delos, un ostrov de dragul
Unei născătoare-anume.²
Apăsînd, icnînd, zorînd,
Îndoindu-se din spete,
Ca un Atlas arătînd,
El ridică piatră și pămînt,
Glie și nisip, argilă,
Țărmuri, albie fragilă.
Sfîșie de-a lat-o vale,
Chiar în două sfarmă cale,
Uriașă cariatidă
Niciodată obosită,
În pămînt pînă la șale
Poartă-n cap zidiri de piatră.
Dar se curm-acuma jocul,
Sfincșii își ocupă locul.

¹ Zeitate a cutremurelor de pămînt, în mitologia greacă.

² Aluzie la zeitatea care a clădit insula Delos pentru Leto, mama lui Apollo și a zeiței Artemis.

Seismos

La urmă se va recunoaște cu știință
Că singur le-am prilejuit să iasă.
De n-aș fi scuturat cu sîrguință,
Cum ar fi lumea-așa frumoasă ?
Și cum ar sta-n azurul pur,
Măreții munți jur împrejur,
De nu i-aș fi-nălțat eu oare
În pitoreasca lor desfășurare ?
În fața-naintașilor străbuni,
Ai nopții și ai haosului, mă purtai
Puternic, cînd alături de titani
Cu Pelion și Ossa mă jucai
Ca-n vînt cu mingea. Ne-ntrecurăm,
Cî-n urmă, pîngărind loc sfînt,
Parnasului căciuli să-i punem
Doi munți, cum îi vedeți că sunt...
C-un cor de muze fericite-acolo
Adastă-acum senin Apollo.
Chiar și lui Jupiter și fulgerelor sale
Le-am ridicat un tron din vale.
Și-acum la fel, cu opintire de nespus
Arn străbătut abisurile-n sus,
Și cu putere chem la nouă viață
Locuitori, ce veseli vin din ceață.

Sfincșii

Străvechi, nu-ncape îndoială,
Sunt toate cele scoase la iveală.
Căci le văzurăm înșine cum ieșiră,
Și cum, aproape sugrumate, împietriră.
Păduri iau înălțimile cu-avînt,
Par răzvrătite stîncile. Le contemplăm.
După acestea sfincșii nu se-ndrumă:
Pe locul nostru stingheriți nu ne lăsăm.

Grifonii

Aur în foițe, aur-firicele
Tremură prin goluri mici.
Nu-l lăsați să vi se fure,
Adunați-l, roiuri de furnici !

Corul furnicilor

Pe unde-urîșii
În sus l-au împins,
Cu mii piciorușe
Căutați într-adins.
Ieșiți și intrați!
Prin crăpături
Sunt multe fărîmituri.
Chiar cea mai mică
Să mi-o găsiți,

Prin toate ungherele
 Să iscodiți,
 Și harnice-mi fiți.
 Degrabă, degrabă,
 Cum tot se făcu,
 Cărați-mi aurul,
 Dar muntele nu!

Grifonii

Să ne-adunați aur grămadă,
 Întindem ghearele pe el.
 Pentru comori e gheara lacăt,
 Cum altele nu sunt la fel.

Pigmeii

Noi luarăm tocmai loc,
 Nu știm cum se nimeri.
 Cum, de unde, noi venirăm,
 Nu-ntrebați, suntem aci.
 Pentru-a fi sălaș vieții
 Orice țară-i potrivită,
 Unde aur este-n stîncă
 Și piticu-i la-ndemînă.
 Un pitic și o pitică
 Fac o harnică pereche.
 Oare-a fost și-n paradis
 Vreo pereche mititică ?
 Dar sunt bune toate-aicea,
 Steaua ne-o blagoslovim,
 Căci pămîntul, muma noastră,
 Pretutindeni dă din plin.

Dactili

(pitici dintre cei mai mici)
 Muma noastră i-a născut
 Într-o noapte pe pitici,
 Într-o noapte ea va naște
 Grabnic și pe cei mai mici.

Pigmei vîrstnici

În stăpînire luați
 Locul ce vă așteaptă.
 Lucrul vă cheamă,
 Nu așteptați!
 E încă pace:
 Făurărie clădiți,
 Pentru a face
 Arme și zale.
 Toate furnicile
 Harnice, faceți,
 Rost de metale.
 Voi însă, micile,
 Cum sunt poruncile
 Fie-vă muncile:

Lemne s-aduceti!
 Lemnul se pune
 În tainice flăcări,
 Faceți cărbune!
Generalisimul
 Cu arc și săgeată
 Purcedeți la balta.
 Ochiti-mi bîtlanii,
 În cuiburi de ape
 Nici unul nu scape.
 Ochiți-mi semeții,
 Pe toți dintr-o dată.
 Pureedeți degrabă,
 Luați-le pene,
 Ca noi s-apărem
 La coif cu podoabă ! ¹

¹ Lupta dintre pigmei și bîtlani este un motiv legendar autic. Se spunea că pigmeilor le plac penele bîtlanilor.

Furnici și pitici
 Vai, cine ne scapă ?
 Din fierul călit
 Vor lanțuri să facă !
 Dar nu-i încă timpul
 Să ne dezrobim.
 Cu grijă să fim!
Cocorii lui Ibycus ²
 Strigăte de moarte, jale,
 Zbatere de aripi, groază !
 Ce suspine și ce geamăt
 Ne ajung din valea joasă !
 Toți au fost uciși, bîtlanii,
 S-a-nroșit de sînge apa.
 Pofta rea pe toți îi pierde,
 Le ia pene și podoaba:
 Flutură pe coiful unui
 Crăcănel și burtăverde.
 Voi însoțitorii noștri,
 Călători bîtlani ai mării,
 Pentr-o faptă ca aceasta
 Luați drumul răzbunării.
 Dușmănie-n veci prăsilei
 Ce ucide-n faptul zilei.
 (Se risipesc în văzduh.)

Mefistofel

(în vale)

Știam să domin nordicele vrăjitoare,
 Cu-aceste spirite străine nu mă dumiresc.
 La miazănoapte Muntele Nebun ³ e un plăcut
 Ținut: oricum, acolo nu mă rătăcesc.

Veghează-acolo pentru noi „Bătrîna”,
 „Ciobanul”⁴ cată de pe piatra lui în zare,
 Și Măgurile fluieră pe plaiuri,
 Dar totu-i pentru mii de ani, se pare.
 Aici nu știi nici unde stai, nici unde mergi,
 În orice clipă vrea pămîntul să se-ncrunte.
 Prin vale netedă cutreier vesel,
 Și înapoia mea deodată se ridică-un munte,
 Un munte care poate că nu-i tocmai munte,
 Destul însă de-nalt să mă despartă
 De sfîncșii mei. Tot mai zvîcnește-aici, din loc
 În loc, cite-o văpaie luminînd vreo aventură...
 Mă cheamă încă-ademenindu-mă cu joc
 Și cu ispite ștregărești galantul cor.
 Merg înainte! Prea obișnuit să gust ceva,
 Încerc să prind, ce-n cale mi-a cădea.

² Aluzie la cunoscuta baladă a lui Schiller: *Cocorii lui Ibycug*.

³ *Brocken* (Muntele Nebun), în munții Harz de care se leagă legendele valpurgice.

⁴ „Bătrîna”, „Ciobanul” - numele unor piscuri pe mun-tele Brocken.

Lamii

(trăgînd pe Mefistofel după ele)

Dă-i zor, mai repede,
 Și tot mai departe,
 În sus, în jos,
 Cînd șovăind,
 Cînd gureș grăind.
 E foarte hazliu
 Pe-un vechi păcătos,
 Năstrușnic din fire,
 Să-l tragem cu noi
 Spre grea ispășire.
 Cu țepăn picior
 El vine în urmă
 Șontîc, șchiopătînd.
 Își trage copita
 Spre noi căutînd.

Mefistofel

(oprindu-se)

E un blestem cu toți bărbații înșelați,
 De la Adam s-a început povestea.
 Îmbătrînim, dar oare ne și cumînțim?
 Prostit am fost, de mi se duce vestea.
 Cumplită stricăciune e poporul muieresc,
 Cu fețe rumene, sulemenite obrăzare.
 Nesănătoase sunt: oriunde le apuci
 Sunt găunos de putrede la mădulare.
 O știm și-o prea vedem, cînd mîna le frămîntă.
 Și totuși noi dansăm, cînd tîrfele ne cîntă.

Lamii

El pare-a șovăi, se-oprește.
Stați! Să nu ne scape! Nu-l lăsați !

Mefistofel

(mergînd înainte)

Întinde mîna și apucă! Nu mi te lăsa
De îndoială prins ca într-un sac.
Căci dacă vrăjitoarele n-ar exista,
Ce diavol ar mai vrea să fie drac ?

Lamii

(cu grație)

Să ne-ncercuim eroul!
Dragoste de aprig soi
S-a trezit în el desigur,
Pentru una dintre noi.

Mefistofel

Femeiuști drăguțe-aș zice.
Nu vă ocărăsc prea tare.

Empuza (*Empuza, o lîmie cu un picior de măgar*)

Nici pe mine! Dați-mi voie
Să m-alătur pe cărare;
Mîndra ta Empuză sunt.
Tu ai doar picior de cal,
Totuși, vere, te salut.

Mefistofel

Necunoscuți credeam că voi găsi,
Dar rude aflu mulțișoare:
Din nordul meu pînă-n Elada
Vai, numai veri și verișoare.

Empuză

Eu m-aș putea preface-n multe
După dorință și cum vrei.
Pe umeri, capul de măgar,
Spre cîntea ta însă-mi pusei.

Mefistofel

Pe-aici se pare că-nrudirea
E prețuită ca un mare har.
Cu orice preț țin să mă lepăd
De-o rubedenie măgar.

Lamii

Urîta-alungă, sus și jos,
Tot ce-i frumos și grațios.
Ce grațios, frumos ar fi,
În fața ei s-ar risipi.

Mefistofel

Dar și acestea prin făptură
Suspecte-mi sunt peste măsură.
Obrajii lor ca niște roze
Mă tem c-ascund metamorfoze.

Lamii

Încearcă totuși! Suntem multe.
Întinde mîna, ca norocul

Să-ți vezi și cum te-ajută jocul.
 Ce-nseamnă cîntece de dor ?
 Ești doar un jalnic pețitor.
 Mîndru te plimbi, faci pe mărețul...
 Acum se dă la ceata noastră.
 Să cadă măștile sub cari v-ascundeți !
 Și arătați-vă cum sunteți !

Mefistofel

Îmi alesei cea mai frumoasă...
 (Cuprinzînd-o.)
 Vai! Doar o mătură uscată!
 (Prinzînd pe alta.)
 Și asta!... Față monstruoasă.

Lamii

Nu ești de altceva mai vrednic.

Mefistofel

Micuța-aș vrea să mi-o răpesc...
 Lacerta (Lacerta – o șopîrlă) printre mîni îmi scapă.
 Și ca un șarpe e cosița.
 De ciudă prind pe cea înaltă.
 Un băț de Tirsus¹ am cuprins,
 Cu un cocean de pin în loc de cap.
 Ce mai apuc ?... Da, una foarte grasă...
 Cu care să mă desfățez pe plac.
 O ultimă-ncercare! Fie!
 Mo lașă și dospită. Mare preț
 Orientalii dau pe-asemenea nutreț.
 Dar a crăpat gogoșa, fumurie.

Lamii

Împrăștiindu-vă, plutiți.
 Fulgerător, cu negru zbor
 Împrejmuiți pe-al vrăjitoarei
 Fiu îndrăzneț. Și-n cercuri reci
 Bateți din aripi, voi lilieci!
 Ne scapă ieftin, prea ușor.

¹ Băț de Tirsus (grecește Tyrso), bățul menadelor sau al bacantelor, înfășurat în foi de iederă și în frunze de țîță, avînd la vîrf un con de pin.

Mefistofel

(scuturîndu-se)

Cuminte nu mă prea făcui.
 Absurd e sudul ca și nordul.
 Strigoi scrințiți aici și-acolo,
 Dezgustători poezii și norodul.
 Ca pretutindeni mascarada
 E pentru simțuri numai joc.
 Spre cele dulci m-am dat cu foc,
 Făpturi de spaimă doar ajung.
 Ce bucuros m-aș amăgi,

Dac-ar dura mai îndelung.
 (Rătăcind printre pietre.)
 Unde-am ajuns, nu e oază,
 O cale-a fost, şi-acum e groază.
 Venii aşa pe neted drum,
 Şi pietre-mi stau în calc-acum.
 Zadarnic urc şi iar cobor.
 Găsi-voi sfincşii, locul lor ?
 Mirarea stă să mă înfrunte:
 Să crească un asemeni munte!
 În noapte parcă vrăjitoare
 Zburînd pe mături de nuiete
 Adus-au muntele cu ele.

Oreas (Oreas – o nimfă de munte)

(de pe o stîncă)

Priveşte-n sus! E muntele
 Bătrîn cu vechea-i faţă.
 Cîsteşte-abruptele cărări,
 Ce Pindul le întinde-n ceaţă.
 În neclintire-asa am stat
 Pe cîiul Pompei s-a refugiat.
 Nebune pietrele de-alături
 În zori de zi se dau în lături.
 Asemeni basme vād pe rînd
 Înălţîndu-se şi iar picînd.

Mefistofel

Cînstire-ţi dau, slăvită faţă !
 Stejari măreţi te-mpresurază.
 Acolo-n beznă nu pătrunde
 Lucirea lunii cea mai clară.
 Dar lîng-o tufă vād trecînd
 O luminiţă-ncet arzînd.
 Ah cîte sunt şi cîte nu-s !
 Acesta e Homunculus !
 Micuţule, tu vii — de unde ?

Homunculus

Plutesc aşa prin spaţiu mare
 Şi-aş vrea să iau fiinţă-ntr-adevăr,
 Fiola să mi-o sparg cu nerăbdare.
 Dar după cele ce-am văzut, de cînd veghez,
 În lume nu mă prea încumetez.
 Îţi spun aşa cu jumătate gura:
 Eu urmăresc doi filozofi cu stăruinţă,
 Pe amîndoi i-aud spunînd: Natura!
 De ei nu vreau să mă despart,
 Căci ei cunosc desigur a pămîntului fiinţă.
 Descoperi-voi astfel mai pe urmă
 În care parte să mă-ndrum cu iscusinţă.

Mefistofel

Întîmplător e bine cum s-a potrivit,
 Căci unde duhuri şi strigoi îşi fac sălaş

Un filozof este de-asemenea binevenit.
 Ca să te bucuri de priceperea și arta sa,
 El o duzină de-alți strigoi va inventa.
 De nu greșești, e clar că nu te cumițești:
 Ființă dacă vrei să iei, s-o faci pe socoteala ta.

Homunculus

Un sfat cînd nu e rău, nu-l voi disprețui.

Mefistofel

Pornește-atunci ! Și-om mai vedea ce-a fi.

(Se despart.)

*Anaxagoras*¹

(cu Thales)

Mă lupt cu mintea ta. N-ai cum s-o-nvingi.

Mai e nevoie de ceva, să te convingi?

*Thales*²

S-apeacă valul bucuros de orice vînt,
 Dar dă-ndărăt, față de stîncă și pămînt.

Anaxagoras

Prin foc această stîncă s-a făcut.

Thales

Ce-i viu, din umezeală s-a născut.

Homunculus

(către amîndoi)

Îngăduiți la pas alătura să vin.

Eu însumi am dorință

Să iau ființă, să devin.

¹ *Anaxagoras, filozof grec (secolul al V-lea î.e.n.). Goethe îi atribuia o concepție potrivit căreia vulcanii ar juca rolul cel mai important în transformarea scoarței terestre.*

² *Thales, filozof ionian (secolul al VI-lea î.e.n.), după concepția căruia totul s-a născut din apă.*

Anaxagoras

O, Thales, ai făcut cîndva-ntr-o noapte,

Într-una singură, din ape și nămol

Asemeni munte pe cîmp gol ?

Thales

N-are nevoie doar de nopți, de ceasuri,

Natura-n curgerea ei vie.

Încet alcătuiește orice formă,

Nici chiar în mare nu e silnicie.

Anaxagoras

Aici însă a fost. Un foc plutonic,

Detunături de aburi, colosale,

Au spart străvechea scoarță pămînteană,

Și munte nou s-a înălțat din vale.

Thales

Ce se urmează-n felu-acesta ?

E muntele, și el, aci ca alții.

Cu-asemeni ceartă pierdem timpul,

Noroade amăgim — noi învățații.

Anaxagoras

Se umple muntele de myrmidoni ³;
 Prin crăpături, prin stînci, prin stive,
 Pigmeii vin, furnici și gnomi
 Și alte mici făpturi active.
 (Către Homunculus.)
 N-ai năzuit vreodat spre măreție,
 Și ca un eremit trăit-ai după lege.
 Dacă obișnuință ai lua pentru domnie,
 În țara asta eu te-aș face rege.

³ *Myrmidoni, popor legendar de furnici, din care s-ar fi tras o veche populație a Greciei.*

Homunculus

Ce spune Thales ?

Thales

Sfaturi nu a-ș da.
 Cu mici — la fapte mici doar te-ai deda.
 Cu mari — chiar cel micuț devine mare.
 Privește norul de cocori acolo-ntunecat,
 Amenințînd norodul tulburat.
 La fel pe-un rege l-ar amenința.
 Cu pliscuri aprige, cu ascuțite gheare,
 Peste pitici, de sus, cocorii dau năvală,
 Năpasta fulgeră, județ se face.
 Căci făr'de-legea a ucis bîtlanii
 Stînd liniștiți pe lîng-un lac de pace.
 Dar ploaia de săgeți, ucigătoare,
 Prilejuiește singeroasă răz bunare,
 Stîrnind urgia înruditei semînții,
 Nelegiuiri, pigmeii vor pieri,
 Și scut, și coif, și lance sunt în van,
 Pigmeilor ce le ajută pana de bîtlan ?
 Cum se ascund pitici, furnici!
 Se risipește-n goană oastea celor mici.

Anaxagoras

(după o pauză, solemn)
 De-am lăudat pe cei de sub pămînt,
 Spre înălțimi îndrept acum cuvînt...
 Tu, cea de sus, fără de vîrstă, neîntunecata
 Cu nume trei și cu-ntreită fată,
 Diana, Luna și Hecata, ⁴
 Tu care pieptul mi-l lărgești, gînd peste-abis,
 Tu care-n liniște lucești, puternic vis,
 Deschide-ți hăul tău de umbre și-ți arată
 Străvechea ta putere, fără vrajă, înc-o dată. (Pauză)
 Dorință grabnic împlinită !
 Rugăciunea mea, un gînd
 De-abia rostit spre înălțimi,
 A scos natura din orînd ?
 Și mare, tot mai mare se apropie

Tronul zeiței, auriu și scris rotund,
 Grozav vederii este focul, unde umblu,
 Crescînd se înroșește tot mai sumbru...
 Oprește-te! Disc plin de amenințare,
 Să nu ne prăpădești cu țară și cu mare!
 E-adevărat deci, că tesalice femei
 Te-au descîntat cu vrăji cîndva
 Ca să cobori din calea ta,
 Năpastă aducînd. Se-ntunecă acuma discul.
 Se rupe-apoi și fulgeră și dă scînteii.
 Cum pîrîie ! Ce șuier și cum pîlpîie !
 Și durduie cu tunet de vîntoase.
 Supus, mă-ntind pe treptele zeiței.
 Iertați! Sunt însumi, numai, pricina
 Acestor întîmplări primejdioase.
 (Se prosternă la pămînt.)

4 Diana, Luna și Hecata, trei nume ale lunii.

Thales

Cîte n-a văzut și nu aude omul acesta !
 Preabine, ce se petrecu, n-aș ști a spune.
 Și n-am simțit la fel nimic din toate.
 Mărturisesc că-s ceasurile cam nebune.
 Și luna, iat-o-n lină legănare
 La locul ei, acolo-n zare !

Homunculus

Priviți la muntele, unde-s pigmeii.
 A fost rotund, acum e ascuțit.
 Ciocnire uriașă am simțit.
 O stîncă ¹ a căzut din lună
 Și a zdrobit, fără s-aleagă
 Voi lăuda asemenea puteri, nespun,
 Ce, creatoare, într-o noapte, doar în una,
 Deodată, atît de jos, cît și de sus,
 Clădirea-acestui munte o făcură-ntreagă.

¹*După părerea unor naturalist! din timpul lui Goethe, meteorii ar fi pietre ce cad din lună.
 Vrăjmași și prieteni dimpreună.*

Thales

Pe pace fii, căci totu-a fost închipuire.
 Dispară deci prășila cea urîță și nedreaptă
 Că rege nu i-ai fost,- e-un bine.
 Să mergem către mările senine,
 Unde primire minunată ne așteaptă.
 (Se depărtează.)

Mefistofel

(urcînd din cealaltă parte)
 Prin stîncăria asta trebuie să urc,
 Făcîndu-mi pîrtie prin ram și rădăcină.

Pe muntele din nord miresme de rășină
 îmi amintesc cumva de smoală,
 Și-aceasta-mi place. Și pucioasa de asemeni.
 La grecii-aceștia urmă nu-i de suc de brad.
 Sunt curios să știu cu ce anume încing ei chinul, flacăra, din iad.

*Driada*²

In țara ta desigur ești un iscusit.
 Printre străini ești prea puțin umblat.
 Dar nu-ți întoarce către patrie simțirea,
 Cinstește mai curînd stejarul sfînt și-nalt.

Mefistofel

Ce-ai părăsit, îți umblă-n gînduri și prin vis.
 Obişnuință ce ți-a fost, rămîne-un paradis.
 Dar spune-mi: ce se vede-n peșteră acolo,
 Șezînd în slab reflex cu întreită-nfățișare ?

¹ *Driadă, nimfă de copaci.*

Driada

Sunt Phorkiadele² ! Te du spre ele
 Vorbește-le, de nu te-apucă-nfiorare!

Mefistofel

Voi îndrăzni. Zăresc ceva și mult mă mir.
 Oricît n-aș vrea, mă ia mărturisirea gurii:
 Asemenea făpturi nicicînd nu mai văzui,
 Mai slute sunt decît Muma Pădurii...
 Păcatele, ce-n obîrșii osîndă-au suferit,
 Le mai găsești urîte, oare, cîtuși de puțin,
 Cînd vezi ăst monstru întreit ?
 Noi nu le-am suferi — ce zic ?
 Nici chiar pe treptele celui
 Mai groaznic dintre iadurile noastre!
 Aici le vezi în patria frumseții.
 Și-aceasta zice-se că e antic...
 Se mișcă-acum, lăpădături de ale firii,
 Și sunet dau ca liliicii și vampirii.

Phorkiada

Dați-mi voi ochiul, surioare, spre a iscodi
 Cine la templul nostru îndrăznește a veni.

Mefistofel

Slăvitelor, îngăduiți-mi să m-apropii
 Și să primesc a voastră întreită binecuvîntare.
 Eu vin, necunoscut, ce-i drept, în fața voastră.
 Dar înrudit cu voi de nu mă-nșel prea tare.
 Pe Ops³ și Rhea⁴, vechile zeițe le-am văzut,
 M-am închinat și-n fața altor vrednici zei.
 Si parcele chiar, ale Haosului, și-ale voastre
 Surori, eu le-am zărit mai ieri, alaltăieri,
 Dar n-am văzut ființe-asemeni vouă niciodată.
 Și-acuma tac și tare sunt vrăjit și încîntat.

² *Phorkiadele, cele trei fiice de-o urîțenie fără seamă ale lui Phorkis, zeu al mării în furtună. Tustrele aveau un singu. ochi și-un singur dinte, pe care și-l împrumutau, când voiau să vadă sau să mănînce.*

³ *Ops, zeitate romană a rodului îmbelșugat. A fost identificată cu zeița Rhea, soția lui Saturn (Cronos).*

⁴ *Rhea, în mitologia greacă fiica lui Uranos și a Geei, sora și soția lui Cronos și mama lui Zeus.*

Phorkiadele

Un spirit pare-a fi, inteligent.

Mefistofel

Mă miră doar că nu vă preamărește
Nici un poet. Cum fu aceasta cu puțință ?
Un pictor nu v-a luat vreodată ca model ?
Să-ncerce dalta să vă-ntruchipeze în ființă
Pe voi, iar nu pe Juno ¹, Venus ² și-altele la fel.

Phorkiadele

Ascunse-n noapte și-n singurătate
Nu ne-am visat vreodată' întruchipate.

Mefistofel

Nici nu puteați, căci voi, străine lumii,
N-ați fost nicicînd de cineva zărite.
Ar trebui, pentru aceasta, să sălășluiți
Prin locuri, unde arta, bogăția se răsfață,
Și unde-n fiecare zi, la pas cu clipele grăbite
Un bloc de piatră ca erou pornește-n viață.

Phorkiadele

Mai bine ai tăcea, să nu ne dai dorințe!
La ce ne-ar folosi, de nimenea știute,
Născute-n noapte, nopții înrudite,
Aproape nouă înșine necunoscute?!

¹ *Juno, zeiță în mitologia latină (Hera în cea greacă) soția lui Jupiter.*

² *Venus, zeița frumuseții în mitologia latină.*

Mefistofel

Aceasta n-are totdeauna-nsemnătate!
Poți altora să dăruie însușiri și calitate.
Voi sunteți trei, și totuși un ochi, un dinte, vă ajunși.
Ar merge, poate, ca-n mitologie,
în două s-adunăm ființa celor trei,
Iar ochiul celei de-a treia-al meu să fie,
Pentru un timp.

Una

Crezi că se poate ?

Celelalte două

S-o încercăm, dar fără ochi și dinte.

Mefistofel

Ați scos din joc ce e mai bun!
Cum să obții, astfel, desăvîrșită față ?

Una

Închide tu un ochi, și-apoi îngăduiește
 Să ți se vadă dintele unic din față.
 Atuncea din profil vei reuși .
 Fratern asemeni să ne fii.
Mefistofel
 E-o mare cinste. Fie-așa !

Phorkiadele
 Să fie!
 <titlu> Mefistofel
 (ca Phorkias, în profil)
 Iată-mă că m-am ivit,
 Al Haosului fiu iubit și prea iubit.
Phorkiadele
 Noi ale Haosului fiice suntem ne-ndoios.
Mefistofel
 Rușine, vai! Mă crede lumea un hermafroci
Phorkiadele
 Treimea nouă a surorilor, cât de frumoasă e!
 Doi ochi, doi dinți avem, noi Phorkiadele!
Mefistofel
 Va trebui spre alte locuri să-mi fac vad.
 Să sperii dracii-n fund de iad!
 (Pleacă.)

Golf stîncos la Marea Egee
 Luna stăruie în Zenit.

Sirene
 (întinse pe tancuri, cu fluiere, cîntînd)
 Dacă-n vremi, în nopți de groază,
 Cu tesalicul descînt
 Vrăjitoare coborîră
 Discul tău pîn'la pămînt,
 Tu acuma din înalturi
 Cată-n unda tremurată,
 Luminează-nvălmășeala
 Ce din valuri se arată.
 Fn-ne, strălucitoare,
 Lună tu, îndurătoare.
 Nereide ¹ și tritoni ²
 Sunet dați, să se audă,
 Să străbată marea largă.
 Un norod din adîncime
 Strigă, și prin val — aleargă.
 Am fugit de grea furtună
 Spre un prund mai liniștit.
 Cîntecul suav ne-adună.
 Iată ne-am împodobit
 Cu coroane, nestemate,

Cu brățări și cingătoare!
Toate sunt un rod al vostru,
Căci comorile-necate
Ni le-ați fost adus pe toate
Voi, sirene-vrăjitoare.

¹ Nereidele, nimfe ale mării, ficele foarte frumoase ale lui Nereus, zeu marin.

² Tritoni, ființe mitologice marine, pe jumătate oameni, pe jumătate, delfini.

Sirene

Știm prea bine cum le place
Peștilor în apa mării,
Plutitori fără durere.
De-am afla sub largul zării
Că mai mult ca peștii sunteți,
Noi am da, ce voi ați cere.

Nereide și tritoni

Să ne ducem mai departe!
De-o călătorie foarte
Scurtă, e nevoie astăzi,
Ca să facem o dovadă
Că mai mult ca peștii suntem.
Frați, surori, acum degrabă !
(Se depărtează.)

Sirene

Plecară-ntr-o clipă
De-a drept spre Samotrace ³
Cu vîntul prielnic.
Ce spera a face
în țara Cabirilor ⁴ ?
Sunt zei cu totul aparte
Care mereu se-nnoiesc pe pămînt,
Dar înșiși nu știu ce sunt.
Rămîi deasupra-ne, lună,
Să stăruie noaptea aproape, departe,
Și ziua să nu ne alunge.

Thales

(pe țarm către Homunculus)
Te-aș duce bucuros pe la Nereu anume.
De peștera-i nu suntem prea departe.
Dar e-ncăpățînat bătrînul,
Și înăcrit, să fugi în lume.
Ursuzului nu-i este nimenea pe plac
Din neamul omenesc pe tot tă.rîmul.
El știe însă viitorul,
De-aceea-atîția temenele-i fac
Și cinste-i dau în slujba sa.
Și-apoi făcu și bine cîteodată.

Homunculus

Să facem încercare, poate că nu m-ar costa
Numai decît fiola, sticla, flacăra !

³ Samotrace, localitate ce adăpostea cultul și misterele cabirilor.

⁴ Cabiri, zeități bune, de origine feniciană, care ocroteau navigația și al căror cult s-a răspândit îndeosebi în timpul elenismului. Se crede că însuși Alexandru cel Mare a fost un adept al acestui cult. În timpul lui Goethe s-a iscat o mare dispută între filozofii germani cu privire la semnificația numărul cabirilor.

Nereus

Aude oare glasuri omenești urechea mea ?
 Mînie-adîncă îmi cuprinde inima.
 Sunt oamenii alcătuiți, ce zei ar vrea să fie,
 Dar osîndiți în veci asemeni loru-și să rămîie.
 De-a lungul anilor m-am odihnit zeește, dar am căutat
 Celor mai buni un bine să le fac.
 Cînd însă fapta lor vedeam, mi se părea
 Că n-aș fi dat nicicînd vreun sfat.

Thales

Și totuși noi avem încredere în tine,
 Ești înțeleptul mării, nu ne alunga.
 Privește flacăra aceasta, pare om.
 De sfatul tău în totul ea ar asculta.

Nereus

Nu are preț la oameni sfatul, nici un sfat.
 Vorba cuminte moare în urechea tare.
 Atîtea fapte singure s-au judecat,
 Norodul însă stăruie a fi încăpățînat.
 Pe Paris părintește eu l-am prevenit,
 Cînd farmecul femeii încă nu-l cuprinse.
 Pe țărmlul grec sta el, acolo, îndrăzneț,
 Cînd i-am vestit vedenia ce mă învinse:
 În aer fum-vîrtej, năvală de roșată,
 Jos grinzi arzînd, sfîrșituri de viață:
 A Troiei zi de judecata, cunoscutele vedenii,
 Ce au rămas o groază prin milenii.
 Cuvîntul meu lui Paris joc i se păru.
 El își urmă îndemnul, Ilios ¹ căzu
 Cadavru uriaș, înțepenit în chin,
 Prînz negru pentru vulturii din Pînd'.
 Și lui Ulise nu i-am prevestit în taină.
 A Circei ² cursă, a ciclopilor grea spaimă,
 Și șovăirea sa, a prietenilor ușurință ?
 Și cîte altele! I-am fost spre folosință ?
 Mult legănat fusese, pînă ce tîrziu nespuse,
 Un val pe țărmlul prietenos l-a dus.

¹ Ilios, alt nume dat Troiei.

² Circe, vrăjitoarea în mrejele căreia a căzut Odiseu în cursul rătăcirilor Sale.

Thales

Pe-un înțelept îl doare-asemenea purtare,

Dar bunătatea va mai face o-ncercare.
 Grăuntele de mulțumire, ce-i primi,
 Va copleși nemulțumirile de pîn-aci.
 Căci nu-i puțin, nici lucru mic, ce te-am ruga:
 Acest băiat ființă-ar vrea să ia !

Nereus

Umoarea cea mai rară nu-mi stricați.
 O bucurie-aștept din, largul zării,
 Căci pentru astăzi fiicele mi le-am chemat,
 Doridele ^o și grațiile mării.
 Olimpicii nu, și nici ținuturile voastre
 Nu poart-alcătuiți atîta de măiestre.
 S-aruncă-n valuri cînd le-adun,
 De pe-un balastr hăt pe calul lui Neptun ¹.
 Unite gingaș apei, vor sălta
 Că însăși spuma pare-a le-nălța.
 În carul-scoică, ce purtase pe Venera,
 S-arată Galatea ², prea frumoasa, legănată,
 Care de cînd zeița Kypris ³ de la noi se duse,
 În Paphos ⁴ însăși ca zeiță-i venerată.
 Moștenitoarea numiră și suavă
 În templu arc-acolo, și pe ape slavă.
 Plecați! în ceas de bucurie părintească
 Dojana-n gură nu se mai ivească.
 Plecați și întrebați-l pe Proteu ⁵
 Cum poți să iei ființă, prefăcîndu-te mereu.
 (Se depărtează către mare.)
 Pe-asemeni drum nimic n-am dobîndit.
 Proteu, de-l întîlnești, dispăre ca topit.
 Iar de răspunde, îți va spune,
 Ca să te-ncurce, vreo minune.
 Cum însă ai nevoie de-un atare sfat,
 Hai s-o-ncercăm, mult luminosule băiat.
 (Se depărtează amîndoi.)

^o Doridele, nimfe marine, fiicele lui Nereus și Doris.

¹ Neptun, zeu al mării în mitologia greacă.

² Fiica cea mai frumoasă a lui Nereus.

³ Kypris, alt nume al Afroditei.

⁴ Paphos, port în insula Cipru; ruini ale anticului se mai găsesc lîngă riul Bokaros, în satul Kuklia.

⁵ Proteus, un zeu marin în mitologia greacă înzestrat darul profeției. El se ferea însă de iscoditori, luînd ni c altă înfățișare.

Sirene

(sus pe stînci)
 Departă ce se vede
 Tăindu-și drum prin valuri ?
 E ca și cum vîntrele
 S-ar încerca spre maluri
 Ce albe vin din zare
 Femeile de mare !

Veniți în jos la ape,
 Minuni să nu ne scape.
 Nereide și tritoni
 Ce-n mâni acum aducem,
 V-aducă numai bine.
 Pe țeșturi uriașe
 Alcătuiți senine:
 Sunt zei ! Inimi tresalte!
 Cîntați cîntări înalte!

Sirene

Mici de statură,
 Tari peste măsură,
 Zei ce salvează
 Pierduții pe apă.
Nereide și tritoni
 Cabirii vi-i aducem
 Pe-un drum nefurtunos.
 Pe unde ei domină,
 Neptun e prietenos.

Sirene

Mereu după ei ne ținem,
 Cînd vase, catarge, se sparg.
 Pe călători îi ocrotesc
 Cabirii în larg.

Nereide și tritoni

Trei zei luarăm,
 Al patrulea îl aștept.
 Spunea că-i întîiul,
 Că-i cel mai deștept.

Sirene

Un zeu cu altul
 E-adesea nedrept.
 Dacă-i cinstiți la fel,
 V-așteaptă prăpădul.

Nereide și tritoni

Sunt șapte-acei zei.

Sirene

Unde rămaseră trei ?

Nereide și tritoni

Necunoscuți prin timp
 Sunt poate în Olimp.
 Al optulea desigur
 Acolo e cu soții.
 Puternici sunt, dar încă
 Neîmpliniți cu toții.
 Acești fără-de-seamăn
 Tind veșnic înainte.
 Ei sunt înfometații
 Unor eterne ținte. ¹

¹ Filozoful idealist Schelling interpreta figurile cabirilor ca simbol al „dorului arzător”, al „foamei și dorinței”.

Sirene

Dac-ar trona oriunde,
În soare sau în lună,
Noi de-nchinare facem
Supuse o cunună.

Nereide și tritoni

Călăuzind serbarea
Ne slăvește marea.

Sirene

Au slavă mai puțină
Eroii din vechime.
Vă preamărim nespus!
Argonauții lina
De aur au adus,
Voi însă pe cabiri!

(Se repetă ca un cântec de pretutindeni.)

Vă preamărim nespus

Argonauții lina

De aur au adus,

Voi însă pe Cabiri!

(Nereide și tritoni trec prin față.)

Homunculus

Au zeii-nfățișare
De lut și de urcioare.²
De ele înțelepții
Își sparg azi capul tare.

Thales

Să nu vorbești de zei-urcioare cu dispreț,
Căci banului rugina-i dă un preț.

Proteus

(de undeva, ascuns)
Găsesc ce văd cu totul admirabil,
Cu cât e mai ciudat, cu-atît mai respectabil.

Thales

Dar unde ești, Proteu ?

Proteus

(ventriloc, pare a vorbi cînd de aproape, cînd de departe)

Aici și pretutindeni.

Thales

Străvechea glumă eu ți-o iert, tot hitru ai rămas .
Dar prietene, să nu mă porți de nas.
Știu că vorbești din falsul loc.

Proteus

(ca și cum ar fi departe)

Rămîi cu bine.

Thales

(încet lui Homunculus)

E pe-aproape. Luminează tu, cu foci

Ca peștele e curios, nevoie mare.
 Oricum, oriunde-ar sta ascuns,
 Atras se simte de văpaie.

² Fenicienii îi întruchipau pe cabiri și sub formă de urcioare.

Homunculus

Voi lumina acum după dorință,
 Dar, ca să nu sparg sticla, nu prea tare.

Proteus

(sub forma unei uriașe broaște țestoase)
 Cine luminează-atît de dulce, ce ființă ?

Thales

(acoperind pe Homunculus)
 Plăcere dacă ai, poți să privești mai de aproape,
 O mică osteneală însă ți se-cere.
 Va trebui mai omenește, pe picioare, să te-arăți.
 Atîrnă-acum de-a noastră vrere
 Să vezi ce ai dori, ce noi ascundem.

Proteus

(luînd formă nobilă)
 Trucuri de filozof tot mai deprinzi!

Thales

Forma să-ți schimbi, iată a ta plăcere.
 (L-a descoperit pe Homunculus.)

Proteus

(mirat)
 Pitic ce dă lumină încă n-am văzut!

Thales

Un sfat îi trebuie, ar vrea să ia ființă.
 El a venit pe lume, cum mi-e cunoscut,
 În chip ciudat și doar pe jumătate.
 De însușiri spirituale nu-i lipsit,
 Doar sticla-i dă acum o greutate,
 S-ar vrea numaidecît mai întrupat.

Proteus

Adevărat fiu de fecioară-mi ești.
 Încă n-ar trebui să fii, dar ești...

Thales

(încet)
 Și altfel e-n critică stare:
 Hermafrodit, cum mi se pare.

Proteus

Va izbuti atunci cu-atît mai lesne.
 Oricum ar face-o, iese bine.
 De socotit nu-s multe, s-o încerci
 În larga mare, cum te tine.
 Începi aci cu lucruri de nimic,
 Înghiți întîi ce e mai mic,

Și crești apoi, ca rînd pe rînd
Să te formezi spre-nfăptuiri mai înalte.

Homunculus

Adie-aici un aer moale, blînd,
Mă bucur ea verdeața-o simt încălțe.

Proteus

Te cred, iubite băiețuș, în-larg
Pe-această limbă de pămînt,
Înaintînd, devine totul mai plăcut.
Miresme dulci aicea sunt.
Și-acolo vezi făpturile de ape
Venind în șir tot mai aproape.
Să mergem și noi.

Thales

Toți laolaltă !

Homunculus

Pas întreit de duhuri, minunat.

Telchinii ¹ din Rhodos pe hipocampi ² și pe balauri de mare, mînuind tridentul lui Neptun.

Cor

Noi făurirăm lui Neptun tridentul,
Cu care valul domolește. Cînd stridentul,
Cînd tunătorul desfășoară pe deasupra norii,
Neptun răspunde înălțimilor, splendorii.
Și cînd de sus trăsnește în zig-zag,
Val după val țîșnește jos, în larg.
Ce s-a luptat cu groaza, între-adînc și-nalt,
E înghițit de hăul rotitor.
Dar astăzi sceptrul el ne-a-mprumutat.
Plutim acum lin, sărbătorește și ușor.

Sirene

Vouă, celor închinați
Lui Helios ³, în ceasul lunii
Un salut din parte-ne,
Vedenii, voi, din lumea spumii!

Telchini

Zeită tu, în crîngul tău, suavă,
Asculți cum fratele ți-e ridicat în slavă.

¹ Telchini, locuitori străvechi ai insulei Rhodos, foar!; iscusiți lucrători manuali, artiști.

² Hipocampi, cai de mare.

³ Helios, zeul soarelui în mitologia greacă.

Ți-apleci urechea băștinașilor din Rhodos,
De-acolo i se-nalță un etern pean (*Pean, un gen poetic, imn de preamărire, la vechii greci*)
Cutreierînd ținuturi pînă-n asfințit tîrziu
Cu ochi de raze ne privește, înfocat și viu.
Și munți, orașe, țarm și unde
Sunt zeului pe plac, unde pătrunde.
Iar negură, de-ar fi s-apară,
O rază e de-ajuns și insula e clară.
Se vede Soarele, el însuși, în zenitu-i stînd,

Ca tînăr, ca gigant, măreț și blînd.
 Întîii noi am fost, cari zeitatea
 O-ntruchiparăm omenește-n toată demnitatea.

Proteus

Lasă-i să cînte, și să se mîndrească.
 Vezi, pentru Soarele prea sfînt și viu
 întruchiparea moartă glumă e și rod pustiu.
 De-au izbutit să toarne-n bronz o slavă,
 Ei cred că-i nu știu ce ispravă.
 Semeții-aceștia pînă unde vor să salte ?
 Statuile zeiești stăteau înalte —
 Dar le distruse un cutremur de pămînt
 Și-acuma iar topite sunt.
 Vezi, fapta pămînteanului, oricum ar fi,
 E totdeauna numai caznă.
 Micuțule, vieții i s-ar potrivi
 Mai bine valul. Iată veșnicile ape,
 Te-oi duce-n« ele, eu Proteu Delfin.

(Se transformă.)

Încă puțin
 Și-i izbuti-n ispravă, de minune.
 Pe spate eu te iau acum,
 Cu Oceanul te cunun.

Thales

Dorinței lui tu dă-i urmare,
 Geneza iarăși de la cap s-o iei,
 Și gata fii de-o proaspătă lucrare.
 Vei ființa mișcîndu-te după eterne norme,
 Prin mii și alte mii de forme,
 Și vreme o să ai cît vrei
 Pînă la om să-ți pui temei.
 (Homunculus încalecă pe Proteus-Delfin.)

Proteus

Spiritual mă însoțește-n largul umed,
 Unde trăiește-n lung și-n lat,
 În voie, și mai mult prin calde decît reci.
 Nu năzui spre-un ordin, însă, mai înalt,
 Căci dacă om ai devenit vreodată
 Cu tine s-a sfîrșit pe veci.

Thales

Găsesc că-nseamnă, totuși, și oricum, ceva!
 Să fii un om întreg la vremea ta.

Proteus

(către Thales)

Ca unul, vrei să spui, de teapa ta!
 Asemeni umbre se mai țin un timp și în prăpăd,
 Căci printre cete palide de duhuri
 De multe veacuri te tot văd.

Sirene

(pe stînci)

E-un inel în jurul lunii ?

Nourași? Fac cerc lăstunii ?
 Porumbei sunt, ai iubirii,
 Dau din aripi de lumină.
 Paphos și-a trimis încoace
 Stol de păsări. Și deplină
 Sărbătoarea noastră este —
 Voluptatea ni-i senină.

Nereus

(apropiindu-se de Thales)
 Unui călător în noapte
 Curtea lunii — arătare
 De văzduh înalt îi pare.
 Noi avem altă părere.
 Adevărul spus se cere.
 Porumbei sunt, ce-n cutreier
 Fiica ¹ mi-o-nsoțesc pe mare,
 Ea pe scoică, ei în zare.

Thales

Mie-mi place să-mi închipui,
 Ce-ndeobște cade bine,
 Că în cuibul cald și pașnic
 Ceva sacru viu se ține.

Psili și Marsi ²

(pe tauri de mare, pe viței și berbeci)
 În Cipru prin caverne
 De mare ne-necate,
 Neatinse de cutremur,
 În vînt de-eternitate,
 Ca în străbune zile,
 Cu pașnică plăcere,
 Păzim cu grijă scoica,
 Un car ca o părere.
 Călăuzim în noapte,
 Prin împletiri de unde,
 Pe fiica cea mai dulce,
 Pe apele profunde,

¹ Aluzia se referă la Galateea.

² Psili și Marsi, vrăjitori de șerpi, care, după Herodot, luptau împotriva vîntului de sud, pentru păstrarea apei.

De nimeni n-avem teamă,
 De vulturi nu, de lună,
 De leu — într-aripatul,
 De crucea ce-și răzbună,
 De nimeni n-avem teamă,
 De tronuri mari, trufașe,
 De cei ce se alungă,
 De cei ce ard orașe.
 Domnița ne-o aducem

Pe mări, de vreme lungă.

Sirene

Cu zăbavă și ușoare,
 Făcînd carului ocoale,
 Împletindu-vă pe ape
 În lung șir, șerpuitoare,
 Voi, voinice nereide,
 Haideți numai mai aproape,
 Și aduceți, voi doride,
 Chipul mumei ³, pe aceea
 Care este Galateea:
 Demnă de eternitate,
 Doar cu zeii s-o asameni,
 Dar cu nuri, ispititoare,
 Ca femeile de oameni.

³ Galateea semăna aidoma cu Doris.

Doride

(Trecînd pe lîngă Nereus, toate plutind pe delfini)

Dă-ne tu lumină lună,
 Tinerețea cînd s-adună.
 Tatălui la rînd pe toți
 Ne-arătăm iubiții soți.
 (Către Nereus.)
 Sunt băieți, ce-i mîntuirăm,
 Din vîrtejul apelor.
 Ei, ce-au fost întinși pe iarbă,
 Și-ncălziți dogoritor,
 Să ne mulțumeasc-acuma
 Cu aprins sărutul lor !
 Vezi-i, tată, cu-ndurare !

Nereus

Dobînda-i dublă, prețioasă minunat:
 Milă s-arăți, plăceri să ai, totodată !

Doride

Dacă lauzi purtarea noastră
 Și plăceri mult meritate,
 Tinerețea-mbrățișării
 Vrem să țin-eternitate.

Nereus

Îngădui să vă bucure frumsețea,
 Ca bărbăție să se-arate-o dat' junețea!
 Dar eu să dau nu aș putea,
 Ce singur Zeus poate da.
 Căci valul, care legănînd vă poartă,
 Nu-ngăduie nici dragostei durată.
 Cînd înclinarea amăgirea și-a curmat,
 Voi frumușel să-i puneți pe uscat.

Doridele

Voi, dulci băieți, ne sunteți dragi.

Dar trebuie-n tristețe să ne despărțim.

Fidelitate veșnică dorim,
Dar zeii spun că nu-i îngăduit.

Tinerii

De ne-ngrijiți și mai departe
Numai așa ca pîn-acum,
Noi junii n-am dori, vă spunem,
Mai mare bine nicidecum.
(Galatea s-apropie pe carul-scoică.)

Nereus

Tu ești, o, draga mea ?

Galatea

Ce fericire, tată !
Delfini opriți! Priveliștea mă ține!

Nereus

Au și trecut, tot mai departe, în avîntul
Rotirei veșnice. Și ce le pasă
De inima, ce-aici strigînd rămase ?
De m-ar lua cu ei, ar fi mai bine.
O singură privire însă-i bucurie,
Menită pentr-un an întreg să fie.

Thales

Din nou acuma, slavă, slavă!
Și cum mă bucur! Bucurat, cum înfloresc
Pătruns de adevăr și de frumsețe...
Toate din apă s-au făcut și se ivesc.
Pe toate apa le hrănește bine.
Tu, Ocean, puterea ta e veșnică și mare.
Nori dacă n-ai trimite după zilele senine,
Rîuri bogate dacă n-ai încuviința sub zare,
Fluvii de nu le-ai cîrmui încolo și înapoi —
Desăvîrșindu-le, ce s-ar alege-atunci, ce-ar fi ?
Ce-ar fi toți munții, văile și lumea?
Tu ești acel ce viața proaspătă-ntreții!

Echo

(cor al tuturor cercurilor)
Tu ești acel ce viața proaspătă-ntreții!

Nereus

Ei se întorc șovăitori la locul lor, departe,
Privire de privire se desparte.
În cercuri largi, în șiruri prelungite,
Se depărtează ceata spre vechime.
Dar scoica Galateei, acel tron
Tot îl mai văd lucind,
Stea strălucind
Prin marea mulțime.
Ce-i drag, luminează pe ape,
Oricît ar fi departe,
Lucește și-i aproape,
Mereu apropiat

Si-adevărat.

Homunculus

Frumos e dat să fie

Orice aş lumina

În umeda stihie.

Proteus

Numai aci luceşte,

În umedul vieţii,

Lumina ta mai tare

În largul suprafeţii.

Nereus

Ce neştiută nouă taină printre cete

Vrea ochilor să ni se reveleze ?

în jurul scoicii, la piciorul Galateei,

Ce pîlpîiri de flacără molatică începe ?

De-un. puls al dragostei vrea parcă să vibreze.

Thales

Homunculus e, de Proteu ispititul...

Sub semnele dorului său, neîmplinitul.

Detunet presimt peste apele large;

De scoică, de tronul frumuseţii, s-a sparge.

Văpăi se revarsă în valuri! O, risipitul !

Sirene

Ce flăcări, minune de jar, dau prin valuri,

Cari unul de altul se sparg, în lucire ?

Astfel luminează pe unde şi-n fire,

Şi trupuri se văd în văpaie, în noapte —

Pe ape e totul în foc, şi pe maluri;

Domnească deci Eros ce totul începe!

Slavă mării! Slavă zării!

Ce-s cuprinse-n focul mare.

Slavă apei în văpaie.

Slavă aventurii rare!

Toţi şi toate

Slavă adierilor eterne,

Slavă tainicei caverne!

Fiţi sărbătorite, voi prezente,

Cîteşipatru elemente!

ACTUL III

În faţa palatului lui Menelas^o la Sparta.

Elena se iveşte împreună cu Corul prizonierelor troiane. Panthalis, conducătoarea corului.

Elena

Mult admirată şi birfită îndestul

Viu de pe ţărmul, unde puseserăm picior,

Beţi încă de talazul vajnic legănat,

Ce ne-a adus din phrigianele cîmpii,

Prin graţia lui Poseidon ¹şi-a vîntului,

Pe spatele-nspumat în porturi părinteşti.

Acolo jos se bucură Menelas-crai

De-ntoarcere, cu toți războinicii viteji.
 Primește-mă cu bine, tu înalt palat,
 Pe care tata Tyndareu ²și la clădit,
 De pe colina Athenei-Pallas când sa-ntors,
 Și când aici cu Clytemnestra ³alături,
 Cu Castor și cu Pollux mă jucam, crescînd

⁰*Menelas (Menelaos), rege în Lacedemon, soțul Eleni și personaj important din Iliada lui Homer.*

¹*Poseidon, zeu al mării în mitologia greacă.*

²*Tyndareu, rege legendar al Spartei, soțul Ledei.*

³*Clytemnestra, personaj din Iliada, sora Eleni și soția lui Agamemnon.*

În jurul caselor din Sparta, minunat.
 Aripă de-aramă ale porții, vă salut!
 Voi deschizîndu-vă, cîndva s-a întîmplat
 Să mi se-arate-aici Menelas, luminos,
 Sub chip de mire, el ce mîndru m-a ales.
 Deschideți-vă iar, porunca să îndeplinesc,
 Fidelă regelui, precum unei soții
 I se cuvine. Să rămîie-n urma mea
 Ursita și năpastele, ce m-au pîndit.
 De cînd ăst prag îl pășii, spre-a cerceta,
 Cum sfîntă-i datoria, templul cyteran,
 Și-acolo mă cuprinse hoțul phrigian,
 Se întîmplară multe. Despre toate zvon
 Mai umblă bucuros, pe care bucuros
 Numai acela nu-l ascultă-a cărui Legendă spornică s-a prefăcut în basm.

Corul

O, femeie minunată, nu disprețui
 Cîntea de-a avea supremul bun!
 Căci ție, numai, ți s-a merit
 Slava frumseții, mai presus de orice. .
 Eroul își are numele,
 Cu care mîndru pe căi va umbla.
 Dar își apleacă și cel mai dîrz bărbat
 Simțirea în fața frumseții
 De care e cutropit.

Elena

Cu soțul meu pe o corabie venii,
 Și înainte mă trimise în oraș.
 Ce gînduri el nutrește-ascuns, nu pot ghici.
 Viu ca soție oare ? Ca regină viu ?
 Sau poate ca o jertfă pentru-amarul mult
 Ce craiul, grecii-l îndurară îndelung ?
 Sunt Cucerită. Prizonieră dacă sunt,
 Nu știu. Căci faima și ursita, doar de zei
 Mi-s hotărîte, ele-nsoțitoarele
 Suspecte-ale frumseții, cari și-n prag aci
 Îmi stau alături sumbre ca primejdia.
 Căci încă-n navă soțul meu privea doar rar
 La mine și nu-mi spuse un cuvînt senin,

Parcă năpastă, numai, plănuia, cum sta
 În fața mea. Când însă prora, saluta
 Limanul, el vorbi parcă mișcat de-un zeu:
*„Aici coboară, rînd pe rîid, ostașii mei,
 I-oi cerceta pe malul mării-nșiruiți.
 Tu mai departe urci pe țărmul sfîntului
 Eurotas, rodnicul, mai sus, tot mai în sus,
 Călăuzindu-ți roibii-n rouă cîmpului,
 Pîn' ce vei fi sosit pe mîndrul largul șes,
 Unde Lacedemon ¹ dezțeleni ogor
 Fertil, de munți severi, înalți, împrejmuit,
 Și în domneasca mare casă vei intra,
 Vei iscodi servitorimea, ce-o lăsa
 Acolo cu îngrijitoarea vîrstnică.
 Aceea să-ți arate multele comori
 Pe care tatăl tău în urmă le-a lăsat;
 Prin pace și război eu însumi le-am sporii.
 Găsi-le-vei în vechea rînduială, căci
 Un privilegiu e al domnului de a
 Găsi toate la locul lor, în casa lui,
 Când se întoarce, tot cum le-a lăsat.
 Puterea slugii e de-a nu schimba nimic.”*

Corul

Privind acum comorile
 Mereu sporite, ochi și piept desfătează-ți,
 Colan și coroană
 Ce bine îți vin! Și ele se cred ceva.
 Dar intră numai, provoacă-le;
 Degrabă s-ar pregăti înarmîndu-se.
 Mă bucur la luptă frumsețea s-o văd
 Cu aur, cu perle, cu pietrele scumpe.

¹ Lacedemon, numele antic al statului Spartan.

Elena

Apoi din gura lui se auzi și alt
 Domnesc cuvînt: „Iar după ce ai cercetat,
 Tripede tu să iei, și vase cîte crezi
 Că jertfitorului de trebuință-i sunt,
 Sărbătorească sacră faptă-ndeplinind.
 Căldări de-asemeni, cupe fie la-ndemînă,
 Apă curată fie de la sfînt izvor
 În marile urcioare; lemn uscat,
 Ce prinde Flacăra, tu ține-l pregătit,
 Să nu lipsească nici cuțitul ascuțit.
 Rămîie toate celelalte-n grija ta.”
 Astfel vorbi la-despărțire, dar nimic
 Din tot ce-i viu, nimica nu-mi numise el
 Pentru tăiere-n cinstea celor din Olimp.
 Dă de gîndit aceasta, însă nu-mi fac griji,
 Și totul fie după voia zeilor,
 Care-mplinesc ce este după gîndul lor;

Ce omeneste mi se pare bun sau rău,
 Noi muritorii, noi aceasta îndurăm.
 De-atâtea ori a avîntat cel ce jertfea
 Peste o ceafă de-animal o bardă grea
 Și să lovească n-a putut, zădărnicit
 Fiind de un vrăjmaș, de mîna unui zeu.

Corul

Ce s-a-ntîmplat, tu nu vei iscodi.
 Crăiasă, mergi înainte,
 Cutezătoare !
 Binele, răul, vin omului
 Pe neașteptate.
 Chiar prevestit, noi nu-l credem.
 Troia'a ars, și moarte văzurăm,
 Jalnică moarte:
 Dar nu suntem aici,
 Însoțindu-te, cu bucurie slujindu-te,
 Nu vedem oare soarele,
 Și ce-i rmai frumos pe pămînt,
 Pe tine, noi fericiții ?

Elena

Fie oricum. Orice m-ar aștepta acum
 Cuvine-se să urc în casa regelui
 Care de mult dorită-n mine s-a pierdut,
 Și-acum îmi stă în față, iarăși nu știu cum.
 Urc astăzi anevoie numai treptele
 Pe cari copilărește am sărit cîndva.
 (Pleacă.)

Corul

Aruncați, surioare, voi
 Trist închisele,
 Suferințele toate,
 Împărtășiți-vă
 Din fericirea stăpînei,
 Din fericirea Elenei,
 Care la vatra paternă,
 Se-ntoarce cu-ntîrziere.
 Dar bucuroasă, în pas
 Cu atîta mai sigur.

#

Laudă aduceți zeilor,
 Cari îndrumă spre vetre,
 Noroc refăcînd.
 Plutește cel dezlegat
 Ca pe aripi peste asprimi,
 În timp ce zadarnic
 Închisul, de doruri luat,
 Peste ziduri privind
 S-amărește brațe-ntinzînd.

#

Dar pe ea, depărtata, în Ilios
 Un zeu o cuprinse,
 Din scrumul cetății căzute,
 Aici o aduse,
 În vechea, cu nouă podoabă
 Casă paternă,
 După atâtea nespuse
 Dureri, bucurii,
 Împrospătîndu-se, să-și amintească
 Zilele tinere.

Panthalis

(conducătoarea corului)

Lăsați acuma calea veselă, cîntări,
 Și întorcîndu-vă, spre ușă îmi priviți!
 Ce văd, surori ? Nu e regina ce la noi
 Se-ntoarce tulburată, repede la pas ?
 Ce e, crăiasă, ce te-a zguduit prin săli
 În casa ta în loc de bune întîmplări ?
 Ce s-a-ntîmplat, oricît ai vrea, tu nu ne-ascunzi,
 Dezgust și neplăcere văd pe fruntea ta,
 Mînie-aleasă cu surprinderea luptînd.

Elena

(care a lăsat aripile ușii deschise, mișcată)

Fiica lui Zeus n-are temere de rînd.
 Și mîni de spaimă, trecătoare, n-o ating.
 Dar groaza, ce din sînul vechii nopți ieșind
 Din obîrșii se-nalță, înfățișeri luînd
 Ca nori de jar din gura muntelui de foc,
 Mai poate zgudui și piepturi de eroi.
 Astfel cu spaimă astăzi stigicel puteri
 Intrarea-n casă mi-o-nsemnară, într-atît
 Că de pe pragul cunoscut și mult dorit
 Precum un oaspe alungat mă depărtez.
 Dar pîn-aicea în lumină m-alungați,
 Far, mai departe nu, puteri, oricare-ați fi!
 La curățire sacră mă gîndesc, curat
 Să ne salute-al vetrei foc, ca domnitori.

Conducătoarea corului

Descopere-ne, nobilă femeie, ce
 Anume s-a-ntîmplat, de ajutor să-ți fim!

1. Stigice puteri, puteri din Hades.

Elena

Cîte-am văzut, cu ochii voștri veți'vedea,
 Dacă bătrîna noapte nu și-a înghițit
 Numaidecît alcătuirile-n adînc.
 Dar ca să știți, îmbrac vestirea în cuvînt:
 Cînd am pășit în spațiul sever, solemn
 Gîndindu-mă la datorie, în palat,
 Tăcerea coridoarelor mult m-a mirat.

Urechea nu mi-a fost atinsă de sonor
 Cutreier și de valvîrtejul așteptat,
 Și nimeni, nici îngrijitoarea n-apăru
 Să-ntîmpine un pas străin, binețe dînd.
 Dar cînd de vatră mă apropiai, încet,
 La rămășițele de jar, ce mai ardeau,
 Femeie mare, pe podea șezînd, văzui,
 Cuprinsă nu de somn părea, ci ca de-un gînd.
 La lucru o-ndemriai, cuvînt poruncitor
 Rostind, crezînd că poate-ngrijitoarea sta,
 Uitării dînd vreo prevedere-a soțului.
 Dar învăhtă, nemișcata tot mai sta.
 Cum stăruiam, ea ridică apoi un braț
 Voind parcă din sală a mă alunga;
 Eu spatele-i întorc și cu mînie-alerg
 Spre trepte, cînd deodat' văd ridicîndu-se
 Împodobitul pat și scrinul cu comori;
 Făptura însă, hîda urîtenie,
 Mi-aține calea și s-arată cît clipești
 În macra-i măreție, tulbure privind,
 Alcătuire ce încurcă spirit, ochi.
 Dar în zadar vorbesc, nici un cuvînt rostit
 Nu va vădi vreodat' asemenea figuri.
 Ci iată c-o vedeți! Ea vine-n plina zi!
 Aici suntem stăpîni și craiul va veni.
 Făpturi le-ntuneru lui, prietenul
 Frumșei, Phoebus, le alungă înapoi.
 Phorkias apare pe prag, în ușă.

Corul

Multe văzui, cu toate că bucle
 Tinere port pe la tîmple.
 Spaime-ncercai, multe văzui,
 Jale-n război și Troia în noapte
 Atunci cînd căzu.

#

Zei auzii prin vajnicul vuiet,
 Prin pulberea luptei, strigînd,
 Și glasul de-aramă al vrajbei
 Pe cîmp răsunînd,
 Lîngă ziduri.

#

Ah, dăinuia încă Ilios,
 Dar flacăra, jarul,
 Trecea de la casă la casă.
 Loc cuprinzînd tot mai larg,
 Cum vîntul furtunii bătea
 Cetatea în noapte.
 Și goană văzui, prin dogoare
 Și fum, prin flăcări și pară,
 Zei în cumplită mînie,
 Făpturi pășind ca minuni

Uriase prin sfară sinistră
De foc sfîșiată.

#

Oare acestea eu le văzui,
Sau poate că duhul, de spaimă
Cuprins, își închipuie toate ?
N-aș putea spune nicicum
Însă că ochii mei văd grozăvia
Din față, aceasta prea bine o știu.
Aș putea s-o ating chiar
Cu mîinile, temerea
Dacă nu m-ar reține.

#

Care din fiicele
Lui Phorkis ești tu ?
Seminției acestea
Eu te aseamăn.
Ești poate că una
Din Graiele ¹ ce-și împrumută
Singurul ochi, singurul
Dinte ce-l au ?

#

Cutezi, stîrpitură,
Lîngă frumsețea însăși
Sub ochii lui Phoebus
Să te arăți ?
Vino, numai, arată-te,
Căci urîțenia el nu o vede,
Cum ochiu-i nu a zării
Umbre vreodată.

#

Pe noi muritorii
O jalnică soartă
Ne face cumplit să-ndurăm
Nespusa durere a ochilor,
De urîțenii stîrnită
În cei ce frumsețea iubesc
Da, ascultă tu numai,
Cînd calea ne-ații, un blestem.
Ascultă dojana din gura
Preafericiților mîndri,
Că zoi îi făcură.

Phorkias

Vechi e cuvîntul, dar rămîne-un adevăr:
Rușinea și frumsețea niciodată nu merg
Pe-același drum și mîină-n mîină pe pămînt.
Adine sălășluiește-n ele ura, că
Oriunde-n lume pe vreun drum s-ar întîlni,
Fieștecare își întoarce spatele;
Și-n goană fug, rușinea întristîndu-se,
Frumsețea steagul ignoranței filfîind,

Pîn' ce-ntunericul lui Orkus ² le-a-nghiți,
 Dacă-nainte vîrsta nu le-a domolit.
 Pe voi, nerușinatele, vă întîlnesc
 Aici. Asemeni sunteți răgușitilor
 Și țipătorilor cocori, cari ca un nor
 Deasupra capetelor noastre își trimit
 În jos prelungul scîncet, ce-i venit
 Privirea călătorului s-atragă. Dar
 Se duc pe drumul lor cocorii, și de-al său
 Drumețu-și vede. Astfel fi-va și cu noi.
 Dar cine sunteți că-ndrăzniți lîngă palat
 Să vă purtați sălbatic ca menadele, ³
 Și-n prag îngrijitoarea s-o întîmpinați,
 Urlînd ca-n fața lunii cîinii adunați ?
 Sau poate credeți că nu știu din care neam
 Îmi sunteți, voi, prăsilă jună de război ?
 Tu poftitoare de bărbați, ce ispitind
 Războinici, cetățeni, la fel de vlagă-i stoici
 Văzîndu-vă grămadă, parcă aș zări
 Lăcuste-acoperind verdeața cîmpului.
 Mistuitoare de-osteneli străine, voi,
 Nimicitoare de belșug, ce-a răsărit !
 Tu marfă cucerită, de vînzare-n tîrg!

Elena

Cel ce în față mustră servitoarele,
 Atinge-un drept, ce-l are-aici stăpîna doar.
 I se cuvine ei să laude binele,
 Precum să pedepsească ce-i de osîndit.
 Prea mulțumită sunt de cele ce-au făcut
 Cînd Troia-mpresurată sta și cînd căzu,
 Și-apoi, nu mai puțin, cînd jalnic rătăcind
 Pe mare-am îndurat vremelnice nevoi.
 Aștept și-aici, aceleași de la ceata lor.
 Nu cine e, ci cum servește sluga-ntreb.
 De-aceea taci, la ele nu te mai rînji!
 De-ai îngrijit cu bine casa regelui
 Un timp în locul doamnei, e spre slava ta.
 Acum se-ntoarce însă ea, tu vei pleca,
 Răsplată ca să ai, iar nu pedeapsă.

¹ Graiele, alt nume al Phorkiadelor;

² Orkus, alta denumire a Hadesului;

³ Menadele, personaje mitologice, femei mînioase însoțeau pe Dionysos, zeul beției.

Phorkias

Îngrijitoarea s-o ameninți, e un drept,
 Înalta doamnă mi l-a binemeritat
 Pentru-nțeleapta grijă, ce-a purtat
 De-a lungul anilor acestei case.
 Azi Regina-și ia-n primire vechiul loc:

Cuprinde frînele slăbite, să domnești,
Ia-n stăpînire bogăția și pe noi
Cu ea; pe mine vîrstnica mă apără
De ccata-aceasta, căci pe lîngă lebăda
Frumseții tale, ele numai gîște sunt.

Conducătoarea corului

Ce lud urîtul e, alături de frumos!

Phorkias

Și-alătura de iscusință cît
De proastă-i nepriceperea !
(Coretidele răspund, ieșind cîte una din cor.)

Coretida I-a

Erebus ¹ este tatăl, noaptea-i muma mea.

Phorkias

Vorbește-atuncea despre Scylla ², vara ta.

Coretida II-a

Din seminția ta mulți monștri s-au născut.

Phorkias

În Orkus du-te ! Da, acolo-i neamul tău !

^{1/2} Erebus, spațiul cel mai de jos al Hadesului. Scylla, în legende grecești un monstru feminin care bărbați.

Coretida III-a

Cei ce acolo stau, îți sunt prea tineri toți.

Phorkias

Pe moș Tiresias ^o du-l în ispită, tu!

Coretida IV-a

Doica lui Orion ¹ stră-stră-nepoată-ți fu!

Phorkias

De harpii ² tu nutrită-ai fost cu scîrnăvii.

Coretida V-a

Dar slăbiciunea tu cu ce ți-o mai hrănești ?

Phorkias

Cu sînge nu, pe care-n sete tu-l poftești.

Coretida VI-a

Ți-e pofta doar la stîrvuri, însuți ești un stîrv.

Phorkias

Dinți de vampir lucesc cumplit în gura ta.

Conducătoarea corului

De-aș spune cine ești, gura ți-o închid.

^o Tiresias, în mitologia greacă un vizionar, orb, din Teba. După Odiseea el era singurul om, care, în Hades, își mai păstrase conștiința și darul de vizionar.

¹ Orion, puternic vînător din timpurile originare.

² Harpii, în mitologie, păsări cu chip de fete, care murdăresc totul.

Phorkias

De-ai vrea... De-ai vrea, numește-te pe tine-ntîi,
Enigma se dezvăluie de-ndată.

Elena

Fără mînie, cu tristeță, printre voi
Evi umblu, vrajba încercînd a vă curma!
Că nu-i nimic mai stricăcios pentru slăpîni
Decît o tăinuită ceartă printre slugi.
Ecoul așteptat al dreptelor porunci
Nu se întoarce-atunci ca faptă înapoi.
Stăpînul stă înconjurat de un tumult.
Și încurcat el dojenește în zădar.
Și nu-i destul ! Cu vinovată furie
Ați invocat nefericite groaznice
Figuri, ce mă-mpresoară, îndrumîndu-mă
Spre Orkus, în pofida faptului că sunt
în dulce patrie. Sunt amintiri — ce văd ?
Sau nebunie m-a cuprins ? Si fost-am eu
Acestea toate ? Fi-voi eu în viitor
Pustiitoarea groaznică-a cetăților ?
Se înfioară fetele, tu însă, cea
Mai vîrstnică, aștepți. O, spune-mi un cuvînt !

Phorkias

Celui ce-și amintește fericiri și ani,
Favoarea zeilor i-apare ca un vis.
Favorizată dincolo de orișice
Măsură, tu văzuși atîți îndrăgostiți,
În orice aventură gata a sări.
Încă din zori Tescus ¹ te-a răpit, aprins,
Ca Ercule de tare, chipeș și măreț.

¹ Teseus, erou mitologic, care a învins minotaurul din Creta. Printre aventurile lui se pomenea și de încercarea de a o răpi pe tînăra Elena, care a fost eliberată însă de frații ei.

Elena

Închisă fui, o căprioară tînără,
Într-o cetate undeva prin văi în Attica.

Phorkias

Castor și Pollux te-au eliberat, și-apoi
Dorită și peșită-ai fost de-atîți eroi.

Elena

Dar înclinarea mea Patroklu ²-n deosebi
Mi-o cuceri, chip al Pelidului părea.

Phorkias

Voința părintească te-a căsătorit
Cu Menelas, viteazul mărilor numit.

Elena

Dar tatăl meu și grija țării îi dădu.
Din căsnicie Ermiona se născu.

Phorkias

Cînd pentru moștenirea Cretei se lupta
Menelas, oaspete frumos îți apărea.

Elena

De vremea-aceea tu de ce îmi amintești
Și de năpastele ce au crescut din ea ?

Phorkias

E-un timp ce mie, o cretană liberă,
Robie lungă-lungă, îmi aduse-aci.

² Patroklu, erou din Iliada, prietenul lui Achile. A fost ucis în luptă de Hector.

Elena

Îngrijitoare-aici te puse, să veghezi,
Cetatea-ncredințîndu-ți, scumpele comori.

Phorkias

Pe care tu le-ai părăsit, în Ilios
Dedîndu-te plăcerilor de dragoste.

Elena

Nu-mi aminti de bucurii! Că suferinți
Amare cutropiră inimă și piept.

Phorkias

Se povestește însă că ai dublu chip,
Fiind văzută-n Ilios, dar și-n Egipt. ³

Elena

Nu încurca neînțeleșul și mai mult.
Nici azi nu știu care din cele două sunt.

Phorkias

Pe urmă se mai spune că din iad venind
Achil ⁴, cu-ardoare ți se alipi și el,
Ne-ndăguit iubindu-te de mai demult.

Elena

Eu, idol doar, de el, un idol, m-am legat.
A fost un vis, cum înseși vorbele o spun.
Și-acum un idol ⁵ mie însămi îmi devin.
(Cade în brațele semicorului.)

³ O străveche legendă povestește că, Paris, după ce a răpit-o pe Elena, a ajuns și în Egipt. Acolo Proteus a reținut-o pe Elena, făcînd după chipul ei un „idol”, cu care Paris a plecat apoi spre Troia.

⁴ Achile, eroul cel mai de seamă în Iliada; fiul regelui, de aceea numit și Pelidul. Se spune că a fost ucis de săgeata lui Paris.

⁵ Idol în sensul de imagine, apariție.

Corul

Taci, în sfîrșit, taci,
Tu chiorîș-bîrfitoareo!
Vai, ce iese din gura
Cu singurul dinte,
Din hăul urîtului?

#

Răul binefăcător pîrînd,

Fiere de lup aub lînă de oaie,
 Mai îngrozitor îmi e decît gîtlejul
 Cînelui cu trei capete.
 Stăm și cu teamă iscodim
 Cînd și unde, cum izbucnește
 Pînditoarea pornire
 A răutății.

#

În loc de a da mîngîiere
 Precum uitarea o dă, cu 'vorbă domoală.
 Ce-i mai rău tu stîrnești în trecut
 Mai mult decît binele,
 Lucirea stingînd a clipei de față,
 Tu ne.gurezi și lumina speranței
 Pentru ziua de mîne.

#

Taci, numai, taci,
 Ca regină, cu sufletul ei,
 Gata-n nimic să dispară,
 Să se mai țină-ntre noi,
 Ea, făptura făpturilor,
 Ea, luminata de soare.
 (Elena își revine și stă iarăși în mijloc.)

Phorkias

Ieși din nori tu, înalte soare, al acestei zile mari
 Tu, ce-acoperit încînți, te-arată să domnești lucind
 Cum se desfășoară lumea, tu privești cu ochi suav.
 De mă-njură că-s urît, frumsețea eu totuși o știu.

Elena

Dacă ies din șovăirea, ce-n vîrtejuri m-a cuprins,
 De odihnă am nevoie, căci mi-e osul obosit:
 Dar reginei i se cade bine a se stăpîni
 Și cu bărbăție, orice-amenințare s-ar ivi.

Phorkias

Sînd aci în toată măreția și frumsețea ta,
 Ochiul tău poruncă dă. Ce poruncești ? Rostește-te !

Elena

Lăsați vrajba și grăbiți să facem neîntîrziat
 Pregătirile de jertfă, precum regele-a dorit.

Phorkias

Totu-i pregătit în casă, vase, bardă și tripod,
 De stropit și de-afumat. Dar ce jertfim arată-ne !

Elena

Ce anume, regele n-a spus.

Phorkias

N-a spus ? Cumplit cuvînt !

Elena

Ce te tîngui?

Phorkias

Tu, regino, ești aleasă pentru jertfă!

Elena

Eu?

Phorkias

Și-acestea !

Corul

Vai! Vai, nouă! Vai!

Sub bardă vei cădea !

Elena

Groaznic e, dar presimțisem!

Phorkias

Soarta n-o mai ocolești.

Corul

Ah, și nouă ce ni se va întâmpla ?

Phorkias

De nobilă

Moarte moare ea, dar voi în pod de grindă toate-n rînd

Vă veți zbate, ca și sturzii spînzurați de păsără.

(Elena și corul stau uluite și îngrozite.)

Phorkias

Voi umbre! Stane-ncremenite adăstați,

Înspăimîntate să vă despărțiți de zi.

La fel cu voi, nici oamenii, nici unul, nu

Renunță bucuros la soarele de-amiazi,

Dar nimenea de-acest sfîrșit nu-i mîntuie.

Și toți o știu, și la puțini le e pe plac.

Sunteți menite pierderii! La lucru deci!

(Bate din palme: apar în ușă pitici travestiți, care execută în grabă poruncile rostite.)

Veniți, siniștrilor, voi monștri dolofani,

Urniți-vă că multe-s de stricat aici,

Altarului, cu coarne aurii, un loc

Îi faceți, barda va luci pe margine,

Umpleți urcioarele cu apă de spălat

Va fi un negru sînge, murdărie rea.

Covorul mi-l întindeți frumușel în praf,

Ca jertfa să îngenuncheze jos, regal,

Cu capul despărțit, și învălită alb

Să fie-nmormîntată cuviincios și demn.

Conducătoarea corului

Regina stă îngîndurată lingă noi,

Ca iarba ce-i tăiată fetele se sting.

Dar mie mi se pare că datoare sunt

Cu tine să vorbesc, stră-stră-strămoașă tu !

Cuminte ești și binevoitoare pari,

Deși, descreierate, nu te-am cunoscut,

De-i cu puțință vreo scăpare, să ne spui.

Phorkias

Răspunsul nu e greu. Atîrnă doar de ea;

Regina s-ar putea salva, și voi cu ea.

De-o hotărîre e nevoie, grabnică.

Corul

Venerată parcă, tu, înțeleaptă sibilă,
Ține foarfecă închisă, și-apoi
Vestește-ne ziua, salvarea:
Că neplăcut picioarele ni le simțim șovăind
Noi, care iubind,
Mai bucuros am dansa.

Elena

Fricoasele! Durere simt, dar teamă nu.
Mintuire însă dacă știi., ți-aș mulțumi,
Istețului adesea ce-i cu neputința
Posibil i se-arată. Vestea să ne-o spui.

Corul

Vestea să ne-o spui; cum vom scăpa de ochiul
Lațului, ce-n jurul gâtului se strânge,
Precum colanul cel mai prost ? — Presimțim
Noi sărmănele-ncercarea, înăbușirea, dacă tu, zeiță
Rhea, muma noastră, nu ne scapi.

Phorkias

Aveți ribdare s-ascultați în liniște
Ce povestesc. Povești, atâtea, sunt de spus

Corul

Răbdare-avem. Căci iată în răstimp trăim,

Phorkias

Acel ce-acasă stînd păzește nobile
Comori și drege zidul 'naltului sălaș,
Asigurîndu-și coperișele de ploi,
Lungi zile bune va avea pe-acest pămînt,
Dar cel ce pragul cu călcîi și pas fugar
Nelegiuit și-l părăsește într-o zi,
Găsi-va, întorcîndu-se, același loc,
Schimbat e însă totul, dacă nu distrus.

Elena

La ce asemenea zicale — mă întreb.
Voiai să povestești, nu supărări s-ațiți.

Phorkias

E fapt istoric, iar muștrare nicidecît.
Menelas, jefuind, plutea din golf în golf,
Limanuri, insule atinse-n trecere,
Cu pradă rară întorcîndu-se din plin.
În fața Troiei el stătu vreo zece ani.
Nu știu cît pentru-ntoarcere îi trebui.
Dar care-i starea-aici în a lui Tyndareu
Sublimă casă ? Starea-n țară care e ?

Elena

Ocara ți-a intrat în fire într-atît
Că fără a muștra tu gura nu-ți deschizi ?

Phorkias

Au stat mulți ani în părăsire văile
Ce dincolo de Sparta suie către nord,
În spate-avînd munții Taygetos, unde-n jos

Eurotas cade, pentru ca prin papură
Curgînd, s-adape, să hrănească albe lebede.
Pe-un plai ascuns, acolo sus s-a așezat
O prea vitează semînție, pătrunzînd
Din nopți cimericel, cetate și-a clădit,
Căznind mereu ținuturj, țară, oameni.

Elena

Au izbutit să facă-acestea ? De crezut ?

Phorkias

Avură timp destul, vreo douăzeci de ani-

Elena

E vreunul domn ? Și ceilalți mulți, sunt ei tîlhari ?

Phorkias

Nu-s hoți, dar unul este domn, stăpînul lor.
De-ocară n-ara să-l fac, cu toate că m-a pus
La multe grele încercări. Ar fi putut
Să ia prea bine totul, dar se mulțumi
Cu daruri libere și nu ceru tribut.

Elena

Și cum arată ?

Phorkias

Mie-mi place, pot să spun.
E un bărbat semeț și sprinten, cultivat,
Precum puțini sunt printre greci. Unii bîrfesc
C-ar fi un neam barbar, eu însă nu prea cred
C-ar fi vreunul crud pe cît la Ilios
S-au dovedit atîți eroi de canibali.¹
Mărinimier sale eu mă-ncredințai.
Cetatea sa! Pe-aceea voi să mi-o vedeți!
Alt chip avînd decît greoaiele zidiri
Ce le clădeau ciclopici grosolan
Părinții voștri, pietre răsturnînd grăbiți,
Așa de-a dreptul una peste alta.
S-o Priviți pe dinafară, să vedeți ce drept
E rînduită, fără știrbituri în ea,
Și cum se-nalță către cer cetatea lui,
Strîns încheiată, ca oglinda netedă.
Pe ea nici gîndul nu se poate cățăra.
Iar înăuntru sunt curți mari, jur împrejur
Clădiri atîtea-avînd, spre scopuri fel de fel.
Se văd coloane-acolo, stîlpi, arc peste arc,
Balcoane, galerii lungind privirile.
Se văd blazoane.

Corul

Ce-s blazoanele?

¹ Episodul este povestit în *Iliada*, cîntul 22.

PhorkiasAjax ²

Purta, cum știți, pe scutul său șerpi împlețiți.

Cei șapte-n fața Tebei ³ de asemeni
Aveau pe scuturi desenate cu mult tîlc
De toate: lună, stele-n noaptea cerului,

Zeită și erou, și spadă și făclii,
Și alte crunte-amenințări orașelor.

Astfel de semne ceata noastră de eroi
A moștenit și ea, din moși, în vii culori:
Vedeți acolo leul, vulturul și gheare chiar,

Un cap de bour, aripi, roze și păuni,
Și dungi albastre, roșii, negre, aurii.
Asemeni semne-atîrnă-n săli, șir după șir,
În săli la rînd, la rînd, cît lumile de largi.

Acolo ați putea dansa.

Corul

Sunt dansatori

Phorkias

Juni proaspeți, bucle blonde, ceată tînă,ă,
Miresme adiind, cum numai Paris, cînd
S-apropie prea tare de regina.

Elena

Cazi

Din rol cu totul. Spune ultimul cuvînt !

² Ajax, în Iliada, cel mai de seamă erou al acheilor după Achile. El este acela care a răpit cadavrul lui Achile din mîinile troienilor.

³ „Cei șapte în fața Tebei”, aluzie la legenda greacă despre cei șapte eroi, care la îndemnul lui Polynikes au pornit împotriva Tebei, ca să-l detroneze pe fratele acestuia, Eteokles. Cei șapte eroi au fost înfrînți.

Phorkias

Tu-l spui, tu-l spui, dacă rostești limpede:
La De-ndat' cu-acea cetate te împrejmuesc.

Corul

Spune cuvîntul, și pe toate ne-ai salvat !

Elena

Cum ? Să mă tem că regele atît de crud, De crunt ar fi, ca să mă dea pierzaniei ?

Phorkias

Ai și uitat cum regele a mutilat
Pe Deiphobus, fratele lui Paris cel
Căzut, fiindcă văduva fiind, noroc
Avu cu tine să trăiască. Nas, urechi,
Și altele-i tăie, atroce, regele.

Elena

I le făcu, dar pentru mine le făcu.

Phorkias

Și pentru-atîta, tu ai să pățești la fel.
Frumsețea nu se-mparte. Cel ce o avu
Întreagă va distruge-o mai curînd decît

S-o vadă că în parte numai e a sa.
 (Trîmbițe în depărtare. Corul tresare cu teamă.)
 Cum țipătul trompetei sfîșie urechi
 Și inimă, așa-și împlîntă ghearele
 Și gelozia în bărbatul, care nici —
 Odată-nu uită ce-a avut și ce-a pierdut.

Corul

N-auzi trompete ? Sulițele nu le vezi ?

Phorkias

Binevenit fii, rege ! Socoteală-ți dau!

Corul

Și noi ?

Phorkias

În față moartea ei vedeți,
 Și-a voastră. Pentru voi nici o scăpare nu-i !
 (Pauză.)

Elena

Cu grijă-am cumpănit ce-mi este-ngăduit.
 Potrivnic dămon ești, aceasta bine-o știu,
 Și teamă mi-e că binele-l întorci spre rău.
 Dar spre cetate voi oricum să te urmez,
 Restul îl știu; ce-ascunde-adîncul în pieptul ei
 Regina, să rămîie-o taină nimănui
 De-atîns. Mergi înainte-acum, bătrîno, mergi !

Corul

Ce bucuros noi de-aicea
 Plecăm cu repede pas.
 Moartea-i în urmă,
 Iar în față
 Murii înalți
 Ai marii cetăți.
 Apărată va fi
 Bine ca Ilios,
 Care la urmă doar
 Prin viclenie căzu.
 (Neguri se-ntind învăluind fundalul, dar și apropierea.)
 Ce este? Ce se întîmplă?
 Priviți, surioare,
 Nu a fost zi prea senină?
 Neguri se-nalță acum
 Din Eurotas, din undele sfinte,
 Piere limanul cu papură-n susur,
 De-asemenea albele
 Lebede, blînd lunecînd,
 Mîndre prin grație,
 În voluptatea plutirii
 Pierit-au vederii.
 #
 Dar le aud,
 Sunînd le aud,
 Departate sunînd,

Moarte vestind.
 O, dacă în cele d h. urnha
 în loc de prorniăi salvarre
 Pieire nu ne-ar vesti,
 Nouă, celor asemenea
 Frumoaselor lebede,
 Și celei ce-a fost zămislită din lebăde
 Vai nouă, vai, vai!

#

Totul s-acoperă-n neguri
 Acuma jur împrejur.
 Una pe alta nu ne vedern.
 Ce este ? Ce se petrece ?
 Umblăm sau plutim
 Tărîmul de-abia atingîndu-l ?
 Mai vezi ? Nu merge-namte
 Chiar Hermes? Nu cumva
 Toiaguri de aur ne-ndrumă-napoi
 Spre Hades, golul cel veșnic,
 Cel plin de umbre-făpturi,
 Crepuscul avînd doar surul amurg ?
 Da, și-acum se-ntunecă, se-ngroasă ceața
 Închiegîndu-se ca zidul. Și pereți avem în față.
 Ochiului s-așază-n cale. E o curte ? E o groapă ?
 Groaznic e oricum. O, surioare, suntem prinse,
 Prinse cum n-am fost vreodată.
 Curte interioară de burg medieval împrejmuită de clădiri fantastice.

<titlu> Conducătoarea corului

Grăbite și neroade, voi femeiești făpturi,
 Vă-ntoarceți cum e vremea, de clipă atîrnînd,
 Cu cumpăt nici norocului, nici nenorocului
 Nu știți să faceți față. Vă-ntăritați
 Contrazicîndu-vă; în bucurie și-n durere doar
 Urlați și rideți toate în același fel.
 Acum tăceți și așteptați ca să vedem
 Ce-a hotărît regina pentru ea și noi.

Elena

Prorocitoareo, tu, pe unde-mi ești ? Să ieși
 De poți, de sub arcadele castelului,
 Sau poate ai plecat stăpînitorului
 Aceluia sosirea-mi să-i vestești ?
 De-ar fi Așa, îți mulțumesc. Degrabă duce-m-aș
 Să-nchei un drum de rătăciră, Odihnă vreau.

Conducătoarea corului

Zadarnic mai privești, regină, împrejur,
 A dispărut făptura rea, sau poate că
 Rămase-n ceața grea, din care noi aici
 Venirăm, nu știu cum, aproape fără pas.
 Sau poate rătăcește îndoielnică
 Prin labirintul minunatului castel,
 Și iscodește pe stăpîn, cum te-a primi.

Dar iată, mișună mulțimea peste tot,
În galerii, ferestre, sub portale; vezi
Servitorimea pretutindeni forfotind,
Ca în vederea unei nobile primiri.

Corul

Înaltă-se inima! O, vedeți
Cum ceata suavă, tânără-n pas
Coboară și pune-n mișcare un șir
Întreg de tineri băieți. Din a cui
Poruncă norodul ma-gnific în rînd
S-așază ? Ce trebui s-admir mai ales ?
E mersul lor proaspăt, sau bucelele ?
E fruntea lor strălucită, luminile ?
Perechi, obraji lor roșii ca piersica,
Și puful pe față molatic crescut!
O, cum aș mușca, dar groază îmi e,
Căci gura, prilej folosind, să mai spun ?
S-a umplut alte dați de cenușă.

#

Dar cei mai frumoși,
Mai mîndri, ei vin,
S-aducă pe rînd,
Covoare și jilț,
Scumpe podoabe,
Și cortul prea scump.
Cunună de nori
Peste creștetul ei,
Al crăieșei,
Boltește-se.
Căci ea a urcat
Și loc a luat
Pe-o pernă de fulgi.
Veniți mai aproape
în șiruri, pe trepte,
Salut, întreit,
Acestei primiri
Fără seamăn!

(Cele rostite de cor, se înfăptuiesc rînd pe rînd.)

(Faust. După ce băieți și paji au eborît în șir prelung, el apare sus, pe trepte, în costum de
cavaler medieval; coboară încet și demn.)

Conducătoarea corului

(privindu-l cu atenție)

Dacă acestuia, precum se-ntîmplă-ades
Vremelnic doar nu-i dăruiră zeii o
Atît de minunată-nfațișare, o
Ținută într-atîta de sublimă, el
Izbîndă va avea de fiecare dat',
În bătălii, ca și-n războiul cu femei,
Cu cele mai frumoase. Sigur e, din ciți
Bărbați văzură ochii mei, el e
Cel mai ales. Apropiindu-mă, eu văd

În el un principe. — Regină, întoarce-te !

Faust

(venind în față, alături, un om înlănțuit)

În loc de-un cuvenit, solemn salut,
În loc de-a da binețe, eu ți-aduc
În lanțuri strâns legat un servitor,
Care greșind datornic mă lăsă.
Îngenunchează, nobilei femei
Mărturisiri să faci de vina ta!
Sublimă doamnă, acesta-i omul ce
Acolo pus a fost pe-naltul turn,
Pîndind, cu fulgere în ochi să stea,
Să iscodească spațiul ceresc,
Pămîntu-n lung și-n lat, cît s-a putea,
Vestind ce se arată undeva
Din deal în vale pînă la castel,
Și ce se mișcă, valul turmelor,
Sau vreo oștire; să le apărăm
Sau s-o-nfruntăm. Dar ce negrijă azi!
Te-apropiai, nimic el n-a vestit,
Încît pentru primirea oaspei
Înalt nu se făcură pregătiri
De cuviință. Vrednic e, ucis
Să fie pentru vina sa. Dar tu,
Tu singură vei pedepsi, sau vei ierta.

Elena

Mi-e-ngădui să presupun că doar
Ca o-ncercare cinstea îmi acorzi
De-a judeca precum o doamnă-aci,
Și, astfel datoria cea dinții
Mi-o împlinesc, pe-nvinuit s-ascult.

Lynceus ¹

paznicul turnului

Să-ngenunchi, cum se cuvine,
Adorare simt -în fața
Ta, femeie minunată.
Dă-mi tu moartea, dă-mi viața!

#

Așteptînd lumina zilei
Și privind spre răsărit,
Soarele ca prin miracol
Dinspre sud a răsărit.

#

Îmi atrase într-acolo
Ochi, privire, pentru ca
Cer să nu mai văd, pămînturi,
Doar lumina, doar pe ea.

#

Am privire dăruită
Cum în codri numai linxul,
Dar acum ce greutate

Să înlătur ceața, visul.

#

Dibuiesc la întâmplare
Ziduri, turn și porți închise.
Neguri pier, pe cînd în față
O zeiță îmi ieșise.
Întorcînd spre ea privirea
Am băut lucirea blîndă,
Frumusețea orbitoare
M-a orbit mereu crescîndă.

#

Am uitat de datorie;
Paznic, n-am suflat în corn,
Cu rugare de osîndă
Spre frumusețea ta mă-ntorn.

¹ *Lynceus, personaj cunoscut din legenda Argonauților, la a căror călătorie a luat parte. Lynceus avea ochi atît de ageri că vedea și prin pămînt. Lynceus, paznicul turnului din Fenst seamănă cu legendarul Lynceus prin puterea ochilor săi.*

Elena

Ce rău făcui! Eu însă n-am
Să-l pedepsesc. Vai mie!
Nenoroc Mă urmărește pretutindenea,
Bărbații-nebunesc de vraja mea,
De la nimic ei înapoi nu dau.
Și fură, luptă și seduc. Din loc
În loc mutîndu-mă, m-au rătăcit
Eroi și zei, și demoni, semizei.
Am încurcat al lumii fir peste
Năpaste, altele îngrămădind.
Dă libertate bietului nebun
Lovit de zei, destul de încercat.

Faust

Mirat, regină, văd pe-aceea ce
Țintise, și aici pe cel atins.
Văd arcul, ce săgeată a trimis
Și văd rănitul. Și acum săgeți
După săgeți mă nimeresc. Zboară
Săgeți înaripate prin castel.
Puterea unde mi-i ? Rebeli tu faci
Din credincioșii mei cei mai supuși.
De-acuma s-ar putea ca oastea mea
S-asculte de femeia ce-a învins.
Și inie ce-mi rămîne alt, decît
Sa mă predau cu tot ce-a fost al meu ?
Mă-nchin, dă-mi voie, liber și fidel,
Să recunosc în tine, doamna, ce,
Doar îpărînd, o țară-a cîștigat.

Lynceus

(cu o ladă, și bărbați care aduc altele)

Mă vezi, regină, înapoi!
Bogatul să cerșească vrea
Privirea ta; sărac, bogat,
Eu stau acum în fața ta.

#

Ce-am fost cândva ? Ce sunt acum ?

Ce-i de dorit ? Ce-i de făcut ?

La ce ajută ageri ochi ?

Prin tronul tău n-au străbătut.

#

Venirăm noi din răsărit,
Apusu-ntreg era în joc.
Norod cumplit, înviforat,
Înaintam din loc în loc.

#

Căzuse unul, altul sta,
Cu lance-al treilea venea,
Simțea tăria însutit,
În maarte mii s-au risipit.

#

Cu iureș înainte-am dat,
Eram stăpîni sub cerul larg,
Pe unde am domnit o zi,
Altul ca niște jefui.

#

În grabă numai ne uitam.
Femei frumoase ne luam.
Și prins-am tauri ce mugeau,
Și caii toți cu noi veneau.

#

Eu cu plăcere iscodeam,
Și ce-i mai rar îmi dibuiam.
Dar ceea ce se întîmpla
Să aibă și-altul, nu-mi plăcea.

#

Eram pe urme de comori
Cu ochii doar de-atîtea ori.
Vedeam în buzunări deplin,
Vedeam adînc în orice scrin.
Grămezi de aur am cuprins,
Și nestemate într-adins.
Smaragdul doar e vrednic ca
Să înverzească-n lumea ta.

#

Își cată locul — să-l ascund ?
Mărgăritarul din străfund.
Se sting sfios rubine dragi
Lîngă. roșăta din obraji.

#

Magnifice comori eu pun
În fața ta cu zel nebun,
Adusă e, acum aci
Recolta-atîtor bălăii.

#

Atîtea lăzi adun aci,
Cu ferecate avuții.
Îngăduie să te-nsoțesc,
Să-ți umplu bolți, nu mă feresc.

#

Abia că te-ai urcat pe tron,
Și slugi s-ableacă, om și om,
Belșug și minte, și puteri
În fața unicei femei.

#

Și cele strînse pe pămînt
Acuma ale tale sunt.
Credeam că e belșug măreț,
Acuma văd că n-are preț.

#

Pierit-a ce al meu a fost
Și n-are preț, și n-are rost.
Redă-i tu cu privirea ta
Valoarea-ntreaga, ce-o avea.

Faust

Acest balast cu vitejie cîștigat
Să-l duci de-aci, nici lăudat și nici muștrat.
Că totul ce-n cetate e, e-al ei acum.
A-i oferi ceva din toate nu prea are înțeles.
Te du mai bine și comori peste comori
Îngrămădește, să ridici sublimul chip
Al strălucirii nevăzute. Bolțile
Lucească precum cerul, proaspăt paradis
De viață fără viață-n grabă înalțe-se.
Pre-ntîmpinîndu-i. pașii, înflorind, covor
Lîngă covor să se desfacă; talpa ei
Să întîlnească blînd tărîm, iar ochii ei
Divini doar cele mai înalte străluciri.

Lynceus

E puțin ce-ați poruncit.
Pentru slugă e un joc,
Căci frumsețea va domni
Peste bunuri și noroc.
Oastea toată s-a-mblînzit,
Spadele ni s-au tocit.
Lîngă-aceea ce ne-a-nvins
Chiar și soarele s-a stins.
Față de obrazul ei
Totu-i gol, fără temei.
(Pleacă.)

Elena

(către Faust)

Nerăbdătoare sunt de a-ți vorbi,
Dar lângă mine vino. Locul gol
Te cheamă, și-mi asigură pe-al meu.

Faust

Mă-nchin fidel, dar numa-ngenunchind
Să-ți placă-aceasta, doamnă! Mîna ce
La tine mă ridică, voie dă-mi
Să ți-o sărut, și întărcște-mă
Ca domn, pe lângă tine-n țara ta,
Adorator- în mine cîștigînd,
Un servitor și paznic deodat'.

Elena

Minuni atîtea văd și-ascult, mă uit,
Mirări mă iau și multe-aș întreba.
Dar să mă-nveți de ce cuvîntul spus
De omu-acesta într-atîta de ciudat
Și prietenos suna ? Se potrivea un ton
Cu altul; vorba prinsă în auz
Urmată-a fost mîngîitor de alta. ¹

Faust

De-ți place la noroadale acestea graiul,
Cîntarea lor te va-ncînta de-asemeni,
Căci mulțumește-adînc auzul, sufletul.
Dar e mai potrivit s-o încercăm numaidecît.
În dialog se-nființează de la sine.

Elena

Spune-mi cum voi vorbi și eu frumos ?

Faust

De vine de la inimă,-i ușor.
Și dacă pieptul se topește-n dor întrebi ce alții simt —

Elena

În pieptul lor.

Faust

Și nu mai căutăm alt timp, alt loc.
Clipa de față-i —

¹ Elena remarcă în vorbirea lui Lynceus „rimele”; aceasta era pentru ea o mare noutate. Elena ia astfel contact cu poezia nouă, menită a exprima stări sufletești de natură „romantică”.

Elena

fericire și noroc.

Faust

Dobîndă și belșug, comoară-i ea.
Și cheazășia este —

Elena

mîna mea.

Corul

Cine va lua de rău domniței
Că favoare prietenească

Castelanului arată ?
 Căci, mărturisiți, noi toate
 Suntem, cuin ades, captive,
 De cînd jalnic Ilios căzut-a,
 De cînd suntem în cutreier
 Labirintic fără capăt.
 Căci femeile-ncercate
 De iubire bărbătească
 Nu mai sunt alegătoare,
 Dar oricum cunoscătoare.
 La ciobani cu păr de aur,
 Și la fauni cu țepe-n barbă
 Ele dau același drept
 Peste coapsele ca unda.
 Mai aproape ei acuma
 Stau lipiți unul de altul, umăr
 Lîngî umăr și genunchi lîngă genunchi,
 Mîna-n mîna ei se
 Leagăna pe tron
 Pe splendoarea pernelor.
 Maiestatea își permite
 Bucuria să-și arate
 Și răsfățul chiar în fața
 Multului popor.

Elena

Mă simt de parcă n-aș fi pe pămînt
 Și totuși sunt aici, aicea sunt !

Faust

De-abia respir, se-oprește vorba-n piept,
 E-un vis adînc, să nu mă mai deștept.

Elena

De mult trecută, totuși nouă-mi par,
 Întrețesuți, ne suntem dar și dar.

Faust

O datorie-i să trăiești, noroc,
 Cum altul nu-i, de-ar fi o clipă chiar.

<titlu> Phorkias

(întrînd violent)

Descifreze-abecedare
 De iubire, cu zăbavă,
 Cel ce pentru gîngureală
 Timp în aste locuri are.
 Nu simțiți o vremuire ?
 Trîmbiți răsunînd departe ?
 O primejdie-i aproape.
 Menelas vine cu moarte,
 Cu norod și vă desparte.
 Pregătiți-vă de luptă!
 Vin ostași cu pașii grei.
 Mutilat ca Deiphobus
 Fi-vei tu pentru femei.

Risipește-le pe-aceste,
Vine craiul la altar,
Dă cu barda în neveste,

Faust

Ne tulburi insolent ! O larmă fără sens
Nu-mi place însă nici în primejdie.
Pe-un sol frumos îl urîțește-o veste rea.
Tu, hîda, e firesc solie rea s-aduci.
De astă dată însă zgudui aerul
Cu goala-ți răsuflare. Nu-i primejdie,
Și dac-ar fi, e numai zgomot în deșert.

(Semnale, explozii de pe turnuri, trompete, muzică războinică. Un marș zgomotos de oști.)

Faust

Lîngă femeii s-adună-ndată
În cerc nedespărțiți eroi:
E vrednic de a lor favoare,
Cel ce le apără ca noi.
(Către căpeteniile de oaste, care ies din coloane și vin în față)

#

Cu furie strîns stăpînită
Triumf vă este hărăzit.
Voi, june flori din miazănoapte.
Și voi, puteri din răsărit.

#

În zale strînși, bătuți de fulger,
Ostașii-mpărății zdrobind,
Ei trec, cutremurînd pămîntul,
S-aude-n urmă, durduind.

#

La Pylos am atins uscatul,
Bătrînul Nestor ¹ nu mai e,
Dar sfarmă oastea fără frîne
Pe cei conduși de regele.

¹ Nestor, a luat parte, foarte bătrîn, la războiul troian. În Iliada el este sfătuitoarul, devenit proverbial pentru înțelepciunea sa.

Grăbit Menelas de la ziduri
O ia spre mare înapoi,
Pîndeasc-acolo cum îi place
Jefuitoare de soi.

#

Crăiasa Spartei poruncește
Să vă salut în plin război,
Să-i puneți valea la picioare,
Dobîndă veți avea și voi.

#

Germane, tu, aceste golfuri
Le apără cu zid și scut,
Achaia ² cu prăpăstii multe
În cale ți s-a așternut.

#

O ia spre Elis oastea francă,
Saxonii la Messena vin,
În Argolis normanu-și face
Măreț așezămînt deplin.

#

Sălășlui-va fiecare
Gospodarindu-se viteaz.
Din Sparta va domni regina
Peste voi toți cu gîndul treaz.

#

Se va-ngriji ca bunăstare
S-aveți în țară orișicînd.
Cu-ncredere la ea vă duceți,
Lumini, dreptate, căutînd.

Corul

Cea mai frumoasă, cine-o dorește,
Să cate destoinic
Arme s-adune, înțelepțește,
Că lingușind dobîndi pe pămînt
Splendoarea cea mai înaltă.

² Goethe știa că o ceată de cruciați, aventurieri dornici de pradă, a întemeiat în anul 1207 în Peloponez, sub conducerea lui Gottfried de Villehardouin un principat de tip feudal, numit Achaia.

Dar stăpînire nu are în pace,
Vicenii încearcă cutezători,
De-asemeni tîlhari să i-o răpească.
Grijă el aibă să-mpiedice-aceasta !

#

Și laudă-i aduc,
Că viteaz și isteț se-nsoți
Cu cei mai puternici
La orișice semn de el ascultînd.
Poruncile sale, ei, credincioși
Le-implinesc, foloase avînd,
Și dar — mulțumire domnească,
Spre gloria mare a tuturor.

#

Dar cine răpire va îndrăzni,
Cînd el e stăpînul puternic ?
A lui este ea, să fie a lui,
Încuviințată îi este de noi,
Ea, ce-i cuprinsă-ntre ziduri de piatră,
Și încă o dată-ntre ziduri de oaste.

Faust

Sunt mari aceste multe daruri
Ce fiecare le primi.
C-o țară plece fiecare,
În mijloc noi vom sta aci.

#

La-ntrecere ei apăra-vor
 Peloponesul înadins,
 Ce-n ape ca un ram de munte
 Al Europei s-a întins.

#

Această țară, ce atîtea
 Noroade-a fericit pe rînd,
 Să fie a reginei mele,
 Ce se trezi aci pe cînd

#

În zvonul papurii din apă,
 Ea din găoace a ieșit,
 Și cu lumina ei vederea
 Măreței mume a orbit,³

#

Spre tine-ntoarsă, țara-aceasta
 Îmbie floare azi ca ieri;
 E-al tău pămîntul, tot rotundul,
 Dar patria să ți-o preferi.

#

De-ndură creștetul de munte
 Săgeata rece-a soarelui,
 Ajunge să-nverzescă stîncă
 Și țapu-și are hrana lui.

#

Izvoare sar și rîuri cad, unite,
 Prăpăstii și pripoare înverzesc,
 În plaiul larg pe sute de colnice,
 Valuri de lină, turme se ivesc.

#

Cornute-n pilcuri, cu luare-aminte
 înaintează pîn' la margine de-abis;
 Un adăpost așteaptă pretutindeni,
 Sute de peșteri gura și-au deschis.

#

Le poartă grijă Pan ⁴; și nimfele vieții
 Prin locuri proaspete sălaș își fac;
 Cu doru-n crengi, spre regiuni supreme,
 Se-nalță-nghesuindu-se copac peste copac.

#

Sunt codri vechi! Stejarul, în puternicie,
 Poartă în fiecare ram cîte un veac.

Arțarul, sarcina de seve
 Și-o urcă-n foi, prin brațele ce se desfac.

#

Matern, în umbra plină, izvorăște
 Lapte domol pentru copii și miei.
 Și poama nu-i departe, și nici pînea-n șesuri,
 Și miera picură din scorbura de tei.

³ „Și cu lumina ei vederea măreței mume a orbit”: aluzie la Leda.

⁴ Pan, zeul naturii în mitologia greacă.

Ereditar e-aici belșugul,
 Senin obrazul, rostul roditor.
 Și fiecare-i mulțumit de sănătate,
 Și-n felul său: nemuritor.

#

În zi curată pruncul se dezvoltă,
 Ca tată să devină pe pământ.
 Mirați ne punem întrebarea:
 Sunt zei ? Sau numai oameni sunt ?

#

Chip de cioban avu Apollo,
 Că unul mai frumos îi semăna.
 Unde natura stăpânește-n puritate
 Lume cu lume s-ar îmbrățișa.
 (S-așază lângă ea.)

#

Trecutu-ntindă-se în urmă,
 Înfăptuirea izbuti;
 Descinsă din suprema zeitățe,
 Tu-ntăiești lumi îi aparții.

#

În jurul veșnicei juneți a tale
 Cetatea nu-și închidă poarta.
 Ne mai așteaptă-n dăinuire
 Arcadia pe lângă Sparta.

#

Să locuiești în fericire,
 Așa îți bate-acum sorocul.
 Se schimbă-n chioșc bolta și tronul,
 Arcadic fie-ne norocul !

(Priveliștea se schimbă, în fața unui șir de peșteri se văd chioșcuri închise, pădure umbroasă pînă la peretele de stînci, împrejmuitor. Faust și Elena nu se văd. Corul doarme, risipit.)

Phorkias

De cînd aceste fete dorm pe-aici, nu știu.
 Dac-au visat, ce eu cu ochii mei văzui
 Atît de clar, îmi e de-asemeni neștiut.
 Le voi trezi. Mirat rămîie tînărul
 Norod, și voi, bărboșii de așijderea, ¹
 Voi, ce-așteptați aci, minunea s-o vedeți.
 Nu mai dormiți! Degrabă scuturați-vă
 Cîrlionții! Ce clipiți așa ? Să m-ascultați!

Corul

Povestește, povestește, ce minune avu loc ?
 S-auzim cu bucurie ceea ce nu-i de crezut.
 Plictiseala ne cuprinde, stîncile mereu privind.

¹ Aici Phorkias (Mefistofel) se adresează publicului din teatru.

Phorkias

Ochii-abia vi i-ați deschis și-mi-spuneți că vă plictisește.
 Veste-aveți: în aste peșteri și prin chioșcurile-aceste
 Adăpost umbros fu hărăzit perechii, scut idilic
 Domnului și doamnei noastre.

Corul

Unde ? — Acolo înăuntru ?

Phorkias

Despărțiți de lume, m-au chemat în slujbă doar pe mine.
 Mă simții prea onorată, dar cum cere cuviința
 Îmi făcui de lucru, cum se poate-așa prin preajmă.
 Rădăcini și mușchi, și scoarță, căutam,, ierburi de leac.
 Astfel au rămas ei singuri.

Corul

Povestești parcă-năuntru lumi întregi ar încăpea:
 Codri, câmpuri, râuri, lacuri! Multe basme știi să teși.

Phorkias

Ce știți voi! Necercetate sunt acolo multe-adîncuri:
 Dibuit-am săli în șiruri, curte lîngă altă curte.
 Dar deodatăun rîs prin peșteri și prin spații dă ecou.
 Ce-mi văd ochii, cînd mă uit ? Un băiețuș din poala doamnei
 Sare către tatăl său, și de la acesta-apoi spre mamă.
 Mîngîieri de dragoste neroadă, țipete de glumă,
 Bucurii se întreceau să m-amețească.

#

Gol, un geniu fără aripi, ca un faun neanimalic,
 Sare pe pămîntul sigur, dar pămîntul ca o coardă
 Îl azvîrle-n aer — la a treia săritură, iată-l
 El atinge bolta sus.

Speriată mama strigă: „Sări în voie, dragul maniei,
 Dar de zboruri te ferește; zborul liber ți-e oprit!"
 Iară tatăl îl vestește: „În pămînt zace puterea
 Ce te-nalță; de atîngi pămîntul doar c-un deget,
 Și cu talpa, ca Anteu, feciorul humei, te-ntărești."

#

Astfel de pe-o stîncă pîn' la alta peste gol adînc
 Ca o minge, ce-i bătută cu putere, sare el.
 Dar deodată în prăpastia căscată el dispăre,
 Ni se pare-acum pierdut. Se tînguie părinții, jalnic,
 Dau din umeri, temători. Dar ce se vede-acuma iarăși ?
 E un luciu de comori ? Veșmînt vîrgat cu flori mărunte
 A-mbrăcat și vine demn.

Ciucuri lui îi cad pe brațe, flutură panglici pe piept,
 Ține-n mînă liră de-aur, ca un Phoebus mititel,
 Și o ia încet pe margini mai în față. Ne mirăm.
 Fericiți părinții în extaz își cad în brațe.
 Ce-i lucește-așa pe creștet ? Greu rămîne de ghicit.

#

E podoabă aurie ? Sau e flacăra de duh ?
 Astfel el în neastîmpăr mișcă încă de copil,
 Anunțînd pe viitorul mîndru maistru al frumseții,

Căruia prin mădulare-i curg eterne melodii.
Astfel îl veți auzi, admirînd și voi minunea!

Corul

Numești o minune aceasta,
Tu născută în Creta ?
Cuvînt, ce poetic învăța,
Tu n-ai ascultat niciodată ?

#

N-ai auzit niciodată-n Ionia
Și niciodată-n Elada
Divina, eroica bogăție
A legendelor mari, strămoșești ?

#

Tot ce astăzi
Se mai petrece
E numai jalnic ecou
Al mărețelor zile străbune.
Povestea, ce-o spui,
Nu se aseamănă
Cu ceea ce draga minciună,
Ce stă mai presus de-adevăr,
Despre fiul, ne cîntă, al Maiei,¹
Cel gingaș, dar tare,
Sugaci abia născut,
În lînă-nvălit, curată, de scutece,
Și-ncins în mîndrele văluri
De ceata, ce bate din palme,
A paznicelor, ce veghează lipsite
De orișice bănuială.
Dar dîrz micuțul viclean
Își scoate mîni și picioare
Mlădii, învelișul de purpură,
Greu apăsînd, și-l lasă
Unde dormea.
Unui fluture-asemenea este, ce
Din silnicia păpușei
Iese, aripi desfăcînd îndrăzneț,
Prin eter, Prin solarul răsfăț, fluturînd.

Ca astfel în viu neastîmpăr,
Demon prielnic și veșnic să fie
Tuturor hoșilor,
Care folosul și-l caută,

¹ Aici și în versurile următoare e vorba despre zeul Hermes.

Face de toate
Cu artă isteță,
Stăpînului mărilor,
Șterpelmdu-i tridentul, ba chiar și lui Ares
El spada i-o scoate din teacă,

Arc și săgeată furîndu-i lui Phoebus,
 Iar lui Hefaistos ² agere clește.
 Chiar lui Joe ³, tatălui, lua-i-ar
 Fulgerul, dacă de foc nu s-ar teme;
 Pe Eros el îl învinge
 Cu piedici la trîntă,
 Zeiței Kypris, care-l mîngîie
 El cîngătoarea i-o ia.

(Din peșteră se aude o melodie limpede de coarde, fermecătoare. Toți ascultă și par viu mișcați. Pînă la pauză, cu indicație în acest sens, totul e însoțit de muzică vocală.)

Phorkias

Ascultați iubitul sunet,
 Fabule, ce v-au vrăjit,
 Zeii voștri, de-altădată,
 În nimica au pierit.

#

Nimeni nu vă înțelege.
 Vrem chitare mai profundă:
 De la inimă purceadă
 Ce în inimi vrea s-ajungă !
 (Se retrage după stînci.)

Corul

Dacă la asemeni cîntec
 Te înclini mișcat de patimi,
 Auzindu-l întremate,
 Noi simțim plăceri de lacrimi.

² Hefaistos, fiul lui Zeus și al Herei, zeu al focului pă-mîntesc, al vulcanilor și al faunilor.

³ Joe, zeu în mitologia latină, alt nume al lui Jupiter; același cu Zeus din mitologia greacă.

Cînd se face zi în suflet,
 Soarele poate pieri,
 Noi găsim în pieptul nostru
 Ce în lume n-am găsi.
 Elena, Faust, Euphorion în costumul descris mai sus.

Euphorion

Cîntece, copilărie,
 Bucurie dau.ființii.
 Cînd, în tact sărind, mă prindeți.
 Inimi saltă-n voi, părinții.

Elena

Dragostea e omenească,
 Împreună cînd sunt doi;
 Cînd sunt trei dumnezeiască
 Ea devine, și de soi.

Faust

E-mplinit atuncea totul:
 Ești a mea, eu sunt al tău.
 Cîteșitrei tot împreună,
 O, de-ar fi așa mereu!

Corul

Ani mai mulți cu bucurie
 Adunatu-și-au lumina
 În perechea cu copilul.
 O, unirea lor, deplină!

Euphorion

Să salt, lăsați-mă !
 Să sar, lăsați-mă !
 Un dor m-a cuprins
 S-ajung în văzduhuri,
 Un foc m-a încins.

Faust

Iubite băiat
 Nu prin înalt!
 Să nu se întâmple
 Oase și tîmple
 Să-ți sfarmi,
 Înaltul te rumpe,
 Scumpe, prea scumpe!

Euphorion

Nu vreau mai mult
 Pe tărîm să rămîn.
 Nu vreau să ascult.
 Lăsați-mi mîinile sprintene,
 Lăsați-mi buclele,
 Lăsați-mi veșmintele!

Elena

Ia aminte, gîndește
 Al cui ești tu!
 Cum ne rănește
 De vreme ce sfarmi
 Ce frumos dobîndirăm,
 Și ce unește.

Corul

În curînd se dezleagă,
 Mi-e teamă, ce-i leagă.

Elena și Faust

De dragul părinților,
 Pune tu frîne
 La-ndemnuri nebune,
 Pune-le, pune!
 Podoabă în pace
 Fii țării bătrîne !

Euphorion

Iată mă stăpînesc
 La-ndemn părintesc.

(Șerpuind prin cor, el îl trage după sine la dans)

Acestor fete — ușor
 Le voi da ocol.
 Melodia-i pe plac?

Mișcarea — ce-o fac ?

Elena

Da, soră cu soră,
Jucăuș, tu atrage
Frumoasele-n horă.

Faust

O, dac-ar trece!
Joaca nu-mi place,
Durere îmi face.

(Euphorion si corul, dansînd și cîntînd, în horă.)

Corul

Cînd brațele tale
Dulce le miști,
Cînd, lucind din bucle,
Focul ți-l iști
Cînd gleznele tale
Saltă în vînt,
Cînd umbrele lor
Cad pe pămînt,
Tu ținta ți-ajungi.
Noi ne-nclinăm,
Și inima noastră
Ți-o închinăm.

(Pauză.)

Euphorion

Atîtea ușoare
Dragi căprioare!
La joacă vă chem,
Proaspăt vă-ndemn,
Eu sunt vînătorul,
Voi ținta și dorul.

Corul

De vrei să ne prinzi
Nu te grăbi,
Dorința la urmă
Și-a noastră va fi
Să ne cuprindem,
Umbră cu umbră.

Euphorion

Din rariști, dumbrăvi,
Peste stînci, către slăvi!
Izbîndă ușoară
Vrea să mă ceară,
Izbîndă mai grea
Inima vrea.

Elena și Faust

Ce răsfăț! Și vajnic iureș!
De măsură nu-i speranță.
Sunet ca de corn s-aude,
Peste văi, păduri, pătrunde.
Iureșul, cine să-l lege ?

Coretidele

(revin grăbite, una câte una)
 A fugit de noi și prin hățiș
 Se uita la noi chiorîș,
 Una doar, sălbatică,
 El și-a prins-o în desiș.

Euphorion

(aducînd înăuntru o tînă ră fată)
 Îmi aduc micuța plină,
 Spre plăcerea mea deplină,
 Bucurii îmi fac nebune,
 Strîngînd sînul ce se-opune,
 Sărutînd gura de fată,
 Îmi arăt voința toată.

Fata

Lasă-mă! Este putere
 Și-n asemeni înveliș !
 Vrerea noastră e mai mare
 Decît pare; nu s-a stins!
 Mă crezi poate la strîmtoare,
 Te încrezi în braț prea tare.
 Ține-mă, cum m-ai cuprins,
 Te voi arde într-adîns.
 (Se preface în flăcări care pîlpiie spre înălțimi.)
 Vino după mine-n aer,
 Devenim în moarte caier!
 Prinde ținta, ce s-a stins!

Euphorion

(scuturîndu-se de ultimele flăcări)
 Vai, locul închis,
 De frunzare încins !
 Ce mi-e strîmtoarea ?
 Slobodă-i boarea !
 Vînturi în huiet,
 Valuri în vuiet,
 Departe le-aud,
 Mă duc să le-ascult.

(Urcă sărînd tot mai sus pe stînci.)

Elena, Faust și Corul

Vrei să semeni caprei negre ?
 Ne e groază de cădere!

Euphorion

Tot mai sus pe detunate,
 Vreau să văd tot mai departe.
 Știu acum unde sunt!
 Pe o insulă-pămînt,
 Rudă mării, rudă zării.

Corul

N-ai vrea mai bine
 Prin văile line
 S-adaști, unde struguri

Se coc, mere de aur,
Albastre smochine ?
Ah, în țara cu laur
Printre noi rămîi,
Să aibi căpătîi.

Euphorion

Voi pace visați peste toate ?
Viseze cine mai poate.
Război e al nostru cuvînt.
Izbindă eu vreau pe pămînt!

Corul

Cel ce în pace
Dor de bătaie își face,
Despărțit rămîne pe loc
De orice noroc.

Euphorion

Celor ce țara-i născu,
Luptătorilor tuturor,
Din primejdie-n alta trecînd,
Liberi, cutezători fără margini,
Propriul sunge vărsînd pe pămînt,
Aducă-le lupta dobîndă
Tîlcul cel sfînt și nepieritor !

Corul

Cît de sus el a urcat !
Totuși mic el nu ne pare,
În oțel și zale
Ca de luptă îmbrăcat.

Euphorion

Șanțuri, nu, nici ziduri aspre!
Trez în sine fiecare,
Cetățuie de durată
Un bărbat în piept își are.
Cucerți să fiți de nimeni,
Să ieșiți pe cîmp de luptă !
Se fac fetele-amazoane,
Pruncul un erou ce luptă.

Corul

Sfînta poezie
'nalțe-se în tărie,
Depart, depart,
Frumoasa stea
Tot mai depart.
Nimic de ea
Nu ne desparte.

Euphorion

Nu, nu ca un prunc apărui.
În arenă vin, june)
Cu oameni viteji, împreună,
Port faptă, ce nu mai apune.
Depart de-aici!

Acolo departe, acum,
Deschide-se slavei un drum.

Elena și Faust

De-abia ajuns în pragul vieții
Și în prag de zi senină,
Te dorești grăbit, în altă sferă
De-ncercări, durere, plină.

Nimic nu-ți este

A noastră poveste ?

Legătura noastră-i doar vis ?

Euphorion

N-auziți tunînd pe mare ?
Văi răspund și dealuri vaste,
Față dă oaste cu oaste,
Mușcă-n țărână chinul mare.

Iară moartea

E o lege.

Orișicine o-nțelege.

Elena, Faust și Corul

Groază-n inimi se alege !

Moartea-ți este ție lege ?

Euphorion

Să privesc doar de departe?

Vreau să am la toate parte.

Elena, Faust și Corul

Răsfăt, primejdii, din plin,

Mortal destin!

Euphorion

Dar o pereche de aripi

În larg se desface:

Depart-ntr-acolo

E zborul ce-mi place!

(S-azvîrle în văzduh, veșmintele îl poartă o clipă, capul său strălucește lăsînd o dîră de lumină în urmă-i.)

Corul

Ikarus! Ikarus ^o

Jale ! Ce jale !

(Un tînar frumos se prăbușește la picioarele părinților!; cel mort pare o figură cunoscută ¹;
dar trupescul dispare numaidecît, aureola ² se ridică la ceruri, asemenea unei comete,
veșmîntul și lira rămîn pe loc.)

Elena și Faust

Bucuriei-i urmează

Tortura cea grea.

Euphorion

(Glasul lui se aude din adînc ³)

Mamă, în sumbrul ținut

Singur nu mă lăsa!

(Pauză.)

Corul

(cîntare de jale) ⁴

Singur nu ! Oriunde-ai fi !

Te cunoaștem ni se pare. ⁵

⁰ *Ikarus, personaj mitologic, fiu al lui Daedalos. El scapă din labirintul cretan cu ajutorul unor aripi lipite cu ceară. Apropiindu-se, în zborul său, prea tare de soare, aripile i se topesc și el se prăbușește în mare.*

¹ *Aluzie la poetul Byron.*

² *Aureola reprezintă „geniul” lui Euphorion. Anticii făceau deosebire între „spirit” și „suflet”.*

³ *Din adânc vorbește „sufletul” (umbra) lui Euphorion.*

⁴ *În această cântare de jale, Euphorion este identificat cu poetul Byron.*

⁵ *Aluzie tot la poetul Byron.*

Cînd te furișezi din zi,
Te urmă în depărtare —
Bocete noi nu rostim,
Pizmuim destine rare:
Cîntec și-ndrăzneală fost-au
Mari prin zile tulburi, clare.

#

Ah, născut pentru norocuri,
Cu putere din străbuni,
Te-ai pierdut încă de tînar,
Înflorind peste genui.
Ochi aveai să vadă lumea,
Simț pentru orice îndemn,
A femeilor ardoare,
Te-a-nsoțit ca la un semn.

#

Astfel te-a cuprins rețeaua
Unde nu mai poți alege,
Și te-ai învrăjbit sălbatic
Cu moravuri și cu lege.
Doar la urmă cumpănirea
A dat faptei greutate.
Năzuiai spre măreție,
Ai căzut pe neașteptate!

#

Cine izbîndește însă ?
Ce-ntrebare-ntunecată,
Cînd în fața sorții crunte
Sîngerează lumea toată!
Dar cîntări cîntați voi, nouă
Nu mai stați cu suflet mut:
Căci pămîntul le mai naște,
Cum prin vremi le-a mai născut.
(Pauză deplină. Muzica încetează.)

Elena

S-adeverește-un vechi cuvînt și-asupra mea:
Norocul și frumsețea nu se prea unesc.
S-a rupt al dragostei, vieții legămînt.
Cu jale-ti spun, pe veci îți spun un bun rămas,
La pieptul tău m-arunc, mai stau încă o dată.

Primește, Persephona, mamă și băiat!
(Îl îmbrățișează pe Faust, trupul ei dispare, veșmîntul și vâlul ei rămîn în brațele lui Faust.)

Phorkias

(către Faust)

Păstrează strîns, din toate ce ți-a mai rămas.
Veșmîntul nu-l lăsa. De colțuri și de tiv
Au și început să tragă demoni, cari în jos
Pe celălalt tărîm l-ar duce. Ține-l strîns!
Zeița nu mai e, ce-n brațe ai cuprins,
Veșmîntul însă e divin. Slujește-te
De-asemenea favoare, și înalță-te:
Te va purta-n eter, și tot ce e vulgar
Rămîne jos, atîta timp cît vei dura.
Ne-om revedea, departe undeva de-aici.

(Veșmintele Elenei se schimbă în nori, îl împrejmuiesc pe Faust, îl ridică și trec cu el pe sus.)

Phorkias

(ia de jos îmbrăcămintea lui Euphorion, mantaua și lira, vine în față, înalță exuviile ¹ și vorbește)

E noroc că le găsii.
Văpaia-a dispărut, ce-i drept,
Însă nimic să nu regreti.
Poți consacra destui poeți,
Cu ce-a rămas. Cuvîntul
O meserie deveni.
Talente nu pot dărui,
Le împrumut însă veșmîntul.
(S-așază lîngă o columnă.)

¹ Exuviile – îmbrăcămintea celui mort.

Panthalis

Degradă-acuma, fetelor! Scăparăm doar
De vraja vechii tîrfe din Tessalia,
Și de beția murmurată-a vorbelor,
Ce tulbură auzul-mintea și mai rău.
În jos spre Hades! Căci regina se grăbi
Cu mers adînc să plece. Talpa ei, fie
Urmată de al slujnicilor pas. O vom
Găsi la tronul cel de jos, întunecat.

Corul

Bine primite-s, oriunde, reginele,
Și-n Hades ele în loc de frunte stau,
Mîndre-nsoțind pe cele asemenea,
Cu Persephona vorbe schimbînd.
Dar noi la o parte
Adînc risipite, pe cîmp
De-asfodele, pe lîngă plop,
Și-n pășuni fără rod,
Timpul cupa ni-l petrecem ?
Ca liliecii scîncind,
În șoaptă, și în tristețe de duhuri.

Panthalis

Un nume cine nu și-a câștigat, cine
 Spre fapte nobile nu tinde, este al
 Stihilor! împrăștiați-vă !
 Eu la Regina mea mă duc; persoana nu numai
 Un merit ne-o păstrează, ci de-asemeni și
 Fidelitatea.
 (Pleacă.)

Toate

Redate suntem luminii,
 Persoane nu, suntem,
 Aceasta prea bine o știm,
 În Hades dar nu ne întoarcem.
 Natura cea vie
 În veci ne cere,
 Cum noi pe ea.

O parte a corului

Noi, în freamătul acestor tremurate mii de ramuri,
 Lung chemăm și ispitim din rădăcini izvoarele vieții
 În mlădițe; și ne-mpodobim cu foi, cu floare multă,
 Liber părul să ne fluture-n văzduh prielnic verii.
 Rod când cade, se adună un norod și turme, grabnic,
 Împingându-se să strângă din belșug și să ciupească.
 Și ca-n fața zeilor s-apleacă toate-n jurul nostru.

Altă parte a corului

Noi, de-acești pereți de stîncă, netezi cum ar fi oglinda,
 Ne atingem moale lingușindu-ne sub chip de valuri;
 Ascultăm cîntec de păsări, ca și fluier de trestii,
 Iar de-i strigătul lui Pan, răspunsul nostru e răsunet,
 Susur dacă-i, susurăm și noi; de-i tunet, tunetele
 Noastre le-nmulțim, de două, trei, de zeci de ori pe urmă.

A treia parte a corului

Surioare, noi, mai vii lîngă pîraie, după râuri
 Mari ne ținem, că ne cheamă depărtarea și colina,
 Tot mai jos, tot mai adînc în valuri noi udăm, meandric,
 Cînd cîmpia, cînd livada, cînd grădina-n dosul casei.
 Chiparoși cu vîrfuri zvelte prin priveliște înseamnă
 Cursul țărnelui și apa oglindind de sus azurul.

A patra parte a corului

Unduiți, unde vă place, noi încunjurăm cu freamăt
 Dealul unde cu cîrcei pe pari se răsuțește vița;
 Vezi acolo toată ziua, cum din patimi, osteneală,
 Podgoreanul harnic scoate îndoienică ispravă.
 Cînd cu sapa, cu hîrlețul, cînd tăind, legînd mlădița,
 El se roagă de toți zeii, rmai ales de zeul-soare.
 Bacchus, moaleș, nu prea are grija slugii credincioase,
 Se-odihnește sub frunzare, făcînd glume cu vreun faun.
 Visu-i dă o jumătate de beție, ce-i lipsește
 El găsește prin burdufe, prin urcioare sau vreo bute,
 Răcoros păstrate-n pivniți ca în noapte de morminte.
 Dar cînd zeii, Helios îndeosebi, cornul de struguri

Și-a umplut, cu boare adiind, udînd și dînd căldură,
 Viață prinde, unde aprig-liniștit trudea vierul.
 Freamăt e prin crame, și mișcare prin butuci de vie.
 Coșuri scîrțîie și sună vedre, cobilitele se
 Leagănă spre marea cadă-n care dăntuiesc flăcări.
 Astfel sfînta și curata strugurilor bogăție
 Îndrăzneț este călcată și strivită cu negrije.
 Și răsună în ureche surle-acuma și țimbale,
 Căci deodată Dionysos ¹ din mistere se ivește,
 Cu picioarele de capră fauni vin și făunițe,
 Printre ei țipînd sughițe urecheatul lui Silenus ².
 Nu-i cruțat nimic! Copitele crăpate zdrobesc totul,
 Simțurile fac vîrtej și groaznic țiue urechea.
 Beatul se ia după cupă, greu e capul, plină burta...
 Grijă are cîte unul, el sporește doar tumultul;
 Mustul nou să mi-l cuprindă, se golește vechi burduful.
 (Cortina cade.)

(Phorkias se ridică în față, uriașă, dar își leapădă coturnul, își ia masca și vâlul, și se arată sub chipul lui Mefistofel, pentru ca, dacă va fi nevoie, să comenteze în epilog spectacolul.)

¹ Dionysos, zeul beției în mitologia greacă.

² Silenus, zeu în mitologia greacă. Se spune că el l-ar fi hrănit pe Bacchus. Aluzia se referă la măgarul lui Silenus.

ACTUL IV

Munți înalți, creste rigide, dințate. Un nor se apropie, atinge stîncile, coboară pe podișul din față, ramificîndu-se.

Faust

(desprinzîndu-se din nor)
 În jos, singurătăți adinei privind, sub pasul meu,
 Descind cu grijă-acum pe marginea acestui pisc,
 Și mă dezbrac de norul meu, ce m-a purtat domol
 Prin zilele senine peste țări și peste mări.
 Încet de mine se desprinde-n văfuri norul alb.
 Spre răsărit se-ndreaptă în cutreier, strîns format.
 Fără clipiri se ține ochiul după el, mirat.
 Se schimbă norul, răsfirîndu-se, se-ncheagă iar,
 Și alte forme ia. Vederea nu mă-nșală, nu.
 Întins acum pe perne moi, în soare strălucind,
 Cu-nfățișare de femeie, vād, aidoma
 Unei zeițe. Seamănă cu Juno, Leda, cu
 Elena, chipul dulce, maiestosul, șovăind...
 Dar se destramă, vai. Fără de formă, 'ngrămădit,
 Se odihnește noru-n răsărit, pare de nea.
 Răsfrînge viu al zilei trecătoare mare tîlc.
 O ceață gingașă mă împresoară în fișii,
 Îmi răcorește piept și frunte, înseninîndu-mă.
 Se-nalță-acum încet șovăitoare, tot mai sus,

Mai strîns se-ncheagă. M-amăgește oare chip vrăjit
 Uitat de mult, al tinereții prime dar înalt? ¹
 Comori din zorii inimii, adinei, îmi izvorăsc,
 Închipuind iubirea aurorei în avînt,
 De-abia-nțeleasa grabnica privire cea dintîi,
 Ce-a strălucit apoi mai mult decît orice comori.
 Ca o frumsețe sufletească întetește-se
 Suava-alcătuire, înălțîndu-se-n azur,
 Cu sine duce tot ce-n mine-a fost și e mai bun.

O cizmă năzdrăvană, cu care se fac pași de șapte poște, se ivește. Alta urmează numaidecît.
 Mefistofel iese din ele. Cizmele aleargă grăbite mai departe.

Mefistofel

Un mers ca ăsta n-a fost glumă.
 Dar spune-mi, ce-ți trecu prin minte,
 Să te cobori în grozăvia-aceasta,
 Prin stîncărie, dinte lîngă dinte ?
 Îmi știu ținutul, ce era
 Străfundul iadului cîndva.

Faust

La îndeniînă-ți stau legendele nebune.
 Începi acuma iarăși a le spune.

Mefistofel

(serios)

Cînd Domnul-Dumnezeu — nu știu de ce
 Ne-a surghiunit în cele mai adînci abisuri,
 Acolo, unde-arzînd lăuntric, vajnic,
 Un foc dădea pîrjol și-n visuri,
 Noi ne găseam bătuți de groaznica văpaie
 într-o poziție amarnic neplăcută.
 Toți dracii începură ca-ntr-o baie
 De fum, ca înecați, prin colțuri să tușească.
 Și iadul se umfla de aburi de pucioasă
 Și apăsarea a crescut peste măsură,
 Că neteda întinsa scoarță pămîntească,
 Oricît de groasă, trebui la urmă să plesnească
 Și-acuma ai un adevăr în plisc:
 Ce-a fost străfund, e astăzi pisc.
 Învățătură iei, din tot ce-am spus,
 Să-ntorci ce-i. jos, s-ajungă sus.
 Noi cei ce slugi acolo jos am fost
 În liberul văzduh găsirăm rost.
 Vădita taină de păstrat
 Numai tîrziu s-a revelat.
 (Efes, 6, 12) ²

¹ Amintirea Margaretei.

² Aluzie la scrisoarea apostolului Pavel către Efeseni cap. 6. 12.

Faust

Îmi este nobil muntele, și mut,
 Nu-ntreb de ce-i așa făcut.
 Natura, cînd și-a pus temei,
 Pămîntul și l-a rotunjit curat,
 Abisuri, piscuri a închipuit,
 Și munte lîngă munte a-nșirat.
 Colinele c-o trăsătură blîndă
 Încet spre vale și le-a domolit.
 Ca să se bucure de ceva bun,
 Nevoie n-are de vîrtej nebun.

Mefistofel

Aceasta clar ca ziua ți se pare.
 Altă părere cel ce-a fost de față are.
 Am fost de față cînd acolo, jos, fierbînd,
 Abisul clocotea văpăi cărînd,
 Cînd Moloh ³, cu ciocanul stînci spărgînd,
 Zvîrlea bucăți de munte-n depărtare.
 E plină țara de străine pietre, grele.
 Cine explică-asemenea putere
 De azvîrlire ca din praștie în zare ?
 La astea filozoful nu se prea pricepe,
 Și nici o minte nu găsește cale.
 Norodul simplu, singur, înțelege.
 Și nu se lasă tulburat într-ale sale.
 Înțelepciunea sa de mult o spune:
 Satan e pricina. Și-i o minune!
 Și călători pornesc pe cîrjile credinței
 Spre piatra dracului, spre-a diavolului punte. ⁴
 Nu izbutește nimeni să-i înfrunte.

³ Moloh, zeu străvechi din Canaan, căruia i se jertfeau, copii, în Noul Testament, Moloh simbolizează iadul.

Faust

E plin de interes s-ascult ce-ți spune gura,
 Să văd cum diavolii privesc natura.

Mefistofel

Natura fie, cum a fi ! Ce-mi pasă !
 Destul că-n ea și diavolul era acasă.
 Suntem făcuți pentru izbîndă — iată-ndemnul !
 Tumultul, silnicia, și nonsensul, ne dau semnul !
 Dar să-ți vorbesc mai pe-nțeleș, pe cît se poate:
 Pe suprafața noastră nu-ți plăcu nimic din toate ?
 Tu ai cuprins, în larguri nesfîrșite văzător,
 Împărățiile acestei lumi și strălucirea lor.

(Matei, 4) ⁵

Dar neîndestulat cum ești mereu,
 Ispita nu te-a încercat, sau vreo plăcere ?

Faust

Ba da ! Căci ceva mare mă atrase, cu putere. Ghicește !

4 Aluzie la numeroasele legende germane, care atribuiau diavolului cutare stîncă sau cutare pod peste prăpăstii.

5 Aluzie la ispitirea lui Isus, după Matei capitolul 4.

Mefistofel

Dai din palme, și-am făcut-o.
 Mi-aș dibui o capitală, pe ales,
 C-un centru-n care cetățenii își dau ghes.
 Și cu străduțe-nguste, coperișe-nalte,
 Cu tîrg de varză, sfeclă, ceapă,
 Măcelării cu mese, roi de muște să încapă,
 Ospăț făcînd de carne grasă.
 Pe-aci te-ntîmpină oricînd desigur
 Putoare multă și febrilă-activitate,
 Apoi piețe largi să fie, străzi mai late,
 Să poți lua înfățișare mai aleasă.
 La urmă, unde nu mai este poartă,
 Suburbii să se-ntindă, prelungite.
 M-aș bucura să umblu în caleașca,
 M-aș bucura de zgomotosul vino-du-te,
 De-ntoarcerea prin vălmășeala de furnici,
 Printre priviri necunoscute.
 Mînînd trăsura sau încălecînd
 Mereu în mijlocul mulțimilor aș fi
 Cîstit de sutele de mii.

Faust

Acestea toate nu m-ar mulțumi.
 Te bucuri că poporul se-nmulțește,
 Că-n felul său în tihnă se hrănește,
 Că se cultivă chiar și-nvață carte —
 Deși îți crești numai rebeli, deși...

Mefistofel

Și mi-aș clădi apoi, precum se cere,
 Un grandios palat prin locuri de plăcere.
 Livadă, cîmp, întinsuri și colină
 Să se prefacă într-o splendidă grădină.
 În fața verzilor pereți o glie-catifea,
 Poteci ca șnurul, umbre potrivite,
 Căderi de apă printre stînci, să dea
 Havuzele sărînd, parc-ar voi să stea.
 Să se înalțe raze, nori să-nfrunte,
 Șuvoaie mici țîșnească-n amănunte.
 La urmă aș clădi pentru frumoasele cucoane
 Comode și intime pavilioane,
 Și singur aș petrece-acolo-o veșnicie
 Cu dulci femei în sindrofie.
 Femei, zic, căci o dată pentru totdeauna
 Frumoasele le-nchipui la plural.

Faust

Rău și modern! Sardanapal !

Mefistofel

Pot ținta năzuinței să-ți ghicesc, deplină ?

A fost desigur îndrăzneță și sublimă.

Tu care-n preajma lunii îmi pluteai,
Doar nu-ntr-acolo dorul ți-aprindeai ?

Faust

O, cîtuși de puțin! Rotundul pămîntesc

Îmbie încă spațiu mare pentru fapte.

Voi izbuti uluitoare-nfăptuiri,
Putere simt spre-o hărnicie peste toate.

Mefistofel

Și astfel glorie ai vrea să dobîndești ?

Observ, că de la eroine îmi sosești.

Faust

Domnie dobîndesc și-n stăpînire mă ridic.

Căci fapta-i totul, gloria nimic.

Mefistofel

Se vor găsi însă poeți să te slăvească,
Splendoarea ta în vorbă s-o cuprindă,

Prin nebunie, nebunia să aprindă.

Faust

La toate astea tu n-ai parte.

Poți tu să știi pe om ce își dorește ?

Ființa ta respingător amară

Nu poate ști ce omului priește.

Mefistofel

După voința ta atunci să fie!

Dar gărgăunii spuneți-i, de-ar fi o mie,

Faust

Călătorea vederea mea pe marea-naltă:

Și apa se umfla, clădindu-se ca turnul, strîns,

Dar mai slăbi, născînd talazurile, rînduri,

Să ia cu iureș țărmlul, jos și lat, întins.

Aceasta-mi dete-amărăciune; cum răsfățul,

Tumultul, ațîțînd cu patimi sîngele înnebunit,

Ne ia-n răspăr spiritul liber, care prețuiește

Tot ce aieve drepturi poate fi numit.

Credeam că-i întîmplare, dar priviri mi-am ascuțit.

Talazul sta, apoi se-ntoarse de pe locul

Ce cucerise, părăsindu-și ținta.

Dar vine ceasul și talazul își repetă jocul.

Mefistofel

(ad spectatores)

De loc nu-i nouă pentru mine vestea,

De zeci de mii de ani cunosc acestea.

Faust

(continuînd cu pasiune)

Tălăzuită, apa dă năvală unde poate,

Sterilă, zămisbind sterilitate,

Se umflă, crește, curge-acoperind
 Ținutul sterp, miasme-mprăștiind.
 Și valul stăpînește-nsuflețit ca de-o putere,
 Dar se retrage. Și ispravă nu-i, că valul iară pierе.
 Mă dezoleaz-aceasta, — aproape mă-nspăimîntă.
 Stihii ce, fără scop, dezlănțuite se avîntă.
 Cutează duh aici pe sine să se-ntreacă.
 Aici aș vrea să lupt, să văd stihia cum s-apeacă.
 Și-i cu puțință! — Curgătoare, precum este,
 Orice colină ea mi-o ocolește,
 Oricît de trufașă ea s-ar mișca,
 O mică înălțime-n cale-i poate sta,
 O mică adîncime o atrage însă-n ea.
 Aici mi-aș face-n gînd degrabă planul!
 Prilejuiește-ți tu plăcerea rară,
 Domnia mării s-o alungi de pe limanul
 Luat în stăpînire, îngustează-i udele hotare,
 Silind-o-n sine să se tragă tot mai tare.
 Aș ști ce noimă are orice pas.
 Aceasta mi-e dorința. — îndeplinește-o!
 (În depărtare, din partea dreaptă, în spatele spectatorilor s-aud tobe și muzică războinică.)

Mefistofel

Mi-ar fi ușor. — Auzi tu tobele departe ?

Faust

Iarăși război ! Iarăși năpasta ! Cumintelui nu-i place asta.

Mefistofel

Război sau pace! E cuminte osteneala
 De a porni. Ce-ți mai aștepți sorocul ?
 La pîndă stai, să prinzi prielnică o clipă.
 Prilejul ți se dă; încearcă-ți tu, acum, norocul.

Faust

Să mă scutești de ghicitori, cum sunt acestea.
 Pe scurt explică-te, ce-i fi voind ?

Mefistofel

Nimic nu îmi rămase-ascuns, călătorind.
 De grele griji e împăratul frămîntat.
 Cînd noi, glumind, l-am desfătat,
 Și bogăție falsă i-am trecut în mînă,
 O lume-ntreagă-avea la îndemînă.
 De tînăr hărăzit îi fuse tronul.
 Dar îi plăcu să judece greșit, ca omul:
 Credea că pot să facă treabă bună
 Domnia și cu desfătarea împreună.
 Credea că-i de dorit să fie-așa!

Faust

Mare greșală. Cel ce poruncește va cată
 O fericire în poruncă să găsească.
 Pieptul îi. este plin de-naltă vrere.
 Dar ceea ce el vrea, se cere
 Să fie ascultat fără-ntrebare.
 Ce el fidelului supus șoptește, se va face

Și lumea toată cade-n admirare.
Așa rămîne el înalt, prin har.
Plăcerile oricum te fac vulgar.

Mefistofel

Nu este el așa. Din plin a tot gustat
Și-mpărăția s-a cam destrămat.
Răspunde tu, de nu e anarhie într-o țară,
Unde cel mare cu cel mic se luptă,
Unde se-alungă frații și s-omoară,
Unde război își fac orașele, cetate cu cetate,
Și breslele cu nobilimea țin gîlceavă,
Vlădicul cu capitlu¹ și cu a sa comunitate,
Și unde doi, de se-nțîhiesc, și-ar da otravă,
Chiar și-n biserici a pătruns omorul,
În fața porților pierdut e călătorul.
Cutează fiecare azi mai mult ca altădată.
Căci a trăi, înseamnă să te aperi. — Iată !

¹ Capitlu, organizație administrativă, bisericească, la catolici.

Faust

Și trebile mergeau, și schiopătau să cadă,
Apoi se răsturnară peste cap, grămadă.

Mefistofel

Și voie-a face stările de-ocară,
Nimeni n-avea. Și fiecare mare se visa.
Chiar cel mai mic — deplin din cale-afară.
La urmă cei mai buni se saturară,
Cei vrednici cu puteri se ridicară
Spunînd: „Să fie domn cel ce va facerînduială.
Că împăratul nici nu poate, nici nu vrea,
Nou împărat s-alegem, să însuflețească
Împărăția iar, s-asigure-ntr-o lume
Creată proaspăt bunăstarea-anume,
Și pacea cu dreptatea s-o căsătorească.”

Faust

Ideea sună cam popește.

Mefistofel

Erau popi într-adevăr.
Ei burta plină și-o chiverniseau,
Mai mult ca alții la isprăvi participau.
Răscoala se-ntetea, și ei o binecuvîntau.
Și-acuma împăratul, căruia-i făcurăm bucurie,
Se trage-aici cu oastea, pentru bătălie.

Faust

Îmi pare rău de el, era deschis și bun.

Mefistofel

Vino să dăm speranțe celui încă viu.
Să-l liberăm din trecătoareî-ngustă, rea.
Scăpat o dată, fi-va pentru mii de ori.
Desigur zarurile vor cădea, dar cum, nu știu.

De va avea noroc, avea-va și vasali de-așijderea.
(Coboară amândoi pe clina din mijloc, iscodind așezarea oastei în vale. De jos răsună tobe și
muzică războinică.)

Mefistofel

Poziția, oricum, e bine-aleasă. Vezi ?
Ne-alăturăm noi, izbînda lui va fi deplină.

Faust

Dar ce-ar mai fi de așteptat aici ?
Înșelăciune ! Amăgire goală ! Aiurezi ?

Mefistofel

O cursă de război, spre-a birui în bătălie!
Gîndește-te la urmărita țintă, și așa să fie!
Dacă-mpăratului noi îi păstrăm
După dorință tron și țară,
Tu-nngenunchezi, primind spre stăpînire
Feudul unui țarm fără de hotare.

Faust

Multe isprăvi îți numeri cu mîndrie.
Cîștigă tu acum și-o bătălie !

Mefistofel

Chiar dimpotrivă, tu ai s-o cîștigi acu,
De astă dată generalisim ești chiar tu.

Faust

Înaltă cinste îmi urezi, să-ncep
A porunci, unde nimica nu pricep.

Mefistofel

Statul major purta-va toată grija,
Într-astfel mareșalul fi-va-acoperit.
Neajunsuri de război am presimțit,
De-aceea eu consiliul de război
Mai dinainte l-am alcătuit
Din vechi, străvechi puteri de munte,
Ca Sfarmă-Piatră, Strîmbă-Lemne;
Bine de cel ce poate să-i îndemne.

Faust

Ce văd acolo-atît de strașnic înarmat ?
Norod muntean ai ațîțat ?

Mefistofel

O, nu! Din toate acele zdrențe
Eu am ales doar chintesențe.
(Apar cei trei puternici)
(Sam, II, 23, 8) ¹

#

Iată-i că vin vlăjgani mei!
Îi vezi de vîrste foarte felurite,
Și-n felurite haine și armuri.
Și drumuri veți avea-mpreună potrivite.
(Ad spectatores.)

#

Azi gulerul de cavaler și zaua
Oricărui băiețuș îi place.

Și, alegorici, cum îmi sunt, calicii,
Tovărășie bună între ei vor face.

Războilă

(tînăr, ușor înarmat, pestriț, îmbrăcat)
Cînd unul mi se- uită-n ochi,
Cu pumnul am să-i umplu gura.
Iar pe-un fricos, de-o ia la goană,
De păr îl prind și-l trag de-a dura.

¹ Aluzie la un text biblic, cartea Samuil, II, 23, 8.

Strînge-tot

(cu înfățișare bărbătească, bine înarmat, bogat îmbrăcat)
Așa isprăvi sunt toate numai pozne,
Și-ti pierzi doar zilele cu ele.
Prădarea, jaful, sunt o bucurie.
Neînsemnat e restul, toate cele.

Ține-strîns

(vîrstnic, bine înarmat, iară uniformă)
Cu asta însă mult n-ai cîștigat, ia seamă,
Un mare bun ce grabnic se destramă!
În freamătul vieții el se face tot mai mic.
Bine-i să iei, dar mult mai bine să păstrezi.
Fă loc să stăpînească vîrstnicul voinic
Și nimeni n-o să-ți ia nimic.
(Coboară toți mai adînc.)

Regiune muntoasă

(De jos s-aud tobe și muzică de război. Se-nalță cortul împăratului, împăratul,
Generalisimul. Trabanți.)

Generalisimul

Ideea-mi pare încă bine cumpănită,
Că ne-am retras în valea mai ferită, joasă,
Oștirea-ntreagă chibzuit îngrămădită.
Nădăduiesc c-alegerea să fie norocoasă.

Împăratul

Ne cam mîhnește, pe stăpîn și slugă,
Retragerea ce seamănă c-o fugă.

Generalisimul

Privește-aici, stăpîne, către flancul drept.
Teren, cum și-ar dori, războinic, orice gînd.
Nu-i prea piezișă clina, dar ușor nu-i de luat,
Nouă prielnică, dar nu pentru-un dușman înaintînd,
Pe jumătate noi suntem ascunși pe-un plan unduitor.
Desigur cavaleria nu se încumetă pe-asemenea pripor.

Împăratul

Nu îmi rămîne alta decît să laud tare.
Aicea brațul, pieptul pot fi puse la-ncercare.

Generalisimul

Aici pe cîmpul din mijloc, întins,

Falanga are-ncredere să lupte,
 Și lăncile lucesc, sclipind în aer,
 La soare prin fișii de neguri, rupte.
 Se zbate-n sine-ntunecat pătratul.
 Cu miile s-aprind spre faptă mare.
 Imagine îți faci despre puterea masei.
 Ea va răzbi-n dușman oricît de tare.

Împăratul

Privire de ansamblu am întâia oară.
 Asemeni oaste face singură cît două.

Generalisimul

Din stînga nu am nici o veste.
 Va fi înverșunată apărarea.
 Pietrosul tanc, lucind acum de arme,
 Păzește trecătoarea și strîmtoarea,
 Prevăd, aici dușmanii își vor frînge
 Neașteptat puterile în sînge.

Împăratul

Acolo-i văd venind, viclene rubedenii,
 Cei ce-mi ziceau unchiaș, sau văr și frate,
 Cei ce puterile-mi răpeau pe furișate,

l. Prin pătrat se înțelege falanga romană.

Ca, învrăjbiți, să jăfuiască-mpărăția,
 Cu toții înțelegeți să se răscoale împotriva mea.
 Mulțimea șovăie, nehotărîtă parcă,
 Și curge-n urmă, iureș ca să dea.

Generalisimul

Iscoadă credincioasă ne sosește,
 Coboară-n grabă de pe stînci c-o veste.

<titlu> Întîia iscoadă

Ne-a izbîndit, isteață, arta
 Și meșteșugul ca pe strună,
 De-a iscodi în dreapta, stîngă,
 Dar nu aducem veste bună.
 Mai sunt cinstiți, ce ți se-ncbină,
 O ceată mică credincioasă.
 Dar toți își scuză șovăirea
 Cu fierberea primejdioasă.

Împăratul

Să te păstrezi pe tine, iată sfatul
 Ce egoismu-l dă, onoarea nu, nici datoria.
 Nu vă gîndiți că un incendiu vecin
 Vă mistuie și vouă bogăția.

Generalisimul

Altă iscoadă vine-aproape cu sfială,
 Și pare-a tremura de oboseală.

A doua iscoadă

La-nceput ni se păruse
 Că domnește zăpăceală,

Dar deodată se ivește
Noul împărat cu fală.
Și pe drumuri hotărîte
Merg acum ostașii noi,
Desfăcînd steagul minciunii,
Ca și turmele de oi.

Împăratul

Un împărat potrivit se ridică.
Într-astfel, simt că eu sunt împărat.
Doar ca ostaș mă îmbrăcam în zale,
Astăzi cu har mai înalt le-am îmbrăcat.
Pe la serbări, oricît de strălucite,
Simțeam primejdia că îmi lipsește.
Îndemn dădeați la simplă joacă,
Dar inima visa turnire, vitejește.
Și dacă nu mă sfătuiți să las războiul,
De mult prin fapte-aș străluci ca un erou.
Pecetluit eu mă simții de libertate
În foc cînd m-am văzut om nou.
Cumplit mă atacase elementul,
Iluzie era, dar mare; mă cutremurai.
Triumfuri, glorie visînd, și măreție,
Voi împlini acum, ce păcătos lăsai.

(Crainicii sunt pregătiți pentru provocarea contra împăratului.

Faust în zale, coiful pe jumătate închis. Cei trei puternici înarmați și îmbrăcați ca mai înainte.)

Faust

Venim și noi, nădărdum neocărîți.
Prevăzători ne-am dovedit și nelipsiți.
Tu știi că sunt iscoditori munteni,
Cei ce citesc scripturile naturii.
Căci duhuri, ce de mult au părăsit cîmpia,
Au îndrăgit înaltul munte, stîncăria.
Ele lucrează-adînc, sub temeliile pădurii,
În suflul nobil al miresmelor bogate,
Amestecînd stihii prin labirinte aparente,

1. Focul (vezi actul I).

Unică grijă au de-a născoci vreo noutate,
Cu diafane degete, ce în materie se-mplîntă,
Ele clădesc figuri vîrtoase, transparente,
Pe urmă în cristal și-n veșnica-i tăcere
Ele zăresc ce-n lume sus se-ntîmplă.

Împăratul

Am auzit și pe cuvînt te cred.
Dar fă-mă, ce se-ntîmplă, să pricep.

Faust

Cel necromant ² din Nursia, sabinul,
Ți-e slugă credincioasă și cinstită.
Cumplit îi filfiia, în jur, destinul.
Surcelele s-aprinsesă, se-ncinse focul.

Și lemnele de rug erau în juru-i așezate,
 Cu smoală, cu pucioasă-amestecate:
 Nici om, nici Dumnezeu, nici drac nu mai
 Puteau s-ajute; dar a putut o maiestate.
 Era la Roma. îți rămîne-ndatorat,
 Mereu el poartă grijă drumurilor tale.
 Din ora-aceca el pe sine s-a uitat,
 Și iscodește steaua și-adîncimile cu zel
 Doar pentru tine. Iar pe noi ne-a-nsărcinat
 Să-ți stăm într-ajutor. Sunt mari puterile
 Sălășluite-n munte, libera natură.
 Prostia popilor neîncetat o-njură.

Împăratul

La sărbători, cînd oaspeții ni-i salutăm,
 Ce vin senini, alături să se desfăteze,
 Ne bucură-a vedea cum toți se îmbulzesc,

1. Modelarea cristalelor este atribuită aci unor duhuri care ar lucra în munte. Credița că în cristale se pot vedea întîmplări, depărtate sau viitoare, era obișnuită printre magicieni.
2. Necromant-vrăjitor. Faust îi aduce aminte împăratului de vrăjitorul, pe care „maiestatea sa” l-a scăpat la Roma de la moartea pe rug.

Cuprinsul, spațiul sălilor să-l îngusteze.
 Binevenit ne este însă omul brav
 Ce vine-ntr-ajutor și larg deschide poarta,
 Cînd ceasul dimineții stăpînește îndoielnic,
 În cumpănă avînd deasupra soarta.
 În clipa mare însă-aici, această mîină
 Se trage hotărîtă de pe spada la-ndemînă,
 Cîntește clipa, cînd atîtea mii de oameni
 Purced să lupte pentru mine sau potrivea mea.
 Bărbatul e bărbat! Cel ce dorește sus pe tron să stea
 Să fie însuși vrednic de-o asemenea onoare.
 Fantoma, ce-mpotrivă mi s-a ridicat,
 Ce însăși se "numește domn și împărat,
 Conducător al oastei, mare ca nici unul,
 În țara morții fie-mpins cu pumnul.

Faust

Oricum, spre-a-ndeplini mărețe fapte,
 Să-ți pui în joc chiar capul nu e bine.
 Nu-i coifu-mpodobit cu creastă și cu pene?
 El fruntea apără, ce vitejia întreține.
 Ce-ar face fără cap aceste mădulare?
 Cînd atipește-acela, cine le mai'pune în mișcare?
 Se-ntramă grabnic ele, dacă el se-ntramă.
 Și brațul știe dreptul să și-l folosească,
 Căci el ridică scutul, capului o apărare.
 Și spada își cunoaște datoria vitejească,
 Abate lovitura, lovitură dă la creștet,
 Piciorul vrednic parte la izbîndă ia,
 Și sprinten sare-n ceafa celui ce-a cădea.

Împăratul

Aşa-i mînia mea. Aşa mi l-aş trata.
Şi capu-n scaun pentru talpă l-aş schimba !

Soli

(se-ntorc)

Nici o cinste, preţuire,
Ceia nu ne-au arătat.
Nobila noastră solie
Numai rîs a provocat:
„Ca ecoul într-o vale
V-a pierit scump împărat.
Cînd de el se pomeneşte,
Basmul spune: — A fost odat'!"

Faust

Fideli, cei buni îţi stau alături, —
După dorinţa lor cea dreaptă
Dă ordin de atac. Momentul e prielnic.
S-apropie duşmanul, oastea ta aşteaptă.

Împăratul

Renunţă împăratul la comandă.

(Către generalisim.)

În mîna ta eu pun îndatorirea toată.

Generalisimul

Aripa dreaptă să se pună în mişcare!
Stînga vrăjmaşului, ce tocmai suie,
În faţa vajnicei juneţi va da-napoi
Un pas, şi-apoi pe fugă o să-i puie.

Faust

Îngăduie ăstui erou mai sprinten,
Printre ai tăi să dea din pinten,
Să se înlănţuie cu alţii-n rînd,
S-arate ce puteri o fi avînd.

(Arată spre dreapta.)

Războilă

(vine în faţă)

Obrazul cine mi-l arată, şi-l mai vede
Numai cu fălcile zdrobite, sus şi jos.
Iar spatele de mi-l întoarce cineva
Numaidecît i-atîrnă capu-n jos.
Şi dac-ostaşn tăi atunci lovesc
Cu ghioaga, ca şi mine de turbaţi,
Duşmanii cad, claie-grămadă,
În propriul sînge înecaţi.

(Pleacă.)

Generalisimul

Falanga să pornească-acum după acesta,
Să-ntîmpine duşmanul cu tărie,
Colo spre dreapta rîndul lor se clatină,
De-ai noştri scuturat în prăfărie.

Faust

(arătînd spre cel din mijloc)
Urmeze-atunci și-acesta, cum îi spui,
Vijelios răpește toate-n calea lui.

Strînge-tot

(vine în față)

Viteze, cetele vor'nainta,
De setea prăzii fi-vor însoțite.
Și toate-o țintă vor avea:
Pe potrivnic să-l înfrunte,
Și bogățiile din cort să-i ia.
Falanga mișcă, eu în frunte!

Prinde-pradă

(vivandieră; i se alătură cu lingușire)
Nevăstică nu-i prea sunt,
Însă el ibovnic mi-este,
Și rod culegem ca-n poveste.
Mîndra-i cruntă, cînd cuprinde,
Și nu cruță, cînd răpește,
Îngăduit e totul, de se prinde !
(Amîndoi pleacă.)

Generalisimul

La flancul stîng era de prevăzut
Că dreapta lor încearcă marele asalt.
Ne vom împotrivi avîntului turbat,
De-a cuceri îngusta trecătoare spre înalt.

Faust

(face un semn spre stînga)
Mai bagă, rogu-te, în seamă
Și pe acesta, căci nu strică-ntru nimic,
Cei tari să se-ntărească înc-un pic.

Ține-strîns

(vine în față)

Să n-aveți grijă pentru aripa din stînga.
E asigurată stăpînirea pe deplin,
Unde eu sunt. Și nu despică
Nici trăsnetul tărîmul ce în mîină țin.
(Pleacă.)

Mefistofel

(coborînd de pe înălțime)
Priviți acum acolo-n fund.
De după stînci, figuri robuste,
Ostași apar de pretutindeni
Să-nchidă căile înguste;
Cu coifuri, zale, spadă, scuturi,
Un zid făcînd, cuprinși de-ndemn,
Pentru atac așteaptă semn.
(încet către știutori.)
De unde vin, să nu-ntrebați.
Desigur, timpul nu-l pierdui.
Și am golit atîtea săli, unde armuri

Stăteau în rînduri, de-a-n picioare sau călare,
 Parcă stăpîni încă pămîntului.
 Fuseseră-mpărați, și cavaleri, și regi
 Acum armurile sunt goale căsulii de melci.
 Cu ele cîte duhuri s-au gătit,
 Medievale-n față ne-au ieșit,
 De spiriduși popor select.
 De astă dată fac efect.

(Tare.)

Și auziți cum furia îi ia,
 Cum se ciocnesc cu sunete de tinichea.
 Mai flutură cîte-o fișie pe cotor de steag.
 Un aer proaspăt așteptînd din larg.
 Un vechi popor e-aicea gata,
 S-amestecă în cearta nouă ceata.

(Răsunet grozav de trîmbiți, de sus; în oastea dușmană vădită șovăire.)

Faust

S-a-ntunecat în față orizontul,
 Ici-colo doar clipește tainic
 Cîte-o răsfrîngere; însîngerate
 Arme lucesc pe-ntinsul plainic.
 Pădure, stînci și atmosferă,
 Întregul cer s-amestecă în toate.

Mefistofel

Se ține flancul drept puternic;
 Văd înălțîndu-se-n grămadă
 Pe Războilă, uriașul sprinten,
 În felul său lucrînd în grabă.

Împăratul

întîi văzui un braț, izbind,
 Acum s-agită o duzină.
 Nu e firesc ce se petrece.

Faust

N-ai auzit de dire de lumină,
 Ce prin Sicilia s-arată ? ¹
 Acolo în amiază plină,
 La înălțimi de aer, mijlocii,
 Ca în oglinzi din cele clare
 Răsfrînte-apar vedenii rare:
 Orașe se ivesc pe-o clipă în eter,
 Grădini se-nalță și coboară,
 Răsfrînte chipuri în oglinzi de cer.

Împăratul

Ciudat e totul! Lănci departe
 Se văd în zare fulgerînd,
 Pe lucii sulii în falanga noastră
 Mărunte flăcări scînteie jucînd. ²
 Năluca-i stranie din cale-afară.

Faust

Să ierți, stăpîne, astea-s urma
 Unor naturi și spirite pierdute,

Reflex al dioscurilor de altădată,
Pe cari corăbieni jurară mii și sute;
Ele-și adună-aici puterea înc-o dată.

Împăratul

Dar spune-mi: cui vom fi îndatorați,
C-asupra noastră s-a-ndreptat natura,
Și-n grija ei și-a întrecut măsura ?

Mefistofel

începe vorbă ? Meșterului mare,
Care ursita ta în grija sa o are.
Amenințarea, ce te paște,
Îngrijorări în el și-acum mai naște.
Recunoștința lui vrea să te scape,
Chiar dacă el ar fi să piară.

¹ E vorba de fenomenul optic, *fata morgana*.

² Descărcări electrice, cărora superstițioșii le dădeau diverse nume.

Împăratul

Poporul jubila, purtându-mă în maie pompa,
Eram cine eram, ocazie atât de rară,
Și am găsit că nimerit ar fi să dăruim
O adiere, aer proaspăt, bărbii albe.
N-am dobândit la popi favoare,
Dar o plăcere, le-am stricat încălțe.
Și după ani, acum să mă bucur oare
De urmarea unei bune fapte?

Faust

O inimoasă binefacere din plin rodește;
Întoarce-ți doar în sus privirea:
Maistrul pare să trimită-un semn,
Și tâlcul i-l vedește firea.

Împăratul

Un vultur prin țării plutește.
Și un grifon amenințându-l păsărește.

Faust

Din semne tâlc aleg și scutur:
Grifonul e o fabuloasă fiară,
Cum poate el de sine într-atât să uite,
Să se măsoare c-un autentic vultur ?

Împăratul

În cercuri largi își dau
Acum ocol; dar iată cum în pripă
Unul asupra celuilalt s-azvîrle,
Gîtlej și piept să-și sfîșie-ntr-o clipă.

Faust

Și iată cum zbîrlit grifonul,
Cu smocuri smulse, paguba și-o arc.
Cu leonina-i coadă, steag căzut,
Peste pădure, prăbușit, dispăre.

<titlu> împăratul

Precum ai tâlcuit, așa să fie!
 Accept, ce sus văzurăm, cu mirare.

Mefistofel

(spre dreapta)

Lovituri des repetate
 Când în față, când în spate,
 Pe dușmanul nostru l-așteaptă.
 Se îngheșuie spre dreapta,
 încurcându-se în luptă,
 Aripa în două ruptă.
 Iată cum falanga noastră
 Vîrful ager își îndreaptă,
 Ca un trăsnet dă spre dreapta
 Și în locul slab pătrunde.
 Ca-n furtună val și unde
 Scapără spadă de spadă
 În sălbatica grămadă.
 Cu dușmani luați din coastă,
 Biruința-a fi a noastră!

Împăratul

(spre stînga către Faust)
 Vezi, acolo nu e bine,
 Rîndul nostru nu se ține,
 Nu văd pietre aruncate,
 Stînci, mai jos, sunt ocupate,
 Iar mai sus sunt părăsite.
 Vin dușmanii cu duiumul
 Apucînd acum spre drumul
 Ce pătrunde-n trecătoare.
 O, sfîrșit! înșelătoare
 Fost-a arta voastră mare !

(Pauză.)

Mefistofel

Îmi vin și corbii mei, pereche,
 Mi-aduc solie la ureche ?
 Mă tem că veștile sunt rele.

Împăratul

Culoare au ca a soliei.
 Vin cu cernitele vîntrele
 Spre noi din focul bătăliei.

Mefistofel

(către corbi)

Mai croncăniți ca altădată ?
 Nu pier cei ocrotiți de voi,
 Căci sfatul vostru-i bun de-urmat.

Faust

(către împărat)

Știu porumbei, ce duși cu sila,
 Se-ntorc din țări îndepărtate
 La cuibul unde li-i prăsila.
 Mai altfel sunt aceștia doi:

Poșta porumbilor slujește pacea,
A corbilor cerută-i de război.

Mefistofel

S-anunță, cum vedeți, nefastă
O încolțire de năpastă
În preajma stîncii cu eroi.
Pierdută e și ultima colină.
Dac-ar lua acum și pasul,
Beleaua-ar fi deplină.

Împăratul

La urmă, iată-mă, tot înșelat.
Voi m-ați atras în cursă, în rețea.
Cu groază văd, sunt strîns în ea.

Mefistofel

Curaj ! Mai este poate o ieșire.
Răbdare! Are-ntorsături norocul.
De obicei nevoia-i mare la sfîrșit.
Soli siguri am pentru tot locul.
Poruncă dați, și-am poruncit.

Generalisimul

(care a sosit între timp)

Cu aceștia te-ai unit, datornic;
Mi-ai pricinuit tot timpul doar mîhnire.
Nu face vraja un noroc datornic.
Și bătăliei nu-i pot da vreo-ntorsătură.
Au început-o ei, ei s-o sfîrșească amîndoi.
Îți dau toiagul înapoi.

Împăratul

Păstrează-l pînă-n ceasuri bune, de-or veni,
Căci am intrat în joc ca orbii.
Mă înfior de mușteriu scîrnav
Și de intimitatea lui cu corbii.
(Către Mefistofel.)

Toiagul să-ti confer, nu-i nimerit,
Nu-mi pari bărbatul potrivit.
Însă dă ordine, și cată-a ne scăpa!
Întîmple-se orice s-a întîmpla !
(Intră în cort cu generalisimul.)

Mefistofel

Oh, ocrotească-mi-l toiagul, timpul.
Nouă folos nu ne-ar aduce.
Avea pe el un semn, o cruce.

Faust

Ce-i de făcut?

Mefistofel

Ce s-a făcut!

Voi, negri veri, acumă veți zbura
La iezerul cel mare. Salutați undinele.
Rugați-le din apa de nălucă să ne dea.
Prin meșteșuguri femeiești, știu ele
De existență să despartă aparența,

Și orișicine jură că aceasta-i existența. ¹

(Pauză.)

Faust

Neapărat că negri noștri corbi
S-au lingușit stăruitori pe lingă zînelor de apă,
C-a și început să picure pe ici, pe colo.
Prin multe locuri, care niciodată n-adapă,
Țîșnește-nfiripîndu-se cîte-un izvor.
Se-nmoaie-acum triumful lor.

Mefistofel

întîmpinat astfel, e încurcat
Chiar cel mai îndrăzneț cățăraător.

Faust

Un rîu deplin puternic se revarsă,
Mai multe-apoi, prin stîncăria arsă,
În arc un fluviu face o cascadă,
Pe un podiș întins să cadă,
Și-nspumegat dă vuiete în cale,
Treptat s-azvîrle-apoi în vale.
Ce-ajută-mpotriviri eroice, viteze?
Puternic valul năvălește să reteze.
Mi-e groază mie însumi de sălbaticul noian.

¹ Aluzie ironică la numeroasele discuții filozofice din timpul lui Goethe, în legătură cu problema „existenței” și a „aparenței”.

Mefistofel

Nimic nu-ntrezăresc din nălucirile de apă.
Numai vederea omului se lasă înșelată.
Pe mine, vezi, mă desfătează cazul năzdrăvan.
Ei cad luați de pe picioare, să se-ntreacă,
Și cred nerozii că se-neacă,
În timp ce sforăie pe loc uscat de tot,
Și fug caraghioși cu gesturi de înot.
Acum e pretutindeni zăpăceală.
(Corbii s-au întors.)
Domnului ² meu am să vă laud,
Însă aduceți-mi ce caut.
De zor veți merge la făurărie,
Unde piticii fără oboseală
Metalu-l bat pe nicovală.
Și cereți, flecărind de toate,
Un foc cum gîndul îl socoate
Arzînd, plesnind, cum doar se poate.
Bătaia vîlvelor ³ în depărtare,
Căderea stelelor sub zare,
Le vezi în orice nopți de vară.
Dar fulgerare prin frunzare,
Și stele, ce țîșnesc prin rouă,
De-acestea nu se văd cu una, două.
Să vă rugați întîi, va trebui.

De n-or voi, veți porunci.
(Corbii pleacă, se-ntîmplă întocmai.)

Mefistofel

Desfășurați vrăjmașilor întunecimi vîrtoase !
Ca pas și drum să-și dibuiască.
Rătăcitoare flăcări pretutindeni,
Lumini apoi, ca să-i orbească.
Cum toate vin, e minunat.
Mai trebuie doar sunete de speriat.

² E vorba de Lucifer.

³ „Se bat vîlvele” – fulgere mute (expresie populară romî nească folosită în unele regiuni ale țării).

Faust

Armurile din săli, din cripte,
Se simt la aer întărite;
De sus vin zvonuri seci încoace
Din găunoasa lor găoace.

Mefistofel

Nu-i nimeni să-i mai poată înfrîna.
Răsună a război de zale, dac-ascult,
Ca în suave timpuri de demult.
Și platoșe și viziere, ce nu iartă,
În chip de guelfi și gibelini,
Reînnoiesc de zor eterna ceartă
Și tari ca moștenitul lor păcat
Se dovedesc mereu de ne-mpăcat.
Străbate vuietul în lung și-n lat.
La toate marile serbări drăcești
Efectul cel mai bun, mai strașnic,
Îl are ura între frați, cum bănuiești.
Răsună a mînie, panic,
Și uneori tăios satanic,
Și colcăie în vale vajnic.

(Tumult războinic în orchestră, care se preface treptat în cîntece militare mai senine.)

Cortul Contra-împăratului

(Tron, bogăție strînsă la un loc. Strînge-tot, Prinde-pradă.)

Prinde-pradă

Noi suntem totuși cei dinții aici.

Strînge-tot

Nu zboară corb mai repede ca noi.

Prinde-pradă

O, ce comori-minuni grămadă zac!
Prea multe sunt chiar pentru doi.

Strînge-tot

E locul doldora-ncotro apuc.
Și cele strînse cum. le duc ?

Prinde-pradă

Covorul mi-ar plăcea, pernița de aprod.

Că așternutul mi-e cam incomod.

Strânge-tot

Atîrnă-aici luceafăr de otel,
De mult îl caut cu fierbinte zel.

Prinde-pradă

Manta de purpură, cu tiv de aur,
Visez cu poftă de balaur.

Strânge-tot

(luînd arma)

Cu-aceasta faci prăpăd de zor,
Și omorînd mergi înainte.

Ai desfăcut lăzi ferecate,
Dar ai cules cam fără minte.

Las' vechiturile la locul lor.

Și ia mai bine-această ladă.

E solda, ce-i menită oastei,

În burta ei — aur grămadă.

Prinde-pradă

Cumplit de grea, oricum apuc

Eu n-o ridic, și nu o duc.

Strânge-tot

Apleacă-te, și țin-te tare.

Ți-o pun eu bine de-a-n spinare.

Prinde-pradă

O, vai! O, vai! Povara

Îmi rupe oasele din șale.

(Lada cade și se desebede.)

Strânge-tot

Ei, aur roșu se prăvale.

Apleacă-te și strânge moșiroiul,

Prinde-pradă

(se ghemuiește jos)

L-adun în poală, că-i de-ajuns.

Sunt galbeni roșii, de tot soiul.

Strânge-tot

Destul, destul! Și fugi acum!

(Ea se ridică.)

O, vai, ți-e șorțul ca un ciur.

Și unde mergi, și unde stai,

Comori tu sameni împrejur.

Trabanți

(de-ai împăratului)

Prin vistier ia-mpărătească, loc oprit,

Ce dregeți voi, ce-ați iscodit ?

Strânge-tot

Ne-am pus viața la mezat,

Din pradă partea nc-am luat.

Prin cort dușman ne-am înfruptat,

Așa-i viața de soldat.

Trabanții

În ceată noastră nu se potrivește
Să fii soldat și hoț deodată !
Cel ce s-apropie de împărat
Să fie un cinstit soldat !

Strînge-tot

Știm noi ce-i cinstea îndeobște.
Făcută-n veci la fel să iasă.
Toți suntem de aceeași teapă:
Dă numa-ncoa! Salut de breaslă!
(Către Prinde-pradă.)
Nu mai lăsa, ce-odat' ridici.
Și să plecăm de zor de-aici.
(Pleacă.)

Întîiul trabant

De ce nu i-ai lipit o sfîntă palmă
Obrazului, dreașă c-o sudalmă ?

Al doilea

Nu știu, cum mă uitam la amîndoi,
Aveau un aer de strigoi.

Al treilea

Vîrtej simții, puterea îmi pieri.
Vederea îmi juca și se-mpăinjeni.

Al patrulea

S-a petrecut cum n-aș ști spune:
A fost o fierbințeală ziua-ntreagă,
O teamă grea, apăsătoare zăpușeală.
Unul mai sta, altul cădea cu fața bleaga
În bîjbîială se lovea,
Vrăjmașul sub loviri cădea,
Și ca o ceață-n fața ochilor plutea.
Și zumzuia și fremăta-n urechi neîncetat.
La fel mereu, și-acum aicea stăm,
Și înșine nu dumirim ce s-a-ntîmplat.
Vine împăratul însoțit de patru principii.
Trabanții se depărtează.

Împăratul

Șă-i fie, cum i-a fi ! Noi cîștigărăm lupta.
Goana dușmanului pe cîmp s-a destrămat.
Aici stă tronul gol, comoara trădătoare,
Scumpe covoare, cu odoare laolalt'.
Noi, apărați cu cinste de. trabanții noștri,
împărătește așteptăm trimiși ce vin,
De la noroade aducînd solie bună:
împăciuită e împărăția pe deplin,
Și dacă-n luptă și magia s-a-mpletit,
La urmă noi, tot singuri am răzbit.
Din cer de cade-o piatră, sînge dacă plouă,
Din peșteri de s-aude sunet de minune,
Pentru triumful nostru toate sunt anume.
Căzu vrăjmașul spre batjocură-nnoită,

învîngătorul strălucește, laudă întreită
 Aduce Domnului. S-alătură la glasuri
 Mulțime de-alte glasuri, glasuri milioane,
 Cu-nalte mulțumiri: te laudăm, o, Doamne!
 Dar mulțumind evlavios spre înalturi, ochii
 Eu mi-i îndrept supus și spre micimea mea.

Ziua un tânăr prinț și-o poate risipi,
 Dar anii prețul clipei îl vor învăța.
 De-aceea mă unesc far' de zăbavă
 Spre binele împărăției, casei mele,
 Cu voi, cei patru demnitari ca patru stele.
 (Către întâiul.)

Tu grijă ai avut de-orînduirea oastei,
 De îndrumarea în momentul crucial.
 În pace să lucrezi, cum timpul îți va cere,
 O spadă îți confer de arhimareșal.

Marele mareșal

Fidelă ți-a fost oastea, înăuntru-n țară,
 Fidelă îți va fi de-acuma și-n afară.
 Să-mi fie-ngăduit în sala de serbare,
 În burg să-ți pregătesc ospăț, solemnitate,
 Alătura să-ți stau cu spada lucitoare
 Însoțitor al maiestății tale-nalte.

Împăratul

(către al doilea.)

Bărbat viteaz, ce și blîndește-arată,
 Tu mare cămăraș să fii! Nu e ușor.
 Ești cel mai mare peste servitorii casei,
 Vei ține-orînd și pace-n tagma slugilor.
 Purtarea ta să fie o cinstită pildă
 Pe placul domnului, pe placul tuturor.

Marele cămăraș

A sprijini un gînd al domnului, te-naltă:
 S-ajuți pe cei mai buni, pe răi să-i lași în pace,
 Și neviclean să fii, și fără-nșelăciune.
 De vezi prin mine, doamne, bine mi se face.
 Cu-nchipuirea la serbare pot să fiu ?
 Cînd mergi la masă, apă îți întind și-ți țin
 Inelele în palma mea, ca-n ceas senin
 Să ți se-mprospăteze mîna-n vasul auriu.

Împăratul

Festivități acum nu mă atrag, dar fie !
 Căci întărește și a faptei bucurie.
 (Către al treilea.)

Tu mare stolnic ai să fii! Supuse-ți fie
 De-acum vînatul, galite, bucătărie.
 Alegerea mîncărilor mie-mi rămîină.
 Tu le comanzi pe zile și pe săptămîină.

Marele stolnic

E-o datorie să postesc pînă în clipa
 Cînd pusă-n fața ta te bucur-o mîncare.
 Cu mine bucătarii au să ostenească,
 S-aducă ce-i departe, timpul să-l grăbească.
 Și depărtarea, timpul, grijă să nu-ți dea,
 Că simplă fi-va masa, după pofta ta.

Împăratul

(către al patrulea.)

Vorbind fără ocoluri doar despre ospețe,
 Pe tine, tinere erou, te-aleg paharnic.
 Mare paharnic, grija aibi să fie-n pivniți
 Belșug măreț de vinuri bune,
 însă darnic Să nu prea fii cu tine însuși.
 Cumpănit. Nu te lăsa de ispitire cucerit.

Marele paharnic

Stăpîne, tinerii, încredere de le arăți,
 Devin cît bați din palme, repede, bărbați.
 Mă-nchipui și eu la ospătu-acela mare;
 Voi rîndui împărătesc bufet cu rare
 Podoabe, tot cu văsărie de argint și aur,
 Iar pentru tine-aleg din toate un pocal,
 Cel mai frumos pahar, venețian cristal.
 În el se întărește vinul, dar nu-mbată.
 Unii se-ncred în harul lui, cum faima-l tine,
 Dar cumpătarea ta ne apără mai bine.

Împăratul

Ce-acum vă dăruii în clipa asta gravă,
 Ați auzit încrezători din cele zise,
 Cuvîntul împăratului nu se dezmințe,
 Pentru-ntărire însă e nevoie și
 De grele, nobile dovezi, de acte scrise.
 Dar pentru a săvîrși formal ce se cuvine,
 Bărbatul cel mai potrivit, iată-l că vine.
 (Apare arhiepiscopul, care este și mare cancelar.)

Împăratul

O boltă cînd se-ncheie-n piatră sub tărie,
 Clădită e desigur pentru veșnicie.
 Vezi patru prinți aci. Ce-asigură durata,
 A cas.ei și a curții, noi am lămurit.
 Acum ce-asigură împărăția-ntreagă
 Să fie de cei cinci aparte rînduit.
 Prin țări eu țin mai mult ca toți să strălucească,
 De-aceea le voi da acum hotare noi,
 Din moștenirea celor ce s-au depărtat de noi.
 Celor fideli de față, vouă țări vă-mpart,
 Și dreptul vă confer să vă lărgiți ținutul;
 Prin moșteniri și schimb sporiți-vă avutul.
 Doresc de privilegii să uzați din plin,
 Ce după pravilă ca domni vă aparțin.
 Ca juzi veți judeca în ultima instanță,

Apelul nu-i valabil peste capul vostru.
 Dobânzi, și cens, și dijme, vămi, licențe, dăjdii,
 Regalul minelor să vă sporească rostu'.
 Spre-a dovedi deplină mulțumirea mea,
 Aproape pînă la treapta-mi vă voi ridica.

Arhiepiscopul

Adîncă mulțumire toți îți spun prin mine.
 Făcîndu-ne puternici, te-ntărești pe tine.

Împăratul

Dar vouă, celor cinci, și altă demnitate
 Aș vrea să vă mai dau. Nu sunt pe scăpătate,
 Și țin să mai trăiesc o zi pentru imperiu,
 Dar o privire înapoi prin veac mă-ndeamnă
 Orîndul marilor strămoși să-l țin în seamă.
 De-ar fi să plec la ei, alegeți voi urmașul:
 Să-l ridicați cîstit pe-altarul hieratic,
 Ca să sfîrșească lin cel încă furtunatic.¹

¹ Ca să moară împăcat el însuși — adică împăratul.

Marele cancelar

Principi cu mîndru piept și cu smerită față
 Îți stau supuși în preajmă — adînc să ți se-nchine.
 Cît timp fidelul sînge mai zvîcnește-n vine,
 Noi suntem trupul viu, ce vrerea ta îl mișcă.

Împăratul

Ce-am hotărît e bine, dar acum, la urmă,
 Să fie întărit în scris, cu semnătură.
 Avutul îl aveți, ce-i drept cu totul liber,
 Dar cu condiția nicicum să nu se-mpartă.
 Oricît ați înmulți, averea ce primirăți,
 De-nțiul vîrstnic fiu să nu se mai despartă.

Marele cancelar

încredințez acestui pergament statutul
 Spre fericirea-mpărăției și a voastră.
 Din cancelarie vin scrisul și pecetea,
 Dar sacra semnătură, doamne, e a voastră.

Împăratul

Acum vă las, pentru ca ziua-atît de mare
 S-o cîntărească-n sine-acasă fiecare.
 (Principii lumești se-ndepărtează.)

Preotul

(rămîne și vorbește patetic)

Da, cancelarul a plecat, dar nu vlădica.
 El a rămas împins de-un duh prevenitor,
 Îți poartă grele griji, stăpîne-domnitor!

Împăratul

Ce griji mai poți avea în astă zi preafericită ?

Arhiepiscopul

Cu cîtă-amărăciune aflu-n ora-aceasta
 Căr sfînt prin har, asociat ești cu Satana.
 Pe tron șederea ta apare întărită.
 Sfidezi pe Dumnezeu și chiar pe sfîntul papă.
 De află papa, grabnic te va osîndi,
 Cu 'raza lui imperiul ți-l va nimici.
 Căci încă n-a uitat cum tu în ceas suprem
 în ziua-ncoronării stins-ai un blestem,
 Scăpînd pe vrăjitor. Creștinătatea tu
 Ai păgubit cu grația, ce îi dădu
 Napoi viața. Bate-ți piept și un obol
 Dă sanctității sale chiar acilm pe loc
 Din negrul, multul tău nelegiuit noroc.
 Colina ceea, unde cortul tău a stat
 Și rele duhuri împreună scut ți-au dat,
 Unde de al minciunii Domn ai ascultat,
 Smerit închin-o pentru sfîntă osteneală,
 Cu muntele și cu dumbrava lungă-larga,
 Cu înălțimile-mbrăcate-n verzi pășuni,
 Cu heleșteie și pîraie fără număr,
 Ce se grăbesc șerpuitoare înspre vale,
 Și valea însăși plină de grădini și-aluni:
 învederînd căința, vei găsi-ndurare.

Împăratul

De greaua mea greșeală sunt adînc speriat;
 Cum vrei, așa hotarul fie-ți măsurat.

Arhiepiscopul

Da, locul pîngărit, unde-ai încins păcat,
 Să fie pus în slujba Celui prea înalt.
 O zidărie văd puternic cum se-nalță,
 Privirea soarelui îi luminează corul,
 Clădirea se lărgește chip luînd de cruce,
 Și nava se lungește bucurînd poporul.
 Mulțimea intră pe sub demnele portale,
 Întîiul clopot a sunat prin munți și vale,
 Vuind din turlile, ce năzuiesc spre ceruri,
 Și penitentul vine să bea viață nouă.
 De față vrea să fie-n ziua tîrnosirii.
 Prezența ta va fi o cinste și podoabă.

Împăratul

Măreața operă, ea să-mi vestească gîndul
 De-a lăuda pe Domnul, ispășind păcatul.
 Slăvit să fie el, acum și prin tot leatul.

Arhiepiscopul

în calitatea mea de cancelar, cealaltă,
 Fac formele cu încheierea laolaltă.

Împăratul

Un document de danie bisericii
 Să mi-l înaintezi curînd, spre a-l iscăli.

Arhiepiscopul

(s-a înclinat să plece, dar se-ntoarce de la ușă)

Așezământului tu îi mai dăruie și
Toate veniturile: dijmă și dobânzi
Și dăjdii pe vecie, căci de multe e
Nevoie pentru demnul trai de zi la zi.
Și greaua-administrație de-asemeni costă.
Pentru clădit de zor pe-un loc așa pustiu
Din prada ta de aur dai și-aici puțin.
Mai trebuie din cele ce în minte-mi vin
Și lemn și piatră, var și câte se mai știe.
Căraușii, norodul răbduriu
Le face, și biserica-l binecuvîntă.

(Pleacă.)

Împăratul

Plin de păcate sunt, vederea mi-a fost strîmtă.

Și paguba, ce vrăjitorii mi-o aduc,
E grea și mare, și-o descopăr prea tîrziu.

Arhiepiscopul

(se-ntoarce iar, cu cea mai adîncă înclinare.)

Mă ierți! S-a dat... s-a dat infamului bărbat
Tot țarmu-mpărăției, dar anatema-l
Zdrobește, dacă preoților nu le-i da
Și-acolo dijmă și dobânzi și dajdia.

Împăratul

(cu amărăciune)

Dar țara încă nu există, e în mare.

Arhiepiscopul

Dacă ne-asiguri dreptul prin cuvîntul tău,

Vine și timpul celui cu răbdare.

(Pleacă.)

Împăratul

(singur)

Așa pot hărăzi întreg imperiul meu.

ACTUL V

(Peisaj deschis.)

Un călător

Iată-i în puterea vîrstei
Vechii tei de altădată.
Dup-atîta pribegie
Îi revăd adînc mișcat.
Iată-aci e și căsuța!
Scut îmi dete, cînd pe dună
Cu talaz înfuriat
M-aruncase o furtună.
Ce-o mai fi făcînd perechea
Ce-mi întinse ajutor ?
Prea bătrîni erau și-atuncea,

Aplecați pe pragul lor.
 Ah, evlavioșii oameni!
 Aș striga, să mi-i salut,
 Dacă ei mai fac și astăzi
 Fapte bune ca-n trecut.

Baucis¹

(măicuță foarte bătrână)
 Vorba fie-ți mai înceată
 Călătorule pribeag !
 Somnul lung să-mprospătezc
 Pentru lucru pe moșneag.

¹ *Baucis și Philemon nu trebuie identificați cu figurile purtând aceleași nume din literatura antică (Ovid). După chiar lămuririle date de Goethe lui Eckermann, aceste nume au fost atribuite personajelor din Faust pentru a circumscrie niște „caractere”.*

Călătorul

Spune-mi, maică, ești aceea
 Ce cu soțul tău cândva
 Readus-ai la viața
 Tînărul din fața ta ?
 Tu ești Baucis, care-mi dete
 Vatră caldă după ceață ?
 (Soțul ei apare.)

Tu, Philemon, tu ești oare, Cel ce mi-î salvat comoară
 Din noiane, cu tot zelul ?
 Focul vostru, clopoțelul,
 Mi-au fost singura scăpare.
 Ce-ntîmplare, îngrozitoare!
 Dar lăsați-mă acuma
 Să văd, nesfîrșită, 'marea,
 Să îngenunchez pe dune,
 Mă îngrijorează zarea.
 (Face cîțiva pași pe dună.)

Philemon

(către Baucis)

Du-te grabnic, pune masa,
 Printre flori, colo-n grădină.
 Lasă-l, căci el tot nu crede
 Tot ce vede în lumină.
 (Ducîndu-se lîngă călător.)
 Unde te-a-ncercat sălbatic
 Valvîrtejul, unde stai,
 Totul s-a schimbat deodată
 În imagine de rai.
 Mai tîrziu la îndemînă
 N-am mai fost, îmbătrînind.
 Cînd puterile-mi pieriră
 Valul s-a retras pe rînd.
 Domni isteți, slugi îndrăznețe
 Au pus diguri cu temei,

Îngustară dreptul mării,
 Ajunși domni în locul ei.
 Vezi în larg livezi, finețe,
 Sat, grădină și dumbravă.
 Vino dar, ca să te bucuri înainte de-asfințit.
 Trec vîntrele, cîte-o navă,
 Căutînd port ocrotit,
 Ca și păsările cuibul,
 Unde nu a fost nimic.
 Vezi acum în depărtare
 Tivul mării, albăstriu,
 Iar la stingă și la dreapta
 Locuitul spațiu viu.

În grădiniță
 (Cei trei s-așază la masă.)

Baucis

Mut, tu nici o bucătură
 Nu mai duci pînă la gură ?

Philemon

Se făcu astă minune.
 Povestește — cum anume.

Baucis

Fu minune-ntr-adevăr!
 Nu-mi dă pace ce-am aflat;
 Cum veniră toate, rînd,
 N-a fost, cred, lucru curat.

Philemon

împăratul i-a dat țărnul.
 A fost bine sau păcat ?
 Crainicul aduse vestea,
 Trîmbiînd-o-n lung și lat.
 A descins un venetic
 Sus pe dune, din nimic
 Corturi, case a-nălțat,
 Iar la urmă un palat.

Baucis

Slugile cu tîrnăcopul,
 Parcă azi le-aș auzi.
 Unde flăcări ardeau noaptea,
 Sta un dig a doua zi.
 Noaptea oameni sîngerară,
 Răsuna chin infernal,
 Dar spre ape, dimineața,
 Sta isprava, un canal.
 Fără Dumnezeu, "vecinul
 Jinduiește la ce vezi,
 La căsuța, ce-i a noastră,

Philemon

Pentru schimb o moșioară
Ne-a-mbiat, în noua țară.

Baucis

Nu te-ncrede-n prund de ape,
Stai pe dîmb, pe cit se poate.

Philemon

Hai să mergem la capelă.
Pe cînd soarele apune
Înc-o dată în urechi
Dangăt, clopot să ne sune,
Închinare să aducem
Dumnezeului străvechi.

Palat

Grădină vastă, canal lung și drept.
Faust, foarte bătrîn. Gînditor.

Lynceus

(paznicul turnului prin tubul de vorbit)

Apune soarele, corăbii
Pătrund în port, trăgînd la mal.
O mare barcă e pe cale
De-a ne ajunge pe canal.
Un filfiit de stegulețe.
Catargul drept, urmat de plută.
Acum în ora ta supremă
O fericire te salută !
(Clopotul sună pe dună.)

Faust

(tresărind, enervat)
Ce dangăt blestemat! Auzul
Iar mi-l rănește. E-o rușine.
împărăția mea e nesfîrșită,
Dar neplăcerea-i lîngă mine.
Prin dangăt mi se amintește
Că stăpînirea mea- cea largă
Nu-i fără pată, nu-i întreagă,
Că dîmbul teilor, căsuța,
Grădina și bisericuța
Nu-s ale mele, sunt străine.
Un spin în ochi, în tălpi un spine.
O, dacă n-aș mai fi pe-aici.
Ce silă-mi fac umbre vecine !

Paznicul turnului

(ca mai sus)

Cum vine cu vîntrele barca
Prin proaspăt vînt tot mai aproape!
De saci, de lăzi doldora, plină.
În lunecare, turn pe ape.

(O barcă strălucitoare, încărcată claie peste grămadă și din belșug, cu produse din ținuturi
depărtate ale lumii. Mefistofel și cei trei puternici.)

Cor

Aici coboară
Om cu om.
Noroc, stăpîne
Și patron!
(Ei coboară, produsele sunt descărcate pe uscat.)

Mefistofel

Destoinici ne-ncercarăm, om și om,
Și veseli suntem, de ne laudă un patron.
Umblarăm mult, facem raport:
Plecarăm cu corăbii două,
Cu douăzeci suntem în port.
Isprava a-ntrecut orice măsură,
Se vede după-ncărcătură.
Pe mare spiritul o ia, haihui.
Și-n libertate frîne nu-ți mai pui.
Și rod aduce lovitura, ca de sabie,
Cînd pescuind mai prinzi și o corabie,
De ai în stăpînire trei,
Agăți și-a patra, oricînd vrei.
Celei de-a cincea-i merge prost:
Fără vreun drept, de ea-ti faci rost.
De prinzi ceva-n puterea ta,
De căi, mijloace, nu-ntreba.
Război, negoț, piraterie,
Treime sunt, precum se știe.
Cei trei puternici
Nici mulțumire, nici salut!
Și nici o laudă, bucurie !
E ca și cum stăpînului
I-am fi adus o scîrnăvie.
Ce față lată
Și-ngrețoșată!
Regescul bun
Nu-i place nicidecum.

Mefistofel

Nu așteptați
Altă răsplată,
Cînd voi vă luarăți
Partea toată.

Cei trei puternici

Ce am luat
Ajunse doar pentr-o măsea.
Din bogăție
Parte egală toți am vrea.

Mefistofel

Prin săli pe sus
Dintii așezați
Scumpeturile toate,
Și așteptați.
Cînd va veni să-și vadă

Scumpa grămadă,
 Va cumpăni,
 încet, discret
 Va socoti,
 Nu s-a zgîrci,
 Ci flotei îi va da
 Zaifet după banchet.
 De cîrdul ¹ care mîne vine,
 Mă îngrijesc cum se cuvine,
 (încărcătura e cărată de cei trei puternici.)

Mefistofel

(către Faust)

Cu frunte gravă și privire sumbră
 Iei cunoștință de-un noroc sublim,
 înțelepciunea ta e-n coronată,
 Cu țărnul marea e-mpăcată,
 Și de la malul, ce ni-i dat să-l bănuim,
 Corăbii pleacă-n larg, catarg după catarg.
 O vorbă dacă spui aice în palat,
 Cu două brațe lumea ai îmbrățișat.
 De-aice se făcuse începutul,
 Aici se ridică baraca cea dinții,
 C-un șanț se zgîriase lutul,
 Pe unda lui azi luntrea poți s-o mîi.
 Și mintea ta, și osteneala lor crescîndă,
 Au scos din mare și uscat dobîndă.

De-aici...

Faust

Ce blestemat cuvînt !
 E tocmai ce-mi sugrumă orice gînd.
 Junghi după junghi în inimă-mi împlini
 Acest aici, cu neputință de-ndurat.
 Și dac-o spun, m-am rușinat.
 Bătrîinii-ar trebui de sus să plece.
 Sălaş sub teii lor aş vrea anume;
 Puținii pomi, ce nu-s ai mei,
 Îmi strică tot, moșia-lume.
 Acolo sus voiam, din ram în ram,
 Schele să fac, priveliște să am,
 Și ochiului o zare să-i deschid,
 C-o singură privire să cuprind

¹ **Cîrdul – corăbiile.**

Tot ce făcui, această operă măiastră,
 Să-nsuflețesc cu îndrumarea mea isteată
 Loc' cîștigat, unde noroade se răsfață.

#

Lovit mă văd de mare chin,
 Lipsa simțind în bogăție,
 Iar clopotul sunînd, a teilor mireasmă,

Biserică și criptă îmi sunt mie.
 Voința mea cu largu-i cîmp
 Se frînge-aci-n nisip, pe dîmb.
 Din toate astea cum mai ies ?
 Un clopot sună, furia-mi dă ghes.

Mefistofel

Era de așteptat, ca un necaz
 Esențial să-ți facă fiere.
 Nu mă mai mir. Oricărei nobile urechi
 Țst dangăt îi repugnă cu putere.
 Și blestematul bing-bing-bang,
 Seninul cer înnegurînd,
 S-amestecă în orice întîmplare
 De la botez și pînă la înmormîntare.
 S-ar zice că-ntre bang și bing
 Viața-ar fi un vis nătîng.

Faust

împotrivirea și-ncăpățînarea
 Scad și cîștigul cel mai strălucit,
 încît fără de voie trebuie să obosești
 De-a mai urma dreptatea nesfîrșit.

Mefistofel

Dar cum te lași într-una stingherit ?
 Colonizezi — și-ai isprăvit.

Faust

Vă duceți, faceți-i să iasă —
 Cunoști moșia frumușică
 Pentru bătrîni de mine-aleasă.

Mefistofel

îi iau, și îi așez în altă parte.
 Ce vorbă e, dacă le place.
 Și după silnicia îndurată
 Frumsețea locului o să-i împace.
 (Fluieră strident. Cei trei Puternici vin.)

Mefistofel

Veniți, cum domnul porunci,
 Și mîne un banchet va fi.

Cei trei

Bătrînul domn rău ne primi.
 Banchetul însă ne-a prii.
 (Pleacă.)

Mefistofel

Se-ntîmplă aici, ce altădată
 Și lui Nabot în vie i s-a întîmplat.

(Regum, I, 21) ²

Noapte adîncă.

(Lynceus, paznicul pe terasa palatului, cîntînd)

Născut în lumină,
 Privirii menit,
 Pe turnuri de pază
 Iubesc ce-arri iubit.

Și lumea îmi place.

² Aluzie la o întâmplare povestită în *Vechiul Testament, Cartea Regilor, I, 21.*

Văd totul în zare,
Văd lună și stele,
Păduri, câprioare.
Și-n toate zăresc
Eterna podoabă.
Mă bucur, n-am grabă.
Voi, ochi fericiți
Și limpezi nespus,
Voi multe văzurăți!
Și tot ce e sus
Și tot ce e jos,
Oricum ar fi fost,
Rămîne frumos.

(Pauză.)

Nu numai spre desfătare
Sunt aici pus, sus, de pază.
Dar din lumea-ntunecată
Ce m-amenință cu groază ?
Văd țîșnind scînteii-scînteii,
Prin coroanele de tei.
Jăragaiul se încinge,
Vînt l-ațîță, nu se stinge.
În căsuță e văpaie,
Se prelinge din odaie.
Grabnic ajutor se cere,
Nu-i salvare, totul piere.
Ah, bătrînii, bieții oameni,
Grijulii altcum la foc,
Jertfe-acum, ce nenoroc!
Ce cumplită întâmplare!
Arde casa, pînă la zgură.
Mai rămîn doar negre schele.
O, de s-ar salva bătrînii
Din văpăile acele!
Limbi de foc pătrund ca flamuri
Printre frunze, printre ramuri.
Crengi, pe rînd, dau vuiet, larmă,
Și se mistuie, se sfarmă.
Ochi, vai ce li-i dat să vadă!
Sub copaci ce ard grămadă
Paraclisul stă să cadă.
Flăcări au cuprins și creasta,
Dă în toate-acum năpasta.
Găunoase purpurii,
Trunchiuri se aprind, făclii.
(Pauză lungă, cîntec.)
Ce se arăta privirii,

Ce de veacuri staă aci,
A luat drumul pieirii.

Faust

(pe balcon, către dune)
Ce tînguiri vin de la paznic ?
Orice cuvînt e-ntîrziat.
Mă amărește-adînc în cuget
Porunca, ce grăbit am dat.
Dar bine e că teii ard,
Că trunchi nu mai opresc privirea.
Priveliștea mi se deschide,
Și voi cuprinde nesfîrșirea.
În gînd văd și sălașul nou
Unde vor sta cei doi bătrîni.
Simțindu-mi generosul scut,
Ei fericiți se țin de mîni.
Mefistofel și cei trei

(jos)

Venim în trap grăbit tuspătru —
Scuzați! Cu binele n-a mers de loc.
Cu zgomot am bătut la ușă.
Zadarnic! Să le facem de noroc,
Am mai bătut și-am scuturat,
Pînă ce ușa s-a dărmat.
Amenințai apoi cu gură mare,
Dar nu găsirăm ascultare.
Și cum se-ntîmplă de-obicei,
„Nu vrea", „N-aude" erau ei.
Noi însă n-am mai amînat,
De zor ți i-am înlăturat.
Perechea mult n-a suferit,
Luați de spaimă, s-au sfîrșit.
Un călător, acolo-ascuns,
Voind să lupte, fu străpuns.
Încăierîndu-ne sălbatic,
S-a risipit puțin jeratic,
Și paie s-au aprins. Sub tei
Rug arzător pentru tustrei.

Faust

Nu tîlhărie, schimb voiam.
Ce surzi ați fost la vorba mea!
Blestem pe capul vostru pentru
Nechibzuita faptă rea !

Corul

Un vechi, străvechi cuvînt ne spune:

Cedează forței, te supune !
Cutezător de ești de-a bine,
În joc pui totul și pe tine.

(Pleacă.)

Faust

(pe balcon)

Și-ascund privirea stele, sus,
 Și focul scade, pîlpîind de-abia;
 Un vînt l-a-țîță-nfiorîndu-l,
 Aduce fum în fața mea.
 Grăbit am fost, poruncă dînd,
 Grăbiți și ei la faptă, ascultînd.
 Ce umbre vin plutind, pe rînd ?

Miezul nopții.

(Vin patru femei, cărunte.)

Întîia

Sunt Lipsa, așa mă numesc.

A doua

Eu sunt Vina.

A treia

Eu Grija.

A patra

Nevoia-sunt eu.

Cîte trei

Închisă e ușa, nu putem intra.
 Stă-n casă aci un bogat. N-am intra.

Lipsa

În umbră atunci mă prefac.

Vina

Mă prefac în nimic.

Nevoia

Nu vrea să mă vadă-un obraz răsăfat.

Grija

Surori, surioare, intra nu puteți nicidecum.
 Dar Grija prin gaura cheii își face un drum.
 (Grija dispăre.)

Lipsa

Surori, depărtați-vă, surelor, mergeți de-aci.

Vina

Eu sunt lîngă tine, mereu cea dinții.

Nevoia

Nevoia e-alătura, după călcîi.

Cîteșitrele

Trec norii, pier stelele — toate.
 Din urmă, din urmă, de foarte departe
 O soră ne vine cu pasul de —: Moarte.
 (Pleacă.)

Faust

(în palat)

Patru văzui venind, doar trei plecînd.
 Al vorbeii tîlc nu l-am mai prins.
 Parcă Nevoia se numea cărunta umbră,
 Și Moartea-a fost ecoul, rima sumbră,
 Și găunos suna, duhovnicește stins.
 Spre libertate încă pîrtie nu mi-am făcut.
 Dac-aș putea magia fără de sfială
 S-o-nlătur, vrăjile cu totul să le uit,

Dac-aș putea să stau, Natură ! om în fața ta,
Viața omenească ar fi vrednică de osteneală.

#

Un om eram, când încă sumbrei căi
Nu m-am dat, când încă nu m-am blestemat.

Acum văzduhul de atari năluci
E-așa de plin, că nu știi încotro s-apuci.

O zi, de este, clar să ne surîdă,
Cu visul ei ne-ncurcă noaptea hîdă.

Ne-ntoarccm veseli din pripoare.
Dar croncăne un corb. A ce ? A nenoroc.
Deșarte le credinți ne țin mereu pe loc.

Strigoi și semne, apariții dibuim,
Și înfricoșați stăm singuri, prinși în laț.

Scîrțîie poarta, nimenea nu intră.

(Cutremurat.)

E cineva aici?

Grija

Da !

Faust

Cine ești ?

Grija

Nu-i îndeajuns că sunt aici ?

Faust

Să pleci !

Grija

Sunt bine unde sunt, și unde ești.

Faust

(întîi înfuriat, apoi domol)

Bagă de seamă. Nu-ncerca săv mă vrăjești!

Grija

Surdă-urechea dac-ar fi,

Inima tot m-ar auzi.

Cînd aceeași, cînd schimbată,

Mi-e puterea-nfricoșata.

Pe cărare și pe unde

Chipul meu mereu pătrunde.

Nedorită, dar găsită,

Blestemată, dezmiardată.

N-ai cunoscut tu Grija niciodată ?

Faust

Prin lume am ținut-o, goană.

Și apucaî orice plăcere.

Ce nu-mi plăcea, lăsaî să plece.

Ce îmi scăpa, lăsam să treacă.

Și am dorit din nou și cu putere,

Și am dorit mereu, cît zece.

Un iureș fostu-mi-a viața,

A fost puternic, fost-a mare,

Acum cuminte-n așezare.

Mi-e cunoscut întreg pînîntul,

Spre „dincolo” nu tste zare.
 Nerod cine-ntr-acolo cată,
 închipuindu-și că-n tărie
 Ființe-asemeni lui să fie.
 Rămii în cercul tău, căci lumea
 Pentru cel vrednic nu e mută.
 Nevoie nu-i de-a hoinări prin veșnicie.
 Ce-apropiat cunoști, ușor cuprinzi.
 Cutreieri astfel ziua pămînteană.
 Din fire nu-ți ieși, dacă strigoi zărești.
 Să-ți afli chinul, fericirea-n-naintare,
 Nemulțumit de clipă, de oricare.

Grija

Cel ce este-n a mea mîină,
 Nu-i ajută lumea toată.
 Soarele — lui nu-i răsare,
 Nu-i apune niciodată.
 Avînd simțuri luminoase,
 Poartă înăuntru bezne,
 Și comori, oricîte are,
 Liniște nu află lesne.
 Fericirea, nenorocul
 îl frămîntă prin tot locul.
 Lîngă pine, mană vie,
 Flămînzește-n bogăție.
 Bucuriile și cazna
 Le amîină pentru mîrie.
 Grija lui e viitorul,
 Ne-mplinit mereu rămîne.

Faust

Cu astea-ți spun că nu mă-ndupleci.
 Nonsensuri nu mai pot s-ascult.
 Te du de-aci ! Litanii-i stupidă.
 Mi s-a scîrbit de ea de mult.

Grija

Să se ducă, sau să vină —
 Hotărîre nu mai are.
 Sovăie cu pași nesiguri
 Pe-nceput a lui cărare.
 Și se pierde tot mai tare,
 Mai pieziș el vede totul;
 Pentru alții, pentru sine
 Rămînînd împovărare
 Cînd respiră, cînd se-neacă.
 Este viu încă o leacă.
 Nu mai speră, nu se-mpacă.
 Asemenea-nvîrtire atare-ntrelăsare,
 Datorii plinite-n silă,
 Ațipire cu coșmare,
 Întremare neîntreagă,
 Libertate fără vaduri

De locșorul lui îl leagă,
Pregătindu-l pentru iaduri.

Faust

Nefericiți strigoi, așa întâmpinați
De mii de ori umanele ființe.
Chiar zilele indiferente le prefaceți
În hîd vîrtej de suferințe.
Știu bine c-anevoie scapi de demoni,
Greu de tăiat sunt legăturile severe.
Dar Grijă tu, mărime furișată,
Nu recunosc a ta putere.

Grija

S-o afli dar, cînd blestemînd
întorc spre ușă a mea umbră.
Viața-ntreagă oamenii sunt orbi,
Tu, Faust, să fii acum la urmă !
(Suflă peste el și pleacă.)

Faust

(orbește)

Tot mai adîncă nopte-aici pătrunde,
Lumina doar lăuntric mai lucește.
Ce am gîndit, de zor voi duce la izbîndă.
Cuvîntul Domnului, el singur mă-nsoțește.
Sculați, voi slugi și salahori cu toții!
Faceți să văd, ce îndrăzneț am conceput!
Luați unealta, tîrnăcopul și lopata!
Să izbutească planul chiar de la-nceput.
Orînduiri severe, sfînta hărnicie
își vor găsi din plin răsplata.
Să se-mplinească opera cea mai măreață,
Ajungc-un singur spirit pentru mii de brațe.

O curte interioară, mare, a palatului. Făclii.

Mefistofel

(ca supraveghetor, în frunte)

Veniți, intrați! Intrați, veniți!

Veniți șovăitori lemuri (lemuri- schelete de strigoi)

Din oase și tendoane, voi

Ciudatele semi-naturi.

Lemuri

(în cor)

Alături, la-ndemînă-ți stăm.

Și vagă umblă vestea

Despre ținuturi mari în larg,

Că ni se dau acestea.

Țăruși și sapă sunt pe-aci,

Mai e și-un lanț de măsurat.

De ce chemarea ne-a ajuns,

Pînă în curte am uitat.

Mefistofel

Nu-i vorba-aci de mare meșteșug.
Doar pe măsura voastră să lucrați.
Unul întindă-se cât e de lung,
Iar glia sape-o-n jur ceilalți.
Cum, pentru moși s-a mai săpat,
Să se adinceasc-un lung pătrat.
În casa-ngustă – din palat:
Acesta-i drumul de urmat.

Lemuri

(Săpînd cu gesturi glumețe)
Tînăr eram, trăiam, iubeam,
Mi-aduc aminte, dulce-a fost.
Și unde vesel se dansa,
Găsea și talpa mea un rost.
Vicleana vîrstă m-a lovit
Cu cîrja ei, cruciș, pieziș.
Mă-mpiedicai de un mormînt.
De ce era tocmai deschis ?

Faust

(ieșind din palat, pipăie ușciorii și ascultă)
Sunt tîrnacoapele. Le-aud. De bucurie strig!
Aud mulțimea robotind, pămîntul
Cu sine însuși împăcîndu-l,
Talazurilor ea hotar le pune
Și marea-ncinge cu un dig.

Mefistofel

(aparte)

Tot numai pentru noi te ostenești
Cu-aceste diguri în ținutul tău de dune.
Căci pregătești pentru Neptun, parcă anume
Mare ospăț. Și el al apei diavol e.
Oricum sunteți pierduți. Stihiile
Cu noi alături uneltesc complotul,
Spre nimicire rnerge totul.

Faust

Hai, veghetor!

Mefistofel

Aici!

Faust

Fă tot ce poți,
Adună lucrători, grămadă, cu duiumul,
îmbărbătează-i cu îndestulări, severitate,
Momește-i, dă-le zor! în fiecare zi
O veste vreau să am sau un semnal,
Cum se lungește spornicul canal.

Mefistofel

(cu glas mai încet)

E vorba, dacă sensul nu îmi scapă,
Nu de-un canal, ci despre-o groapă.

Faust

O mlaștină se-ntinde lângă munte, nesfârșit,
 Și infectează tot ce-am cucerit.
 Băltoaca să se scurgă, putredă, în mare.
 Aceasta-ar fi izbînda cea mai mare.
 Un spațiu voi deschide multor milioane,
 Să locuiasc-aci, nu sigur, dar în libertate:
 Sunt verzi cîmpiile, și om și turmă
 Pe nou pămînt, de tihnă, se îndrumă
 Spre așezările, pe cari pe dîmbul falnic
 Viteaz norod le-a ridicat strădalnic.
 întrezăresc aici o țară-paradis —
 înverșunat talazul bată în limanuri,
 Ujide spărtură face, ca să cutropească,
 Aleargă obștea. Știrbitura s-a închis.
 Acestui rost îi sunt cu totul închinat,
 Mijește încheierea-nalt-a-nțelepciunii:
 își merită viața, Libertatea-acela numai
 Ce zilnic și le cucerește ne-ncetat.
 Și astfel își petrec aicea pe limanul
 Primejdiei, copii și tineri,
 Bărbați, moșnegi, cu vrednicie anul.
 Aș vrea să văd asemenea devălmășie,
 Să locuiesc cu liberul popor pe liberă cîmpie.
 Acelei clipe aș putea să-i spun, întâia oară:
 Rămii, că ești atîta de frumoasă!
 Căci urma zilei mele pămîntene
 Nici în eoni nu poate să dispară.
 Și presimțind o fericire, ce înaltă se-nfiripă,
 Eu gust acum suprema clipă.
 (Faust cade pe spate, lemurii îl cuprind și-l întind la pămînt.)

Mefistofel

Nici o plăcere nu-l îndestulează, nici o fericire.
 El vrea de amăgiri, ce-s schimbătoare, să se țină.
 Dar cea din urmă, de nimic, și goală clipă
 Numaidecît dorește bietul s-o rețină,
 Cel ce atît de tare mi-se-mpotriva!
 Stăpîn devine timpul, zace-n pulbere moșneagul,
 Iar ceasul s-a oprit. —

Cor

Arătătorul cade.
 Ca miezul nopții tace.
 Și a trecut.

Mefistofel

Trecut ! Ce prost cuvînt ! De ce trecut ?
 Trecut, nimic, îmi sunt perfect la fel.
 La ce mereu creația eternă ?!
 Se pierde în nimic creatul, rostogol.
 „Trecut". Din asta descifrezi vreun rost?
 E ca și cum nici n-ar fi fost.
 Dar ca și cum ar fi, se-nvîrte în ocol.

Acestora eu le prefer eternul gol.

Punerea în mormînt.

Lemur

(solo)

Cine-a clădit așa de rău

Căsuța cu lopata ?

Lemuri

(în cor)

Pentru un oaspe negătit,

Cînd casa fuse gata

Destul de bine a ieșit.

Lemur

(solo)

Cine odaia a-ngrijit ?

Nu-s scaune, nici masă.

Lemuri

(în cor)

Pe termen scurt, pentru puțin

îți fuse-mprumutată.

Mulți creditorii așteaptă.

Mefistofel

întins e trupul. Sufletul, de-ar vrea să iasă,

I-arăt un document semnat cu sînge.

Dar din păcate azi mijloace-atîtea sunt

De a sustrage diavolului încă pe pămînt

Chiar sufletele, cari pe drept le strînge.

Pe vechiul drum de stăvili te lovești,

Pe noul drum recomandat nu ești.

Că altfel ieșeam singur din strîmtoare.

Sunt nevoit de a recurge-acum la ajutoare.

#

în toate trebile ne merge prost !

în obiceiul moștenit, în vechiul drept,

Să te încrezi nu-i înțelept.

leșea-n răsuflul din urmă sufletul

De-ndată ce căldura trupului s-a stins

Eu stăm la pîndă; ca pe-un șoarece grăbit

îl înșfăcam, în gheare, strîns.

Acuma șovăie; scîrboasa cas-a hoitului

Nu vrea s-o părăsească. — S-ar zice că e laș.

Tîrziu doar, elementele ce se urăsc

L-alungă jalnic din sălaș.

Și dacă zile, ceasuri, stau cu nerăbdare,

Cînd ? Cum ? Și unde ? Asta-i trista întrebare.

Bătrîna Moarte și-a pierdut puterile fulgerătoare.

E îndoielnic uneori, chiar și ce sigur pare.

Adesea mă uitam la țepene le membre,

Era părere. Se puneau iar în mișcare.

(Cu gesturi de vrajă fantastic poruncitoare.)

Veniți cu pas grăbit, și-ri bune toane,

Voi domni cu drepte, domni cu strîmbe coarne,
 Din vechea seminție-a dracilor, de vajnic soi,
 Aduceți și gîtlejul iadului cu voi.
 Gîtlejuri are multe iadul, multe, multe,
 înghite după ierarhii și demnitate.
 Dar și această joacă se va face
 De-acum cu mai puțină scrupulozitate.
 (în stînga gîtlejul iadului se deschide îngrozitor.)
 Prin colți rînjiți, sub bolta hăului, de scrum,
 Izvor de furie — un fluviu de foc !
 în fundul fierberii, prin clocotul de fum
 Zăresc a flăcărilor veșnică cetate.
 Mareea focului pînă la dinți răzbate.
 Și osîndiți, nădăjduind scăpare, vin, vin înotînd,
 Dar uriașă-i sfîșie hiena; rînd
 Pe rînd apucă iar pe drum arzînd.
 Multe rămîn ascunse prin unghere,
 Pe unde spaimetele și-arată lor putere.
 Pe păcătoși e bine să-i înspăimîntați deschis,
 Să nu-și închipuie că-i amăgire doar și vis.
 (Către dracii grași cu coarne scurte și drepte.)
 Ei, ticăloși burtoși cu buci de foc,
 Văpaie-mi dați, grași de pucioasă,
 Cu nemișcată ceafă, scurtă, groasă,
 La pîndă-mi stați, priviți spre-un loc
 Mai jos, dacă lucește ca fosforul:
 E sufletețul, Psyche ¹-ntraripata;
 De-o jumuliți, rămîne-un vierme;
 îi pun pecetea mea, odorul!
 Și-apoi în foc cu ea, și în vîrtej prin vreme !

#

Spre regiuni mai joase iscodiți,
 Burtoșilor, e-a voastră datorie,
 De i-a plăcut să locuiască-acolo;
 Tocmai așa de sigur nu se știe.
 Ea în buric e bucuros acasă.
 Păziți, pe-acolo scapă, de-o să iasă.
 (Către dracii slabi, cu coarne lungi și strîmbe.)
 Voi țiri subțiri, precum Lungilă uriașul,
 Cătați prin aer, dibuiți mai tare,
 întindeți brațe, scoateți gheare,
 Să-mi prindeți mica zburătoare.
 Ea rău se simte-n vechea casă.
 Și geniul, oricum, pe sus el vrea să iasă.
 (Se vede o aureolă, pe sus, la dreapta.)

Ceata cerească

Veniți, voi trimișii,
 Voi rude cerești,
 Zburînd peste cele
 Adînc pămîntești,
 Aduceți sub stele

Viață sfârșităilor,
În lină plutire
Un semn de iubire.

Mefistofel

Glas fals aud, urâte dezacorduri,
Pe sus, curn nedorită zi se face.
E-un sunet băiețos-fetesc, stricat amestec,
Cum gustului evlavios îi place.

¹ *Psyche, personificare mitologică a sufletului.*

Voi știți că-n ore-adânc proclate
Am plănuit desființare omenirii.
Rușinea cea mai mare ce o nascocirăm,²
Amestecul de genuri împotriva firii,
Ei adorării îl găsesc destul de demn.
Aști gură-cască vin smeriți,
Pe-atîția ni i-au smuls fățarnici.
Cu arme de-ale noastre no înfruntă,
Sunt și ei draci, dar travestiți.
Să pierdem azi, ar fi o veșnică rușine.
Lîngă mormînt stați pază, bine!

Corul îngerilor

(risipind roze)

Roze, în vînt

Balsam risipind !

Fluture creanga,

Pămînt înviind.

Pecete spărgînd,

Voi muguri, grăbiți,

Grăbiți să-nfloriți!

Dea primăvara,

Duceți voi purpura,

Și-un paradis

Celui ce doarme

Fără de vis !

Mefislofel

(cătredia voli)

Ce tresăriți ? E-un obicei de iad ?

Să-mi țineți piept petalelor ce cad!

La locul său orice ortac!

Flori risipind, Ei speră, ca ieșiți din minți,

Să-nzăpezească diavoli fierbinți.

² Traducătorul a acceptat interpretarea pe care a dat-o acestui vers (în original cam ermetic) Rohert Petsch în ediția comentată și adnotată, apărută sub titlul „Goelltes Faust" (Bibliographisch.es Institut – Leipzig, ed. II, 1925).

Dar sub suflarea voastră totul se topește.
Suflați acum din plinele bucuțe !
Pălesc în aburi flori, crenguțe.

Dar nu așa vijelios ! închideți gura !
 într-adevăr prea aprig îmi suflați,
 Că niciodată voi nu-mi știți măsura.
 Se usca florile, și ard acuma.
 Se-apropie cu veninoase flăcări clare.
 împotriviți-vă, în r înduri strânși mai tare.
 Puterea vi se stinge, vitejia s-a pierdut
 La via flacăra și-n strania ardoare.

Îngeri

(cor)

Flori, fericitele,
 Flăcări și pară
 Iubire aduc,
 Bucurie prepară,
 Cum inima vrea.
 Cuvântul iubirii
 Lumină va fi
 Eternelor cete
 În aer și-n cer,
 Lumină și zi
 În clarul eter.

Mefistofel

Blestem ! Rușine prostului răsad !
 Satane cu picioare-n sus, în cap,
 Fac roata-n mâni, și grosolani
 Se prăbușesc pe dos de-a drept în iad.
 De bine vie-vă fierbintea baie !
 Eu stau însă la locu-nii sub văpaie.
 (Se luptă cu rozele plutitoare.)
 Rătăcitoare flăcări, la o parte! — Oricâtă lumină
 Ați da, cu mâna prinse — sunteți gelatină.
 Pleacă de-aci, tu flacăra scîrboasă !
 Mi se lipesc în ceafă, smoală și pucioasă.

Îngeri

(cor)

Mult se cuvine,
 Ce nu v-apartine
 Să ocoliți.
 Ce starea vă tulbură
 Nu suferiți!
 Puterile silnice
 Vrednic înfruntă-le !
 Pe căile zilnice
 în cercul ceresc
 Dragostea cheamă
 Pe cei ce iubesc.

Mefistofel

îmi arde capul, inima, ficatul —
 E-un element supradrăcesc, ce s-a ivit,
 Mai aprig decît flacăra din iad.
 De-aceea gemeți într-atîta de cumplit,

Nenorociți îndrăgostiți, care respinși
 După iubită vă uitați cu ochi prelinși.
 Și eu ? De ce mă uit în partea ceea,
 Când sunt mereu cu ea-n gîlceavă ?
 Mi-a fost privirea într-acolo dușmănoasă.
 Pătrunsu-m-a ceva străin din slavă ?
 îmi place să mă uit la ei, drăguții tineri,
 Să blestem nu mai pot; ce mă reține ?
 Iar de mă las vrăjit de vreunul,
 Pe viitor cine-i nebunul ?
 Băieții naibii, ce-i urăsc de-a bine,
 îmi par drăguți din cale-afara.

#

Frumoși copii, să-mi spuneți dară:
 N-eți fi și voi din neamul luciferic ?
 Aveți pe vino-ncoa, v-aș săruta,
 Voi inima mi-o îndulciți în întuneric.
 Mă simt ca pus pe tihnă, și nespun de bine,
 Parcă de mii de ani v-aș fi văzut,
 De mîngîiat ca micile feline,
 Din ce în ce, tot mai frumoși voi vă iviți,
 Aproiați-vă, o dată doar să mă priviți.

Îngeri

Venim, de ce-napoi tot mîi ?
 Ne-apropiem și dacă poți, rămîi !
 (îngerii ocupă, mișcîndu-se, întregul spațiu.)

Mefistofel

(împins în prosceniu)
 Spuneți că suntem duhuri blestемate,
 Voi sunteți îns-adevăratii vrăjitori.
 Bărbați, femei, la fel, de-atîtea ori
 Voi în ispită-i duceți. Ce-ntîmplare!
 Acesta-i al iubirii element ?
 întregul trup de foc s-aprinde,
 Și-n ceafă doar îl simt prezent.
 Descindeți numai, ochiul meu vă prețuiește.
 Mișcați-vă suavi, dacă se poate mai lurnește.
 O față serioasă minunat vă prinde,
 Aș vrea însă o dată să vă văd zîmbind.
 O veșnică-ncîntare m-ar cuprinde.
 Priviți, aș zice, cum îndrăgostiții fac:
 C-un mic surîs pe gură pus, umbratic.
 Tu, lung vlăjgan, îmi ești cel mai simpatic,
 Popeasca mutră doar nu-ți vine bine,
 Mai pofticios, mai galeș uită-te la mine!
 în cuviință ați putea mai goi să vă purtați -
 Mult prea morală e cămașa-n falduri lungi și late.
 Ei față și-o întorc — și-i văd din spate !
 Ce apetit stîrnesc ! Junii blestemați!

Corul îngerilor

Să vă întoarceți

Spre limpezime,
 Voi, iubitoarele,
 Flăcări-mulțime.
 Cei ce dobîndă
 Au doar osîndă,
 Adevăr din vecie
 Salvare le fie!
 De rău mîntuiască-se
 Spre claritate
 Și unitate.

Mefistofel

(venindu-și în fire)

Asemenea mă simt lui Iov, năpăstuitul,
 Buboi lîngă buboi e trupul — chinuitul,
 De sine îngrozit, triumfător în clipa
 Cînd singur, ca-n oglindă el se vede,
 Și cînd în sine și în neamul său se-ncrede.
 Salvată e a noastră nobilă proprietate!
 Nălucile iubirii sunt pe căile pieirii.
 S-au mistuit infame flăcările destrămate.
 Și-acum le blestem crunt pe toate!

Corul îngerilor

Sfintele flăcări! Cel ce de ele-i cuprins
 Se simte-n viață Cu bunii ne-nvins,
 Cu prea fericiții. Lumini se răsfiră.
 Uniți, voi cu toții, Suiți ne-ncetat,
 Văzduhu-i curat Și duhul respiră.
 (Ei se ridică, răpind partea nemuritoare a lui Faust.)

Mefistofel

(privind împrejur)

Dar cum ? — Unde plecară ?
 Norod nevîrstnic m-ai surprins!
 Cu prada către cer zburară.
 De-aceea-au dat tîrcoale groapei!
 Mi s-a furat o mare, unică comoară,
 înaltul suflet, mie zălogit,
 Cu șiretenie l-au șterpelit.

#

La cine, unde să mă plîng ?
 Cine reface dreptul meu știrbit ?
 Ai fost la bătrînițe păcălit,
 Și-ai meritat, căci ești nătîng.
 Lucrai greșit. Am rătăcit, că mi-e rușine !
 Ce jalnic s-a sfîrșit o mare opintire!
 Absurdă dragoste, vulgară poftă a-ncercat
 Pe diavolul viclean-smolit.
 Dacă istețul, mult pățit, s-a ocupat
 Cu-asemenea copilăroase nerozii,
 Într-adevăr nu-i mică nebunia
 Ce la sfîrșit îl birui.

Prăpăstii de munte, pădure, stînci, pustnicie.
(Sfinți anahoreți, risipiți printre abisuri.)

Cor și Echo

Crîngul în sus o fost,
Stîncă stăruie grea.
Se-nalță mănunchi
Trunchi lîngă trunchi.
Valul stropește,
Peștera dăruie scut.
Leul ne ocolește
Prieteneste și mut,
Cinstește lăcaș
Sfînta iubire.
Sacru sălaș,

Pater ecstaticus ^o

(plutind în sus și în jos)

Veșnică ardere,
Dragoste-jar,
Dumnezeiescul,
Aprigul har!
Arc, săgetează-mă,
Suliță, spintecă,
Spadă scurtează-mă,
Fulgere, vindecă !
Deșertăciunea
Toată să piară,
Ardă iubirea,
Veșnica pară.

Pater profundus ¹

(în regiune adîncă)

Cum la picioare-abis de stînci
Odihnește peste alt abis,
Cum rîuri luminoase curg
Spre mari căderi ce s-au deschis,
Cum vajnice ca niște duhuri
Se-nalță trunchiuri în văzduhuri,
Așa atotputernica iubire,
Ea totul plămădește și-ntreține.
În juru-mi e sălbatic vuiet,
Dumbrăvi cu șuier mă pătrund,
Și cade totuși dulce-n murmur
Pîrăul plin — pînă-n străfund,
Menit cumva să-nvie valea;
Iar trăsnetul căzu pe creasta rea,
Să-mprospăteze atmosfera
Ce neguri și venin purta în ea;
Sunt crainici ai iubirii — ei vestesc
Ce ne împrejmue etern creînd.
O, de-ar isca și-n mine focul,

⁰ *Pater aestatieus, sfînt cuprins de ardoarea extazului*

¹ *Pater profundus, sfînt adînc simțitor.*

Unde-ncurcat și rece, spiritul nătîng
Se zbate-ii marginile simțurilor tîrpe,
Ca în dureri de lanțurj, care strîng.
O, Doamne, mulcomește-mi mintea zbuciumată,
Și luminează-mi inima-nsetată !

Pater seraphicus ²

(regiune de mijloc)

Nouraș de dimineață

Trece prin belșug de cetini,

înăuntru viu palpită

Duhuri tinere, mici prietini.

Corul băieților fericiți

Spune-ne, părinte, cine

Suntem, spune, bune!

Fericirea noastră mare

Este lină, de minune.

Pater seraphicus

Voi născuți la miezul nopții,

Treji în duh pe jumătate,

Voi pentru părinți pierduți,

Dar dobîndă-n sfere-nalte

Pentru îngeri! Dragi îmi sunteți,

Să-mi veniți deci mai aproape!

Pe pămînt voi aspre drumuri

Nu cuprindeți sub pleoape.

Coboriți degrabă-n mine,

Vă-mprumut eu ochii mei, ³

Folosiți-i ca pe-ai voștri,

Și priviți în preajmă ce-i.

² *Pater seraficus, sfînt asemenea Îngerilor.*

³ *Spiritele foarte curate ca ale băieților fericiți, morți de vreme, nu mai au organele necesare spre a vedea lumea materială. Pater seraphicus le cheamă „în el”, ca să le împrumute ochii săi, cu care ele ar putea vedea. Concepția este luată de la misticul Swedenborg, dar gothe o dezvoltă pur poetic.*

(El îi primește în sine.)

Sunt copaci și stînci acestea,

Fluviu ce-n adîncuri cade,

Și-cu-nvălurarc drumul

Și-l scurtează prin cascade.

Băieții fericiți

(dinăuntru)

Ce măreață e vederea,

însă locul e prea sumbru,

Și ne scutură cu groază.

Dă-ne bunule, iar-drumu.

Pater seraphicus

înălțați-vă spre cercul
 Unde creșteți nevăzuți,
 Unde-a Domnului prezență
 întărește oaspeți mulți.
 Au și duhurile hrană
 Ce în eter pur plutește:
 Revelația iubirii,
 Ce în larg se dăruiește.

Corul băieților fericiți

(horă în jurul celor mai înalte piscuri)

Mîinile dați-vă,
 Horă încingeți,
 Dorul vi-l stingeți.
 Cînte privirile,
 Sfinte simțirile!
 învățămintele
 Cele divine
 Să vă pătrundă,
 Ca în senine
 Ceruri, înalt
 Să vedeți pe
 Cel lăudat.

Îngeri

(plutind prin văzduh mai înalt, ducînd partea nemuritoare a lui Faust)

Salvat de rău e duhul.
 Ce-a străbătut văzduhul.
 Cine cu zel s-a străduit,
 Poate să fie mîntuit.
 Și dacă dragostea de sus
 Ea însăși i s-a împărtășit,
 L-așteaptă cete îngerești
 Cu bucurii nepămîntești.

Îngeri mai tineri

Rozele ¹, ce le primirăm
 Din curate mîini, albite,
 De la sfinte pocăite,
 La izbîndă ne-ajutară,
 Să desăvîrșim lucrarea,
 Răpind sufletul-comoară.
 Risipirăm, răi fugiră,
 Dracii chiar, cînd nimerirăm.
 Și în loc de iad, pedepse,
 Chinul dragostei simțiră.

Chiar Satan, bătrînul meșter,

Fost-a-n inimă muncit.
 Jubilați, c-am izbîndit !

Îngeri mai desăvîrșiți

Rămîne pămîntesc un rest
 Greu de purtat.
 Chiar dac-ar fi de-azbest ²,

Nu e curat.
Cînd un puternic dura
Stihiile din necuprins

¹ Rozele iubirii, cu care îngerii au izbutit să-i contamineză pe diavoli. Iubirea aceasta s-a transformat însă, la Mefistofel, în dragoste perversă.

² Azbest, material rezistent la foc din care, în vechime, se făcea pînză pentru morți.

La sine și le-a strîns,
Nu-i înger mare, mie,
Să poată despărți
Ce s-a unit.
Iubirea numai, veșnica,
Îi poate despica.

Îngeri mai tineri

Lîngă piscuri, ca neguri,
Simt în văzduhuri
Mișcînd pe aproape
Viață de duhuri.
Destramă-se cețuri,
Văd ceată mișcată,
Băieți fericiți,
În cerc, izbăviți
De greul nespus,
Ușori se desfată
Privind primăvara
Lumii de sus.
Acum cu aceștia,
Pe treapta lor pus,
Pornească-mpreună
Pe trepte în sus.

Băieții fericiți

Cu bucurie
Va să-l primim,
E-n crisalidă. ³
Dovezi dobîndim
Că și noi suim.
Despoiați-l de scame
Ce-l mai îmbracă.
De sfîntă viață
Mai mare

³ Băieții fericiți, care conduc sufletul lui Faust, socot sufletul acestuia încă unit cu resturi de materie, ca pe un fluture, care iese din crisalidă, spre a zbura tot mai sus.

Și tot mai frumos
Să se facă.

*Doctor Marianus*¹

(în celula cea mai înaltă și mai curată)

Priveliștea-i deschisă

Și duhul înălțat.

Femei îmi trec prin față,

Se-nalță ne-ncetat.

La mijloc, stăpînă,

Cu stelele se-ngîină

A cerului regină

De strălucire plină.

(Extaziat.)

Doamna lumii, doamna noastră,

Lasă-mă sub cort de cer

Să văd taina ta albastră.

Doar atîta eu îți cer.

Și îngăduie ce-ii piept

Gingaș mă frămîntă,

Să te-ntîmpin ca un drept

Cu iubire sfîntă.

Nimenea nu ne înfrînge

Cînd sublimă poruncești.

Scade repede văpaia

Cînd cu har ne potolești.

Tu Fecioară, prea curată,

Maică, tu aleasa mea,

Peste toate tu regină,

Zeilor asemenea.

Ușori mărunții nori

S-adună-n jurul ei.

E gingașul popor

De palide femei,

Căință căutînd,

Sorbînd eterul

Și-n har tot cerul.

¹ *Doctor Marianus, sfînt închinat Mariei; era socotit socotit a fi pe o treaptă desăvîririi.*

Ție, ce ești neatinsă,

Ți-e dat, neluat,

La tine să vie acei ce

Ispitelor cad.

Cei ce-n slăbiciuni se zbat

Anevoie-s de salvat.

Singur-cin'și-a sfărîmat

Lanț de pofte și păcat ?

Cît de lesne-aluneci,

Pe pămînt te-ntuneci.

Cine nu a-nebunit

De-o privire ce-a vrăjit ?

Mater Gloriosa²

(vine plutind)

Corul pocăitelor

Plutești spre înalturi,
 Spre veșnicie.
 Ascultă tu ruga,
 Primită să fie,
 Tu fără-seamăn, tu dar,
 Tu plina-de-har!

Magna peccatrix³

(Luca, VII, 36)

Pentru dragostea ce lacrimi
 Fiului tău la picioare
 Ca balsamul picurase
 Ca să-i fie-mprospătare,
 Pentru vasul, ce din plinu-i
 Mirodenii a vărsat,
 Pentru părul care moale
 Sfinte glezne a uscat —

² *Mater Gloriosa, Maica Domnului ca regină a cerului, în această ultimă scenă Goethe recurge la mitologia catolică, spre a-și expune o concepție poetică, personală, despre salvarea sufletelor, sau mai bine zis a „entelehiilor” (partea activă a sufletelor).*

³ *Magna peccatrix — Maria Magdalena. Aluzie la cele arătate în Evanghelia lui Luca, capitolul VII, 36.*

Mulier Samaritana⁴

(Ioan, 4, 4-42)

Pentru piatra de fântâna
 Unde-Avram și-aduse turma,
 Pentru ciutura pe care
 Și-a lăsat și Domnul urma
 Bînd din ea cu sete mare,
 Pentru apa cea bogată
 Ce de-atuncea, veșnic vie,
 Lin adapă lumea toată —

Maria Aegyptiaca⁵

(Acta Sanctorum)

Pentru locul sfînt în care
 Domnul fost-a coborît,
 Pentru brațul, ce din poartă
 Cu-nfruntare m-a gonit,
 Pentru lunga pocăință
 Prin zeci ani de pustnicie,
 Pentru gîndul ce-n nisipuri
 Eu l-am scris cu bucurie —

Cîteșitrele

Tu stăpînă-ndurătoare,
 Care și de păcătoase

Mari te îngrijești, și care
 Tot câștigul pocăinței
 îl sporești prin veșnicie —
 Dă iertare și acestui
 Suflet bun, ce doar o dată,
 S-a uitat pe sine, iată,
 Și-a greșit fără să știe.

⁴ *Mulier Samaritana — Samariteanca, cu care Isus a stat de vorbă la fântâna lui Iacob. Aluzie la cele arătate în Evanghelia lui Ioan capitolul IV, 4-42.*

⁵ *Măria Aegyptiaca, Maria Egipteanca, a cărei viață e descrisă în Viețile sfinților. Versurile cuprind o aluzie la mîna nevăzută care a oprit-o, fiind păcătoasă, să intre în lăcașul Sfîntului Mormînt. După această întîmplare, ea s-a retras pentru zeci de ani în deșert, unde a trăit ca o sfință.*

O pocăită

(altfel numită și Margareta alăturîndu-se)

Cea fără seamăn
 Și peste fire,
 Tu plina-de-raze,
 Apleacă-te,
 Îndură-te — apleacă-te
 Spre-a rnea fericire,
 Iubitul din zori
 Se-ntoarce prin nori.

Băieții fericiți

(apropiîndu-se cu mișcări încercuitoare)

Ne-ntrece, ne-ntrece,
 Crescînd puternic.
 El grijii fidele
 Răspunde-i cucernic.
 Noi grabnic am fost
 Luați din viață,
 Dar el a-nvățat —
 Acum ne învață. ¹

¹ *Sufletul lui Faust purificîndu-se, a întrecut pe acela al băieților fericiți care pot „învăța” de la el.*

Una din pocăite

(altfel numită și Margareta)

încunjurat de cor de duhuri
 Cel nou nu știe ce-i cu el.
 Nu bănuiește sfința ceată,
 Așa de mult el e la fel.
 De pămîntești el se desprinde,
 Din învelișul vechi îmi iese,
 Și în veșmîntul său eteric
 S-arată-n chip de tinerețe.
 Dă-mi voie a-l povățui,
 Îl mai orbește noua zi.

Mater Gloriosa

Ridică-te spre sfere mai înalte.
De te presimte, te urmează.

Doctor Marianus

(se roagă aplecat)

Spre privirea salvatoare
Ridicați-vă privirea,
Voi cei gingași prin căință,
Spre un chip prea-fericit
Schimbe-vi-se blîndă firea.
Tu Fecioară, Maică, tu regină,
Tu zeiță, dă-ne grație deplină.

Chorus mysticus

Tot ce-i vremelnic
E numai simbol.
Inaccesibilul
Faptă devine-n ocol.
Inefabil deplinul
Izbîndă-i aci.
Etern-femininul
Ne-nalță-n țării.

S f î r ș i t